ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДОЛНИ ДЪБНИК ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 г.

Приет с Решение № 246 / 22.07.2021г. на ОбС Долни Дъбник

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение 13
Цели и обхват на План за интегрирано развитие на община Долни Дъбник за периода 2021-2027 г. 13
Законодателна рамка 14
Стратегическа рамка 15
Процес на разработване 17
I. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ В ОБЩИНА ДОЛНИ ДЪБНИК 19
1. Териториален обхват 19
Географско положение 19
Релеф 19
Полезни изкопаеми 20
Климат 20
Води 24
Почви 27
Флора и фауна 28
Защитени територии 30
2. Състояние на местната икономика 40
Земеделие 40
Горско стопанство 47
Държавно управление, общинско управление, неправителствен сектор, обществен ред и сигурност. 48
Икономическа активност на населението и пазар на труда 55
Особености на пазара на труда 76
3. Анализ на демографското развитие в община Долни Дъбник 84
Брой и динамика на населението 84
Структури на населението 88
Възпроизводство на населението 96
4. Анализ на социалната сфера в община Долни Дъбник 106
Образование 106
Здравеопазване 115
6. Зелена система, отдих и туризъм 120
Зелена система 120
Туризъм 120
7. Инфраструктурна осигуреност на общинското пространство 121
Транспортна инфраструктура 121
Железопътен транспорт 123
Водоснабдителна и канализационна мрежа 124

Електроснабдяване 130
Съобщителна мрежа 131
Газопреносна мрежа 132
8. Екологично състояние и рискове 134
Качество на атмосферния въздух 134
Качество на водите 135
Качество на почвите 139
Управление на отпадъци 140
Радиационна обстановка 141
Шум 141
Рискове от природни бедствия и аварии и необходимост от превенция на риска 142
9. Културно-историческо наследство 143
Нематериално културно наследство 143
Архитектурно-строителни и недвижими културни ценности 145
Историческо недвижимо културно наследство 151
10. Анализ на селищната мрежа и жилищния сектор 152
Обитаване и жилищен фонд 158
11. Административен капацитет 160

II. СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА – ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г. 166

III. ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ НА ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ 179

IV. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЗОНИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД ЗА УДОВЛЕТВОРЯВАНЕ НА ИДЕНТИФИЦИРАНИТЕ НУЖДИ И ЗА ПОДКРЕПА НА ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ И НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО С ДРУГИ ОБЩИНИ 199

V. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД НА РАЗВИТИЕ 207

VI. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ НА ИЗМЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ 209

VII. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО 216

VIII. ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА, СЪГЛАСНО УСЛОВИЯТА НА ЧЛ.32 ОТ ЗРР 228

IX. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ПОДГОТОВКАТА, СЪГЛАСУВАНЕТО И ПРИЕМАНЕТО НА ПИРО. ПОСЛЕДВАЩИ ДЕЙСТВИЯ ПО АКТУАЛИЗАЦИЯТА, НАБЛЮДЕНИЕТО И ОЦЕНКАТА НА ПЛАНА 229

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ В ТЕКСТА

Таблица 1. Площ със селскостопанско предназначение по вид за Северозападен район и за област Плевен (дка).....41

Таблица 2. Баланс на територията на Република България по вид територия, за Северозападен район, за област Плевен и за община Долни Дъбник (дка).....41

Таблица 3. Брой животни в община Долни Дъбник в периода 2015 -2019г. 42

Таблица 4. Структура на земеделските земи общинска собственост по населени места в община Долни Дъбник – (Площ - в дка).....43

Таблица 5. Брой на актовете за общинска собственост по населени места в община Долни Дъбник (Площ в дка) 44

Таблица 6. Разпределението на земите по начин на трайно ползване към землищата на населените места в общината Долни Дъбник. 45

Таблица 7. Средни цени на сделките със земеделска земя в област Плевен за периода от 2015– 2019 в лв./дка. 46

Таблица 8. Средни цени на договорите за наем/аренда на земеделска земя в област Плевен за периода 2015-2019г. в лв./дка. 47

Таблица 9. Разпределението на горския фонд по населени места в община Долни Дъбник. 47

Таблица 10. Списък на бенефициентите и средствата, изплатени на община Долни Дъбник като бенефициент на Оперативните програми на Европейския съюз. 53

Таблица 11. Среден годишен брой на наетите по трудово и служебно правоотношение по икономически дейности за област Плевен в периода 2015-2019. /брой наети/.....57

Таблица 13. Разпределение на предприятията в община Долни Дъбник според заетите лица в периода 2014-2019г. 59

Таблица 14. Средно списъчния брой и средната годишна заплата на наетите по трудови и служебно правоотношение в периода 2014-2019г. 61

Таблица 15. Основни икономически показатели на отчетените нефинансови предприятия за 2019 г. по икономически дейности за община Долни Дъбник. 64

Таблица 16. Преки чуждестранни инвестиции в област Плевен и община Долни Дъбник 66

Таблица 17. Динамика в показателите средна годишна работна заплата и коефициент на икономическа активност на населението между 15 и 64 години в периода 2015-2019г. 68

Таблица 18. БДС по икономически сектори и БВП на човек от населението за област Плевен в периода 2014 – 2018г. 68

Таблица 19. Средна годишна работна заплата по икономически дейности в област Плевен за периода 2017-2018 г. 69

Таблица 20. Брой на заетите лица в област Плевен за периода от 2015 до 2019г. по степен на образование (брой лица в хил). 70

Таблица 21. Равнище на безработицата, разпределение на дела безработните по пол, възрастови интервали и степен на образование за периода 2014 – 2019г. в община Долни Дъбник. 71

Таблица 22. Показатели, характеризиращи социално-икономическото развитие на област Плевен в периода 2015-2019г. 72

Таблица 23. Относителен дял на предприятията по брой заети в общия брой на предприятията в област Плевен за периода от 2015-2019г. (%)....73

Таблица 24. Разпределение на фамилния бизнес в страната, за Северозападен район (СЗР) и за област Плевен в периода 2015 -2019г. 75

Таблица 25. Равнище на безработица средно за България и за област Плевен и съставляващите я общини за периода 2017-2019г. 77

Таблица 26. Разпределение на регистрираните безработни лица по пол за страната и за област Плевен....78

Таблица 27.Професионална структура на регистрираните безработни лица за област Плевен за 2018г. и 2019г. 78

Таблица 28. Образователна структура на регистрираните безработни лица и дял от общия брой на безработните в област Плевен 79

Таблица 29. Показатели характеризиращи образователния статус и достъпа до интернет в област Плевен за периода 2014-2019г. (%) 79

Таблица 30. Средногодишен брой на безработните младежи до 24 г. и до 29 г. за страна и за област Плевен. 80

Таблица 31. Средногодишен брой на регистрираните безработни лица над 50-годишна възраст за област Плевен....81

Таблица 32. Средногодишен брой на продължително безработните лица, регистрирани в бюрата по труда над 1 година в област Плевен. 82

Таблица 33. Свободни работни места на първичен пазар на труда в област Плевен 83

Таблица 34. Динамика в броя на населението по териториални единици 86

Таблица 35. Брой на населението на община Долни Дъбник по населени места 2011-2019 г. (към 31.12. на съответната година - брой) 87

Таблица 36. Полова структура по населени места в община Долни Дъбник към 31.12.2019 г. 90

Таблица 37. Трудоспособен контингент в община Долни Дъбник за периода 2011-2019 г. 94

Таблица 38. Трудоспособен контингент в страната, областта и община Долни Дъбник за периода към 31.12.2019 г 94

Таблица 39. Етническа структура в община Долни Дъбник през 2011 г. 95

Таблица 40. Живородени по години в община Долни Дъбник за периода 2011-2019 г. 97

Таблица 41. Брой живородени деца по възраст на майката.....99

Таблица 42. Брой заселени и изселени в община Долни Дъбник за периода 2011-2019 г. 104

Таблица 43. Миграции по пол в община Долни Дъбник за периода 2011-2019 г. (брой) 105

Таблица 44. Разпределение на децата в детските градини по пол в община Долни Дъбник за последните пет учебни години от 2015– 2020г. 107

Таблица 45. Разпределение на педагогическия персонал в детските градини в община Долни Дъбник през последните пет учебни години от 2015-2020г. 107

Таблица 46. Брой детски градини в община Долни Дъбник през последните пет учебни години от 2015 – 2020г. 108

Таблица 47. Брой групи в детските градини в община Долни Дъбник през последните пет учебни години от 2015 -2020г. 109

Таблица 48. Места в детските градини в община Долни Дъбник през последните пет учебни години от 2015 -2020г.....109

Таблица 49. Разпределение на учащите в общообразователните и специални училища в община Долни Дъбник по пол и клас през последните пет учебни години 2015-2020г. 110

Таблица 50. Разпределение на учащите в Професионална гимназия по селско стопанство „Професор Иван Иванов“ в община Долни Дъбник по пол през последните пет учебни години 2015 -2020г.....110

Таблица 51. Брой напуснали общообразователните училища в община Долни Дъбник за пет годишен учебен период от 2013 - 2019г. 111

Таблица 52. Брой учители в общообразователните училища в община Долни Дъбник. 111

Таблица 53. Брой общообразователни училища и професионални гимназии в община Долни Дъбник през последните пет учебни години в периода 2015-2020г. 111

Таблица 54. Брой на самостоятелните паралелки в общообразователните училища по групи класове в община Долни Дъбник за последните пет учебни години от 2015-2020г. 112

Таблица 55. Брой на завършили в общообразователните и професионалните училища по степен на образование в община Долни Дъбник в периода от 2015-2019г. 113

Таблица 56. Новоприети в професионалните училища в община Долни Дъбник през последните пет учебни години от 2015-2019г. 114

Таблица 57. Медицински персонал в община Долни Дъбник през периода 2015-2019г. 115

Източник: НСИ.....115

Таблица 58. Лечебни и здравни заведения на територията на община Долни Дъбник в периода 2015 – 2019г. 116

Таблица 59. Обезпеченост на населението с лекари и медицински персонал.....117

Таблица 60. Население на един лекар и на един дентален лекар в община Долни Дъбник 117

Таблица 61. Население в риск от бедност или социално изключване по пол за област Плевен в периода от 2015 до 2019г. 118

Таблица 62. Водоизточници за обществено-питейно водоснабдяване на Община Долни Дъбник 124

Таблица 56. Дължина на водопроводната мрежа в населените места в община Долни Дъбник, към 31.12.2019 г. 125

Таблица 63. Дължина на водопроводната мрежа в населените места в община Долни Дъбник 126

Таблица 64. Загуби по водоснабдителната мрежа на община Долни Дъбник по години 126

Таблица 65. Резервоари на територията на община Долни Дъбник 127

Таблица 66. Помпени станции на територията на община Долни Дъбник.....128

Таблица 67. Дължина на изградената газопреносна мрежа и присъединени потребители за периода 2017-2020 г. 133

Таблица 68. Химично състояние на подземните водни тела в община Долни Дъбник към 2019 г. 137

Таблица 69. Свлачища на територията на община Долни Дъбник.....142

Таблица 70. Културен календар на община Долни Дъбник за 2020 г. 144

Таблица 71. Културни ценности в община Долни Дъбник.....148

Таблица 72. Регистър на военните паметници на територията на община Долни Дъбник 151

Таблица 73. Категоризация на община Долни Дъбник и на съставните й населени места 153

Таблица 74. Баланс на територията.....157

Таблица 75. Жилища по вид на конструкцията 158

Таблица 76. Жилища по форма на собственост към 2018 г. (брой) 158

Таблица 77. Жилища по броя на стаи в тях към 2018 г. (брой) 159

Таблица 78. Разпределение и структура на Общинска администрация Долни Дъбник 161

Таблица 79. SWOT анализ 163

Таблица 80. Описание на предвидените мерки за комуникация, информация и включване на заинтересованите страни и партньорите в процеса по бъдеща актуализация на програмата за реализация и идентифициране на нови проектни идеи в плана. 187

Таблица 81. Анализ на мненията на представителите на НПО сектора 197

Таблица 81. Мерки за ограничаване на изменението на климата и адаптация към климатичните промени. 213

Таблица 82. Индикатори за продукт 218

Таблица 83. Индикатори за резултат 226

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ В ТЕКСТА

Фигура 1. Система от стратегически документи в областта на регионалното развитие 14

Фигура 2. Максимални месечни температури в община Долни Дъбник 21

Фигура 3. Средни температури и валежи в община Долни Дъбник 22

Фигура 4. Скорост на вятъра в община Долни Дъбник 23

Фигура 5. Роза на ветровете в община Долни Дъбник 24

Фигура 6.Чуждестранни преки инвестиции в нефинансовите предприятия към 31 декември в периода 2015-2019г. в област Плевен. 67

Фигура 7. Население на община Долни Дъбник в периода 2011-2019 г. 85

Фигура 8. Брой на населението на община Долни Дъбник по населени места 2011-2019 г. (към 31.12. на съответната година - брой) 87

Фигура 9. Полово съотношение в община Долни Дъбник за периода 2011-2019 г. 89

Фигура 10. Полово съотношение в община Долни Дъбник към 31.12.2019 г. (%) 89

Фигура 11. Разпределение на населението в община Долни Дъбник по възрастови групи към 31.12.2019 г. 91

Фигура 12. Полово-възрастова пирамида на населението в община Долни Дъбник към 31.12.2019 г. 92

Фигура 13. Разпределение на населението по възрастови групи в община Долни Дъбник за 2019 г. 93

Фигура.14. Коефициент на раждаемост в община Долни Дъбник за периода 2011-2019 г. 98

Фигура 15. Коефициент на Раждаемост в община Долни Дъбник, област Плевен, Северозападен район и България за периода 2011-2019 г. (‰) 99

Фигура 16. Брой починали лица в община Долни Дъбник за периода 2011-2019 г.....100

Фигура 17. Коефициент на смъртност в община Долни Дъбник, област Плевен, Северозападен район и България за периода 2011-2019 г. (‰) 101

Фигура 18. Коефициент на смъртност в община Долни Дъбник за периода 2011-2019 г. 101

Фигура 19. Коефициент на естествен прираст в община Долни Дъбник за периода 2011-2019 г....102

Фигура 20.Коефициент на механичен прираст в община Долни Дъбник за периода 2011-2019 г....104

СПИСЪК НА КАРТИТЕ В ТЕКСТА

Карта 1. Речна мрежа в община Долни Дъбник....26

Карта 2. Язовири в община Долни Дъбник....27

Карта 3. Защитени зони за опазване на птиците....33

Карта 4. Защитени зони за опазване на местообитанията 37

Карта 5. Защитени местности....38

Таблица 12. Основни показатели на нефинансовите предприятия в община Долни Дъбник в периода 2014-2019г. 59

Карта 6. Населени места в община Долни Дъбник....152

Карта 7. Оси и полюси на развитие....155

Карта 8. Зона за въздействие – Централна градска част....200

Карта 9. Зона с потенциал за икономическо развитие – с. Горни Дъбник....201

Карта 10. Зона с потенциал за производство – гр. Долни Дъбник 202

Карта 11. Зона с потенциал за туристическо развитие – яз. Горнни Дъбник....203

Карта 12. Зона с потенциал за туристическо развитие – Гинината пещера....204

Карта 13. Зона с потенциал за развитие на биоземеделие – с. Крушовица 205

Карта 14. Зона с потенциал за културен туризъм - Парк "Генерал В.Н. Лавров", с. Горни Дъбник....205

Карта 15. Зона с потенциал за екотуризъм – ЗМ „Пещерите“ 206

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

БФП	Безвъзмездна финансова помощ
ДБ/ЦБ	Държавен/централен бюджет
ДБТ	Дирекция „Бюро по труда“
ДИ	Други източници (дарения, съфинансиране, фондове на други финансов инструменти)
ЕИП	Европейско икономическо пространство
ЕС	Европейски съюз
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение на средствата от Структурните фондове на ЕС
ИПГВР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие
ИТСРР	Интегрирана териториална стратегия за развитие на район от ниво 2
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
ЗМСМА	Закон за местното самоуправление и местната администрация
ЗРР	Закон за регионалното развитие
МДК	Максимално допустими концентрации
МОН	Министерство на образованието и науката
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МСП	Малки и средни предприятия
МФ	Министерство на финансите
НКПР	Национална концепция за пространствено развитие
НСИ	Национален статистически институт
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
ОБ	Общински бюджет
ОДЗ	Областна дирекция „Земеделие“
ОПДУ	Оперативна програма „Добро управление“ 2014-2020 г.
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“ 2014-2020 г.
ОПИК	Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020
ОПУ	Областно пътно управление
ОПРР	Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г.
ОПРЧР	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 г.
ОПХ	Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане
ОУПО	Общ устройствен план на община
ПИРО	План за интегрирано развитие на община
ПМС	Постановление на Министерски съвет
ППЗРР	Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие
ПРСР	Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната сред
ПЧП	Публично-частно партньорство
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и водите
СЗР	Северозападен район

ТСБ	Териториално статистическо бюро
ТСУ	Териториално и селищно устройство
ФЕС	Фондове на Европейския съюз (ЕФРР, ЕСФ, КФ, ЕЗФРСР, ЕФМДР)
ФПЧ	Фини прахови частици
ФУМИ	Фонд „Убежище, миграция и интеграция“
ЧФФ	Частни фондове, фирми
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
ИУГ	Излезли от употреба гуми

Въведение

Планът за интегрирано развитие на община Долни Дъбник е основен документ за стратегическо планиране, който обвързва сравнителните предимства и потенциал за развитие на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети за развитие, свързани общо от стремежа към по-висок жизнен стандарт на хората в общината и устойчиво развитие на територията.

Необходимостта от изготвяне на План за интегрирано развитие на община Долни Дъбник произтича от Закона за регионалното развитие (ЗРР), който се явява пряка връзка между политиките на ЕС в областта на регионалното развитие и политиката за развитие на регионално ниво на Р. България. Като основен елемент на ЗРР, Планът за интегрирано развитие се явява инструмент за определяне на визията, приоритетите, целите и мерките за развитие на територията на общината.

Цели и обхват на План за интегрирано развитие на община Долни Дъбник за периода 2021-2027 г.

Планът за интегрирано развитие е основният стратегически документ за управление на община Долни Дъбник през следващите 7 години. Той е и основен документ от системата за стратегическо планиране на регионалното и пространствено развитие и служи за определяне на актуалните проблеми, нуждите и потенциалите за развитие на общините и населените места, които се отчитат при разработването на инвестиционни програми и финансови инструменти, включително съфинансирани от фондовете на Европейския съюз.

Съгласно чл. 13, ал. 2 ЗРР, Планът за интегрирано развитие на община Долни Дъбник осигурява пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и планови ресурси за постигане на дефинираните цели за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общинската територия.

Съгласно определението в действащото законодателство за регионалното развитие Планът за интегрирано развитие на община (ПИРО) Долни Дъбник е средносрочен документ, определящ целите и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките

и с други общини в съответствие с интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2 и общия устройствен план на общината.[1]

Фигура 1. Система от стратегически документи в областта на регионалното развитие

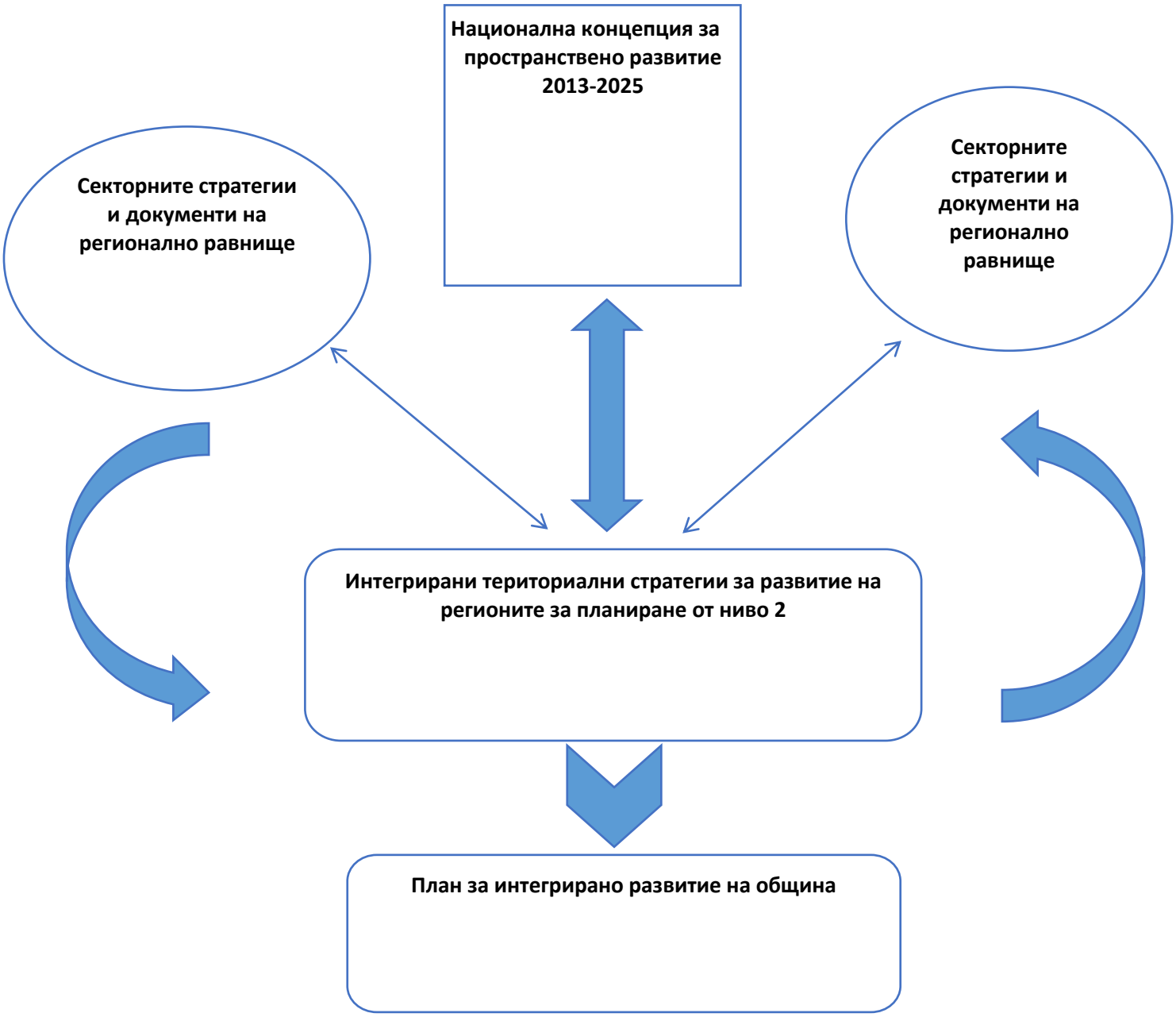

Законодателна рамка

Планът за интегрирано развитие на община Долни Дъбник за периода 2021-2027 г. е разработен в съответствие с:

[1] Закон за регионалното развитие (чл. 13, ал.1)

- Нормативните изисквания на чл.13, ал.1 и ал.2, чл. 17, т.9 от Закона за регионалното развитие (изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 март 2020 г.);
- Правилника за прилагане на Закон за регионалното развитие;
- „Методически указания за разработване на Планове за интегрирано развитие на община за периода 2021-2027 г", одобрени от Министъра на регионалното развитие и благоустройството;
- Целите на Кохезионната политика на ЕС за периода 2021-2027 г.;

Разработването на Плана на интегрирано развитие на община Долни Дъбник е съобразено със следните основни принципи:

- Съответствие на плана с принципите и правилата за прилагане на структурните инструменти в областта на регионалната политика на ЕС;
- Координация и съгласуваност с европейските, националните и местните политики за конкуренция, опазване и подобряване на околната среда и равните възможности;
- Осигуряване на информация и публичност на процесите на планиране и програмиране, финансиране, изпълнение, наблюдение и оценка в областта на интегрираното регионално и местно развитие;
- Методологични работни документи на ЕК за използване на индикатори и извършване на оценки;
- Спазването на принципа на съфинансиране и допълняемост на местните собствени финансови ресурси за развитие със средства от държавния бюджет, фондовете на ЕС и други публични и частни източници.

В разработването на Плана за интегрирано развитие на Община Долни Дъбник е приложен интегриран подход на развитие, т.е. тясна координация на различните публични политики на базата на местните специфики и потенциали, както и интегрирането на различни секторни дейности за въздействие.

Стратегическа рамка

В системата за регионално развитие в страната през 2020 г., в края на плановия период 2014-2020 г. и преди началото на следващия 2021-2027 г., настъпиха промени, които редуцираха броя на документите в областта на регионалната политика. Тези промени се наложиха поради факта, че в Закона за регионално развитие до 2020 г. беше

заложено изработването на редица стратегически документи в различните йерархични нива, а системата бе поделена на програмиране на стратегическото планиране на регионалното развитие и програмиране на пространственото развитие. В тези две системи на регионалната политика в страната бе предвидено разработването на планови документи на всички нива (национално, регионално, областно и общинско) както за регионално развитие, така и за пространствено развитие.

Чрез тази промяна в нормативната рамка на страната се цели да се оптимизират процесите на регионално и пространствено развитие чрез тяхното по-ефективно сближаване и координиране. От тази изходна точка бе редуциран и броят на стратегическите документи, с цел постигането на по-голяма ефективност и съдържателност в тях. Съгласно промените в Закона за регионално развитие от 13 март 2020 г. (изм. и доп. ДВ бр. 21), системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие обхваща:

- Националната концепция за пространствено развитие;
- Интегрирани териториални стратегии за развитие на район от ниво 2;
- План за интегрирано развитие на община (досега - Общински план за развитие).

Настоящата регионална политика и целите на новите Планове за интегрирано развитие на общините са насочени към обединяването на регионалното и пространствено развитие и улесняване на комуникацията между стратегическото и устройствено планиране.

При изготвянето на ПИРО на Долни Дъбник са взети предвид следните стратегически документи:

✓ *Националната концепция за пространствено развитие*. Това е дългосрочен планов документ, който определя целите и приоритетите на държавната политика, с цел намаляване на дисбаланса в развитието на националната територия и съответствието ѝ с другите секторни и хоризонтални политики. В този документ се определя стратегията за развитие на националната територия и връзката ѝ с други територии.[2]

✓ *Интегрираната териториална стратегия за развитие на район от ниво 2* (ИТСР) е средносрочен планов документ, определящ целите и приоритетите за устойчиво интегрирано регионално и местно развитие на територията на съответния регион за планиране в съответствие с предвижданията на Националната концепция за пространствено развитие (НКПР) и другите секторни и хоризонтални политики, както и

[2] Закон за регионално развитие, чл. 10

връзките му с други региони за планиране от ниво 2 в страната и в съседните държави в макрорегиона.[3] Те задават рамка за интегрирано пространствено развитие при отчитане на местния териториален потенциал и принципите за балансирано устойчиво развитие и отразяват съвременните тенденции в регионалната политика на Европейския съюз и на страната. Тези документи, изготвени по единна методология за шестте региона, ще се използват за определяне на приоритетите и зоните за интервенции и за прилагане на интегрирани териториални инвестиции през новия програмен период 2021-2027 г.

✓ *Общ устройствен план на община (ОУПО) Долни Дъбник*

При разработването на ПИРО на Долни Дъбник са отчетени и заложените цели, приоритети и проекти за развитие в Общинския план в периода 2014-2020 г. Този документ е създал плановата основа за дългосрочното, устойчиво устройствено развитие на територията на общината, обвързано с документите за стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие и с документите за стратегическо планиране на пространственото развитие, регламентирани в Закона за регионалното развитие (ЗРР). Основната задача на ОУПО е да създаде пространствена планова основа за цялостното устройство на територията на общината и на отделните населени места в нея, подобряване на транспортната им свързаност и техническата инфраструктура, повишаване нивото и качеството на образованието и на услугите и съхраняване на природното им равновесие и културната им идентичност в съответствие с наличните природни, културно-исторически и демографски ресурси и с предвижданията на приложимите стратегически документи за развитие в Република България.

Процес на разработване

Настоящият документ е разработен със сътрудничеството на служителите на Общинска администрация – Долни Дъбник, кметовете на населените места в общината, както и всички заинтересовани лица (жителите на града и останалите населени места в общината, представители на бизнеса, дейци на изкуството и културата, представители от сектора на образованието, представители в сферата на здравеопазването - Медицински център 1 – гр. Долни Дъбник, социално уязвими групи, социални партньори и институции и др.). Процесът на разработване на ПИРО на Долни Дъбник включва няколко етапа:

- Предварителни проучвания – в този предварителен етап беше направено детайлно проучване на всички съществуващи стратегически документи в Община Долни Дъбник,

[3], Пак там, чл. 11

както и бе събрана и обработена необходимата статистическа информация за изготвяне на плана;

- Провеждане на проучвания и консултации – в тази фаза бяха организирани консултации с представители на служителите от Общинска администрация – Долни Дъбник.

За проучване на мнението на заинтересованите лица в процеса на изготвяне на ПИРО Долни Дъбник бяха проведени анкетни проучвания за идентифицираните от тях проблеми, потенциалите и възможностите за развитие в периода 2021-2027 г.

- Изготвяне на ПИРО – в тази фаза бе изготвен ПИРО на Долни Дъбник на базата на вече събраната и обработена информация от стратегически документи, статистически данни, информация на Общинска администрация и проведените проучвания;
- Определяне на визия, цели и приоритети за развитие на община Долни Дъбник в периода 2021-2027 г. – в този етап са отразени местните потенциали за развитие и възможностите за решаване на конкретните проблеми, с цел постигане на балансирано и устойчиво развитие, на основата на извършените аналитични проучвания в предходните етапи;
- Изготвяне на комуникационна стратегия;
- Очертаване на зони за въздействие;
- Изготвяне на Програма за реализация – на основата на извършения анализ на социално-икономическото развитие на общината, проучените мнения сред заинтересованите лица, проведените консултации с представители на Общинска администрация и проучените възможности за финансиране чрез Структурните фондове на ЕС, са очертани основни приоритетни проекти и действия в периода 2021-2027 г.;
- Очертаване на необходимите действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО;
- Съгласуване и приемане на ПИРО. Последващи действия по актуализация, наблюдение и оценка на плана.

I. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ В ОБЩИНА ДОЛНИ ДЪБНИК

1. Териториален обхват

Географско положение

Община Долни Дъбник се намира в Централна Северна България, в средната част на Дунавската хълмиста равнина. Общината попада в обхвата на област Плевен и Северозападен район за планиране. Площта на община Долни Дъбник е 307,6 км.^{2} , което представлява 6,6% от територията на областта, или общината се нарежда на 8-о място по площ след всички останали общини в област Плевен. Общината включва в състава си общо 7 населени места, сред които 1 град (Долни Дъбник) и 6 села (Садовец, Горни Дъбник, Крушовица, Градина, Петърница и Бъркач).

На север общината граничи с община Долна Митрополия, на юг с община Луковит от Ловешка област, на запад с община Червен бряг, на северозапад с община Искър и на изток с община Плевен.

Релеф

Община Долни Дъбник е разположена в южния край на централната част на Дунавската хълмиста равнина на границата с Предбалкана, която условно преминава северно от селата Садовец и Бъркач. Преобладаващият релеф е низинен и равнинно-хълмист. Разположението на морфоструктурните единици определя различия от север на юг по територията. Площта е прорязана от много дерета, реки и оврази, по-характерно за южния край на територията на общината. Долината на река Вит и нейните притоци определят асиметричен напречен профил и добре развити речни тераси. Вододелните пространства между тях са изградени от льосови отложения, делувиални и старокватернерни глини.

Основата на плочата на територията на общината е изградена от скали с докамбрийска и палеозойска възраст, като върху тях хоризонтално са разположени мезозойски и неозойски седименти (варовици, мергели, глини).

Надморската височина варира от около 75 м (терасата на р. Вит при с. Градина) до 306 м (Бъркашките височини). Най-ниската точка в общината се намира югоизточно от

град Долни Дъбник, в коритото на река Вит – 75 м, докато най-високата част е югоизточно от село Бъркач – 306,4 м.

Полезни изкопаеми

В община Долни Дъбник има находища на нерудни полезни изкопаеми, като са открити и доказани залежи на газ и нефт край град Долни Дъбник и село Горни Дъбник.

Нерудни полезни изкопаеми:

На територията на община Долни Дъбник е регистрирано и находище за добив на строителни материали[4]:

- Находище за трошен камък и настилка до с. Бъркач със запаси от варовици, възлизащи на 2 106 хил. куб. м. в категория С1 и 743 хил. куб. м. от категория В.

Климат

Територията на общината се отнася към умерено-континенталната климатична област на страната. Климатът се формира под влиянието на океански въздушни маси от умерените ширини, нахлуващи от северозапад и по-рядко на континентални въздушни маси от умерените ширини, нахлуващи от североизток. За студеното полугодие в редица места се наблюдават температурни инверсии. Климатичните условия в общината зависят от редица фактори: конфигурацията на релефа, географското положение, слънчевата радиация и атмосферната циркулация. Влияние върху климатичната обстановка в общината оказва и Стара планина, която се явява важна климатична преграда, а равнинният характер на релефа в северните части допринася за нахлуването на студени въздушни маси през зимните месеци. Поради тази причина континенталният характер на климата е добре изразен с ясно подчертана студена зима, топла пролет и горещо лято.

Средна температура на въздуха през юли е 24ºС, а средната януарска температура -1ºС. Средногодишната температурна амплитуда има стойности около 25ºС – 26ºС.

През януари месец преобладава броят на дните с температури малко над 0º, докато най-голям брой дни с максимални температури над 35º се отчитат през август месец.

[4] https://data.egov.bg/data/resourceView/52a85f74-0c67-47c5-8726-b398f90df621

Фигура 2. Максимални месечни температури в община Долни Дъбник

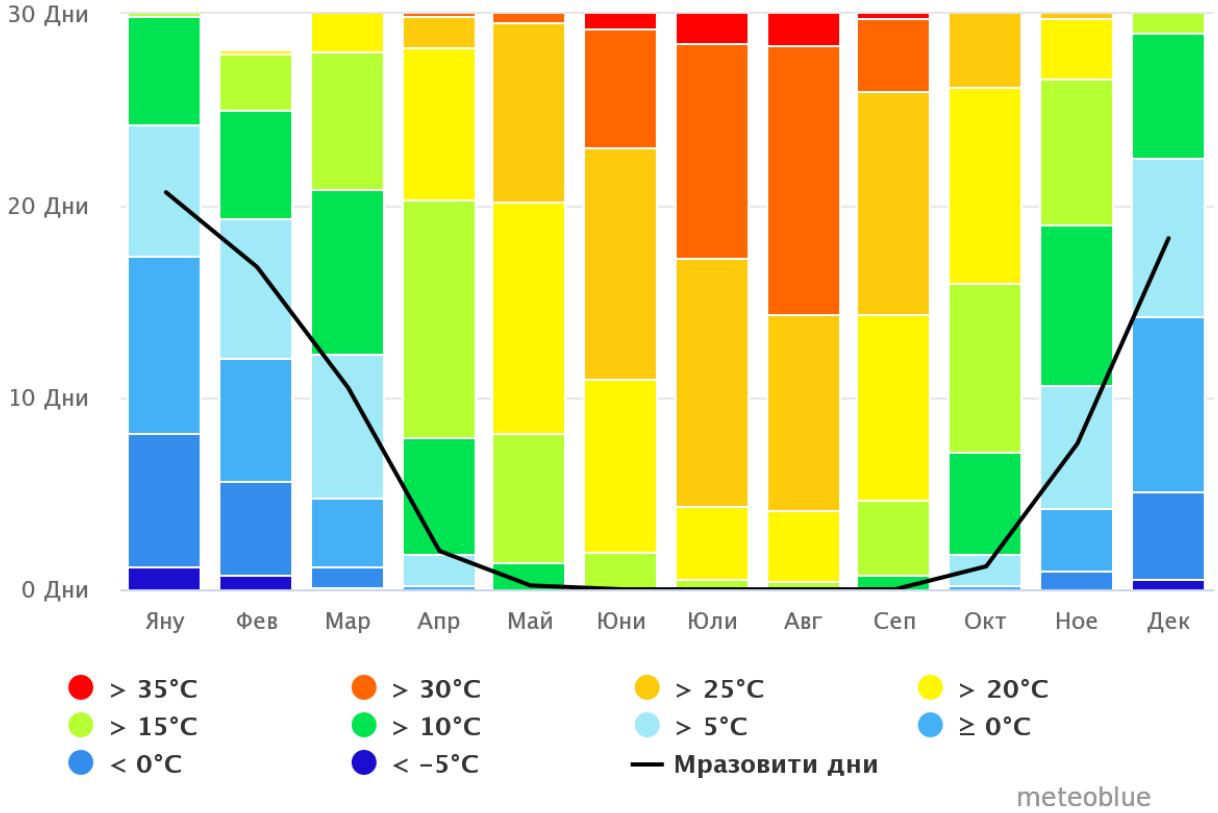

Източник: https://www.meteoblue.com/

Годишната сума на валежите в района е от порядъка на 500 мм., като максимумът е през лятото, а минимумът е през зимата. През пролетта валежите достигат до 180-200 мм., а най-малки са през зимата 100 мм. Снежната покривка се задържа не повече от 30-40 дни.

Фигура 3. Средни температури и валежи в община Долни Дъбник

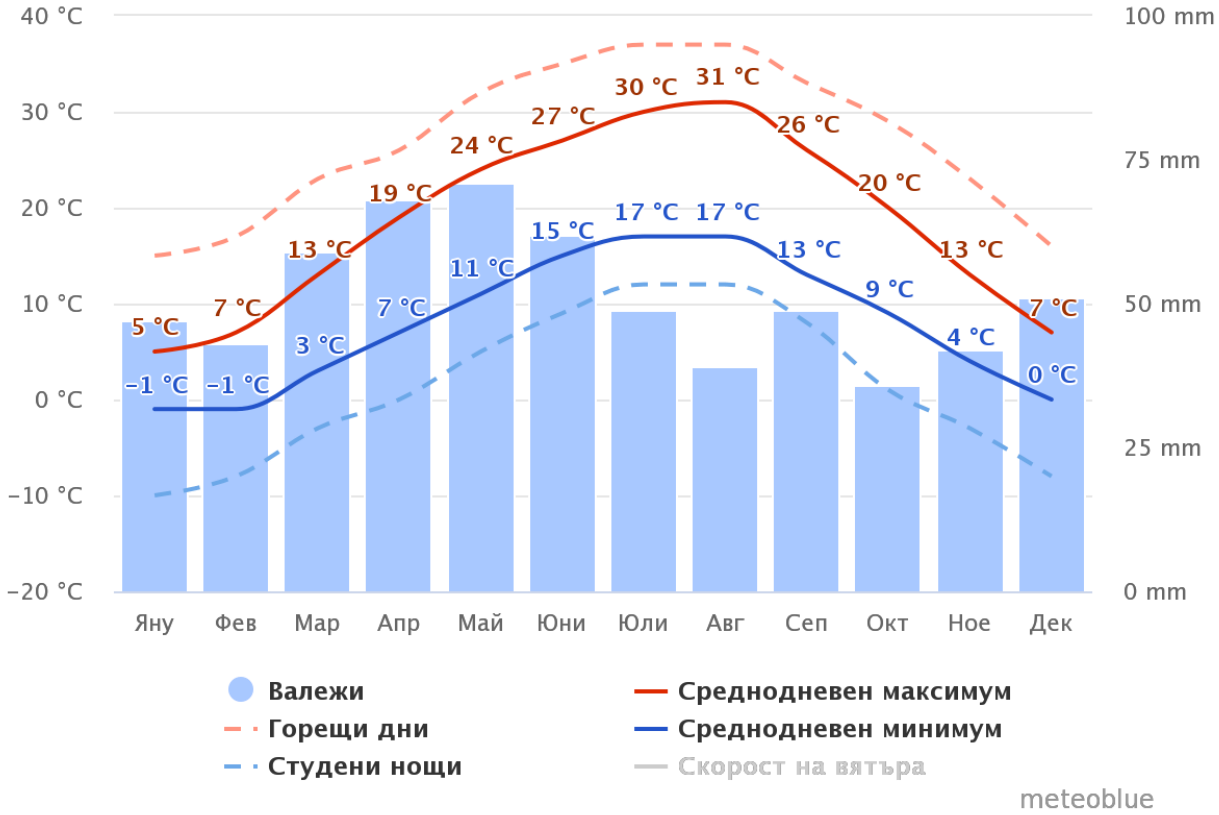

Източник: https://www.meteoblue.com/

Преобладаващите ветрове в община Долни Дъбник са западни, северозападни (през пролетта и есента) и северните и североизточните ветрове (през лятото и зимата). Честотата на ветровете е около 30-40%. В тази част от страната средната годишна скорост на ветровете не превишава 2m/s.

Фигура 4. Скорост на вятъра в община Долни Дъбник

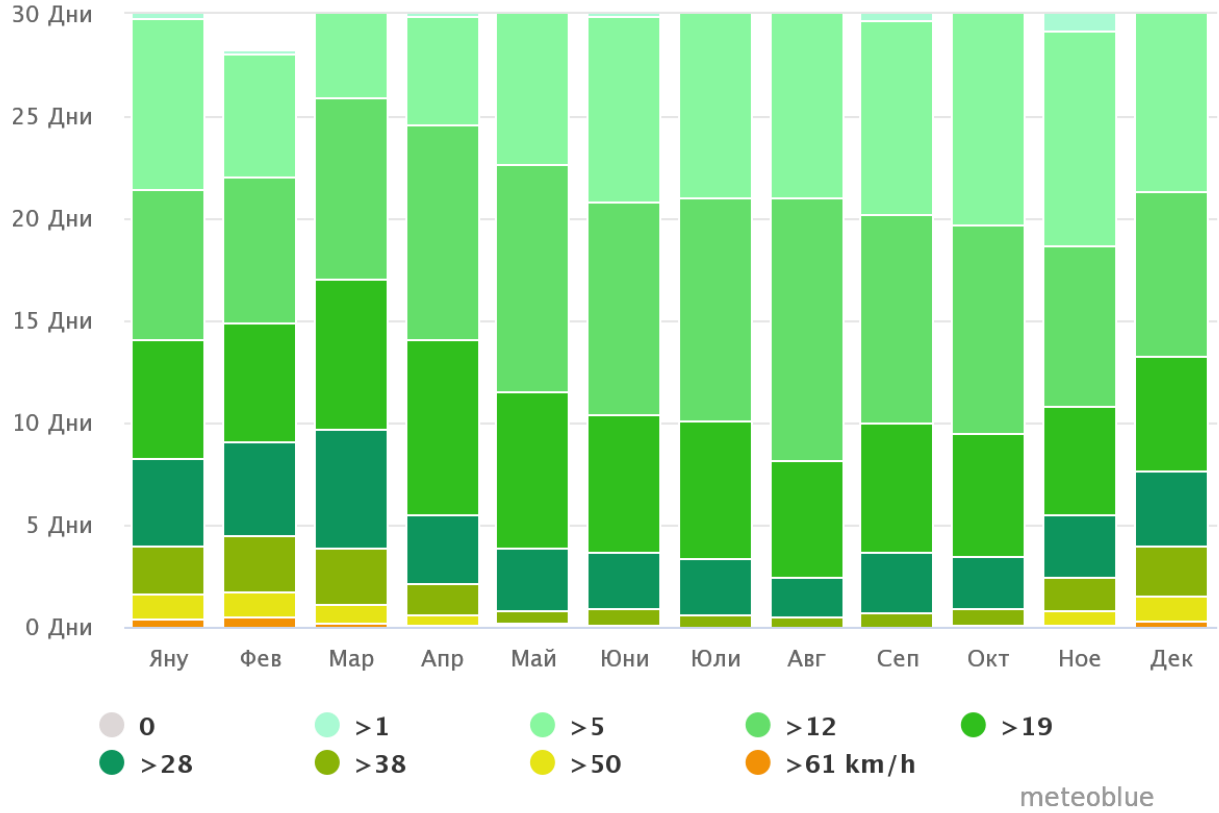

Източник: https://www.meteoblue.com/

Фигура 5. Роза на ветровете в община Долни Дъбник

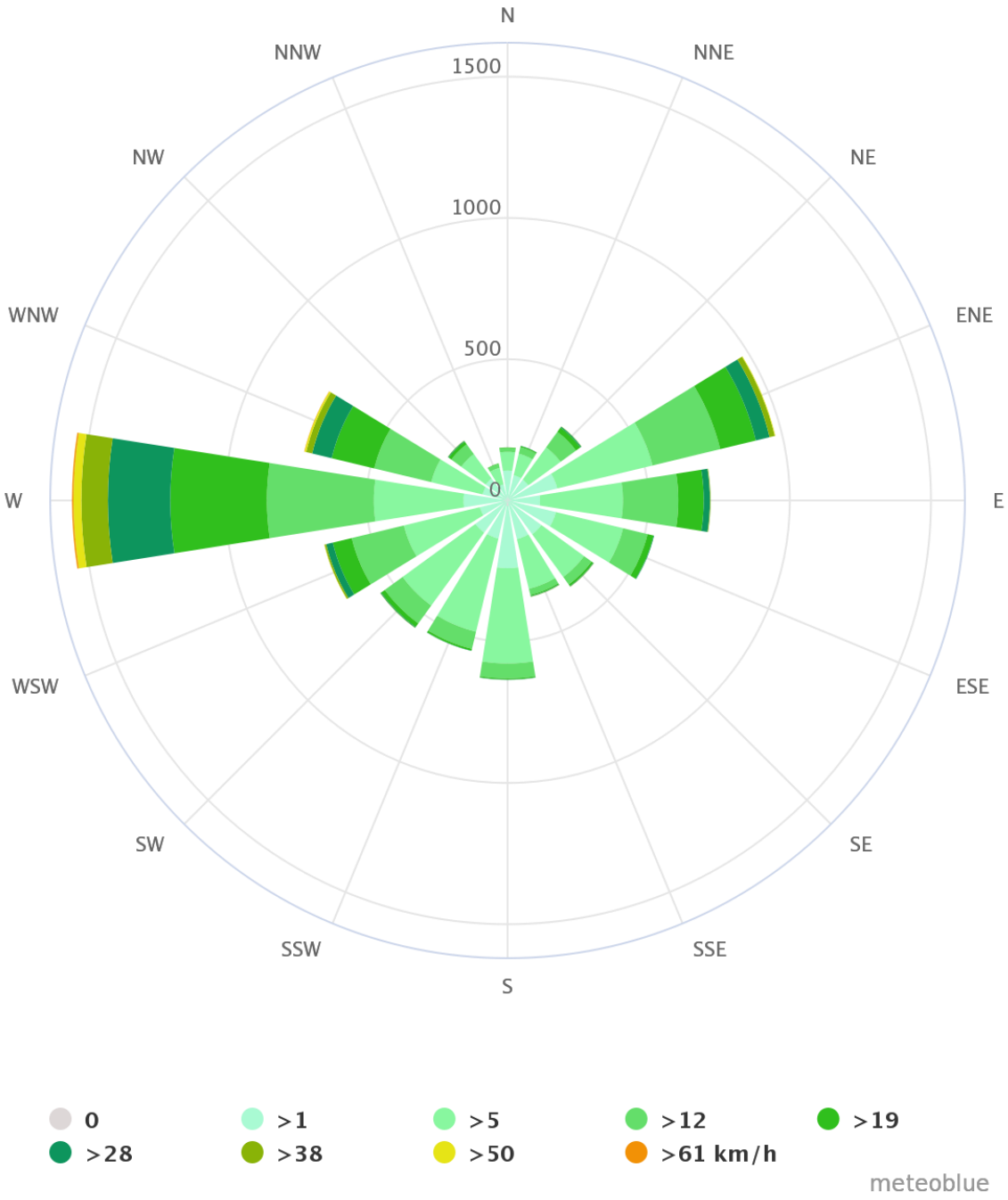

Източник: https://www.meteoblue.com/

Води

Основните фактори, които оказват влияние върху хидроложките особености на територията на община Долни Дъбник са количеството и разпределението на валежите, равнинно-хълмистият характер на релефа, филтрацията и изпарението, характерът на релефа.

Хидрографската мрежа в община Долни Дъбник се отнася към Дунавския водосборен басейн на Черноморската отточна област. Повърхностните води на територията на общината са следните: река Вит, която е десен приток на река Дунав, както и по-малките реки Садовска, Беглежка, Петърнишка и Дъбнишка бари.

Река Вит има смесено подхранване - дъждовно, снежно и от карстови подземни води. Максимумът на оттока е април-юни, а минимумът е август-ноември. Снежното подхранване нараства от север на юг – от Дунавската равнина към Стара планина.

Находище на термални води има край град Долни Дъбник. Те са разположени на дълбочина над 1000 м. Находища на минерални води са разкрити в района на град Долни Дъбник, с дълбочина 200-300 м. От подземните води в района са артезиански и те са широко разпространени. В община Долни Дъбник се намира и най-големият карстов извор в региона - "Езерото", при с. Крушовица с дебит 78-118 л/с, от който се подава вода за гр. Плевен.

Подземните води на територията на общината се ползват за битови нужди и напояване.

Карта 1. Речна мрежа в община Долни Дъбник

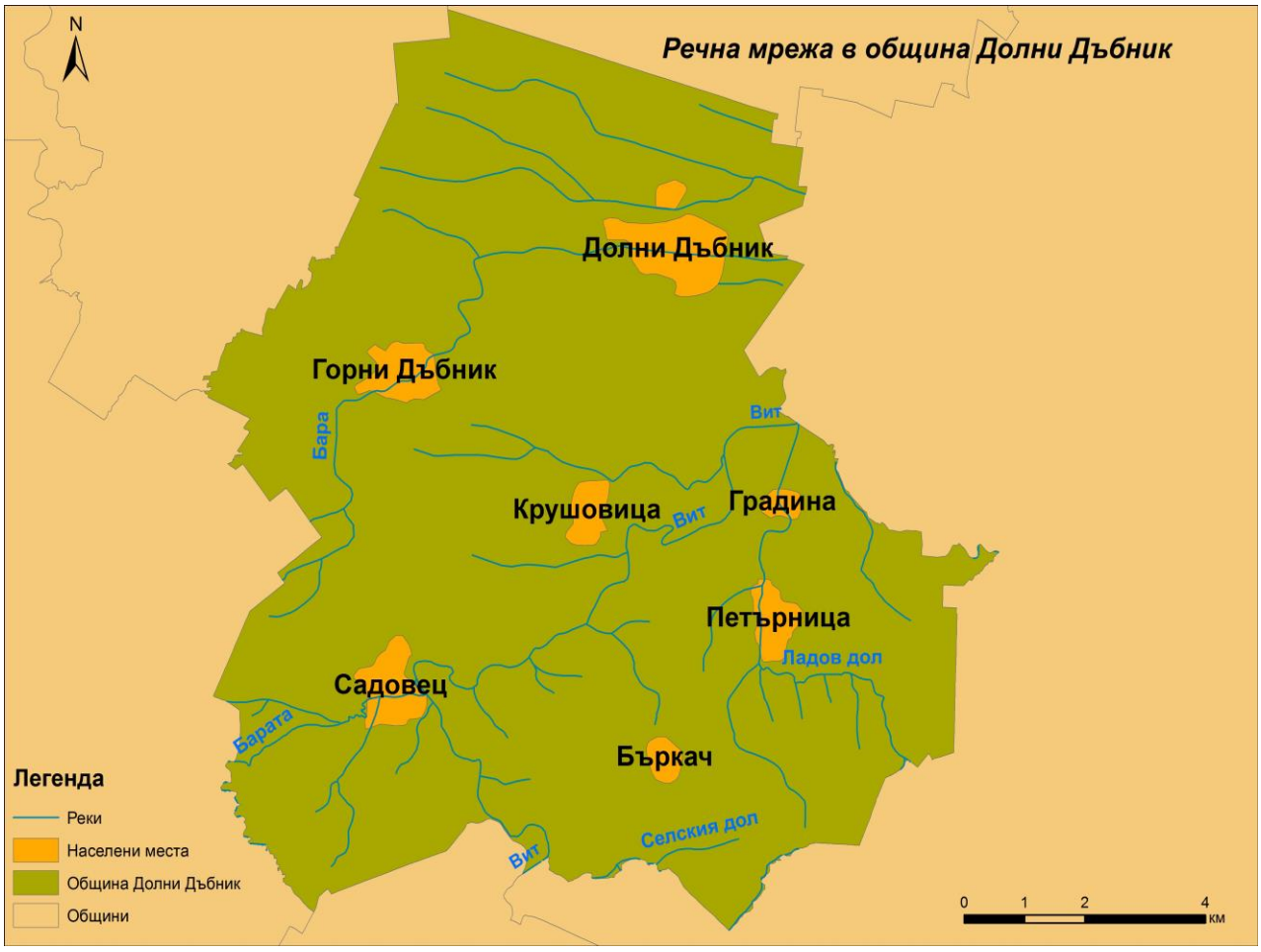

Язовири

На територията на община Долни Дъбник се намира най-големият язовир в област Плевен – яз. Горни Дъбник, който е включен под номер 12 в списъка на комплексните и значими язовири по Приложение 1 към Закона за водите.

Позициониран край село Горни Дъбник, той е защитена зона от мрежата „НАТУРА 2000“. Обемът му е 135 млн.м³, а общата дължина на ивицата – 26 км. Залятата площ на язовира е 11 800 декара, заедно с няколко малки язовира, които поемат част от оттока при обилни валежи.

Карта 2. Язовири в община Долни Дъбник

Почви

Основните фактори, които определят почвения строеж и състав на дадена територия зависят основно от вида на скалите, характера на релефа, климата и водите, растенията, животните и човешката дейност. Поради тази причина и влиянието на всички тези фактори и условия, в община Долни Дъбник са се формирали следните почвени типове:

Зонални типове почви:

- *Черноземно-типични* – те са образувани върху разкъсана льосова основа. Имат мощен хумусен хоризонт – 50-70 см. Механичният им състав е тежко песъчливо-глинест. Имат идентични свойства с карбонатните черноземни.
- *Излужени черноземи почви* – те са най- разпространеният генетичен почвен тип в Северна България, като обхващат основно земите от Дунавската равнина и най-ниските части на Предбалкана. Образували са се под влиянието на умерено-континенталния климат. Отличават се с мощен хумусен хоризонт и съдържание на калциев карбонат, с

високо естествено плодородие. Съдържанието на хумус в тях варира между 3-5%, а дължината на хумусния хоризонт е около 100 см. Този тип почви са подходящи за отглеждане на житни, фуражни, зърнени култури и зеленчуци.

- *Карбонатните* черноземни – характерна особеност при тях е формата на отлагане на карбонатите в тях във вид на карбонатни псевдомицели, особено в хумусно-акумулативния хоризонт. Тези почви са слабо пластични, като при навлажняване набъбват, а при изсъхване се свиват слабо и не се напукват. Отличават се със силна водопропускливост. Съдържанието на хумус варира от 1,5 до 4,5 %. Почвената реакция е слабоалкална или алкална.

Азонални типове почви

- *Алувиално-ливадни почви* – този тип почви са разпространени върху първата и втората надзаливни тераси на реките. Богати са на скални материали и хумусни вещества. Тези почви се развиват при близко ниво на подпочвените води най-често от 1 до 2-2.5 м. При този почвен тип хумусният хоризонт е около 10-40 см., като на места се наблюдава покриването с нови наноси с малка мощност, което води до образуването на нов хумусен хоризонт, така че при тях има редуване на няколко хумусни хоризонта. Механичният състав на такъв тип почви се определя от речните наноси, върху които са се образували тези почви. Те задържат по-продължително време влагата и са подходящи за отглеждане на зеленчуци. Отличават се със сиво-жълт цвят и са доста плодородни (зеленчуци, коноп, ориз и др.).

Флора и фауна

Върху развитието на растителността в община Долни Дъбник влияние оказват много фактори, като най-голямо значение имат преходното физикогеографско положение, равнинно-хълмистият релеф, разнообразните почвено-климатични условия, геоложкото минало на общината, както и антропогенната дейност на човека.

Растителността в община Долни Дъбник се отнася към Илирийската провинция на Европейската широколистна горска област. На територията на общината горската растителност е представена предимно от благун, горун, габър, мъждрян, клен, липа, обикновен бук и др. Покрай реките основно са разпространени върби и тополи. Храстовата растителност е представена от дрян, глог, драка, леска, къпина, шипка и др. Към тревната растителност се срещат полевица, власатка, садина, белизма, ливадина и др.

В обхвата на община Долни Дъбник има и няколко защитени вековни дървета[5]*:*

1. Група от четири цера, два космати дъба и един благун (код 240)

Вид: цер (Quercus cerris); благун (Quercus frainetto); космат дъб (Quercus pubescens);

Местоположение: Община Долни Дъбник, с. Горни Дъбник

2. Космат дъб (код 1229)

Вид: космат дъб (Quercus pubescens);

Местоположение: Община Долни Дъбник, с. Горни Дъбник

3. Космат дъб - 3 бр. (код 1360)

Вид: космат дъб (Quercus pubescens);

Местоположение: Община Долни Дъбник, гр. Долни Дъбник

4. Летен дъб (код 1118)

Вид: обикновен (летен) дъб (Quercus robur);

Местоположение: Община Долни Дъбник, с. Садовец

5. Летен дъб (код 1164)

Вид: обикновен (летен) дъб (Quercus robur);

Местоположение: Община Долни Дъбник, гр. Долни Дъбник

6. Летен дъб (код 586)

Вид: обикновен (летен) дъб (Quercus robur);

Местоположение: Община Долни Дъбник, с. Садовец

7. Летен дъб - 20 бр. (код 735)

Вид: обикновен (летен) дъб (Quercus robur);

Местоположение: Община Долни Дъбник, с. Петърница

8. Летен дъб - 2бр. (код 1112)

Вид: обикновен (летен) дъб (Quercus robur);

Местоположение: Община Долни Дъбник, с. Садовец

9. Орех (код 1163)

Вид: обикновен орех (Juglans regia);

Местоположение: Община Долни Дъбник, гр. Долни Дъбник

10. Три цера и един летен дъб (код 1456)

Вид: цер (Quercus cerris); обикновен (летен) дъб (Quercus robur);

Местоположение: Община Долни Дъбник, с. Садовец;

11. Цер (код 1228)

[5] Регистър на вековните дървета в България: http://eea.government.bg/v-trees/bg/result2.jsp

Вид: цер (Quercus cerris);

Местоположение: Община Долни Дъбник, с. Горни Дъбник

12. Черна топола (код 1114)

Вид: черна топола (Populus nigra);

Местоположение: Община Долни Дъбник, с. Садовец

13. Черница (код 1230)

Вид: черница (Morus spp.);

Местоположение: Община Долни Дъбник, с. Горни Дъбник

Животинският свят на община Долни Дъбник е представен от евросибирски и европейски видове: дива свиня, благороден елен, лисица, заек, сърна, таралеж, костенурка, мишка, смок, дъждовник и др. От птиците най-разпространени са врана, горска зидарка, коприварче, дрозд, въртошийка, сова, яребица, пъдпъдък, гривяк, гургулица/прелетна/ и др. Сред рибите: речен кефал, шаран, сом, скобар, каракуда, уклей, бяла мряна, лин и др.

Защитени видове са големият ястреб, белоопашатият мишелов, орелът змияр и соколът Орко.

Защитени територии

Натура 2000 е общоевропейска мрежа, съставена от защитени зони, целяща да осигури дългосрочното оцеляване на най-ценните и застрашени видове и местообитания за Европа в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие.[6]

Местата, попадащи в екологичната мрежа, се определят в съответствие с две основни за опазването на околната среда Директиви на Европейския съюз – Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за хабитатите) и Директива 2009/147/ЕС за опазване на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците). Двете директиви са отразени в българското законодателство чрез Закона за биологичното разнообразие (ЗБР).[7]

Съобразено с естествено-историческите и социално-икономически условия в страната, площта на защитените територии (ЗТ) и защитените зони в рамките на Националната екологична мрежа трябва да представлява най-малко 15% от територията на страната.

[6] http://natura2000.moew.government.bg/Home/Natura2000ProtectedSites

[7] НАТУРА 2000

Темпът на достигане на тази цел е най-силен през последните години след присъединяването на страната към ЕС. Идентифицирани и характеризирани типове представителни за България и Европа местообитания, са обявени като единици от Общоевропейската екологична мрежа Натура 2000.

На територията на Община Долни Дъбник, съгласно списъка на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (Директива 92/43/ЕЕС) попадат следните зони от Натура 2000:

Защитени зони по Директивата за птиците:

- ***Защитена зона „Горни Дъбник - Телиш“ с код BG0002095 за опазване на дивите птици***;

Предмет на опазване в защитена зона “Горни Дъбник - Телиш” с идентификационен код BG0002095 са следните видове птици по Закона за биологичното разнообразие [8]:

Черногуш гмуркач (Gavia arctica), Ушат гмурец (Podiceps auritus), Малък корморан (Phalacrocorax pygmeus), Малък воден бик (Ixobrychus minutus), Нощна чапла (Nycticorax nycticorax), Гривеста чапла (Ardeola ralloides), Малка бяла чапла (Egretta garzetta), Голяма бяла чапла (Egretta alba), Червена чапла (Ardea purpurea), Черен щъркел (Ciconia nigra), Бял щъркел (Ciconia ciconia), Лопатарка (Platalea leucorodia), Поен лебед (Cygnus cygnus), Белоока потапница (Aythya nyroca), Малък нирец (Mergus albellus), Орел рибар (Pandion haliaetus), Морски орел (Haliaeetus albicilla), Тръстиков блатар (Circus aeruginosus), Полски блатар (Circus cyaneus), Късопръст ястреб (Accipiter brevipes), Малък сокол (Falco columbarius), Сокол скитник (Falco peregrinus), Саблеклюн (Recurvirostra avosetta), Златиста булка (Pluvialis apricaria), Бойник (Philomachus pugnax), Малка чайка (Larus minutus), Дебелоклюна рибарка (Gelochelidon nilotica), Черна рибарка (Chlidonias niger), Блатна сова (Asio flammeus), Земеродно рибарче (Alcedo atthis), Черен кълвач (Dryocopus martius), Червеногърба сврачка (Lanius collurio); Малък гмурец (Tachybaptus ruficollis), Голям гмурец (Podiceps cristatus), Голям корморан (Phalacrocorax carbo), Сива чапла (Ardea cinerea), Ням лебед (Cygnus olor), Посевна гъска (Anser fabalis), Голяма белочела гъска (Anser albifrons), Сива гъска (Anser anser), Бял ангъч (Tadorna tadorna), Фиш (Anas penelope), Сива патица (Anas strepera), Зимно бърне (Anas crecca), Зеленоглава патица (Anas platyrhynchos), Лятно бърне (Anas querquedula), Червеноклюна потапница (Netta rufina), Кафявоглава потапница (Aythya ferina), Качулата потапница (Aythya fuligula), Планинска

[8] ДВ, бр. 84, 26 септември 2008 г.

потапница (Aythya marila), Траурна потапница (Melanitta nigra), Звънарка (Bucephala clangula), Среден нирец (Mergus serrator), Голям нирец (Mergus merganser), Малък ястреб (Accipiter nisus), Сокол орко (Falco subbuteo), Зелененожка (Gallinula chloropus), Лиска (Fulica atra), Сребриста булка (Pluvialis squatarola), Обикновена калугерица (Vanellus vanellus), Малък брегобегач (Calidirs minuta), Кривоклюн брегобегач (Calidirs ferruginea), Тъмногръд брегобегач (Caldris alpina), Средна бекасина (Gallinago gallinago), Горски бекас (Scolopax rusticola), Черноопашат крайбрежен бекас (Limosa limosa), Малък свирец (Numenius phaeopus), Малък червеноног водобегач (Tringa totanus), Голям зелеоног водобегач (Tringa nebularia), Голям горски водобегач (Tringa ochropus), Късокрил кюкавец (Actitis hypoleucos), Речна чайка (Larus ridibundus), Чайка буревестница (Larus canus), Жълтокрака чайка (Larus cachinnans), Брегова лястовица (Riparia riparia).

- ***Защитена зона с код BG0000240 „Студенец“ за опазване на дивите птици***;

Предмет на опазване в защитена зона “Студенец” с идентификационен код BG0000240 са следните видове птици по Закона за биологичното разнообразие[9]:

Малък корморан (Phalacrocorax pygmeus), Малък воден бик (Ixobrychus minutus), Нощна чапла (Nycticorax nycticorax), Гривеста чапла (Ardeola ralloides), Малка бяла чапла (Egretta garzetta), Голяма бямла чапла (Egretta alba), Червена чапла (Ardea purpurea), ×Черен щъркел (Ciconia nigra), Бял щъркел (Ciconia ciconia), Орел рибар (Pandion haliaetus), Осояд (Pernis apivorus), Черна каня (Milvus migrans), Орел змияр (Circaetus gallicus), Тръстиков блатар (Circus aeruginosus), Полски блатар (Circus cyaneus), Ливаден блатар (Circus pygargus), малък креслив орел (Aquila pomarina), Малък орел (Hieraaetus pennatus), Късопръст ястреб (Accipiter brevipes), Белоопашат мишелов (Buteo rufinus), Вечерна ветрушка (Falco vespertinus), Малък сокол (Falco columbarius), Ливаден дърдавец (Crex crex), Бойник (Philomachus pugnax), Малък горски водобегач (Tringa glareola), Речна рибарка (Sterna hirundo), Белоблуза рибарка (Chlidonias hybridus), Черна рибарка (Chlidonias niger), Бухал (Bubo bubo), Козодой (Caprimulgus europaeus), Земеродно рибарче (Alcedo atthis), Синявица (Coracias garrulus), Сив кълвач (Picus canus), Черен кълвач (Dryocopus martius), Среден пъстър кълвач (Dendrocopos medius), Сирийски пъстър кълвач (Dendrocopos syriacus), Горска чучулига (Lullula arborea), Полска бъбрица (Anthus campestris), Червеногърба сврачка (Lanius collurio), Черночела сврачка (Lanius minor), Ястребогушо коприварче (Sylvia nisoria), Градинска овесарка (Emberiza hortulana); Ням лебед (Cygnus olor), Зеленоглава патица (Anas platyrhynchos), Малък ястреб (Accipiter nisus),

[9] ДВ, бр. 104, 9 декември 2008 г.

Обикновен мишелов (Buteo buteo), Черношипа ветрушка (Керкенез) (Falco tinnunculus), Сокол орко (Falco subbuteo), Зелеоноожка (Gallinula chloropus), Лиска (Fulica atra), Речен дъждосвирец (Charadrius dubius), Обикновена калугерица (Vanellus vanellus), Средна бекасина (Gallinago gallinago), Черноопашат крайбрежен бекас (Limosa limosa), Голям горски водобегач (Tringa ochropus), Късокрил кюкавец (Actitis hypoleucos), Речна чайка (Larus ridibundus), Белокрила рибарка (Chlidonias leucopterus), Жълтокрака чайка (Larus cachinnans), Пчелояд (Merops apiaster).

Карта 3. Защитени зони за опазване на птиците

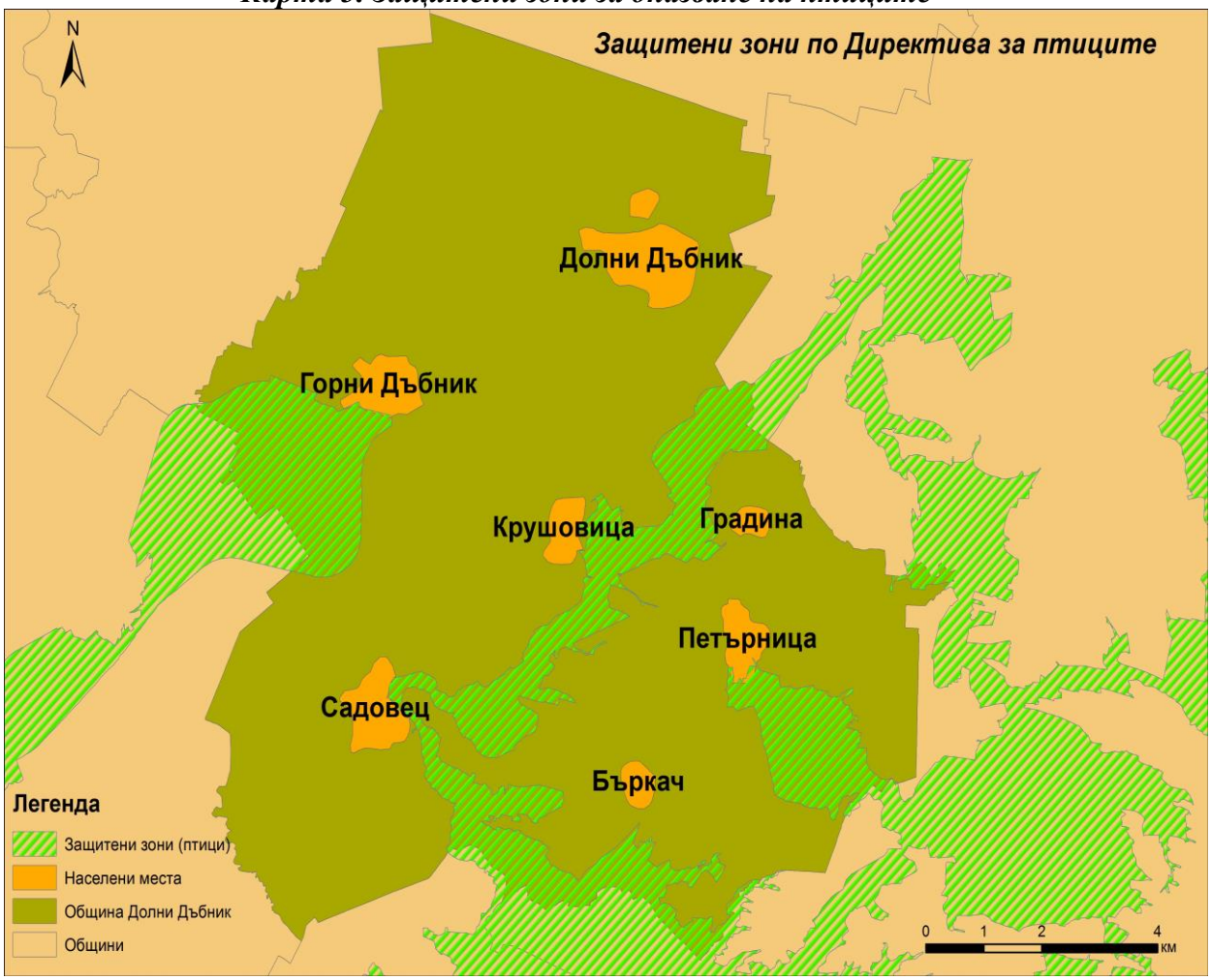

Защитени зони по Директивата за местообитанията:

- ***Защитена зона с код BG0000181 „Река Вит“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна***

Природни местообитания - Естествени еутрофни езера с растителност от Magnopotamion или Hydrocharition; Равнинни или планински реки с растителност от Ranunculion fluitans и Callitricho Batrachion; * Отворени калцифилни или базифилни трев-

ни съобщества от Alysso-Sedion albi; Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco Brometalia) (*важни местообитания на орхидеи); * Субпанонски степни тревни съобщества; *Панонски льосови степни тревни съобщества; Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс; Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове; Крайречни смесени гори от Quercus robur, Ulmus laevis и Fraxinus excelsior или Fraxinus angustifolia покрай големи реки (Ulmenion minoris); *Панонски гори с Quercus pubescens; *Евро-сибирски степни гори с Quercus spp.; Мизийски гори от сребролистна липа; *Алувиални гори с Alnus glutinosa и Fraxinus excelsior (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae);

Безгръбначни - Алпийска розалия; Бисерна мида (U. crassus); Брумбар рогач (L. cervus); Буков сечко (M. funereus); Ивичест теодоксус (T. transversalis); Обикновен сечко (C. cerdo);

Риби - Балкански щипок; Белопера кротушка (G. albipinnatus); Високотел бибан (G. baloni); Виюн (M. fossilis); Голям щипок (C. elongata); Голяма вретенарка (Z. zingel); Горчивка (Rh. sericeus); Ивичест бибан (G. schraetzer); Малка вретенарка (Z. streber); Обикновен щипок (C. taenia); Распер (A. aspius); Сабица (P. cultratus); Украинска минога (E. mariae); Черна мряна (B. meridionalis);

Земноводни и влечуги - Голям гребенест тритон (T. karelinii); Добруджански тритон (T. dobrogicus); Жълтокоремна бумка (B. variegata); Об. блатна костенурка (E. orbicularis); Смок (E. sauromates); Червенокоремна бумка (B. bombina); Шипобедрена костенурка (T. graeca); Шипоопашата костенурка (T. hermanni);

Бозайници, без прилепи – Видра (L. lutra); Вълк (C. lupus); Добруджански хомяк (M. newtoni); Лалугер (S. citellus); Пъстър пор (V. peregusna); Степен пор (M. eversmanni);

Прилепи - Голям нощник (M. myotis); Голям подковонос (Rh. ferrumequinum); Дългокрил прилеп (M. schreibersii); Дългопръст нощник (M. capaccinii); Дългоух нощник (M. bechsteinii); Малък подковонос (Rh. hipposideros); Остроух нощник (M. blythii); Средиземноморски подковонос (Rh. blasii); Трицветен нощник (M. emarginatus); Широкоух прилеп (B. barbastellus); Южен подковонос (Rh. euryale)[10];

- ***Защитена зона с код BG0000240 „Студенец“***

Предмет на опазване са следните ***природни местообитания:*** *Панонски солени степи и солени блата; Естествени еутрофни езера с растителност от Magnopotamion или Hydrocharition; Равнинни или планински реки с растителност от Ranunculion fluitans и

[10] http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000181&siteType=HabitatDirective

Callitricho Batrachion; *Субконтинентални пери-панонски храстови съобщества; * Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от Alysso-Sedion albi; Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco Brometalia) (*важни местообитания на орхидеи); * Субпанонски степни тревни съобщества; *Панонски льосови степни тревни съобщества; Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс; Низинни сенокосни ливади; Извори с твърда вода и туфести формации (Cratoneurion); Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове; Неблагоустроени пещери; *Панонски гори с Quercus petraea и Carpinus betulus; *Панонски гори с Quercus pubescens; *Евро-сибирски степни гори с Quercus spp.; Балкано-панонски церово-горунови гори; Мизийски гори от сребролистна липа; Алувиални гори с Alnus glutinosa и Fraxinus excelsior (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae);

Безгръбначни: Bolbelasmus unicornis; Алпийска розалия; Бисерна мида (U. crassus); Брумбар рогач (L. cervus); Буков сечко (M. funereus); Ивичест теодоксус (T. transversalis); Лицена (L. dispar); Обикновен сечко (C. cerdo); Ручеен рак (A. torrentium);

Риби - Балканска кротушка (G. uranoscopus); Балкански щипок (S. aurata); Голям щипок (C. elongata); Горчивка (Rh. sericeus); Обикновен щипок (C. taenia); Распер (A. aspius); Черна мряна (B. meridionalis);

Земноводни влечуги - Голям гребенест тритон (T. karelinii); Жълтокоремна бумка (B. variegata); Об. блатна костенурка (E. orbicularis); Червенокоремна бумка (B. bombina); Шипобедрена костенурка (T. graeca); Шипоопашата костенурка (T. hermanni);

Бозайници, без прилепи – Видра (L. lutra); Добруджански хомяк (M. newtoni); Лалугер (S. citellus); Пъстър пор (V. peregusna); Степен пор (M. eversmanni);

Прилепи - Голям нощник (M. myotis); Голям подковонос (Rh. ferrumequinum); Дългокрил прилеп (M. schreibersii); Дългопръст нощник (M. capaccinii); Дългоух нощник (M. bechsteinii); Малък подковонос (Rh. hipposideros); Остроух нощник (M. blythii); Подковонос на Мехели (Rh. mehelyi); Средиземноморски подковонос (Rh. blasii); Трицветен нощник (M. emarginatus); Широкоух прилеп (B. barbastellus); Южен подковонос (Rh. euryale)[11];

- ***Защитена зона с код BG0000611 „Язовир Горни Дъбник“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна – Предмет на опазване***

Природни местообитания -Естествени еутрофни езера с растителност от Magnopotamion или Hydrocharition; Равнинни или планински реки с растителност от Ranunculion fluitans и Callitricho Batrachion; Панонски льосови степни тревни съобщества;

11 http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000240&siteType=HabitatDirective

Евро-сибирски степни гори с Quercus spp; Алувиални гори с Alnus glutinosa и Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae);

Безгръбначни - Алпийска розалия; Бисерна мида (U. crassus); Брумбар рогач (L. cervus); Буков сечко (M. funereus); Ивичест теодоксус (T. transversalis); Обикновен сечко (C. cerdo);

Риби - Горчивка (Rh. sericeus); Обикновен щипок (C. taenia);

Земноводни и влечуги- Голям гребенест тритон (T. karelinii); Жълтокоремна бумка (B. variegata); Об. блатна костенурка (E. orbicularis); Смок (E. sauromates); Червенокоремна бумка (B. bombina); Шипобедрена костенурка (T. graeca); Шипоопашата костенурка (T. hermanni);

Бозайници, без прилепи – Видра (L. lutra); Добруджански хомяк (M. newtoni); Лалугер (S. citellus); Пъстър пор (V. peregusna);

Прилепи - Дългокрил прилеп (M. schreibersii); Дългопръст нощник (M. capaccinii); Остроух нощник (M. blythii); Подковонос на Мехели (Rh. mehelyi); Средиземноморски подковонос (Rh. blasii); Трицветен нощник (M. emarginatus); Широкоух прилеп (B. barbastellus); Южен подковонос (Rh. euryale)[12].

12 http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0000611&siteType=HabitatDirective

Карта 4. Защитени зони за опазване на местообитанията

В списъка на Регионалната инспекция по околната среда и водите – Плевен са включени следните Защитени местности в община Долни Дъбник [13]:

1. КАРСТОВАТА ДОЛИНА НА Р. ПЕТЪРНИШКА БАРА В М. ПЕЩЕРИТЕ- Местоположение: Община Долни Дъбник, с. Петърница, целта на обявяването е свързана с опазване на карстова долина на р. Петърнишка бара;

[13] Изпълнителна агенция по околна среда http://eea.government.bg/zpo/bg/result2.jsp

Карта 5. Защитени местности

Природните забележителности в община Долни Дъбник:

1. ГИНИНАТА ПЕЩЕРА - Местоположение: Община Долни Дъбник, с. Садовец. Уникалното при тази пещера е, че тя е на два етажа и е била обитание на пещерния човек от ранния халколит и бронзовата ера. По местно предание пещерата носи името на Садовската хубавица Гина, крила в пещерния мрак сърце и лице от аги и бейове по време на османското владичество. Заповед No.1427 от 13.05.1974 г., бр. 44/1974 на Държавен вестник;

2. КАРСТОВО ЖДРЕЛО ЧЕРНЕЛКА - Местоположение: Община Долни Дъбник, с. Петърница, представлява живописна карстова долина, дълга около 6 км. Районът е богат на карстови извори, пещери и скални феномени.; Заповед No.1422 от 21.06.1969 г., бр. 79/1969 на Държавен вестник;

3. СТУДЕНЕЦ - Местоположение: Община Долни Дъбник, с. Садовец. В местността се намират руините на старобългарска крепост, църква и кула от манастир, разрушени през 16 или 17 в. Заповед No.1799 от 30.06.1972 г., бр. 59/1972 на Държавен вестник.

2. Състояние на местната икономика

Земеделие

Селскостопанският фонд на община Долни Дъбник е 257 319 дка, от който 83,1% са обработваемата земя или 213 869 дка. А 81% или 208512 дка са частна собственост, от които 187 871 дка са ниви, трайните насаждения са 8 409 дка и естествени ливади обхващащи 5 994 дка[14].

Умереноконтиненталният климат в района и хидрографската мрежа благоприятстват отглеждането на зърнени и технически култури /слънчоглед/, зеленчуци, овощия, лозя /особено за производство на десертно грозде и грозде за приготвяне на висококачествени червени и бели сухи вина/ и други селскостопански култури.

Растениевъдството е по-силно развитият подотрасъл, като е специализирано основно в отглеждането на зърнено-хлебни и зърнено-фуражни култури като основно се отглеждат пшеница, царевица, слънчоглед.

Трайни насаждения лозя (лозята са винени сортове – „Каберне“, „Ркацители“, „Мерло“, „Мавруд“ и др.) и овощни насаждения, като големи лозови масиви са създадени в селата Петърница, Бъркач, Садовец и с. Горни Дъбник. В гр. Долни Дъбник, с. Горни Дъбник и с. Крушовица се отглеждат плодове и зеленчуци. Зърнените култури (пшеница 60 736,4 дка за 2019г.; ечемик – 1006,6 дка за 2019г; царевица 25212,4 дка за 2019г.) заемат около 50% от нивната площ в частния сектор. Докато техническите култури са предимно от слънчоглед (41340,3 дка за 2019 г.) и тютюн (476 дка за 2019 г.), а фуражните култури са предимно люцерна - 1738,7 дка за 2019 г.

Зеленчуковите култури са представени от домати, пипер, картофи, дини, пъпеши, грах и др.

По данни на Областна дирекция „Земеделие“ гр. Плевен броят на земеделските производители и животновъди за 2019 г. е 193, в сравнение с 2017 г. и 2018 г., когато броят на регистрираните земеделски производители и животновъди за общината е 198. На територията на общината са регистрирани 8 броя кооперации и 30-35 сдружения и фирми, които обработват около 87% от земята[15].

[14] Общ устройствен план на община Долни Дъбник, достъпен на https://www.dolni-dabnik.com/documents/2019/Dokumenti/OUPDOLNIDABNIK.pdf

[15] Общ устройствен план на община Долни Дъбник, достъпен на https://www.dolni-dabnik.com/documents/2019/Dokumenti/OUPDOLNIDABNIK.pdf

Таблица 1. Площ със селскостопанско предназначение по вид за Северозападен район и за област Плевен (дка)

Статистически зони Статистически райони Области	Общо	Обработваема земя	Трайни насаждения	Постоянно затревени площи и ливади – овощни градини	Други категории земя
България	**5226194**	**3463370**	**153029**	**1399041**	**210754**
Северна и Югоизточна България	**3790958**	**2849310**	**92501**	**705634**	**143513**
Северозападен	**1117348**	**808362**	**12470**	**231300**	**65216**
Плевен	348165	300970	1600	29797	15798

Източник: НСИ, Районите, областите и общините в република България 2018- София 2020

Таблица 2. Баланс на територията на Република България по вид територия, за Северозападен район, за област Плевен и за община Долни Дъбник (дка)

Статистически зони Статистически райони Области Общини	Общо	Територия по вид					
		земеделска	горска	населени места и други урбанизирани територии	водни течения и водни площи	за добив на полезни изкопаеми	за транспорт и инфраструктура
България	**110371784**	**64234755**	**38283727**	**4952789**	**1975610**	**259054**	**665849**
Северна и Югоизточна България	**68024897**	**44782410**	**18122017**	**3234786**	**1269667**	**198022**	**417995**
Северозападен	**19047219**	**13427465**	**4233171**	**854594**	**425474**	**8512**	**98003**
Плевен	**4645297**	**3914170**	**324881**	**221213**	**156841**	**1511**	**26680**
Долни Дъбник	**307248**	**260694**	**16668**	**12148**	**14692**	**345**	**2701**

Източник: НСИ, Районите, областите и общините в република България 2018- София 2020

От данните в таблицата се вижда, че земеделската земя е почти 85% от територията на общината, където най-отглежданите култури са зърнено-хлебни, зърнено-фуражни, фуражни, технически. Техническите култури са предимно от слънчоглед 41 340,3 дка за 2019г. и тютюн 476 дка за 2019г., докато фуражните култури са предимно от люцерна и съставляват около 1738,7 дка за 2019г. Около 87% от земята на територията на общината се обработва от регистрираните 8 броя кооперации и около 30-35 сдружения и фирми.

Животновъдството е с ниска степен на механизация и се развива предимно като дребно и частно фамилно животновъдство, за което свидетелстват данните от следващата таблица представящи видовете отглеждани животни и техния брой в периода от 2015г. до 2019г. В гр. Долни Дъбник е ситуирана люпилня за люпене на еднодневни пилета – брой-

лери и общополезни породи и овцеферма за отглеждане на френски порода овце, а в землището на с. Горни Дъбник е разположена ферма за отглеждане на охлюви.

Таблица 3. Брой животни в община Долни Дъбник в периода 2015 -2019г.

Община-дейност	2015г.	2016г.	2017г.	2018г.	2019г.
Говеда и биволи – общо*	1073	1239	1184	1075	1109
Зайци - общо	21	21	-	-	-
Кози – общо	1002	810	439	571	466
Коне*	47	47	50	52	20
Овце – общо	2733	4176	3722	4262	4438
Птици – общо	110	-	-	-	-
Пчелни семейства	2142	2881	2881	3053	2506
Свине – общо	1035	663	792	825	551
Обща сума	**8163**	9837	**9068**	**9838**	**9090**

Източник: Областна дирекция „Земеделие“ – гр. Плевен

В следващата таблица Таблица 4 е представена информация за структурата на земеделски земи - общинска собственост по населени места. Като към 31.12.2019 г. на Община Долни Дъбник са възстановени общо 38 648 дка земеделски земи, от които 23 262 дка са публична общинска собственост, а 15 386 дка са частна общинска собственост. Има все още имоти, за които не са съставени актове в с. Крушовица и в с. Садовец. По данни от Стратегията за управление на общинската собственост на община Долни Дъбник за периода 2020-2023 г. към 31.12.2019 г. са съставени и утвърдени общо 2 292 акта за общинска собственост, от които 1832 броя за частна общинска собственост и 460 броя — публична общинска собственост. Отписани, след извършване на разпоредителни действия или съставяне на нов акт - 659 акта, включени в капитала на търговски дружества -имоти по 6 акта. Наличен брой имоти по 1628 акта, в т.ч. 419 имоти - публична общинска собственост и 1209 имоти - частна общинска собственост. Имотите, за които са съставени актове, са различни по площ, вид и характер, описани в два публични регистъра, като в техния брой са включени и актовете за имоти, с които е приключило разпореждане или са съставени нови след промяна в характера, разделяне и т.н.

С оглед бъдещото развитие на община Долни Дъбник е необходимо да се приложи методика за изследване на потенциала на всеки терен и да се изготви анализ на всеки терен съобразно предвижданията на Общия устройствен план (ОУП). Дори при необходимост могат да се осъществят постъпки по съответния законов ред за предоставяне на държавни имоти, които не са налични, а са необходими за създаването на възможност за постигането на устойчивото развитие на общината, например чрез търсенето и привличането на стратегически инвеститори, които да реализират крупни проекти върху общински терени.

Необходимо е периодично актуализиране на броя на имотите по площ към землища-та на населените места на община Долни Дъбник, за които трябва да се направи допълнителен анализ, който да бъде свързан със създаването на възможности за включването и използването им от земеделските производители и/или промяна на статута на отделни имоти за подпомагане на стопанските субекти при проявен инвестиционен интерес към населените места в общината.

Таблица 4. Структура на земеделските земи общинска собственост по населени места в община Долни Дъбник – (Площ - в дка)

Населено място	общо		ниви		пасища-мери и ливади		трайни насажде-ния		гори		храсти и други		овощни градини и лозя	
	брой	площ	брой	площ	брой	площ	брой	площ	брой	площ	брой	площ	брой	площ
гр. Долни Дъбник	140	839	88	171	30	412	22	256	-	-	-	-	-	-
С. Горни Дъбник	66	238	18	54	24	138	5	27	-	-	4	10	15	9
с. Крушовица	239	3245	54	252	132	2469	20	207	1	50	7	243	25	24
с. Садовец	434	4 51	173	228	199	2977	41	532	-	-	21	514	-	-
с. Бъркач	36	763	16	55	2	3	14	683			4	22	-	-
с.Петърница	79	620	70	558	-	-	9	62	-	-	-	-	-	-
с. Градина	8	68	-	-	-	-	-	-	-	-	8	68	-	-
всичко	1002	10024	419	1318	387	5999	111	1767	1	50	44	857	40	33

Източник: Стратегия за управление на общинската собственост на община Долни Дъбник за периода 2020-2023г.

Публичната общинска собственост при земеделските земи включва пасища мери, пътища, отводнителни канали други (гробища, сметища в процес на рекултивация, парко-ве). Съгласно Закона за собствеността и ползването на земеделските земи /ЗСПЗЗ/, част от пасищата, мерите и ливадите, с обща площ 21 500 дка, се предоставят ежегодно на регист-рираните животновъди от съответните населени места за поддържане и паша на пасищни животни. През 2019 г. с договори са отдадени общо 12 000 дка. Съгласно същия закон се предоставят за ползване и общински пътища и канали, попадащи в масиви за обработка,

съгласно сключеното споразумение между земеделски стопани по землища. През 2019г. с договори са отдадени общо 2400 дка като могат да достигнат до 2600 дка.[16]

Таблица 5. Брой на актовете за общинска собственост по населени места в община Долни Дъбник (Площ в дка)

№ по ред	Населено място	Актувани общински земи към 31.12.2019г.			
		Съставени-брой	Площ в дка	Налични-брой	Площ в дка
1.	гр. Долни Дъбник	401	8 086	345	7 890
2.	с. Горни Дъбник	244	4 123	217	3 606
3.	с. Крушовица	215	4 266	212	4 263
4.	с, Садовец	309	2 471	87	2 100
5.	с. Бъркач	151	3 462	115	3 333
6.	с. Петър ница	321	11 333	274	11261
7.	с. Градина	146	1546	71	1454
	Общо:	**1787**	**35 287**	**1 321**	**33 907**

Източник: Стратегия за управление на общинската собственост на община Долни Дъбник за периода 2020-2023г.

След началото на процеса по възстановяване на земеделските земи до настоящия момент общината е предприемала действия за трасиране на земеделските имоти при необходимост. Земеделските земи публичната общинска собственост включват пасища, мери, пътища, оврази и други площи. Определени по закон са земеделски имоти с начин на трайно ползване пасища, мери в близост до населените места за изграждане на животновъдни ферми и постоянни пчелини по европейски стандарт, както и такива за промяна на предназначението им, с оглед на реализация на важни обществени мероприятия за общината. В тази връзка е необходимо да се осъществи, да се подготви и реализира програма за пълна идентификация на собствеността, за уедряване и рекултивация на земите, като се продължи прегледът на фактическото състояние на поземлените имоти с отразения начин на трайно ползване и след анализ и проявен инвеститорски интерес да се извършат съответните промени. Отдадените под наем обработваеми земеделски земи са 6 016 дка. В следващата таблица се вижда разпределението на земите по начин на трайно ползване към землищата на населените места в общината.

[16] Източник: Стратегия за управление на общинската собственост на община Долни Дъбник за периода 2020-2023г..

Таблица 6. **Разпределението на земите по начин на трайно ползване към землищата на населените места в общината Долни Дъбник.**

No	Землище	Обработваема земя - лозя и трайни насаждения; в дка	Обработваема земя - ниви; в дка
1	2	3	4
1.	гр. Д. Дъбник	400	867
2.	с. Г. Дъбник	0	938
3.	с. Крушовица	18	247
4.	с. Садовец	0	213
5.	с. Бъркач	0	207
6.	с. Петърница	1679	1090
7.	с. Градина	0	117
	Всичко:	**2097**	**3679**

Източник: Стратегия за управление на общинската собственост на община Долни Дъбник за периода 2020-2023г..

Необходим е цялостен допълнителен анализ в търсене на отговори за необходимостта от започване на процеса на комасация, включващо само по себе си анализ на пазара на търсене и предлагане на площи от земеделските производители в общината, а и дори в областта. От друга страна се налага оптимизиране на процеса на управление на общинския поземлен фонд, което включва извършването на допълнителни анализи за промяна на предназначението на земеделските земи, които са в непосредствена близост до населените места и притежават сравнителни предимства и условия за изграждането на индустриални зони и/или индустриални паркове и/или логистични бази. Изключително важно място при този анализ трябва да се отдели на процеса на търсене на потенциален инвеститор, който да бъде склонен чрез предлагането на преференциални условия (например освобождаване за определен период от задължението за плащане на местни данъци и такси, предоставяне правото на безвъзмездно ползване за определен период и т.н.) да инвестира на територията на общината.

Повишеното търсене на земеделски земи от стопанските субекти в област Плевен се потвърждава от повишаването на цените за декар през изминалите пет години с 200 лв./дка в сравнение с 2015г., когато в област Плевен средната цена на земеделска земя е била 762лв./дка.

Таблица 7. Средни цени на сделките със земеделска земя в област Плевен за периода от 2015– 2019 в лв./дка.

	Ниви (зърнени, технически, фуражни, други култури)	Овощни насаждения	Лозя	Постоянно затревени площи	Земеделска земя – общо
2015	767,0	579,0	677,0	113,0	762,0
2016	803,5	613,0	649,0	173,0	796,9
2017	952,4			310,7	949,0
2018	931,5			197,0	919,6
2019	997,2			258,1	962,0

Източник: НСИ

При внимателно вглеждане в данните от таблица се вижда, че най-съществено е увеличението на земеделските земи, свързани с производството на зърнени, технически, фуражни и други култури, а това именно определя профила за земеделските производители в региона. Това налага необходимостта община Долни Дъбник да направи детайлен анализ за комасация на земите, подходящи за зърнени, технически, фуражни и други култури, откъдето би могла да получава допълнителен приход под формата на наем или аренда на притежаваните земеделски земи. Анализът трябва да включва и определянето на нормата на възвръщаемост на вложените средства за актуване и/или комасация на земята и възвръщането на направената инвестиция според средните цени на договорите за наем/аренда за земеделска земя.

В Таблица 8 е представено изменението на средните цени на договорите за наем/ аренда на земеделска земя в област Плевен за периода от 2015-2019 г. Данните показват тенденция на плавно нарастване на средните цени за земеделски земи, предназначени за зърнени, технически, фуражни и други култури. Имайки предвид профила на община Долни Дъбник, която по-скоро притежава традиции в индустриалното производство, то усилията на общината трябва да са насочени към определяне на терени за индустриални паркове и търсенето и привличането на стратегически инвеститор.

Таблица 8. Средни цени на договорите за наем/аренда на земеделска земя в област Плевен за периода 2015-2019г. в лв./дка.

Год.	Ниви (зърнени, технически, фуражни, други култури)	Овощни насаждения	Лозя	Постоянно затревени площи	Земеделска земя – общо
2015	47,0	42,0	37,1	42,5	47,0
2016	47,0	47,0	30,0	48,0	47,0
2017	50,0			27,0	50,0
2018	52,0			29,0	52,0
2019	55,0			39,0	55,0

Източник: НСИ

Горско стопанство

Горските територии обхващат едва 22 658 дка от територията на община Долни Дъбник, което се равнява на 7,36% от общата площ на общината, като горският фонд е съсредоточен основно в южната половина на общината[17]. Най-компактни са горите в землището на с. Петърница, с обхват от 1 335 дка. В следващата таблица е показно разпределението на горския фонд по населени места в община Долни Дъбник като за всички общински гори са съставени актове за общинска собственост, а през 2016 г. е утвърден Горско стопански план (ГСП) за общинските гори, който е съгласуван с РИОСВ-гр. Плевен и утвърден от директора на Регионалната дирекция по горите-гр. Ловеч.

Таблица 9. Разпределението на горския фонд по населени места в община Долни Дъбник.

№ по ред	Населени места	Гори		Общо
		в горски фонд	в земеделски земи	
		площ, дка	площ, дка	площ, дка
1.	**гр.Долни Дъбник**	0	798	798
2.	**с.Горни Дъбник**	0	219	219
3.	**с.Крушовица**	50	0	50
4.	**с.Садовец**	169	532	701
5.	**с.Бъркач**	0	683	683
6.	**с.Петърница**	0	2213	2213
7.	**с.Градина**	0	25	25
	Общо:	219	4470	4689

Източник: Стратегия за управление на общинската собственост на община Долни Дъбник за периода 2020-2023г.

[17] Общ устройствен план на община Долни Дъбник, достъпен на https://www.dolni-dabnik.com/documents/2019/Dokumenti/OUPDOLNIDABNIK.pdf

Държавно управление, общинско управление, неправителствен сектор, обществен ред и сигурност.

Статутът, който притежава гр. Долни Дъбник, а именно - общински-административен център, е основната предпоставка за наличието на институционални административни структури. Като община Долни Дъбник попада под юрисдикциите на Плевенски районен съд и Районна прокуратура Плевен, които обхващат също така и общините Плевен, Долна Митрополия и Пордим. На територията на общината са ситуирани и деконцентрираните структури на Министерство на вътрешните работи, а именно Районно полицейско управление гр. Долни Дъбник, под чиято юрисдикция е Полицейско управление – Искър, отговарящо за сигурността и охраната на обществения ред в община Искър. Сигурността и опазването на обществения ред се осигуряват чрез посещаване по график в селата на общината от полицейски инспектор.

На територията на община Долни Дъбник функционира „Медицински център I – Долни Дъбник" - ЕООД, чиято основна дейност е осъществяване на специализирана извънболнична помощ. Общината притежава дялово участие в капитала на следните дружества, като то е под 50%: „Мизия 2000" АД с 46,28 % дялово участие и „Газинженеринг" ООД със 17% дялово участие. Предметът на дейност на търговското дружество „Мизия 2000" АД е проектиране, строителство, оборудване и управление на тържище за пресни и замразени плодове, зеленчуци и цветя, отдаване под наем на оборудване, на търговски площи и на съоръжения за сортировка, дообработка, пакетиране, замразяване и съхранение на всякаква селскостопанска продукция, транспортни услуги с цел осъществяване на нормална търговска дейност в страната и за износ от производители, търговци и посредници на „Мизия 2000" АД. Други акционери в дружеството са община Плевен и Министерство на земеделието и горите. Предметът на дейност на „Газинженеринг" ООД, гр. Долни Дъбник е разпределение на природен газ и разширяване на газоразпределителната мрежа, където останалите 83% от капитала са собственост на „ТАСИ" ООД, гр. Долни Дъбник.

Особено важна за социално-икономическото развитие на община Долни Дъбник е съществената роля на малкия и средния бизнес. В тази връзка е необходимо да се търсят възможности за увеличаване на съдействието между отделните субекти, т.е. публичния субект от една страна и от друга - частния субект. Общината може да подпомага различни инициативи на бизнеса, свързани със създаването на клъстери и/или местни инициативни групи, както и да стимулира междуобщинското сътрудничество, с цел търсене на страте-

гически инвеститор. В малките общини размерът на заплатите в обществения сектор е по-висок от размера на заплатите в частния сектор. Очакванията са тази тенденция да се запази, предвид невъзможността частният сектор да се преструктурира и да се справи с предизвикателствата, свързани с преодоляването на последствията в резултат на пандемията от COVID-19. Освен това може да се очаква, че ще се запази тенденцията, която се наблюдава през последните години, свързана с покачване на стойностите на средния брой жилища на хиляда човека, която отчасти се дължи основно на демографските процеси и най-вече на отрицателния механичен прираст.

През програмния период 2014-2020, за периода от 2014 г. до декември 2019 г. в Северозападна България са сключени около 1500 договора по оперативните програми на обща стойност около един милиард и половина лв. Около 30 процента от сключените договори се изпълняват в област Плевен, а размерът на договорните средства са около 500 млн. лв. Безвъзмездната финансова подкрепа за област Плевен е около 400 млн. лв. В областта от около 290 проекта към края на 2018г. през 2019г. броят на проектите вече е увеличил на 420, т.е. регистрира се почти 30% ръст. Обнадеждаващо е, че ръстът е най-голям по Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ (ОПИК), където са регистрирани 63 нови договора, от които 48 са резултат от процедурата „Насърчаване на предприемачеството“. Фирмите, които основно са кандидатствали по процедурата за „Насърчаване на предприемачеството“ са посочили като място на работа град Плевен (38).

Широк е обхватът на икономическите сектори, които ще бъдат финансирани с европейски средства: от архитектурно проектиране, промишлен дизайн, технически и инженерни консултации, мехатроника и металообработване през компютърното програмиране за мониторинг в индустрията, графичен дизайн и издателската дейност, стигайки до производството на медицински изделия, клинични проучвания, предлагането на дерматологични и естетични процедури, както и на специализирани социално-педагогически услуги. Безвъзмездна подкрепа по Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ в област Плевен са получили около 200 предприятия, притежаващи опит в периода 2014-2019 г. по данни от ИСУН. А, общият брой проекти, по които работят общините от област Плевен към края на 2019 г. е около 90, подкрепени от Европейските структурни и инвестиционни фондове. По отношение на реализацията на проектите около 270 млн. лв., т.е. 75% от договорените безвъзмездни средства са реално изплатени.

Общият брой договори по Европейските програми и фондове за община Долни Дъбник е 20, чиято стойност на безвъзмездната финансова помощ е в размер на 8 293 583.63 лв., а броят на бенефициерите в община Долни Дъбник е 12 с общо сключени 20 договора,

с обща стойност на безвъзмездната финансова помощ в размер на 9 593 077.44 лв., които данни могат да се видят от следващата таблица.

С приемането на устава от Учредително събрание на 28 април 2016 год. в гр. Долна Митрополия се дава началото на създаването на сдружение „Местна инициативна група Долна Митрополия - Долни Дъбник". Като сдружението се учредява в изпълнение на проект по подмярка 19.1. „Помощ за подготвителни дейности", Мярка 19 „Водено от общностите местно развитие" от Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 год. съфинансирана от Европейския съюз чрез ЕЗФРСР съгласно Договор за безвъзмездна финансова помощ № РД 50-156/07.12.2015 год.[18]

В Стратегията за Водено от общностите местно развитие (СВОМР) на МИГ „Долна Митрополия-Долни Дъбник" са „формулирани три приоритета, седем специфични цели и седем мерки по ПРСР за реализирането им. Основната визия за развитие е „Устойчив растеж и европейско развитие на територията чрез повишаване на конкурентоспособността на селското стопанство, увеличаване на заетостта и разнообразяване на дейностите в неземеделския сектор, инвестиции в публична и социална инфраструктура". Приоритетите и целите на Стратегията са насочени към: модернизация на стопанствата и преработващата промишленост с цел повишаване на конкурентоспособността им; диверсификация на икономическите дейности; подобряване на средата за живеене чрез обновяване на инфраструктурата; запазване на материалното и нематериално културно наследство; повишаване на капацитета на стопаните чрез обучение. По-голямата част от средствата са предназначени за икономическо развитие: общо 57.09% от бюджета, като 38.34% са за мерките 4.1 и 4.2 с превес на модернизацията на земеделските стопанства и 18.75% са за диверсификация в неземеделски дейности по мярка 6.4.1. За проекти, подобряващи средата на живот по мерките 7.2 и 7.5 отиват 36.64% от бюджета. 2.39% са предназначени за обучение и повишаване на квалификацията на земеделските производители, а 3.88 % са за популяризиране на културното наследство и спорта. Очаква се и съответното въздействие да е най-вече в тези области – икономика, подобряване средата за живеене, запазване на местната идентичност, придобиване на знания."[19]. Прилагането на Стратегията на МИГ „Долна Митрополия-Долни Дъбник" започва в средата на 2019 г., като това обусла-

[18] Устав на сдружение „Местна инициативна група Долна Митрополия - Долни Дъбник" достъпен на http://migdmdd.eu/section-4-normativni_aktove.html

[19] Въздействие на СВОМР върху социално-икономическото развитие на територията и удовлетвореността от прилагането на Стратегията в общността Проучване и анализ на територията на МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник, достъпен на http://migdmdd.eu/assets/Analiz%20na%20vyzdejstvieto%20na%20SVOMR.pdf

вя и забавянето на приемите на проекти по мерките. През 2019 г. са обявени три приема – по мерките 7.2, 4.1 и 4.2. През 2020 г. екипът на МИГ наваксва закъснението, като до края на октомври са отворени приеми по всички останали мерки, с изключение на мярка 1.3 за обучение.

По мярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“ са подадени седем проектни предложения на обща стойност 772 261,75 лева – три на община Долни Дъбник и четири на община Долна Митрополия. Общият бюджет, заложен по мярката в Стратегията е 775 000 лева.

По мярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“ са подадени 19 проектни предложения, одобрени са 12 проекта с общ размер на БФП 738 402.76 лв., от тях 2 проекта са в списъка с резервни проекти с общ размер на БФП 114 071.73 лв. Общият бюджет по мярката е 735 000 лева.

По мярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“ на първи прием са подадени 2 проекта, одобрен е един проект с общ размер на БФП 99 982.73 лв. На втори прием е подаден един проект, а общият бюджет по мярката е 390 000 лева, като МИГ ще трябва да реши дали ще има трети прием или парите ще се прехвърлят по някоя от другите мерки. На първия прием по мярка 7.5 „Инвестиции за публично ползване в инфраструктура, туристическа инфраструктура и малка по мащаб туристическа инфраструктура“ са подадени два проекта – от туристическо дружество в с. Садовец, община Долни Дъбник и от община Долна Митрополия за изграждане на посетителски център в с. Байкал.

От изпълнението на проектите по мерките 4.1 и 4.2, се очаква да имат въздействие върху икономическото развитие на територията на двете общини, като за тях е отделена и най-голяма част от бюджета - 25.05% за мярка 4.1 и 13.29% за мярка 4.2 (общо 38.34% от целия бюджет на Стратегията). По мярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства”, освен модернизация на стопанствата, се предвиждат и постигане и на други цели като стимулиране на биологичното производство и младите фермери, подпомагане на чувствителните сектори – животновъдство и плодове и зеленчуци. По мярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“ са предвидени създаване на нови предприятия и модернизиране на съществуващи, като са добавени цели за подпомагане на биологичното производство, използване на енергоспестяващи технологии или практики за опазване на околната среда. Като очакванията са и по двете мерки да бъдат създадени нови работни места. Изпълнението на проектите по мярка 7.2 „Инвестиции в създа-

ването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“ би трябвало да окажат въздействие върху облагородяване на средата и условията на живот за цялото население на двете общини. Подадените проекти са за изграждане на две спортни площадки – в с. Крушовица и в град Долни Дъбник и реконструкция и рехабилитация на площад и прилежащите му улици в село Садовец. Община Долни Дъбник изпълнява от 2017 г. проект по подмярка 7.2 от ПРСР за основен ремонт на общински път между селата Крушовица и Петърница, както и за реконструкция на общинския път Долни Дъбник – Градина[20].

Определено община Долни Дъбник трябва да използва възможностите си да стимулира създаването на нови и/или продължаването на действащите Местни инициативни групи и през новия програмен период 2021-2027г. с цел създаването на възможности за стимулирането и развитието на бизнес инициативи на регионално ниво, тъй като по този начин, от една страна ще бъдат задържани икономически активни лица на територията на общината, а от друга страна ще се открият нови работни места.

[20] Въздействие на СВОМР върху социално-икономическото развитие на територията и удовлетвореността от прилагането на Стратегията в общността Проучване и анализ на територията на МИГ Долна Митрополия – Долни Дъбник, достъпен на http://migdmdd.eu/assets/Analiz%20na%20vyzdejstvieto%20na%20SVOMR.pdf

Таблица 10. Списък на бенефициентите и средствата, изплатени на община Долни Дъбник като бенефициент на Оперативните програми на Европейския съюз.

Бенефициент	Местонахождение	Обща стой-ност	БФП	Собствено съфи-нансиране от бе-нефициента	Реално из-платени суми
"ВЕДА" ООД	гр.Долни Дъбник	1 113 612,78	556 806,36	556 806,42	555 683,30
"Веджи Фрост" ООД	гр.Долни Дъбник	444 088,91	444 088,91	0,00	105 782,28
ЕТА - ЖЕЛЕВА ЕООД	гр.Койнаре,гр.Червен бряг,с.Глава,с.Горни Дъб-ник,с.Горник,с.Радомирци,с.Реселец,с.Рупци (общ.Червен бряг),с.Торос,с.Чомаковци	140 000,00	84 000,00	56 000,00	894 162,00
ЗС	с.Крушовица (общ.Долни Дъбник)	48 895,00	48 895,00	0,00	24 447,50
ИЛИОН ИМ ЕООД	с.Градина (общ.Долни Дъбник)	10 000,00	10 000,00	0,00	10 000,00
ИПИС ЕООД	гр.Долни Дъбник	3 818,18	3 818,18	0,00	3 818,18
МАКС АГРО ВВ ЕООД	гр.Долни Дъбник	1 040 584,78	520 292,39	520 292,39	0,00
НОВОТИКА 95 АД	с.Крушовица (общ.Долни Дъбник)	554 650,00	388 255,00	166 395,00	384 914,12
ОБЩИНА ДОЛНИ ДЪБНИК	с.Крушовица (общ.Долни Дъбник)	110 149,05	110 149,05	0,00	0,00
ОБЩИНА ДОЛНИ ДЪБНИК	гр.Долни Дъбник	751 352,50	751 352,50	0,00	0,00
ОБЩИНА ДОЛНИ ДЪБНИК	гр.Долни Дъбник	161 686,32	161 686,32	0,00	0,00
ОБЩИНА ДОЛНИ ДЪБНИК	Долни Дъбник	760 826,24	760 826,24	0,00	511 120,02
ОБЩИНА ДОЛНИ ДЪБНИК	Долни Дъбник	386 417,87	386 417,87	0,00	348 882,95
ОБЩИНА ДОЛНИ ДЪБНИК	с.Садовец	110 269,60	110 269,60	0,00	0,00
ОБЩИНА ДОЛНИ ДЪБНИК	гр.Долни Дъбник	755 623,37	755 623,37	0,00	0,00
ОБЩИНА ДОЛНИ ДЪБНИК	Долни Дъбник	459 784,26	459 784,26	0,00	413 438,54
ОБЩИНА ДОЛНИ ДЪБНИК	Долни Дъбник	2 581 318,58	2 581 318,58	0,00	598 316,61

Бенефициент	Местонахождение	Обща стой-ност	БФП	Собствено съфи-нансиране от бе-нефициента	Реално из-платени суми
СОЛАР ДИЗАЙН ПЛЕВЕН ООД	гр.Плевен,гр.Русе,гр.София,с.Крушовица (общ.Долни Дъбник)	0,00	0,00	0,00	383 283,46
ТАСИ ООД	гр.Долни Дъбник	150 000,00	150 000,00	0,00	0,00
ЯЦИН - ТРАНС ООД	гр.Долни Дъбник	10 000,00	10 000,00	0,00	10 000,00

Източник: ИСУН / Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС и България/, http://2020.eufunds.bg/bg/0/128/Project/Search?showRes=True , справка март, 2021

Икономическа активност на населението и пазар на труда

Заетост и безработица. Пазар на труда

През последните години се наблюдава леко подобряване на условията на живот в област Плевен в сравнение със средните стойностите за страната, което е вследствие на сравнително високите доходи и на постепенното възстановяване на пазара на труда. Наблюдава се също и инвестиционна активност, която е по-висока в сравнение от нивата преди кризата, но за съжаление остава под средните стойности за страната. Именно това е може би причината, поради която данните от следващата таблица не би трябвало да бъдат изненадващи. От друга страна, от прочита на следващите данни може да се направи изводът, че по отношение на икономическото развитие на област Плевен, и в частност на община Долни Дъбник, ще трябва да се очаква забавено икономическо развитие. Това ще даде отражение върху запазване на високите стойности на безработицата в община Долни Дъбник, а тя от своя страна ще стимулира повишаване на миграционните потоци, вследствие на което ще трябва да очакваме през следващите години прогресивно намаляване на икономически активното население в общината. Равнището на безработица в област Плевен за 2017 г. е 11,2% , за 2018 – 9,8%, а за 2019г. е 8,6%, като едновременно с това е над средното за страната - съответно 7,2% за 2017г., 6,2% за 2018г и 5,6 за 2019г. (по данни на Агенция по заетостта). Едновременно с това област Плевен си дели десетата позиция заедно с област Благоевград със своите 9,8% безработица за 2018 г. В областта за три години (от 2017 до 2019 г.) безработицата намалява с 1,4%, но въпреки това област Плевен остава на второ място след област Ловеч по равнище на безработица в Северозападния район за планиране. Като пет общини от областта са с доста лоши показатели и стойности на равнището на безработица с над 15% и това са общините Гулянци с 18,7%, Никопол с 25,2% за 2019г., веднага след тях се нарежда община Червен бряг с 16,8% община Пордим 16,3% и община Искър 15,2%. Община Долни Дъбник е на четвърта позиция във възходящ ред с 9,6 %, след община Левски с 9,4%, община Белене с 6.4%, и община Плевен, която се движи с показатели под средните за страната, а именно 6,2% за 2017г. и 5,6% за 2018г и 5,2% за 2019г. Този факт красноречиво показва, че областният административен център има притегателна сила по отношение на икономически активните лица, като предлага сравнително повече възможности за развитие, в сравнение с другите общини. Следвайки цялата логика до момента не трябва да се изключва възможността тази тенденция да се дължи на естествения и механичен прираст като цяло за областта, т.е. намаляването на безработицата да е функция от намаляването на броя на населението в областта. Като ос-

новните усилия на всички общини в областта трябва да са насочени към създаването на условия за привличането на стратегически инвеститори, на тяхна територия. Като за целта общинските ръководства могат да помислят върху възможността за обединяване на усилията за създаването на обща стратегия, която да включва и възможностите за осъществяване на коопериране при конкретни дейности за привличане на стратегически инвеститори на територията на областта, а и в частност в община Долни Дъбник. Като целта трябва да бъде задържане на икономически активното население в областта, създавайки предпоставки за намаляване на отрицателния естествен и механичен прираст, чрез разкриването на нови работни места, особено в настоящата турбулентна и непредвидима обстановка в резултат от пандемията от COVID -19.

От данните в таблицата се вижда отчетлива тенденция на намаляване на броя на наетите. Имайки предвид икономическата криза, породена от COVID-19, то съвсем логично можем да се обоснове, че ситуацията ще продължава да се влошава в резултат на очакваните множество фалити на бизнеси по места. Тъй като оптимистичният вариант за възстановяване и достигане на предкризисните нива на развитие е в края на 2021 г., то като пряк резултат, освен загубата на работни места и спирането на дейността на множество фирми, може да се очаква и засилване на миграционните процеси, и то основно на икономически активни лица. Или в числа: при 58567 души наети за област Плевен през 2019 г. можем да очакваме намаляване на броя на наетите да намалее с до 10% за 2020 г., т.е. 2020 г. броят на наетите може да е достигнал до 52 хил. наети в област Плевен. Огромен ще бъде проблемът за бизнеса, ако не се предприемат навременни мерки за задържане на икономически активното население в областта, което е останало без работа по време на пандемията, тъй като при процеса на възстановяване ще настъпи глад за кадри за възстановяващите дейността си компании.

Таблица 11. Среден годишен брой на наетите по трудово и служебно правоотношение по икономически дейности за област Плевен в периода 2015-2019. /брой наети/

Год.	Общо	Селско, горско и рибно стопанство	Добивна промишленост	Преработваща промишленост	Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	Доставяне на ВиК услуги, управление на отпадъци и възстановяване	Строителство	Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети	Транспорт, складиране и пощи	Хотелиерство и ресторантьорство	Създаване и разпространение на информация и творчески продукти, далекосъобщения	Финансови и застрахователни дейности	Операции с недвижими имоти	Професионални дейности и научни изследвания	Административни и спомагателни дейности	Държавно управление	Образование	Хуманно здравеопазване и социална работа	Култура, спорт и развлечения	Други дейности
2015	59600	4094	..	17281	..	1001	2356	8811	3064	1462	320	767	539	809	1799	3230	5896	5636	710	682
2016	58758	4063	..	16560	..	1040	2228	8872	3270	1457	341	784	518	908	1671	3219	5780	5592	736	646
2017	58430	3861	46	16707	528	1104	2220	8999	3362	1450	313	805	526	1011	1484	3255	5756	5635	746	622
2018	58757	3779	38	16424	525	1113	2208	9159	3434	1488	291	852	424	984	1516	3350	5822	5992	776	582
2019	58567	3686	34	16185	525	1107	2368	8999	3158	1462	301	787	449	1002	1731	3285	5796	6308	762	622

Източник: НСИ

От представените данни в таблицата се вижда, че за средногодишния брой на наетите по трудови и служебни правоотношения за последните пет години, за които има данни в НСИ, се забелязва тенденция на намаляване в област Плевен, която е отчетлива в сферата на селското, горското и рибното стопанство. В резултат на пандемията ще трябва да се очаква намаляване на броя на наетите в сферата на търговията и ресторантьорството в областта, които ще бъдат пряко засегнатите сектори. Освен това не трябва да се пренебрегва факта, че вероятно една част от икономически активното население в община Долни Дъбник осъществява трудовата си дейност посредством реализацията на ежедневни трудови миграции към административния център на областта гр. Плевен и вероятно осъществява трудовата си дейност и в сектори, които са пряко засегнати от пандемията, в резултат на което може да се очаква повишаване на безработицата и респективно намаляване на заетостта в общината. Което ще доведе до възможно допълнително повишаване на миграционна активност на населението и в община Долни Дъбник.

В следващата таблица са представени основните показатели на нефинансовите предприятия в периода 2014-2019 г., от където се вижда, че с 11 предприятия е намалял общия им брой в рамките на една година и за 2019 г. вече имаме 279 предприятия, независимо от това се вижда увеличаване на броя на заетите лица със 7 души и броя на наетите лица със 17 души. Като микро предприятията в общината са 250 със заети до 9 души и 27 малки предприятия с до 49 души заети лица.

Таблица 12. Основни показатели на нефинансовите предприятия в община Долни Дъбник в периода 2014-2019г.

година	Предприятия	Произведена продукция[1]	Приходи от дей-ността	Нетни приходи от про-дажби	Разходи за дей-ността	Печалба	Загуба	Заети лица[2]	Наети лица[2]	Разходи за въз-награждения	ДМА
	Брой	Хиляди левове						Брой		Хиляди левове	
2014	251	92 952	124 706	94 598	104 871	19 200	557	1 511	1 329	10 912	93 839
2015	270	100 456	134 013	106 244	115 777	17 194	714	1 561	1 323	12 163	108 149
2016	279	100 487	134 748	103 911	116 372	16 952	556	1 488	1 228	11 218	109 409
2017	289	92 214	121 502	99 408	107 331	13 398	731	1 427	1 185	11 550	111 490
2018	290	98 123	127 541	105 207	114 670	12 795	1 360	1 414	1 170	12 681	114 150
2019	279	104 191	138 274	116 175	123 182	14 419	936	1 421	1 187	13 033	117 843

Източник: НСИ

Таблица 13. Разпределение на предприятията в община Долни Дъбник според заетите лица в периода 2014-2019г.

Групи предприятия според заетите в тях лица	2014г. (брой предприя-тия)	2015г. (брой предпри-ятия)	2016г. (брой предприятия)	2017г. (брой предприя-тия)	2018г. (брой предприя-тия)	2019г. (брой предприя-тия)
ОБЩИНА ДОЛНИ ДЪБНИК	**251**	**270**	**279**	**289**	**290**	**279**
Микро до 9 заети	227	242	252	261	265	250
Малки от 10 до 49	22	26	25	26	23	27
Средни от 50 до 249	..	..	..	..	..	..
Големи над 250	..	..	..	..	..	..

Източник: НСИ

В следващата таблица се вижда средно списъчния брой и средната годишна заплата на наетите по трудови и служебно правоотношение в периода 2014-2019 г. по икономически дейности за община Долни Дъбник, от където се наблюдава повишаване на средната годишна работна заплата във всички сфери и икономически дейности, докато средно списъчния брой на наетите по трудови и служебни правоотношение за 2019г. е 1741 души, като прави впечатление, че през последните три години от разглеждания период е малко над 1700 души.

Таблица 14. Средно списъчния брой и средната годишна заплата на наетите по трудови и служебно правоотношение в периода 2014-2019г.

	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
Икономически дейности	ССБ	СГРЗ - лева	ССБ	СГРЗ - лева	ССБ	СГРЗ - лева	ССБ	СГРЗ - лева	ССБ	СГРЗ - лева	ССБ	СГРЗ - лева
ОБЩИНА ДОЛНИ ДЪБНИК	**1921**	**7696**	**1882**	**8117**	**1791**	**8460**	**1734**	**9372**	**1707**	**10264**	**1741**	**10970**
Селско, горско и рибно стопанство	331	6943	326	7418	327	7569	296	8434	277	8857	296	9149
Добивна промишленост	..	..	..	..	..	..	-	-	-	-	-	-
Преработваща промишленост	132	8751	158	9731	161	9961	646	11096	641	12546	643	13067
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и газообразни горива	4	6209	2	6538	3	9494	3	10156	3	9806	3	10294
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Строителство	4	4215	9	4697	9	5555	13	5485	12	5990	5	7001
Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети	152	4953	154	5179	139	5626	141	6752	148	6548	151	7124
Транспорт, складиране и пощи	61	5947	63	5771	73	6495	74	6734	71	7091	66	7667
Хотелиерство и ресторантьорство	15	4574	20	4272	17	4738	14	5413	16	6205	20	6134
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Финансови и застрахователни дейности				..			..	..	..	..	..	

	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
Операции с недвижими имоти	3	7452	4	6424	..	..	..	..	..	..	..	..
Професионални дейности и научни изследвания	..	..	0		..		5	8423	5	9218	3	9459
Административни и спома-гателни дейности	..	..	22	4668	..	..	47	5270	33	4973	42	6599
Държавно управление	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Образование	301	8042	303	8096	291	9018	270	10557	269	11735	279	13328
Хуманно здравеопазване и социална работа	101	4859	89	5863	97	6009	92	7065	94	7563	92	7887
Култура спорт и развлече-ние	-	-	-	-	..	..	..	..	..	..	5	5392
Други дейности	20	5136	24	5024	16	5964	17	7482	19	7764	18	8707

Източник: НСИ

От данните в следващата таблица се вижда, че най-голям е броя на фирмите в сектора на търговията, където са 89 предприятия, следван от селското, горското и рибното стопанство с 82 предприятия или около 60% от предприятията в общината оперират в тези сектори, което определя и икономическия профил на общината, характеризиращ се с микро и малки предприятия осъществяващи дейността си основно в посочените два сектора.

Таблица 15. Основни икономически показатели на отчетените нефинансови предприятия за 2019 г. по икономически дейности за община Долни Дъбник.

Икономически дейности (А21)	Предприятия	Произведена продукция[1]	Приходи от дейността	Нетни приходи от продажби	Разходи за дейността	Печалба	Загуба	Заети лица[2]	Наети лица[2]	Разходи за възнаграждения	ДМА	Добавена стойност по факторни разходи	Оборот
	Брой	Хиляди лева						Брой		Хиляди лева		Хиляди лева	
ОБЩИНА ДОЛНИ ДЪБНИК	279	104 191	138274	116 175	123182	14419	936	1421	1187	13 033	117 843	46 122	117 474
Селско, горско и рибно стопанство	82	40 406	53 023	39 456	44 546	7 822	223	350	272	2 568	58064	18 798	39 566
Добивна промишленост	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Преработваща промишленост	20	50 170	53 803	47 408	48 996	4 320	14	659	643	8 361	45817	21 410	48 075
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и газообразни горива	6	367	..	..	948	..	95	7	..	..	2914	..	..
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Строителство	7	829	1 390	887	1 071	..	0	13	5	39	..	429	1389
Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети	89	3 860	19 244	18 378	18 673	944	477	223	151	1 054	3327	2 196	18 378
Транспорт, складиране и пощи	15	6 488	7 157	6 837	6 805	398	91	76	66	526	1894	1 826	6837
Хотелиерство и ресторантьорство	20	323	831	759	791	57	21	36	20	117	50	198	759

Икономически дейности (A21)	Предприятия	Произведена продукция[1]	Приходи от дейността	Нетни приходи от продажби	Разходи за дейността	Печалба	Загуба	Заети лица[2]	Наети лица[2]	Разходи за възнаграждения	ДМА	Добавена стойност по факторни разходи	Оборот
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Операции с недвижими имоти	6	351	414	413	364	..	11	7	..	..	4 073	242	413
Професионални дейности и научни изследвания	5	424	450	448	331	107	0	7	..	105	65	251	448
Административни и спомагателни дейности	3	97	97	97	64	32	0	9	..	..	..	89	97
Образование	..	..	18	18	..	..	0	..	0	0	0	10	18
Хуманно здравеопазване и социална работа	7	289	331	289	199	123	0	12	6	79	38	192	289
Култура спорт и развлечение	3	..	..	43	..	..	0	4	..	..	..	..	63
Други дейности	11	145	156	146	134	25	..	12	..	19	..	55	146

Източник: НСИ

Осъществяването на процеса на подобряването на показателите на средния брой на заетите по трудови и служебни правоотношения е и в пряка зависимост от размера на преките чуждестранни инвестиции в нефинансовите предприятия в област Плевен, а и в частност община Долни Дъбник, тъй като за общината през разглеждания период няма данни за осъществяването на преки чуждестранни инвестиции с изключение на 2014 г., а като цяло за областта преките чуждестранни инвестиции са под средното за страната. В тази връзка всяка една от съставляващите областта общини ще трябва да положи усилия за създаването на условия за привличането на преки чуждестранни инвестиции на тяхна територия, с цел стимулиране на социално-икономическото развитие в областта и задържането на икономически активните лица в населените места. В тази посока общините на територията на областта могат да обмислят създаването на обща стратегия за привличането на преки чуждестранни инвестиции като изведат сравнителните си конкурентите предимства и се кооперират, с цел създаването на подходящи условия за потенциални стратегически инвеститори.

Таблица 16. Преки чуждестранни инвестиции в област Плевен и община Долни Дъбник

Общини	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ОБЩО ЗА ОБЛАСТТА	306 765,2	**282 478,7**	**187 587,9**	**226 473,3**	**125 994,9**	**275 062,7**
ОБЩИНА ДОЛНИ ДЪБНИК	9,5	..	..	..	-	-

От представените данни в следващата фигура се наблюдава намаляване на общия размер на преките чуждестранни инвестиции в областта. Този факт оказва и косвено влияние върху инвеститорския интерес от една страна, а от друга налага, или по-скоро задължава, търсене на възможности от страна на местната власт за осигуряването на стратегически инвеститори, като за целта се разработят конкретни планове и мерки, които да стимулират евентуален стратегически инвеститор да избере да позиционира производствените си дейности в община Долни Дъбник. Примери за такива мерки могат да бъдат:

- анализ на възможностите за предлагане на съществуваща инфраструктура, към която би имало интерес;
- окрупняване на общински имоти, които да бъдат предоставени за целево безвъзмездно ползване от инвеститора за конкретно определен период;
- частични облекчения и/или напълно освобождаване на инвеститора от ангажимента да заплаща местни данъци и такси за определен период.

- разработване на общинска и/или междуобщинска стратегия за привличането на преки чуждестранни инвестиции с участието на община Долни Дъбник.

Налага се да бъдат изработени комплексни мерки, които да създадат сравнителни предимства на община Долни Дъбник на областно ниво, а защо не и на национално ниво, за осъществяването на инвеститорски интерес на територията на общината, чиято цел е, да се даде възможност в средносрочен план поне да се задържат негативните социално-икономически тенденции.

Преки чуждестранни инвестиции

Фигура 6.Чуждестранни преки инвестиции в нефинансовите предприятия към 31 декември 2019 г. за периода 2015-2019г. в област Плевен.

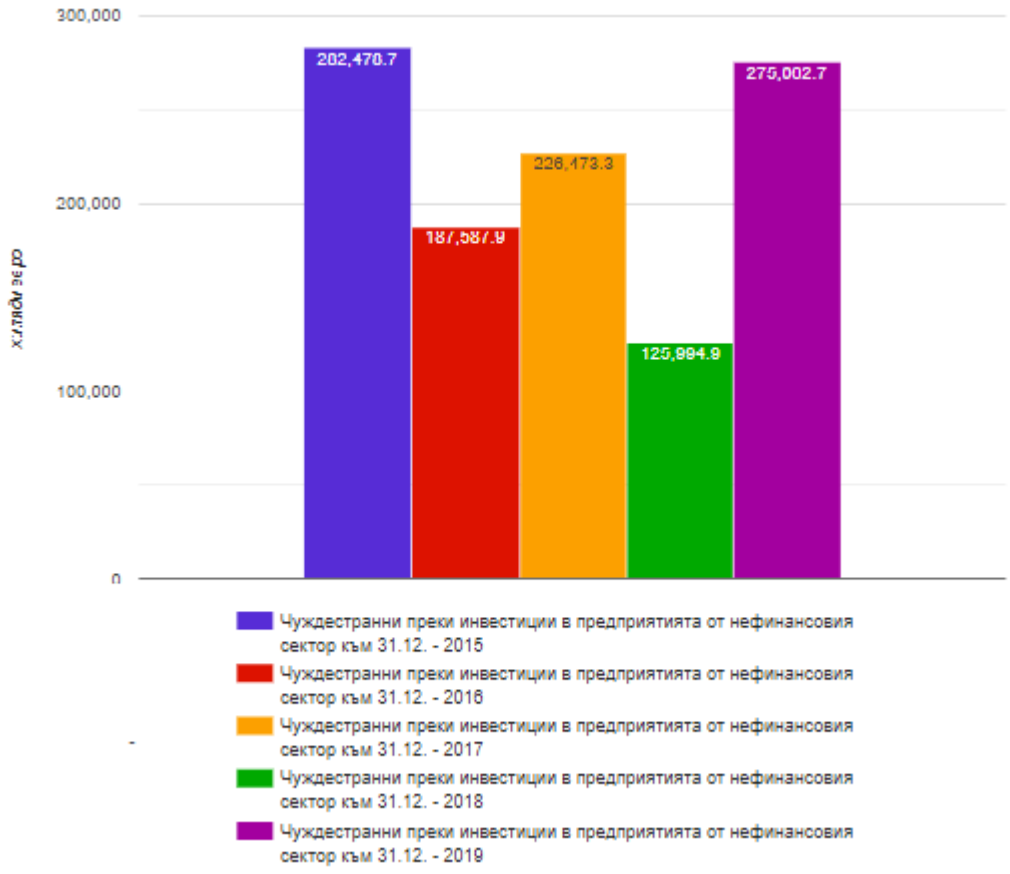

Източник: НСИ

Таблица 17. Динамика в показателите средна годишна работна заплата и коефициент на икономическа активност на населението между 15 и 64 години в периода 2015-2019г.

	Средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение (лв.)	**Коефициент на икономическа активност - 15 - 64 навършени години(%)**
2015	7892	67,5
2016	8630	66,5
2017	9401	69,2
2018	10461	70,1
2019	11567	68,8

Източник: НСИ

В представената таблица се наблюдава стартирала тенденция на намаляване на икономическата активност на лицата във възрастовата група 15-64 години, въпреки че се увеличава средногодишната работна заплата в област Плевен. Освен това трябва да отбележим, че средната годишна брутна заплата за 2019 г. е 11 567 лв., което е с 24% по-малко от средната за страната, която за същата година се равнява на 15 209 лв, докато за община Долни Дъбник средната годишна работна заплата на наетите по трудови и служебни правоотношения е 10970 лв. за 2019г. Посочените данни показват, че като цяло областта не е достатъчно атрактивна за икономически активното население, особено като се има предвид, че средната годишна брутна заплата е 24% по-ниска от средната за страната, което отчасти обяснява движението на населението, т.е. миграционната активност. От друга страна този факт може да притежава и задържащ развитието елемент, тъй като част от населението е възможно да не желае да предлага труда си при такова ниско заплащане. Всичко това вероятно дава отражение и върху ниската производителност в региона, където БВП на глава на населението за 2014 г. в областта възлиза на 6654 лв. при 11 574 лв. за страната, както се вижда от данните в следващата таблица.

Таблица 18. БДС по икономически сектори и БВП на човек от населението за област Плевен в периода 2014 – 2018г.

Година	**БДС по икономически сектори, млн. лв.**				**БВП на човек от населението, лв.**
	Общо	Селско, горско и рибно стопанство	Индустрия	Услуги	Общо
2014	1488	170	375	943	6654
2015	1531	151	404	976	6985
2016	1566	161	399	1006	7273
2017	1676	179	413	1083	7880
2018	1848	152	437	1258	8795

Източник: НСИ

От данните, представени в таблицата, се вижда, че производителността в сектора на селското, горското и рибното стопанство намалява, което се компенсира от ръста в индустрията и услугите. Но, за да има областта догонващо развитие по отношение на достигането на средните нива на БВП на човек от населението, то от една страна трябва да се търсят възможности за стимулиране местните предприятия, а от друга - да се създадат условия и възможности за привличане на нови стратегически инвеститори в областта, което ще се отрази върху повишаване на производителността. От друга страна определено трябва да се търсят възможности за целенасочено икономическо въздействие от страна на държавата чрез допълнителни финансови и данъчни облекчения за инвеститори в райони със забавено икономическо развитие, а имайки предвид данните и въпреки ръста на БВП на човек от населението, то определено област Плевен е един от тези райони.

Освен това трябва да се отбележи, че средната годишна брутна заплата за 2019 г. за областта е 11 567 лв., което е с 24% по-малко от средната за страната, която за същата година се равнява на 15 209 лв, а за община Долни Дъбник средната годишна работна заплата на наетите по трудови и служебни правоотношения за същата година е 10970 лв. Посочените данни показват, че като цяло областта не е достатъчно атрактивна за икономически активното население, което отчасти обяснява движението на населението, т.е. миграционната активност.

По отношение на средната годишна работна заплата на наетите по трудово или служебно правоотношение в област Плевен се наблюдава значително увеличение в секторите, чието финансиране се осъществява от държавата и е продукт на националната политика в областта на доходите, както се вижда от данните в следващата таблица.

Таблица 19. Средна годишна работна заплата по икономически дейности в област Плевен за периода 2017-2018 г.

Икономически дейности	2015	2016	2017	2018	2019
ОБЩО	7892	8630	9401	10461	11567
СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	8254	8751	9513	10204	10897
ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ	..	..	11560	13980	15705
ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	7599	8702	9621	10871	11671
ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	14685	15063	16980	17940	19018
ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	8001	8460	9131	10030	11093
СТРОИТЕЛСТВО	7154	7367	7684	8216	10234
ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	6016	6675	7071	7672	8401

Икономически дейности	2015	2016	2017	2018	2019
ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	6776	7305	7832	8454	8956
ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЬОРСТВО	4983	5520	5644	6262	6956
СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ	6525	6356	7038	7810	10006
ФИНАНСОВИ И ЗАСТРАХОВАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	13905	13980	14243	15157	15440
ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	6656	7229	7824	8543	9982
ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	6557	7593	8513	10148	10888
АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	5441	5854	6241	6757	7295
ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ	10047	10807	11679	12595	14321
ОБРАЗОВАНИЕ	9334	9959	11320	12393	14620
ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	10398	11238	12116	14252	15798
КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	6204	6834	7680	8288	10057
ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	5123	5789	6539	7482	7791

Източник: НСИ

В следващата таблица Таблица 20 може да се проследи изменението на броя на заетите в област Плевен за по степен на образование в пет годишен период - от 2015 до 2019 г., и може да се види, че през последните пет години делът на заетите, притежаващи висше образование в областта, намалява. Усилията на органите на местното самоуправление в областта за задържането на икономически активното население с висше образование, както и стимулиране на останалите групи от населението за повишаване на образователно и квалификационните степени, трябва да са насочени към търсене на стратегически инвеститор, и то в сфери на дейности, притежаващи висока добавена стойност.

Таблица 20. Брой на заетите лица в област Плевен за периода от 2015 до 2019г. по степен на образование (брой лица в хил).

Год.	Общо	Висше	Средно	Средно с придобита професионална квалификация	Основно и по-ниско
2015	99,2	31,5	60,3	46,3	7,4
2016	94,3	29,4	57,1	43,4	7,8
2017	94,8	27,9	57,9	43,8	9,0
2018	97,6	28,3	59,2	45,4	10,1
2019	94,4	27,1	57,0	43,4	10,3

Източник : НСИ

Таблица 21. Равнище на безработицата, разпределение на дела безработните по пол, възрастови интервали и степен на образование за периода 2014 – 2019г. в община Долни Дъбник.

Данни към 31.12.	**2014г.**	**2015г.**	**2016г.**	**2017г.**	**2018г.**	**2019г.**
общ брой регистрирани безработни	815	729	576	524	392	271
от тях жени	440	378	285	279	201	141
равнище /%/	24,75%	22,04%	17,41%	15,84%	11,85%	8,19%
до 24г.	70	54	34	31	27	16
25-29 г.	67	59	38	55	40	24
30-44г.	273	234	178	188	136	91
45-48г.	89	78	67	60	53	30
над 50г.	320	304	259	190	136	110
с висше образование	20	19	18	15	13	11
със средно образование	382	346	244	257	206	146
с основно и по-ниско образование	417	ЗЬ4	314	252	1/3	114
Равнище на безработицата по населени места	**ДБТ не поддържа такава статистика**					

Източник: Обобщени данни представени от Бюро по труда – гр. Долна Митрополия, Агенция по заетостта

В следващата таблица Таблица 22 се наблюдават основни показатели, характеризиращи социално-икономическото развитие на област Плевен. От данните става ясно, че въпреки нарастването на средната годишна работна заплата на наетите в област Плевен, се наблюдава намаляване на броя на наетите лица по трудово и служебно правоотношение. Това реално може да бъде вследствие не на ръст в заплатите в региона, а именно на намаляването на броя на наетите лица, най-вече на нископлатените позиции, което отчасти обяснява ръста в средната работна заплата на наетите. Наблюдаваните изменения на коефициентите на икономическа активност, заетостта, безработицата през разглеждания период са отчасти функция на отрицателния естествен и механичен прираст на населението в областта.

Таблица 22. Показатели, характеризиращи социално-икономическото развитие на област Плевен в периода 2015-2019г.

	2015	2016	2017	2018	2019
Среден списъчен брой на наети лица по трудово и служебно правоотношение (брой)	59600	58758	58430	58757	58567
Средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение (лв.)	7892	8630	9401	10461	11567
Коефициент на икономическа активност - 15 - 64 навършени години(%)	67,5	66,5	69,2	70,1	68,8
Коефициент на заетост - 15 - 64 навършени години(%)	61,2	59,5	61,7	64,4	63,2
Коефициент на безработица (%)	9,2	10,3	10,7	8,0	7,9
Регистрирани в бюрата по труда безработни лица към 31.12.(брой)	16747	13314	11807	10296	9541
Чуждестранни преки инвестиции в нефинансовите предприятия към 31.12.(хил. евро)	282478,7	187587,9	226473,3	125994,9	275062,7

Източник: НСИ

Икономиката на област Плевен предимно се е разгърнала в наличието на микропредприятия, като почти 92,1% от предприятията за 2019г. са със служителите до 9 души. За петгодишния период, представен в следващата таблица се вижда, че намаляват както делът на предприятията с от 10 до 49 заети лица и вече е 6,7% от всички предприятия, така и на предприятията с 50 до 249 заети лица в сравнителен план на 2018г. спрямо 2019г.

Таблица 23. Относителен дял на предприятията по брой заети в общия брой на предприятията в област Плевен за периода от 2015-2019г. (%)

	2015	2016	2017	2018	2019
Относителен дял на предприятията с до 9 заети лица в общия брой предприятия за областта	91,9	92,1	91,8	92,0	92,1
Относителен дял на предприятията с 10-49 заети лица в общия брой предприятия за областта	6,8	6,8	7,1	6,8	6,7
Относителен дял на предприятията с 50-249 заети лица в общия брой предприятия за областта	1,1	1,0	1,0	1,1	1,0
Относителен дял на предприятията с повече от 250 заети лица в общия брой предприятия за областта	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2

Източник: НСИ

Намаляването на дела на малките и средните предприятия утежнява допълнително и без това тежката ситуация, в която е изпаднала областта, а в частност и община Долни Дъбник, тъй като наличието на повече малки и средни предприятия в област Плевен, които дори и да не са ситуирани на територията на общината, ще създадат теоретична възможност за намаляване на безработните лица. Особено след края на 2020г. може да се очаква значително намаляване на дела на микро-, малките и средните предприятия. Очаква се да се задържи делът на големите предприятия, понеже разполагат с по-голяма ликвидност и ще могат да устоят на предизвикателствата на настоящата криза, породена от COVID-19. Именно това е една от причините, поради които трябва да се обърне внимание и от местната власт да се насочат допълнителни усилия по отношение на създаване на сътрудничество с други общини в областта, чрез които съвместно да се предоставят и изградят сравнителни предимства на общините, с цел привличане на бъдещи стратегически инвеститори, както и по отношение на планирането на конкретни мерки за подпомагането на фирмите във възстановителния процес след края на пандемията.

От друга страна усилията не само на областната, но и на общинската администрация трябва да бъдат насочени към търсенето и осигуряването на възможности за подпомагане и стимулиране на развитието на микропредприятията, представляващи в преобладаващата си част активния фамилен (семеен) бизнес, чието подпомагане трябва да се превърне в приоритет на изпълнителната власт не само за област Плевен, а за цялата страна, тъй като последиците за много малки фирми ще са фатални и няма да бъде сигурно, дали ще могат да се възстановят от тежката финансово-икономическа ситуация. Това е може би и една от най-важните насоки, върху които местните власти трябва да обърнат допълнително внимание, а именно да проучат възможностите и нагласите за развитие на 2772 броя активни предприятия, като потърсят възможност да ги подпомогнат в бъдещото им развитие и превръщането на част от тях в малки и средни предприятия, чрез което местната власт ще

има реална възможност да осъществи косвено подпомагане на процесите по намаляване на безработицата в общината, а и в областта като цяло.

Таблица 24. Разпределение на фамилния бизнес в страната, за Северозападен район (СЗР) и за област Плевен в периода 2015 -2019г.

Год.	**Брой на активните фамилни предприятия в година t**			**Брой на заетите лица в съвкупността на активните фамилни предприятия в година t**			**Брой на наетите лица в съвкупността на активните фамилни предприятия в година t**			**Дял на активните фамилни предприятия в година t**			**Дял на заетите лица в съвкупността на активните фамилни предприятия в година t**			**Дял на наетите лица в съвкупността на активните фамилни предприятия в година t**		
	Общо за страната	СЗР	Плевен	Общо за страната	СЗР	Плевен	Общо за страната	СЗР	Плевен	Общо за страната	СЗР	Плевен	Общо за страната	СЗР	Плевен	Общо за страната	СЗР	Плевен
2015	103365	8867	2607	399414	35175	10621	319821	28288	8518	100,00	8,58	2,52	100,00	8,81	2,66	100,00	8,84	2,66
2016	104182	9121	2791	402852	37015	11340	317445	29420	8982	100,00	8,75	2,68	100,00	9,19	2,81	100,00	9,27	2,83
2017	104584	9106	1114	414831	39036	5231	327541	31354	4236	100,00	8,71	1,07	100,00	9,41	1,26	100,00	9,57	1,29
2018	104950	9070	2937	410833	39105	13072	323672	31518	10565	100,00	8,64	2,80	100,00	9,52	3,18	100,00	9,74	3,26
2019	103759	9071	2772	406598	38146	12610	320112	30559	10263	100,00	8,74	2,67	100,00	9,38	3,10	100,00	9,55	3,21

Източник: НСИ

Пряката активна намеса на общината по отношение на подпомагане на фамилните предприятия може да бъде осъществена, например чрез създаване на регистър на предприятията в общината и идентифициране на проблемите им за развитие, както и подпомагането им при идентифицирането, създаването и управлението на процесите, отнасящи се до бъдещото им развитие. Впоследствие общинската администрация би могла да търси възможности за осигуряване на европейско или държавно финансиране за индивидуално консултиране и изготвяне на безплатни за бенефициерите бизнес планове и стратегии за развитие на собствения им бизнес. Естествено, това сътрудничество може да бъде осъществено чрез използването на различни форми на публично-частните партньорства между отделните субекти, участващи в процеса. Трябва да се разработи проактивна политика, включваща мерки и индикатори, които да измерват и оценяват въздействието от приложените мерки, в противен случай областта, и в частност община Долни Дъбник, ще са изправени пред възможни фалити на фамилни бизнеси, което ще стимулира допълнително миграционните процеси и загубите за цялата област ще имат непоправим характер, тъй като това са икономически активни лица, цели семейства, които ще търсят препитание на друго място.

Особености на пазара на труда

Определяйки особеностите на пазара на труда в община Долни Дъбник съществено внимание трябва да обърнем върху равнището на безработица в сравнителен план - както за общините, съставляващи област Плевен, така и в сравнение със средните нива на областта и страната. В следващата таблица се вижда, че равнището на безработица в област Плевен за 2017г. е 11,2% , за 2018 – 9,8%, а за 2019г. е 8,6%, като едновременно с това е над средното за страната - съответно 7,2% за 2017г., 6,2% за 2018г и 5,6 за 2019г.. (по данните на Агенция по заетостта). Едновременно с това област Плевен си дели десетата позиция заедно с област Благоевград със своите 9,8% безработица за 2018г. От таблицата се вижда, че в областта за три години (от 2017 до 2019) безработицата намалява с 1,4%, но въпреки това област Плевен остава на второ място след област Ловеч по равнище на безработица в Северозападния район за планиране. Вглеждайки се по-внимателно в таблицата трябва да се отбележи, че пет общини от областта са с доста лоши показатели и стойности на равнището на безработица с над 15% и това са общините Гулянци с 18,7%, Никопол с 25,2% за 2019г., веднага след тях се нарежда община Червен бряг с 16,8% община Пордим 16,3% и община Искър 15,2%. Община Долни Дъбник е на четвърта позиция във възходящ ред с 9,6 %, след община Левски с 9,4%, община Белене с 6.4%, и община

Плевен, която се движи с показатели под средните за страната, а именно 6,2% за 2017г. и 5,6% за 2018г и 5,2% за 2019г. Този факт красноречиво показва, че областният административен център има притегателна сила по отношение на икономически активните лица, като предлага сравнително повече възможности за развитие, в сравнение с другите общини. Следвайки цялата логика до момента не трябва да се изключва възможността тази тенденция да се дължи на естествения и механичен прираст като цяло за областта, т.е. намаляването на безработицата да е функция от намаляването на броя на населението в областта.

Таблица 25. Равнище на безработица средно за България и за област Плевен и съставляващите я общини за периода 2017-2019г.

Равнище на безработица, %					
Страна/област/ община		**2019г.**	**2018 г.**	**2017 г.**	Прираст /п.п./
Страна	Средно за страната /България/	**5,6**	**6,2**	**7,2**	-0,6
Област	Плевен	**8,6**	**9,8**	**11,2**	**2,6**
Община	Белене	6,4	7,2	8,3	-1,9
Община	Гулянци	18,7	21,8	27,0	-8,3
Община	Долна Митрополия	10,7	12,8	15,8	-5,1
Община	**Долни Дъбник**	**9,6**	**12,5**	**16,5**	**-6,9**
Община	Искър	15,2	16,9	21,7	-6,5
Община	Кнежа	12,7	14,8	16,8	-4,1
Община	Левски	9,4	11,4	13,8	-4,4
Община	Никопол	25,2	26,7	30,7	-5,5
Община	Плевен	5,2	5,6	6,2	-1
Община	Пордим	16,3	17,6	20,6	-4,3
Община	Червен бряг	16,8	19,4	21,1	-4,3

Източник: Агенция по заетостта

Намаляване на равнището на безработица през представения период от 2017г. до 2019г. в община Долни Дъбник с 6,9%, вероятно отчасти се дължи на отрицателния механичен прираст в община Долни Дъбник. От друга страна вероятно е резултат от повишаване на степента на икономическата активност на предприятията в областния център, който е и притегателен по отношение на осъществяването на ежедневни трудови миграции от съседните населени места. Също така намаляването на безработните лица от части се дължи и на лицата преминаващи към зависимите групи на населението, а именно на лица-

та влизащи в пенсионна възраст, което също се отразява върху дела на регистрираните безработни лица. От данните от следващата таблица се вижда, че равнището на безработица е по-голямо сред жените спрямо мъжете в сравнителен план за 2018г. и 2019г. за област Плевен, а регистрираните безработни в община Долни Дъбник за 2019г. са общо 271 лица, от които 141 лица са жени.

Таблица 26. Разпределение на регистрираните безработни лица по пол за страната и за област Плевен

Област	**2019 г.**				***Прираст спрямо 2018 г.***			
	Жени	**Дял**	**Мъже**	**Дял**	***Жени***	***Дял***	***Мъже***	***Дял***
	Брой	**%**	**Брой**	**%**	***Брой***	***%***	***Брой***	***%***
За страната	104 430	56,4	80 837	43,6	-9 013	0,5	-8 715	-0,5
Плевен	4 996	53,7	4 301	46,3	-575	0,7	-631	-0,7

Източник: Агенция по заетостта

След като от представените данни става ясно, че съществена разлика по отношение на пола няма, или поне не се откроява видимо при разпределението на регистрираните безработни лица, то ще представим регистрираните безработни лица по професионална структура. Както се вижда от следващата таблица, най-голям е делът на лицата, които са без квалификация, което е характерно не само за област Плевен и за община Долни Дъбник, но и за цялата страна. В област Плевен регистрираните безработни лица, притежаващи работническа професия за 2019г. са 3175 души, като техният дял намалява спрямо предходната година, когато са 3620 души (за 2018г.), докато регистрираните безработни специалисти за 2019г. са 1765 души, а през 2018г. са били 2021 души, както се вижда от следващата таблица. Проблемът като цяло е в изключително големият дял на лицата, които са без квалификация и през 2018г. са били 45,2%, а през 2019г. вече са 46,9% от регистрираните безработни в област Плевен. Този факт предопределя всички съставляващи областта общини да се включат в активното разработване на проекти за допълнителна квалификация и преквалификация на лицата без такава.

Таблица 27.Професионална структура на регистрираните безработни лица за област Плевен за 2018г. и 2019г.

Област Плевен	**Работническа професия**		**Специалисти**		**Без квалификация**	
	Брой	*Дял*	Брой	*Дял*	Брой	Дял
2018г.	3 620	35,2	2 021	19,6	4 655	45,2
2019г.	3 175	34,1	1 765	19,0	4 358	46,9

Източник: Агенция по заетостта

Очаквано, трябва да се възприемат и данните от следващата таблица, която потвърждава, че лицата без квалификация са с основно образование – 1 599 души и начално образование и по-ниско - 2095 души за 2019г., а 4821 души са със средно/ средно професионално, докато делът на безработните лица с висше образование е 782 души за 2019г.

Таблица 28. Образователна структура на регистрираните безработни лица и дял от общия брой на безработните в област Плевен

Област Плевен	**Висше**		**Средно**		***в т.ч.средно професионално***		**Основно**		**Начално и по-ниско**	
	Брой	Дял	Брой	Дял	Брой	Дял	Брой	Дял	Брой	Дял
2018г.	850	8,3	5 540	53,8	4 633	83,6	1 621	15,7	2 285	22,2
2019г.	782	8,4	4 821	51,9	4 004	83,0	1 599	17,2	2 095	22,5

Източник: Агенция по заетостта

Определено в област Плевен, както и конкретно в отделните общини съставляващи областта, трябва да се обърне допълнително внимание освен върху създаването на подходящи условия за развитие на бизнеса, но и за обучението, квалификацията и преквалификацията на лицата, които са с основно и по-ниско образование. Живеейки в 21-ви век все по-голямо значение се отдава на информационните и комуникационни технологии като средство за търсене, предлагане и намиране на работа и въпреки увеличаването на достъпността и използваемостта на интернет, делът на населението с основно и по-ниско образование и на тези със средно образование се запазва относително еднакъв.

Именно поради факта, че с ниската образователната степен се свързват изключително голям брой безработни лица в област Плевен, то приоритетно трябва да се обърне внимание върху създаването на възможности за допълнително обучение, включително разработването на програми за получаване на образователна степен чрез вечерни и/или съботно-неделни учебни занятия, с цел обхващане на тази група от безработните лица и предоставянето им на шанс за бъдеща реализация.

Таблица 29. Показатели характеризиращи образователния статус и достъпа до интернет в област Плевен за периода 2014-2019г. (%)

	2014	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години с висше образование	23,6	24,6	24,1	24,5	24,1	23,1
Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години със средно образование	57,6	57,4	56,6	56,1	57,0	56,1
Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години с основно и по-ниско образование	18,8	18,1	19,3	19,4	18,8	20,8
Относителен дял на домакинствата с достъп до	45,0	54,5	50,3	56,9	63,6	71,7

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
интернет						
Относителен дял на лицата на възраст между 16 и 74 години, използващи регулярно интернет	39,5	50,5	44,7	55,2	55,4	64,9

Източник: НСИ

Представянето на групата на безработните по образователна структура не е достатъчно, за да може да се направи профил на безработните лица и да се търсят възможности за реализация на различни политики и прилагането на различни мерки, както на национално, така и на местно ниво. Поради тази причина трябва да се анализира и възрастовото разпределение на безработните лица. На първо място в следващата таблица ще представим средногодишния брой на безработните лица във възрастовите граници на младежи до 24 г. и до 29 г. Тук данните не са изненадващи, тъй като населението в тези възрастови групи в област Плевен е почти еднакво активно на пазара на труда и в процентно отношение стойностите са близки до средните за страната и това ни показва, че младите поколения са по-силно мотивирани и търсещи възможности за себереализация.

Таблица 30. Средногодишен брой на безработните младежи до 24 г. и до 29 г. за страна и за област Плевен.

	2019 г.				Прираст спрямо 2018 г.			
	Младежи до 24 г.		Младежи до 29 г.		Младежи до 24 г.		Младежи до 29 г.	
	Брой	Дял (%)	Брой	Дял (%)	Брой	Дял (%)	Брой	Дял (%)
Общо за страната	9 231	5,0	23 998	13,0	-791	0,1	-2 788	-0,2
Област Плевен	505	5,4	1 231	13,2	-61	0,0	-160	0,0

Източник: Агенция по заетостта

Картината е по-различна по отношение на населението във възрастовата група над 50 години, което всъщност си има и своите обясними причини, тъй като безработните лица над 50 години притежават определени трудови навици, водят по-уседнал и спокоен начин на живот, а и много трудно биха предприели нови и непознати за тях начинания. Мобилността при тях е по-трудно осъществима, тъй като от една страна се предполага, че притежават изграден социален статус в местната общност, от друга страна голяма част от безработните в тази възрастова група са семейни, имат деца и възрастни родители, за които трябва да полагат грижи. Именно това са част от причините средногодишният брой на безработните лица във възрастовата група над 50 години да бъде над 40% както за страната, така и за област Плевен. Естествено, данните за община Долни Дъбник не са по-различни в структурно отношение, т.е. над 40% от дела на безработните в общината са над

50 годишна възраст, или общо 110 души от 271 души в община Долни Дъбник (малко над 40%) са регистрираните безработни лица по данни на Дирекция „Бюро по труда“ – гр. Долна Митрополия за 2019г. Високият дял на безработни лица в тази възрастова група съвсем естествено се обяснява с отрицателния естествения прираст, с тенденцията за застаряване на населението, както и с отрицателния механичен прираст. Община Долни Дъбник трябва да насочи вниманието си към формиране на политики и предприемане на мерки за включване на възрастното население /над 50 и повече години/ като скрит потенциал за социално-икономическо развитие - чрез реализация на програми за задържането им по-дълго време на пазара на труда.

Таблица 31. Средногодишен брой на регистрираните безработни лица над 50-годишна възраст за област Плевен

Показатели	**2019 г.**		***Прираст спрямо 2018 г.***	
	Брой	**Дял (%)**	**Брой**	**Дял (%)**
Общо за страната	**73 558**	**39,7**	**-6415**	**0,3**
Област Плевен	3 995	43,0	-520	0,0

Източник: Агенция по заетостта

Предвид откроените възрастови зависимости при регистрираните безработни лица, трябва да се обърне внимание и върху цикличността при регистрациите на лица като „безработни“. Както се вижда от следващата таблица 36,9% за 2019г. и над 40% за 2018г. от регистрираните лица в бюрата по труда в област Плевен са с продължителност над една година. Този факт отчасти е очакван на фона на високата безработица на лицата над 50 години, тъй като това са и преобладаващата част от лицата с регистрации над една година. Може да се направи изводът, че в следващите години ситуацията няма да се промени, тъй като липсват предпоставки за социално-икономически подем, както в областта, така и за община Долни Дъбник, въпреки че по данни на Дирекция „Бюро по труда“ гр. Долна Митрополия в община Долни Дъбник от 106 продължително безработни лица за 2018г. през 2019г. те са вече 39 лица, а в периода от 2014г. (393души) се наблюдава постоянна тенденция към намаляване на дела на продължително безработните лица.

Таблица 32. Средногодишен брой на продължително безработните лица, регистрирани в бюрата по труда над 1 година в област Плевен.

	Продължително безработни лица				***Прираст спрямо 2018 г.***	
	2019 г.		**2018 г.**			
	Брой	**Дял (%)**	**Брой**	**Дял (%)**	**Брой**	**Дял (%)**
Общо за страната	**47 871**	**25,8**	**65 072**	**32,1**	**-17 201**	**-6,3**
Област Плевен	3 430	36,9	4 377	41,7	-946	-4,8

Източник: Агенция по заетостта

Анализът до тук показва незавидното положение, в което се намират община Долни Дъбник и област Плевен. Въпреки това, съществува теоретико-практична възможност за промяна в данните и показателите през следващите години, която е в пряка зависимост от степента на усвояемостта на средства по европейските програми, както и от скоростта на изграждане на автомагистрала Хемус. За съжаление, финансовата и икономическа криза в резултат от пандемията, причинена от разпространението на COVID-19, не могат да не дадат своето възпиращо отражение.

Поради тази причина се налага изключително активна държавна намеса, която трябва да бъде ориентирана към постигането на дълготраен ефект, т.е. търсене на стратегически инвеститори, които да открият производствени мощности на територията на област Плевен - целенасочено изливане на парични потоци в производствена дейност от частен инвеститор в областта, което да повлияе пряко върху първичния пазар на труда. Като прогнозен размер на инвестицията в областта трябва да се обвърже с броя на наетите, а той не трябва да бъде по-малък от 10 000 души през първите три години, което означава, че след третата година общо безработицата трябва да спадне с още около 5 000 души, тъй като всяка производствена дейност от подобен характер ще изисква и съпътстващи други дейности и услуги, които обикновено се поемат от други частни стопански субекти. Само и единствено с комплексен подход и общи усилия между всички общини съставляващи област Плевен ще може да се излезе от негативната спирала, поддържаща областта на командно дишане, тъй като общата субсидирана заетост е за 2559 души, а обявените свободни работни места от първичния пазар са за 5790 души или общо обявени 8303 свободни места за 2016г. в област Плевен. Освен това трябва да отбележим и една негативна тенденция, свързана с намаляването на броя на обявените свободни работни места, където прирастът е едва 123 души за цялата област за 2017г. спрямо 2016г. В периода след 2014г.

до 2019г. разкритите работни места на първичния пазар са средно около 215 души всяка за всяка една година.

Таблица 33. Свободни работни места на първичен пазар на труда в област Плевен

	2015 г.	**2016 г.**	**2017г.**	**Прираст спрямо 2016г.**
	(общ брой)	(общ брой)	(общ брой)	(брой)
Общо за страната	174 906	196276	197815	1539
Област Плевен	5 421	5790	5913	123

Източник: Агенция по заетостта

От средногодишните данни за пазара на труда в област Плевен, можем да посочим, че постъпилите на работа лица чрез субсидирана заетост са относителна константа и в абсолютна стойност са около 2500 души, но предвид на факта, че 2020г. ще се отрази изключително негативно върху бизнеса в страната, а и по места, е необходимо ресорните институции да предвидят мерки за повишаване на субсидираната заетост с цел да подпомогнат част от уязвимите групи в обществото, които ще останат без работа, особено като се има предвид, че се очаква безработицата да се увеличи в резултат на пандемията причинена от разпространението на COVID-19, което продължава и през 2021 година.

3. Анализ на демографското развитие в община Долни Дъбник

Брой и динамика на населението

Едни от най-големите предизвикателства, пред които е изправена Европа и съвременните модерни общества в настоящото и бъдещите десетилетия, са свързани с тенденциите в демографските процеси. Тези проблеми са със силно диференциран характер в отделните региони, въпреки че се открояват и общи черти. Политическите и икономическите трансформации в Централна и Източна Европа след 1989 г. оказват решаващо влияние върху демографското развитие на населението в тези държави.

Демографските тенденции най-общо могат да бъдат обобщени в следните няколко акцента: намаляване на броя на населението, ниска раждаемост, застаряване и концентрация на населението в големите агломерации, нарушаване на основните структури на населението, задълбочаване на регионалните демографски диспропорции, както и специфичните за страните в преход, по-високи нива на смъртност и интензивна външна миграция. България не прави изключение от тези тенденции. Особеностите в историческото, икономическото и етнокултурно развитие на страната предопределят характера на демографските процеси. Неблагоприятните количествени промени на демографските параметри в България достигат такива прагови състояния, при които се наблюдава трайна дестабилизация в режима на възпроизводство на населението. Демографската ситуация в България се характеризира с продължаващо намаляване и застаряване на населението, ниски нива на раждаемост и високи нива на обща смъртност. Като резултат, страната изпадна в дълбока демографска криза. Тя се отличава със силно диференциран характер в отделните части на страната, въпреки открояващите се много общи черти. Наблюдава се задълбочаване на дисбаланса в териториалното разпределение на населението, като единствено големите градове се характеризират с относителна демографска стабилност, на фона на влошаващата се демографска ситуация в страната.

Една от основните цели на настоящия анализ е даде обективна картина за съвременното демографско състояние на община Долни Дъбник и да очертае демографските предизвикателства, пред които е изправена.

Основният демографски показател, характеризиращ населението е неговия брой. Той е резултативна величина от съвкупното влияние на естественото и механичното движение.

Броят на населението на дадено селище се формира от три негови компонента: естествен прираст, механичен прираст и административни промени в неговия обхват.

Оценката на съвременното състояние и тенденции в измененията на демографските процеси и явления обуславят сегашното и бъдещото развитие на човешките ресурси в града както в количествено, така и в качествено отношение, което прави демографския анализ изключително важен.

Динамиката в броя на населението е проследена според преброяванията на населението (от 2011 г.) и според текущата демографска статистика.

Данните от текущата демографска статистика показват, че в община Долни Дъбник към 2019 г. населението наброява 10 529 д. (по данни от НСИ), което съставлява 4,5% от населението на област Плевен, което по данни на НСИ към 2019 г. е 236 305 д. Общината се нарежда на седмо място сред общините в областта по численост на населението след Плевен, Червен бряг, Кнежа, Левски, Белене и Долна Митрополия. Населението на общината съставлява 0,2% от населението на страната и 1,4% от населението на Северозападен район.

Фигура 7. Население на община Долни Дъбник в периода 2011-2019 г.

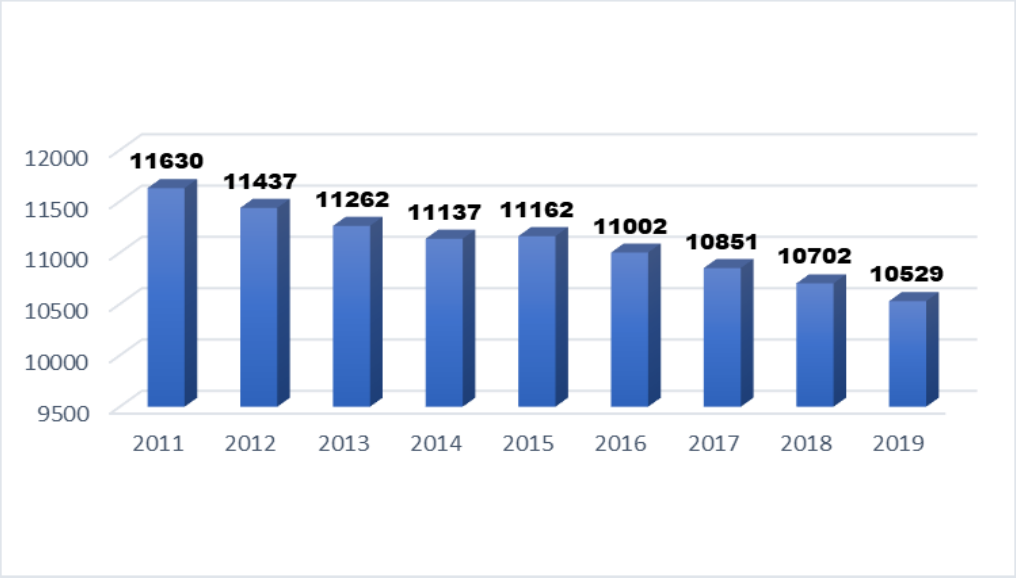

Източник: НСИ, https://www.nsi.bg/bg

През разглеждания период (2011 г. и 2019 г.) населението в община Долни Дъбник е намаляло от 11 639 д. на 10 529 д. или с 1 110 д., което представлява 9,5%.

През последните 9 години се наблюдава тенденция за намаляване на броя на населението в община Долни Дъбник, като тази тенденция е характерна за страната, Северозападен район и област Плевен.

Таблица 34. Динамика в броя на населението по териториални единици

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
България	7327224	7284552	7245677	7202198	7153784	7101859	7050034	7000039	6951482
СЗР	836601	823469	810401	797142	783909	769623	755956	742304	728157
Обл. Плевен	266865	262969	259363	255749	251986	248138	244209	240380	236305
Общ. Д. Дъбник	11630	11437	11262	11137	11162	11002	10851	10702	10529

Източник: НСИ, https://www.nsi.bg/bg

Негативните изменения в броя на населението през последните девет години са един от основните неблагоприятни фактори за бъдещото демографско и социално-икономическо развитие на общината. То води до промени, свързани със съкращаване на работната сила, възпроизводствения потенциал в общината, обезлюдяване на малките населени места и миграционни потоци на млади хора в активна, репродуктивна възраст извън границите на Долни Дъбник.

В демографското развитие на община Долни Дъбник се наблюдават три основни етапа:

- нарастване на населението по естествен път (1934–1956г.);
- нарастване на населението по естествен и механичен път (1956–1985 г.);
- намаление на населението за периода 1989–2011 г. Тенденцията за намаляване на населението на община Долни Дъбник е в сила и към 2019 г.

Община Долни Дъбник се състои от 7 населени места - 1 град и 6 села. Най-голяма концентрация на населението в община Долни Дъбник има в общинския център град Долни Дъбник с население от 3 759 жители (2019 г.), а втори по брой на населението е село Садовец с население от 1 612 д. към 2019 г. На последните места по брой на населението се нареждат селата Бъркач и Градина.

Гъстотата на населението в общината е 34,2 д/км². (2019 г.), което е под средната стойност за страната – 63,4 д./км², както и за Северозападен район – 40,4 д./км² и за тази от област Плевен – 52 д./км².

За периода 2011-2019 година движението на населението в община Долни Дъбник показва една трайна тенденция за намаление - характерна и за градското, и за селското население.

Таблица 35. Брой на населението на община Долни Дъбник по населени места 2011-2019 г. (към 31.12. на съответната година - брой)

Населени мес	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Общ. Долни Дъбник	11630	11437	11262	11137	11162	11002	10851	10702	10529
с. Бъркач	803	791	769	748	773	760	797	780	781
с. Горни Дъбник	1414	1382	1367	1359	1358	1336	1303	1279	1258
с. Градина	484	475	467	465	457	448	453	442	451
гр. Долни Дъбни	4161	4115	4070	3996	3987	3927	3879	3820	3759
с. Крушовица	1439	1420	1385	1379	1381	1353	1307	1295	1251
с. Петърница	1532	1505	1496	1494	1496	1476	1462	1446	1417
с. Садовец	1797	1749	1708	1696	1710	1702	1650	1640	1612

Източник: НСИ, https://www.nsi.bg/bg

Фигура 8. Брой на населението на община Долни Дъбник по населени места 2011-2019 г. (към 31.12. на съответната година - брой)

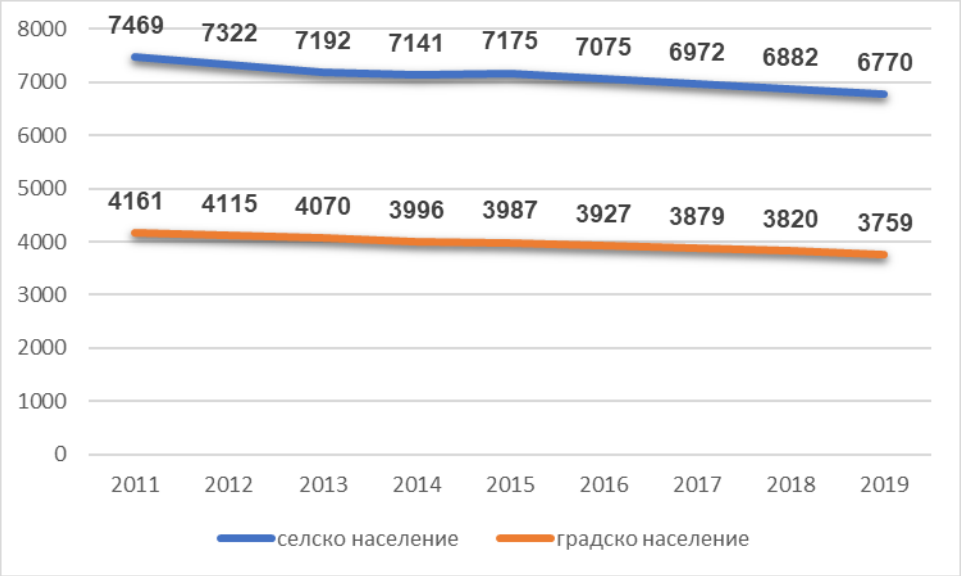

Източник: НСИ, https://www.nsi.bg/bg

Както се вижда от фигурата, населението в града и в селата на общината намалява за периода 2011-2019 г. В селата населението е намаляло с 9,4% от 2011 г. насам, а в град Долни Дъбник – с 9,7%.

Относителният дял на градското население е 35,7% при 73% за страната, а делът на селското население е 64,3%.

По данни на НСИ за 2019 г. в общината има четири села с население над 1 000 души – Горни Дъбник, Крушовица, Садовец и Петърница. Селата с население между 500 и 1 000 жители е само едно - Бъркач (781 д.). С население под 500 души е село Градина (451 д.).

Демографската ситуация на община Долни Дъбник се определя от много фактори, обусловени от историческо развитие, социално-икономическо развитие, както и възрасто-

ва, полова, образователна, етническа структури на населението, раждаемост, смъртност, брачност, разводимост и миграции.

Процесът на обезлюдяване в общината е проблем, тъй като създава затруднения, свързани с функционирането на важни обекти на здравната и образователната инфраструктура – детски заведения, училища, здравни заведения за болнична и доболнична помощ. В тази връзка в малките населени места се наблюдава ниско качество на здравеопазване и образование, а обектите на здравната и социална инфраструктура са съсредоточени предимно в общинския център.

Всички тези процеси са свързани с влошаване качеството на живот в община Долни Дъбник, което води до засилване на миграционните процеси предимно на млади хора в активна и репродуктивна възраст към други градове на страната или в чужбина, липса на работни места, липса на обекти на социална, здравна и образователна инфраструктура.

Структури на населението

Полова структура

Съществено влияние върху демографските процеси оказва половата структура на населението, която до голяма степен се влияе от процесите, свързани със смъртността, раждаемостта, продължителността на живота и миграционната подвижност на мъжете и жените. От принадлежността към съответния пол зависи участието на индивида в естественото възпроизводство, мястото в семейството, социалния статус и участието в трудовия процес. С нарастването на възрастта съотношението между половете до голяма степен се определя от смъртността, която е по-висока сред мъжете, отколкото сред жените над 40-годишна възраст. През годините не се наблюдава съществена промяна в половата структура на населението.

Задълбочаването на този дисбаланс се дължи от една страна на застаряване на населението, тъй като жените се отличават с по-висока средна продължителност на живот. За разлика от това, смъртността при мъжете е по-висока, отколкото при жените след 45 годишна възраст, което е свързано с по-ниската им продължителност на живота. Друга причина за нарастване на дисбаланса е по-високият коефициент на заселване и по-ниският интензитет на изселване при жените, в сравнение с мъжете.

На територията на община Долни Дъбник се наблюдава същата тенденция, характерна за цялата страна - превес на жените над мъжете. Въпреки, че на 100 момичета се

раждат между 104 и 107 момчета, във високите възрасти се наблюдава превес на жените, тъй като те имат по-голяма продължителност на живота.

Към края на 2019 г. в община Долни Дъбник мъжете са 5 146, а жените – 5 383. Тези данни показват, че съотношението между мъжете и жените е 48,9% към 51,1%. На областно ниво съотношението мъже/жени е 48,8% към 51,2%.

Фигура 9. Полово съотношение в община Долни Дъбник за периода 2011-2019 г.

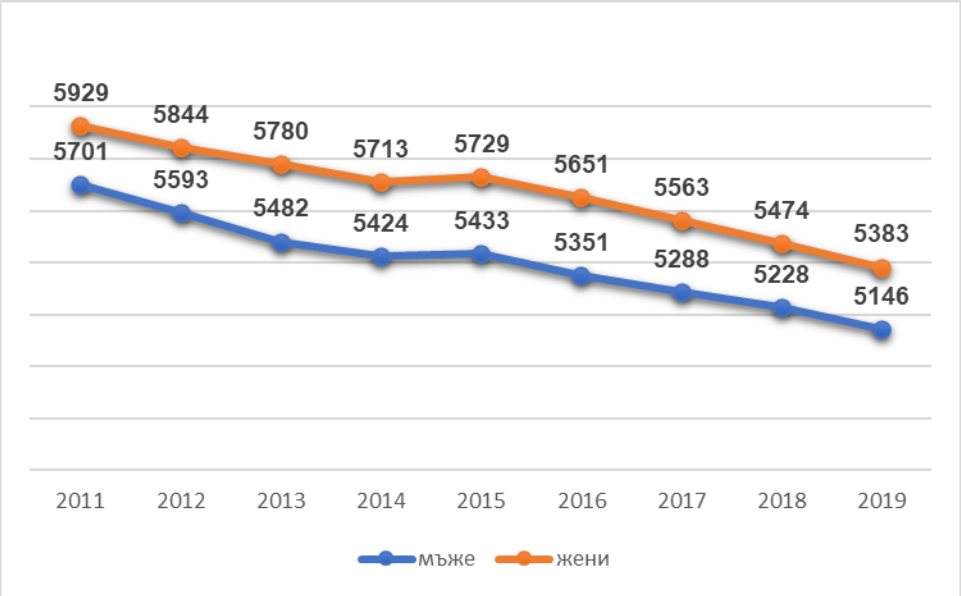

Източник: НСИ, https://www.nsi.bg/bg

През целия разглеждан период се запазва тенденцията за превес на жените спрямо мъжете, като средно на 98 мъже се падат 102 жени.

Фигура 10. Полово съотношение в община Долни Дъбник към 31.12.2019 г. (%)

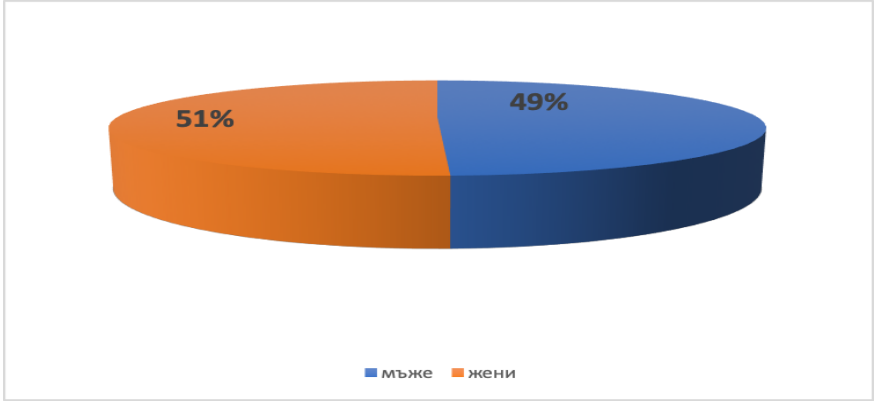

Източник: НСИ, https://www.nsi.bg/bg

Таблица 36. Полова структура по населени места в община Долни Дъбник към 31.12.2019 г.

2019			
	Общо	**Мъже**	**Жени**
Общ. Долни Дъбник	10529	5146	5383
с. Бъркач	781	394	387
с. Горни Дъбник	1258	611	647
с. Градина	451	227	224
гр. Долни Дъбник	3759	1785	1974
с. Крушовица	1251	596	655
с. Петърница	1417	725	692
с. Садовец	1612	808	804

Източник: НСИ, https://www.nsi.bg/bg

По отношение на половата структура в населените места на общината, има някои села, в които мъжете преобладават над жените – Бъркач, Градина, Петърница и Садовец.

Възрастова структура

Възрастовата структура представлява разпределение на населението по възрастови групи, което дава представа, дали се наблюдава прогресивен (превес на поколението на децата), регресивен (превес на поколението на прародителите) и стационарен (относително равенство на децата и прародителите) тип възрастова структура.

Факторите, които влияят за натрупване на населението във високите възрасти и водещи до застаряване, са ниската раждаемост, сравнително високата продължителност на живота, изселването на хора в активна възраст и формираният вследствие на това демографски дисбаланс в съотношението младо/възрастно население.

Фигура 11. Разпределение на населението в община Долни Дъбник по възрастови групи към 31.12.2019 г.

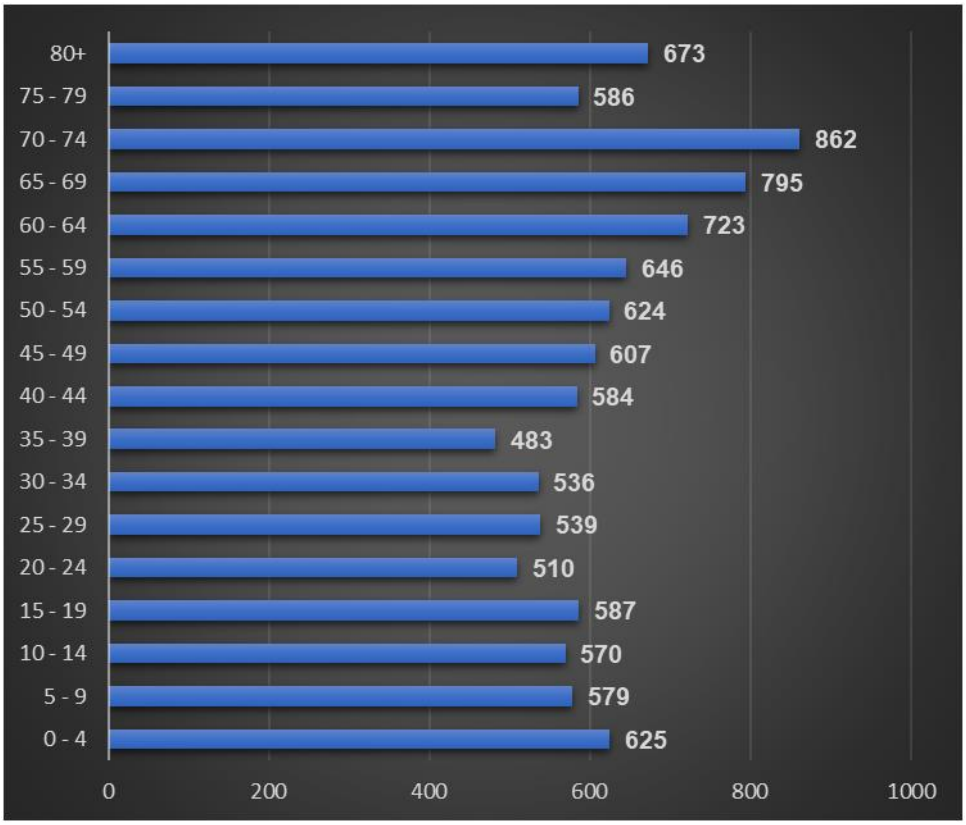

Източник: НСИ, https://www.nsi.bg/bg

Възрастовата структура на населението в община Долни Дъбник показва акумулиране на населението във високите възрасти над 60 години (най-голям е делът на населението във възрастовия интервал 70-74 години), а най-малка е кохортата (35-39 г.). Това се обуславя от нарастващата продължителност на живота, от една страна, и намаляващото ниво на смъртност, от друга страна, както и емиграционната активност на младите хора.

Фигура 12. Полово-възрастова пирамида на населението в община Долни Дъбник към 31.12.2019 г.

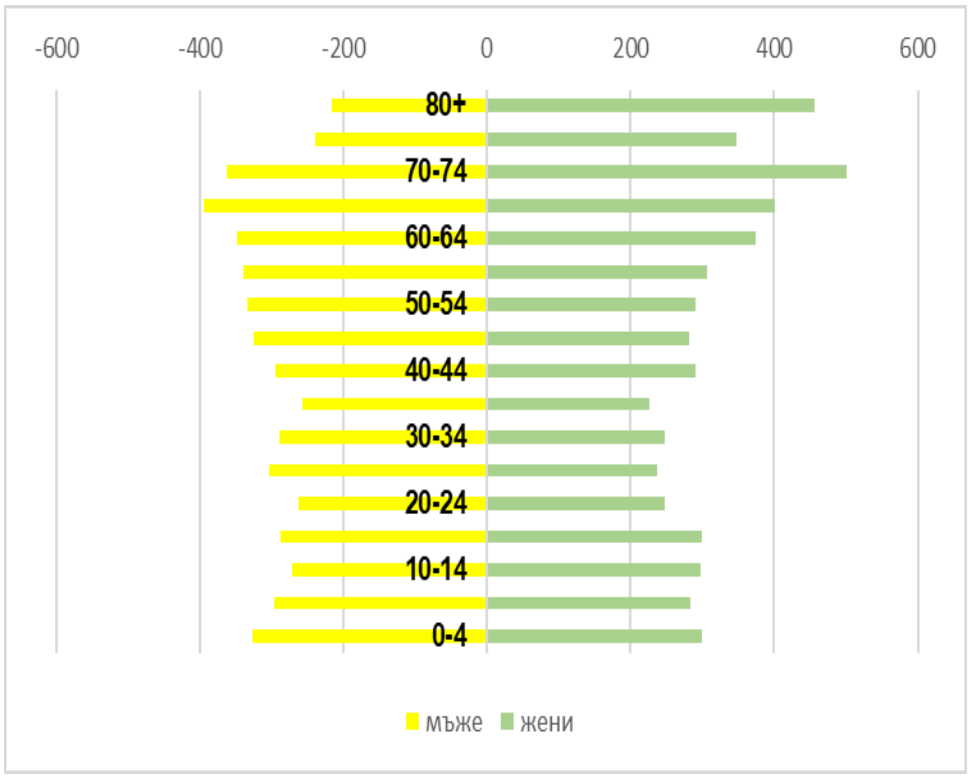

Източник: НСИ, https://www.nsi.bg/bg

На фигурата ясно се вижда полово-възрастовото разпределение на населението в община Долни Дъбник към 31.12.2019 г. Мъжете преобладават над жените от 20-59 г., а жените преобладават над 60 години. Най-голямата група и при двата пола е (65-74г.), т.е в пенсионна възраст при двата пола, което неминуемо се отразява и ще се отразява все по-вече върху дефицита на работна ръка на пазара на труда.

Фигура 13. Разпределение на населението по възрастови групи в община Долни Дъбник за 2019 г.

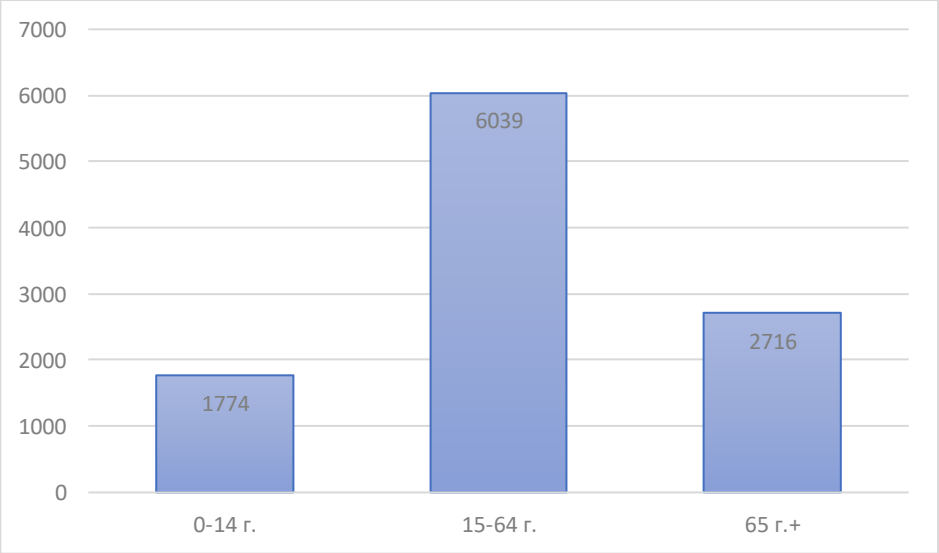

Източник: НСИ, https://www.nsi.bg/bg

Както се вижда от фигурата населението над 65 години в община Долни Дъбник има превес над населението от 0-14 години с 942 д., което показва, че възрастовата структура е регресивен тип, което се дължи на ниската раждаемост, а това от своя страна води до акумулиране на население във високите възрасти, което представлява заплаха за бъдещото формиране на трудоспособния контингент.

Трудоспособен контингент

В пряка връзка с възрастовата структура е трудоспособният контингент на общината, който включва лицата от начална до пределна трудова възраст. Трудоспособният контингент в общината показва нисък дял на лицата в под трудоспособна възраст, по-висок дял на лицата в над трудоспособна възраст, прогресивно намаляване на населението в трудоспособна възраст, което се дължи на ниската раждаемост и води до натрупване на население във високите възрасти, а това представлява заплаха за бъдещото формиране на трудоспособния контингент.

Тази тенденция е характерна не само за община Долни Дъбник, но и за областта, и за цялата страна.

Ниската раждаемост и миграциите на предимно млади хора в бъдеще ще доведат до прогресивно намаляване на работната сила.

Таблица 37. Трудоспособен контингент в община Долни Дъбник за периода 2011-2019 г.

		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Община Долни Дъбник	Общо	11639	11437	11262	11137	11162	11002	10851	10702	10529
	Под трудоспособна възраст	1911	1877	1856	1879	1909	1916	1930	1929	1890
	В трудоспособна възраст	5921	5895	5820	5715	5733	5639	5513	5419	5371
	Над трудоспособна възраст	3798	3665	3586	3543	3520	3447	3408	3354	3268

Източник: НСИ, https://www.nsi.bg/bg

В процентно отношение делът на населението в под трудоспособна, трудоспособна и над трудоспособна възраст през 2019 г. е както следва 18%:51%:31%, а за страната съотношението е 15,3%:59,7%:24,8%. В заключение на изведените данни, делът на населението в над трудоспособна възраст превишава значително населението в под трудоспособна възраст, като в същото време трудоспособното население в общината е със стойности по-ниски от средните за страната.

Таблица 38. Трудоспособен контингент в страната, областта и община Долни Дъбник за периода към 31.12.2019 г.

	Подтрудоспособна възраст	Трудоспособна възраст	Надтрудоспособна възраст
България	1066554	4156198	1728730
Област Плевен	35310	130685	70310
Община Долни Дъбник	1890	5371	3268

Източник: НСИ, https://www.nsi.bg/bg

Възпроизводството на трудоспособното население се характеризира най-добре чрез коефициента на демографско заместване, който показва съотношението на броя на влизащите в трудоспособна възраст (15-19 г.) – 1 227 д. и броя на излизащите от трудоспособна възраст (60-64 г.) – 2 014 д. Коефициентът на демографско заместване за община Долни Дъбник е 81,9%, който е висок спрямо стойностите за страната и особено за Северозападния район. България е с един от най-обезпокоителните коефициенти на демографско заместване – 100 на 66, което означава, че 100 излизащи от трудоспособна възраст се заместват само от 66 влизащи в трудоспособна, което означава че има остър дефицит на работ-

на ръка на пазара на труда. В община Долни Дъбник, коефициентът е по-позитивен, като 100 излизащи от трудоспособна възраст, се заместват от 80 влизащи в нея, но това отново е пречка за пазара на труда да осигури необходимата за бизнеса работна ръка.

Друг важен показател, свързан с трудоспособния контингент е възрастовата зависимост. Този коефициент показва броя на лицата от населението в „зависимите" възрасти (населението под 15 и на 65 и повече години) на 100 лица от населението в „независимите" възрасти (от 15 до 64 години). Изчислява се в проценти - % Този коефициент за община Долни Дъбник е 60,8%, при средно за страната 56,4%, което означава, че е по-голямо демографското натоварване на активното население в община Долни Дъбник спрямо средното за страната.

Етническа структура

Друга важна характеристика на населението се явява етническата структура. Тя дава представа за разпределението на населението по етноси, което е важна част в анализа на демографската ситуация на всяка една територия. Данните, използвани за анализа на етническата структура са от последното преброяване през 2011 г., тъй като етническата принадлежност на населението в България се отчита само на данните от преброяванията.

Разпределението на населението на община Долни Дъбник по етническа принадлежност по данни от преброяването през 2011 г. показва, че към българската етническа група се е самоопределило 83,5%, към турската – 5,6%, а към ромската – 9,3% и друга - 0,3%, като не се самоопределят 0,9%. Основно вероизповедание е източноправославното християнство.

Таблица 39. Етническа структура в община Долни Дъбник през 2011 г.

Етническа група	Общо
Община Долни Дъбник	11 630
В т.ч. отговорили	9 996
Българска	8 392
Турска	564
Ромска	922
Друга	30
Не се самоопределят	88

Източник: НСИ, https://www.nsi.bg/bg

Възпроизводство на населението

Възпроизводството на населението представлява непрекъснатата смяна на поколенията на родителите с поколенията на децата и това се случва чрез процесите на раждаемост, смъртност, брачност, разводимост. Възпроизводството се характеризира с коефициентите за раждаемост и смъртност.

В последните години както в страната, така и за Северозападен район, област Плевен и община Долни Дъбник, се забелязват някои негативни демографски тенденции и процеси, свързани с намаляваща раждаемост, увеличаваща се смъртност, засилени миграционни процеси към по-големите градове в страната или в чужбина и вследствие на това обезлюдяване на малките населени места.

Раждаемостта зависи от фактори като: стандарт на живота, качество на здравните услуги, брачност, ниво на образование, промяна в репродуктивното мислене и тенденцията младите хора да искат в по-късен период от живота си да имат деца, по-големи изисквания към брачния партньор и др.

Общата раждаемост в страната показва тенденции на намаление през целия разглеждан период. Една от причините е в характера на демографската трансформация, тъй като от началото на 90-те години на XX век населението навлиза в четвъртата фаза на демографския преход.

Съвременният тип възпроизводство се характеризира с успоредно намаляване на раждаемост и смъртност, като първоначално изпреварващо намалява смъртността, а после раждаемостта, докато накрая не се изравнят, което резултира в нулев естествен прираст.

В последните десетина години обаче много важен фактор, влияещ върху раждаемостта е намаляващият контингент на жените в най-фертилните възрасти 19-34г., както и изцяло новите репродуктивни семейни модели, които се оформят в резултат на 5-те демографски феномена на модерната епоха:

- **Устойчивият двудетен, а вече и еднодетен модел на семействата** - за да има разширено възпроизводство, т.е поколението на децата да превишава това на родителите на една семейна двойка трябва да се падат средно над 2,2 деца.
- **Семейното планиране** – ако в миналото броят на децата е зависел само от репродуктивните способности на родителите и това колко са могли да оцелеят при тогавашните примитивни условия на живот и липсата на медицина, то днес все повече семейни двойки планират не просто колко деца да имат, а и кога да ги имат, съобразено с образование, кариера, материални придобивки.

- **Кохабитатното съжителство (т.нар. свободни бракове)** – над 60% от двойките между 20 и 40 години в ЕС живеят на семейни начала без реално да сключват брак, което води до силен психологически натиск и страх при жените и съответно по-ниски репродуктивни нагласи.
- **Късните бракове и късните раждания** – такава демографска категория има само за жените и тя е свързана с лимита на тяхната фертилна възраст на 49 години. Под ранни бракове в демографията се има предвид сключени при жените до 21 годишна възраст, а под късни сключени - след 27 годишна възраст. Колкото по-късно е сключен бракът, толкова по-късно идва първото раждане и съответно остават по-малко години до края на фертилния период за второ и трето раждане. В света, в който живеем, жените се стремят да заемат полагаемото им се равностойно и достойно място в обществото (което са нямали в нито една предходна епоха от човешкото развитие), а това е свързано с придобиване на все по-високо и качествено образование, за което е необходимо физическо време, кариерно развитие, търсене и утвърждаване на място в обществото и в крайна сметка до отлагане на брака и първото раждане.
- **Доброволният отказ от поколение** – не че толкова много хора се отказват доброволно да имат деца, а отлагат по различни образователни, кариерни и икономически причини до момент, в който вече физически не могат да имат деца. Стерилитетът при хората в активна възраст вече се определя, като пандемия в Европа и се дължи на стресовия начин на живот, замърсената природна среда и най-вече изкуствените храни, с които се храним. България не прави изключение, над 150 000 са двойките в активна репродуктивна възраст, които желаят да имат деца, но не могат поради физиологичен проблем.

По данни от текущата демографска статистика за периода 2011-2019 г. броят на живородените лица в община Долни Дъбник варира, като за 2011 г. са родени 144 деца, а за 2019 г. живородените деца са 123, което се обяснява с намаляващата репродуктивност при жените и с акумулирането на все повече хора в след фертилна възраст. Както се вижда от таблицата - най-много деца са родени през 2015 г., а най-малко през 2013 г.

Таблица 40. Живородени по години в община Долни Дъбник за периода 2011-2019 г.

Живородени по години	Абсолютен брой
2011	144
2012	118
2013	101
2014	122
2015	162

Живородени по години	Абсолютен брой
2016	129
2017	128
2018	117
2019	123

Източник: НСИ, www.nsi.bg

През 2019 г. коефициентът на раждаемост в община Долни Дъбник е 11,7‰, като отчита спад с 0,7‰ спрямо 2011г. (12,4‰), което се дължи на намаляващия брой на жени във фертилна възраст, в резултат на завишения процент на изселване на хора от тези възрастови кохорти и намаляването на репродуктивния контингент население, поради навлизането в детеродна възраст на поколението, раждано в годините на най-сериозна демографска криза в България. Коефициентът на раждаемост в общината е със стойности по-високи от тези за страната (8,8‰), Северозападен район (7,9‰) и област Плевен (8,4‰). По-високият коефициент на раждаемост в общината със стойности над средните за страната се дължи на по-голямата раждаемост при ромското население, което се отличава с по-високи репродуктивни нагласи.

Фигура.14. Коефициент на раждаемост в община Долни Дъбник за периода 2011-2019 г.

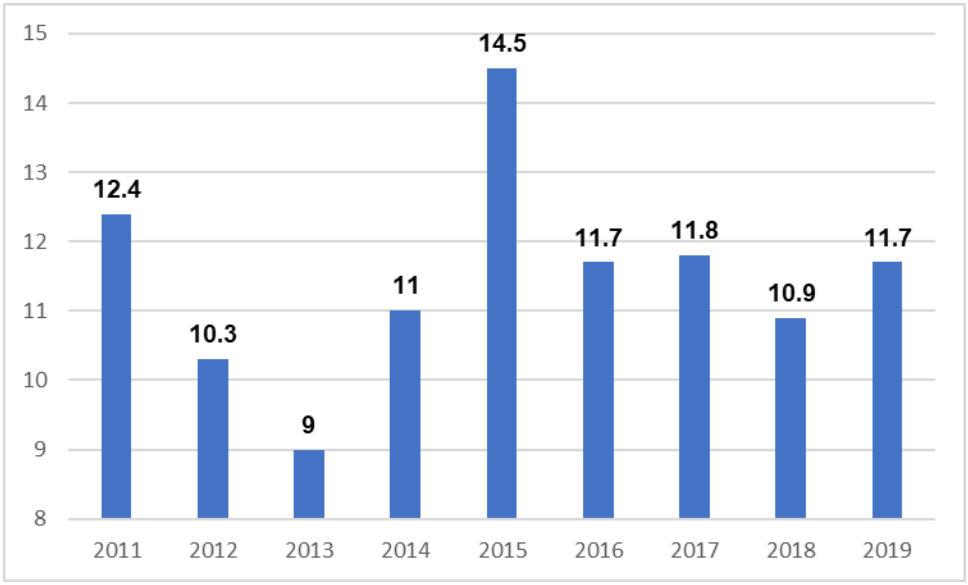

Източник: НСИ, www.nsi.bg

Фигура 15. Коефициент на Раждаемост в община Долни Дъбник, област Плевен, Северозападен район и България за периода 2011-2019 г. (‰)

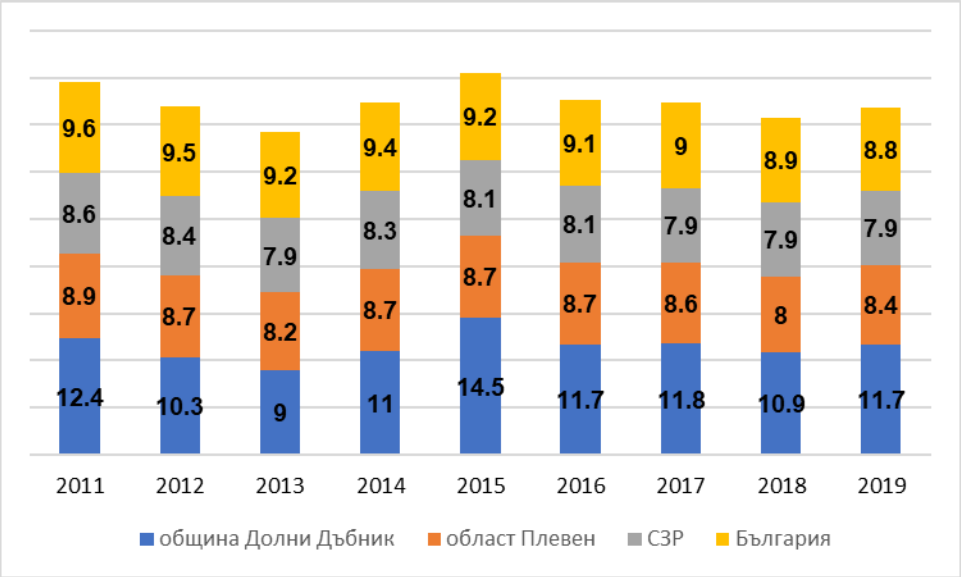

Източник: НСИ, www.nsi.bg

В последните години се наблюдава много силна тенденция за нарастване броя на живородените извънбрачни деца, които за 2019 г. са 96 или 78% от всички родени деца в общината (123 живородени деца към 2019 г.) спрямо 27 брачни или 22%.

В последните години прави впечатление, че се покачва средната възраст на майката при раждане на първо дете, което се определя от влошеното социално-икономическо развитие, което рефлектира върху репродуктивната нагласа на бъдещите родители, които не са готови при такива условия да отглеждат деца. Нарастването на средната възраст на майката при раждане на първо дете означава, че остават все по-малко години до края на фертилния период (15-49 г.) за второ и трето раждане , тъй като фертилната възраст е до 49 г., но след 40 годишна възраст много по-трудно е забременяването и раждането. А освен това и психологически след като първото раждане е отложено толкова във времето, очевидно е желанието на родителите да имат по-малко деца.

Таблица 41. Брой живородени деца по възраст на майката

	Общо	под 20	20 - 24	25 - 29	30 - 34	35 - 39	40 - 44	45 +
2011 г	144	26	58	30	22	8	-	-
2012 г.	118	25	42	30	13	7	1	-
2013 г.	101	21	33	27	15	4	1	-
2014 г.	122	22	38	36	21	4	1	-
2015 г.	162	27	57	41	20	15	2	-
2016 г.	129	29	45	38	12	3	2	-
2017 г.	128	34	47	16	15	13	3	-

	Общо	под 20	20 - 24	25 - 29	30 - 34	35 - 39	40 - 44	45 +
2018 г.	117	30	21	30	23	8	4	1
2019 г.	123	23	30	37	24	8	1	-

Източник: НСИ, www.nsi.bg

Смъртност

Основният демографски проблем в общината е относително високото ниво на смъртност, което е по-високо от средното за страната. Високите нива на смъртност се определят от ниския стандарт на живот, влошаването на здравното обслужване, застаряването на населението, което е характерно за страната, района и областта. По-високата средна продължителност на живота, съчетана с изселване на хора в активна възраст, води до акумулиране на население в горните възрастови групи, което по логичен път повишава общата смъртност.

Основен фактор, който определя нарастването на смъртността през последните години е свързан с демографското остаряване или увеличаване на дела на населението в горните възрастови групи и намаляване на младото население.

Броят на починалите лица през в община Долни Дъбник 2019 г. е 239 д., като се наблюдава намаление с 30 д. спрямо 2011 г. (269 д.).

Фигура 16. Брой починали лица в община Долни Дъбник за периода 2011-2019 г.

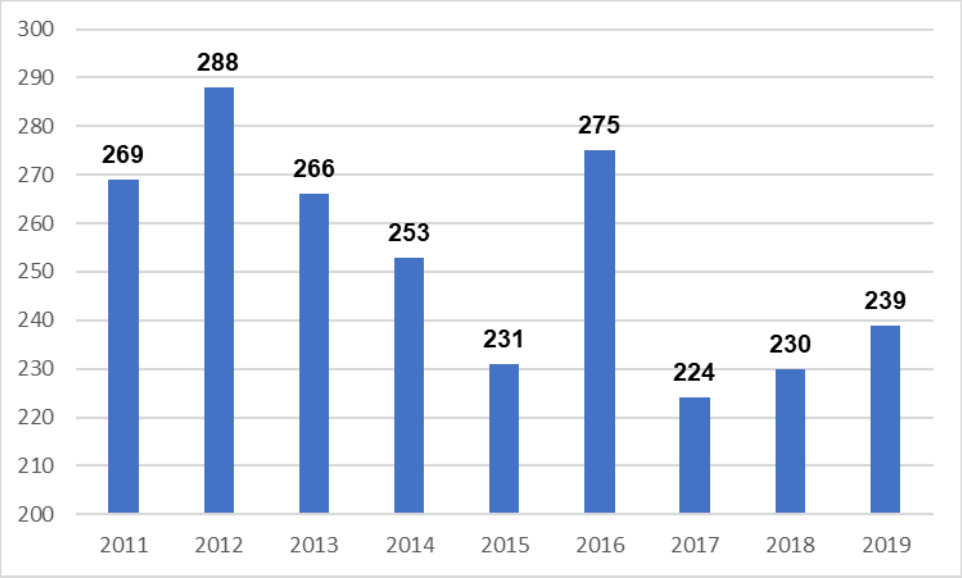

Източник: НСИ, www.nsi.bg

Коефициентът на смъртност в общината през 2019 г. е със стойност по-висока от средните за страната, за област Плевен, както и от тези на Северозападен район.

Фигура 17. Коефициент на смъртност в община Долни Дъбник, област Плевен, Северозападен район и България за периода 2011-2019 г. (‰)

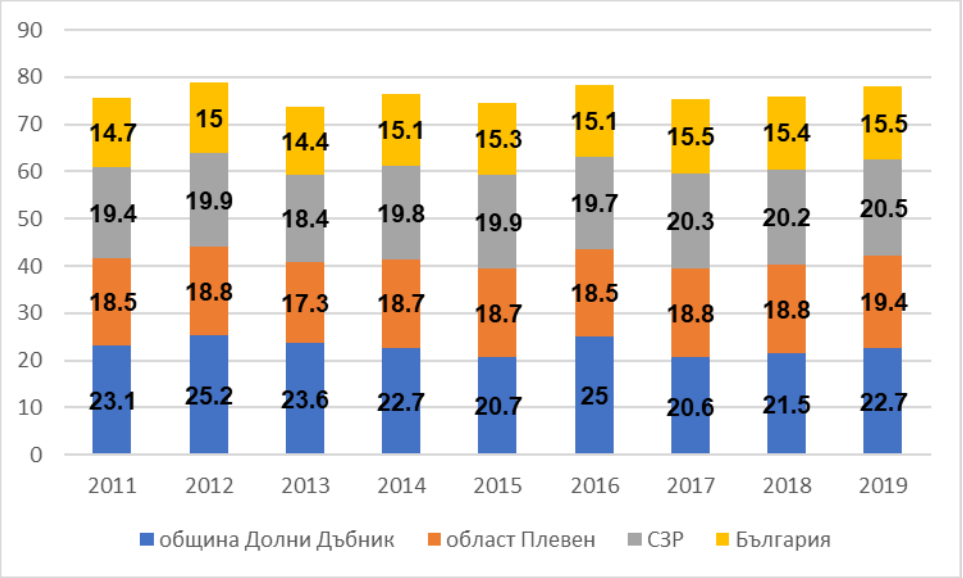

Източник: НСИ, www.nsi.bg

Фигура 18. Коефициент на смъртност в община Долни Дъбник за периода 2011-2019 г.

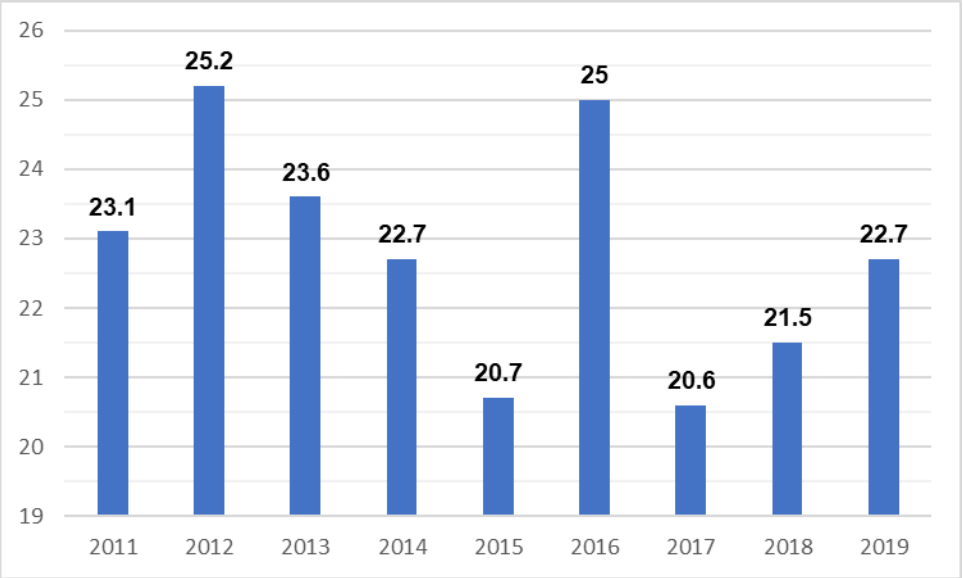

Източник: НСИ, www.nsi.bg

Естествен прираст

Естественият прираст е резултативна величина от раждаемостта и смъртността на населението. Динамиката на раждаемостта и смъртността дефинират наличието на трайна тенденция на стесняване на естественото възпроизводство на населението в община Долни Дъбник. Наблюдаваните тенденции в динамиката на раждаемостта и смъртността, които са с неблагоприятен характер, пораждат сериозен демографски проблем, свързан с естественото възпроизводство на населението.

По-високата смъртност и по-ниските стойности на раждаемостта определят отрицателните стойности на естествения прираст в община Долни Дъбник.

Фигура 19. Коефициент на естествен прираст в община Долни Дъбник за периода 2011-2019 г.

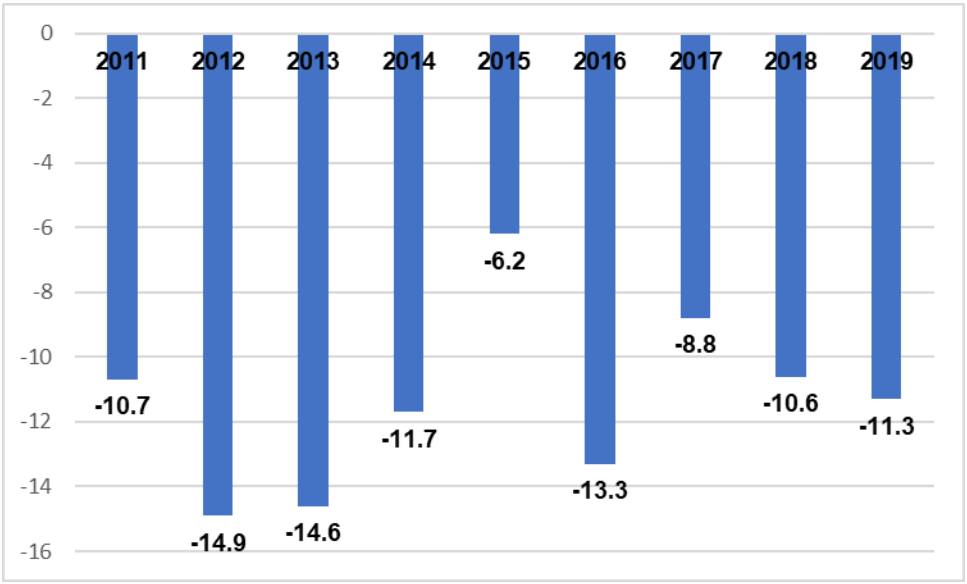

Източник: НСИ, www.nsi.bg

Механично движение на населението

Механичният прираст е другият основен фактор, който оказва влияние върху формирането на броя на населението. В хода му не се установят ясни тенденции, като през годините се редуват положителни и отрицателни стойности. Тези тенденции наподобяват до известна степен механичния прираст на градското население в страната.

В резултат на механичния прираст населението в община Долни Дъбник намалява с 2 069 д. през разглеждания период, което го дефинира като по-важният фактор от естествения прираст за формирането на действителния прираст на населението в Долни Дъбник.

Това означава, че изселването на население от общината има по-голямо негативно значение за демографската картина отколкото раждаемостта, смъртността и естествения прираст.

Емигрантите от общината са предимно млади хора между 20 и 35 годишна възраст. С увеличаване на възрастта, потенциалната миграция намалява. Емигрирането на млади хора има силен отрицателен ефект върху възпроизводството на населението, тъй като това намалява фертилните контингенти и оказва негативно влияние върху икономическото и социалното развитие на общината в бъдеще. Сред основните мотиви за емиграция през последните години са осигуряването на *трудова заетост, по-висок жизнен стандарт, по-високи доходи, стремеж за образователна и професионална реализация.*

Изясняването на мотивите за емиграция на хората в активна възраст е изключително важно за определяне акцентите и фокуса в политиката на общината към младите хора. Всеизвестен факт е, че когато младите хора определят своето местоживеене, те се ръководят от няколко неща: качествено образование, качествено здравеопазване, качествена реализация, условия за развитие, условия за забавление, социална сигурност, екологично чиста среда и вяра в институциите. Това са определящите вектори, които трябва да залегнат в основата на всяка една общинска политика.

Изселванията на младо население и особено на жени във фертилна възраст понижава равнището на потенциалната бъдеща раждаемост през следващите десетилетия. Мотивите за изселване от общината през последните години се свързват най-вече с търсенето на трудова заетост с по-високи доходи, водеща до промяна в жизнения стандарт. Не на последно място като мотивация е промяната в условията на живот, свързани с получаване на по-високо образование и съответстваща на него професионална реализация.

Фигура 20.Коефициент на механичен прираст в община Долни Дъбник за периода 2011-2019 г.

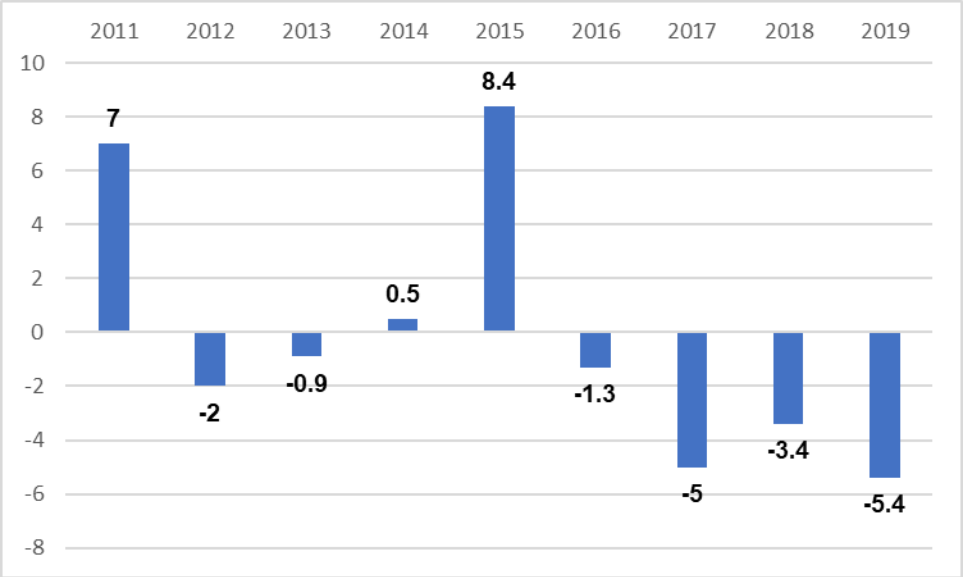

Източник: НСИ, www.nsi.bg

Към 31.12. 2019 г. коефициентът на механичния прираст в община Долни Дъбник е отрицателен (-5,4‰) и това са стойности, по-ниски от средните за страната.

През разглеждания период в община Долни Дъбник се отчита положителен и отрицателен механичен прираст, като през периода 2011-2015 г. се наблюдава покачване в стойностите. Единствено през 2011, 2014 и 2015 г. са отчетени най-ниските стойности на механичния прираст, съответно 7‰, 0,5%и 8,4‰. Основната причина за този висок отрицателен механичен прираст през последните години е високото ниво на безработица в общината, особено сред ниско образованото неквалифицирано население, както и ниското заплащане на труда, което обяснява изселването на хората в активна възраст в търсене на по-добър начин на живот и възможности за трудова реализация.

Таблица 42. Брой заселени и изселени в община Долни Дъбник за периода 2011-2019 г.

По години	Заселени	Изселени
2011	264	182
2012	152	175
2013	196	206
2014	198	192
2015	332	238
2016	199	213
2017	224	279
2018	221	257
2019	270	327

Източник: НСИ, www.nsi.bg

На територията на община Долни Дъбник се заселват и изселват по-голям брой жени отколкото мъже през всичките години на наблюдавания период, единствено през 2012 г. са се заселили повече мъже отколкото жени.

Таблица 43. Миграции по пол в община Долни Дъбник за периода 2011-2019 г. (брой)

Год.	Заселени		Изселени	
	мъже	Жени	мъже	жени
2011	130	134	82	100
2012	79	73	82	93
2013	83	113	97	109
2014	93	105	82	110
2015	163	169	110	123
2016	90	109	93	120
2017	92	132	120	159
2018	102	119	109	148
2019	129	141	148	179

Източник: НСИ, www.nsi.bg

4. Анализ на социалната сфера в община Долни Дъбник

Образование

Един от най-важните елементи от развитието на всяка община е инвестицията в образование. От една страна съществуващата образователната структура на населението определя неговите качествени характеристики, професионални умения и трудов потенциал, а от друга от повишаването на образователния ценз на населението на общината до голяма степен зависи трудовото им участие на регионалния пазар на труда и общественото поведение, включително и репродуктивното поведение.

В следващата таблица отчетливо се вижда, че през последните три години броят на децата в детските градини е относително постоянен. Но трябва да се има предвид, че може да се очаква тенденция на намаляване на броя на децата в детските градини в община Долни Дъбник. Имайки предвид, че за разглеждания период се наблюдава намаляване на населението на общината (за периода 2011-2019 г. намаление с 1110 д. или 9,5%), намаляване на контингента на младо активно население в активна репродуктивна възраст (0-15 г.) и превес на населението в горните възрастови групи (65-69 г. и 70-74 г.), би могло да се очаква в следващите години броят на децата в детските години да започне да намалява, макар че в последните 5 години се наблюдава увеличаване на броя на живородените деца. Това е така, защото в общината намалява броят на младия родилен контингент население, което емигрира извън територията на общината, което ще рефлектира върху намаляването на раждаемостта.

Прогнозираното намаляване на броя на децата в детските градини в общината ще бъде следствие на: отрицателния естествен и механичен прираст; на липсата на готовност в икономически активното население, обитаващо общината, да премине към стъпката за създаване на ново поколение; на трайно наложилия се детероден модел при двойките да имат едно или максимум две деца; на несигурността в настоящата ситуация, свързана с разпространението на COVID-19 и социално-икономическите последици от липсата на адекватни мерки; недостига на финансиране на конкретни политики и мерки за стимулиращо възстановяването развитие на икономическите субекти на територията на национално ниво и в частност на територията на общината.

Таблица 44. Разпределение на децата в детските градини по пол в община Долни Дъбник за последните пет учебни години от 2015– 2020г.

Учебна година	2015/2016			2016/2017			2017/2018			2018/2019			2019/2020		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
Общ. Долни Дъбник	310	147	163	301	168	133	260	142	118	248	133	115	253	137	116

Източник: НСИ

Както се вижда от данните в таблицата, броят на децата в детските градини за последните пет учебни години е над 250 деца с изключение на учебната 2018/2019г., когато са записани 248 деца. По същество може да се очаква намаляване на броя на децата, записани в детските градини предвид факта, че би могло да се наблюдава изключително неблагоприятна тенденция по отношение на намаляването на броя на живородените деца на територията на община, която е свързана с намаляването на населението в млада активна и репродуктивна възраст. Това ще се отрази съществено върху бъдещото демографско състояние в общината. Освен това на основата на направения анализ до момента и основавайки се на статистическите данни, можем да очакваме, че тази тенденция ще продължи, и дори ще се задълбочи през следващите години. А всичко това води след себе си и до редица проблеми от социален и икономически характер, като например ще настъпи необходимост от преосмисляне на броя на детските градини.

Следващата таблица показва задържането на относително постоянен брой педагогически персонал през последните три години (данни на НСИ).

Таблица 45. Разпределение на педагогическия персонал в детските градини в община Долни Дъбник през последните пет учебни години от 2015-2020г.

Учебна година	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Община Долни Дъбник	30	29	27	27	27

Източник: НСИ

На този етап, може да се очаква, че в резултат на относително постоянния брой записани деца в детските градини, служителите в детските градини да останат константа или са възможни леки изменения, в средносрочен план свързани с очакваното намаляване на раждаемостта. От данните в НСИ се вижда, че броят на детските градини през разглеждания период остава непроменен, т.е. 7 детски градини, които са разположени в общинския център и шестте кметства:

- ДГ „Щастливо детство“ – гр. Долни Дъбник /ул."Любен Каравелов" № 5/;
- ДГ "Цвята Христова" - с. Горни Дъбник /ул."Александър Стамболийски" № 16/;
- ДГ "Цано Велчев" - с. Крушовица /ул."Кирил и Методий" № 70/;
- ДГ "Гергана" - с. Садовец /ул. "Стефан Караджа" № 14/;
- ДГ "Васил Цаков" - с. Бъркач /ул."Анжело Димитров" № 4/;
- ДГ "Щастливо детство" - с. Петърница /ул."Студентска" № 23/;
- ДГ „Калина Малина“ – с. Градина /ул."Христо Ботев" № 9/.

Таблица 46. Брой детски градини в община Долни Дъбник през последните пет учебни години от 2015 – 2020г.

Учебна година	**2015/2016**	**2016/2017**	**2017/2018**	**2018/2019**	**2019/2020**
Община Долни Дъбник	7	7	7	7	7

Източник: НСИ

Тези данни ни показват, че след като се е запазил броят на детските градини в общината, както и броят на децата, записани в детските градини, то не би трябвало да се очаква значителна промяна и намаляване на броя на сформираните групи на този етап, но всеобщите очаквания са свързани с продължаваща негативна тенденция на намаляване на дела на икономически активните лица във фертилна възраст в общината, а и като цяло в областта. Този факт ще се отрази върху раждаемостта, а от там в средносрочен план през следващите години ще се отрази и върху броя на родените деца, в резултат, на което можем да очакваме в края на програмния период към 2027 г. да се наложи, дори редуцирането на броя на детските градини в общината. Тази тенденция се очаква за повечето малки общини на територията на страната. Видно от данните в следващата таблица, броят на групите в детските градини в общината е относително постоянен, като през учебната 2019/2020г. групите в детските градини са вече 13, но можем да очакваме тенденция към плавно намаляване в средносрочен план, което ще бъде резултат на ниската раждаемост и миграционните процеси на икономически активното население.

Таблица 47. Брой групи в детските градини в община Долни Дъбник през последните пет учебни години от 2015 -2020г.

Учебна година	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Община Долни Дъбник	15	15	14	14	13

Източник: НСИ

В следващите години може да се очаква и да се редуцира броят на групите, предвид ниската раждаемост и отрицателния механичен прираст, в чиято основа се предполага, че се дължи на икономически активно население и в частност от жените във фертилна възраст. А това предполага, че ще трябва да се редуцират допълнително и местата в детските градини в община Долни Дъбник. В следващата таблица се наблюдава плавно намаляване, което е обвързано пряко с раждаемостта в общината. Тенденцията за плавното редуциране на броя на местата в детските градини ще трябва да се очаква и през следващите години.

Таблица 48. Места в детските градини в община Долни Дъбник през последните пет учебни години от 2015 -2020г.

Учебна година	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Община Долни Дъбник	375	365	298	299	293

Източник: НСИ

В следващата таблица са представени броят на учащите в общообразователните училища и специални училища в община Долни Дъбник, от които данни ясно се вижда, че се наблюдава тенденция на намаляване на броя - средно всяка учебна година децата намаляват с по около една учебна паралелка (30 деца) в абсолютна стойност. Като прави впечатление, че след осми клас около 25% от децата продължават образованието си в учебните заведения в общината, а останалите 75% вероятно продължават образованието си в други населени места в област Плевен или в страната, с цел придобиване на средно образование.

Таблица 49. Разпределение на учащите в общообразователните и специални училища в община Долни Дъбник по пол и клас през последните пет учебни години 2015-2020г.

	Общо			**I - IV клас**			**V - VII клас**			**V - VIII клас**			**VIII - XII клас**			**IX - XIII клас**		
Учебна година	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2015/2016	937	478	459	426	204	222	X	X	X	443	245	198	X	X	X	68	29	39
2016/2017	906	460	446	403	188	215	X	X	X	440	239	201	X	X	X	63	33	30
2017/2018	846	418	428	409	194	215	342	181	161	X	X	X	95	43	52	X	X	X
2018/2019	825	419	406	407	204	203	307	156	151	X	X	X	111	59	52	X	X	X
2019/2020	764	380	384	383	186	197	271	133	138	X	X	X	110	61	49	X	X	X

Източник: НСИ

Таблица 50. Разпределение на учащите в Професионална гимназия по селско стопанство „Професор Иван Иванов“ в община Долни Дъбник по пол през последните пет учебни години 2015 -2020г.

	Общо			**Професионални училища с прием след VI и VII клас (I степен професионална квалификация)[3]**			**Професионални гимназии и паралелки за придобивана на III степен професионална квалификация[4]**			**Професионални гимназии и паралелки за придобиване на II степен професионална квалификация[5]**			**Професионални паралелки за придобиване на I степен професионална квалификация[6]**		
Учебна година	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2015/2016	265	168	97	20	15	5	68	42	26	161	99	62	16	12	4
2016/2017	284	180	104	-	-	-	76	44	32	175	111	64	33	25	8
2017/2018	393	245	148	-	-	-	84	45	39	259	170	89	50	30	20
2018/2019	294	171	123	X	X	X	60	25	35	196	125	71	38	21	17
2019/2020	303	186	117	X	X	X	22	12	10	245	151	94	36	23	13

Източник: НСИ
Легенда: [3]До 2002/2003 г. вкл. СПТУ; [4]До 2002/2003 г. вкл. професионално-технически училища с прием след VI и VII клас.

От данните в таблицата се вижда ясна тенденция на намаляване на броя на обучаваните деца в професионалните гимназии (трета степен на професионална квалификация), където от 68 обучавани деца през учебната 2015/2016г., през учебната 2019/2020г. се обучават 22 деца. В следващата таблица се вижда броят на напусналите училище деца в община Долни Дъбник.

Таблица 51. Брой напуснали общообразователните училища в община Долни Дъбник за пет годишен учебен период от 2013 - 2019г.

Учебна година	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Брой деца	47	50	46	29	42	50

Източник: НСИ

За разглеждания период прави впечатление, че през последните две години, за които има постъпили данни в НСИ, се наблюдава тенденция на увеличаване на броя на напусналите общообразователните училища в община Долни Дъбник.

Таблица 52. Брой учители в общообразователните училища в община Долни Дъбник.

Учебна година	Общо	I - IV клас	V - VII клас	V - VIII клас	VIII - XII клас	IX - XIII клас
2015/2016	83	35	X	33	X	15
2016/2017	77	32	X	40	X	5
2017/2018	91	43	32	X	16	X
2018/2019	95	44	36	X	15	X
2019/2020	85	41	33	X	11	X

Източник: НСИ

Вероятно в резултат на намаляването на броя на обучаваните деца в групата от първи до четвърти клас през разглеждания период е намален и броят на учителите, който достига 41 души през учебната 2019/2020г. Като в резултат на значителното намаляване на броя на обучаваните деца след VII клас се наблюдава и значително намаляване на броя на преподавателския състав, който през учебната 2019/2020г. вече наброява 11 души.

В следващата таблица са представени броя на общообразователните училища и професионалните гимназии в община Долни Дъбник.

Таблица 53. Брой общообразователни училища и професионални гимназии в община Долни Дъбник през последните пет учебни години в периода 2015-2020г.

Учебна година	Общо	Общообразователни училища	Специални училища	Професионални гимназии3
2015/2016	9	7	1	1
2016/2017	9	7	1	1

Учебна година	Общо	Общообразователни училища	Специални училища	Професионални гимназии3
2017/2018	8	7	-	1
2018/2019	8	7	-	1
2019/2020	8	7	-	1

Източник: НСИ

На територията на община Долни Дъбник са разположени седем общообразователните училища и това са:

- НУ "Св. Св. Кирил и Методий" - гр. Д. Дъбник;
- СУ "Христо Ботев" - гр. Д. Дъбник;
- ОУ "Св. Св. Кирил и Методий" - с. Г. Дъбник ;
- ОУ "Св. Св. Кирил и Методий" - с. Крушовица;
- ОУ "Христо Ботев" - с. Садовец;
- ОУ "Св. Св. Кирил и Методий" - с. Петърница;
- ОУ "Неофит Рилски" - с. Градина;

В ОУ "Св. Св. Кирил и Методий" – с. Петърница има една подготвителна група за деца.

На територията на град Долни Дъбник функционира ЦСОП „Леда Милева“ с държавно финансиране. В общината има една професионална гимназия по селско стопанство „Проф. Иван Иванов”, разположена в гр. Долни Дъбник, която работи активно за привличане на бизнеса и административните институции в съвместни дейности, с цел издигане на авторитета на гимназията като образователен център. До 2014 г. е функционирала и Професионална гимназия по добив на полезни изкопаеми и газоснабдяване „Проф. Георги Златарски“ в гр. Долни Дъбник.

Като цяло община Долни Дъбник се отличава с добре и равномерно разпределена по територията на общината образователна инфраструктура, като не се наблюдава необходимост от разкриване на нови образователни обекти, а съществуващата материално-техническата база е подобрена и отговаря на съвременните изисквания за обучение.

Таблица 54. Брой на самостоятелните паралелки в общообразователните училища по групи класове в община Долни Дъбник за последните пет учебни години от 2015-2020г.

	Общообразователни училища						Специални училища					
Учебна година	Общо	I - IV клас	V - VIII клас	V - VII клас	IX - XIII клас	VIII - XII клас	Общо	I - IV клас	V - VIII клас	V - VII клас	IX - XIII клас	VIII - XII клас
2015/2016	53	29	20	X	4	X	4	-	4	X	-	X
2016/2017	50	26	20	X	4	X	2	1	1	X	-	X

	Общообразователни училища						Специални училища					
2017/2018	43	26	X	14	X	3	-	-	X	-	X	-
2018/2019	44	24	X	15	X	5	-	-	X	-	X	-
2019/2020	45	22	X	18	X	5	-	-	X	-	X	-

Източник: НСИ

Както се вижда от таблицата през последните учебни години броят на самостоятелните паралелки е относително постоянен.

Таблица 55. Брой на завършили в общообразователните и професионалните училища по степен на образование в община Долни Дъбник в периода от 2015-2019г.

Вид учебно заведение	**Общообразователни училища**		**Професионални гимназии**		
Степен **Година**	Основно образование	Средно образование	Професионални гимназии (III степен професионална квалификация)	Професионални гимназии и училища (II степен професионална квалификация)	Професионални гимназии и училища (II степен професионална квалификация)
2015	65	13	13	-	
2016	66	14	2	6	
2017	135	12	15		5
2018	80	9	5		5
2019	79	9	-	-	4

Източник: НСИ

От представената таблица се вижда намаляване на дела на завършилите средно образование в общообразователните училища, както и на завършилите в професионалните гимназии през последната 2019 г., за която има данни в НСИ. Освен това, ако бъдат съпоставени данните на завършилите с броя на приетите през съответните години, то определено се вижда, че по една или друга причина е висок делът на отпадналите и незавършилите спрямо започналите съответната образователна степен.

Таблица 56. Новоприети в професионалните училища в община Долни Дъбник през последните пет учебни години от 2015-2019г.

	Общо			**Професионални гимназии и паралелки за придобивана на III степен професионална квалификация**[4]			**Професионални училища с прием след VI и VII клас (I степен професионална квалификация)**[3]			**Професионални гимназии и паралелки за придобиване на II степен професионална квалификация**[5]			**Професионални паралелки за придобиване на I степен професионална квалификация**[6]		
Учебна година	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2015/2016				21	6	15	7	6	1	42	34	8	7	6	1
2016/2017				26	10	16	-	-	-	55	34	21	17	12	5
2017/2018				26	12	14	-	-	-	131	91	40	34	19	15
2018/2019	45	24	21	-	-	-				45	24	21	-	-	-
2019/2020	63	35	28	-	-	-				63	35	28	-	-	-

Източник: НСИ

Здравеопазване

Състоянието на обектите на здравеопазването е добро, след извършени ремонти дейности: ремонтирана е сградата на медицинския център (общинска собственост), подобрено е състоянието на материално-техническата база и на здравните кабинети, които се използват от общопрактикуващите лекари. В общината продължават да осъществяват дейността си здравните кабинети към учебните и детски заведения, като се ползват бази на училищата и детските заведения. В община Долни Дъбник общопрактикуващите лекари и лекарите по дентална медицина са планирани и разпределени на териториален принцип в съответствие на областната здравна карта, където първичната медицинска помощ се оказва от общопрактикуващи лекари, които през 2019г. са четирима, а лекарите по дентална медицина са двама.

Таблица 57. Медицински персонал в община Долни Дъбник през периода 2015-2019г.

Календарна година	Лекари	Лекари по дентална медицина	Медицински специалисти по Здравни грижи
2015	3	2	10
2016	3	2	11
2017	4	2	12
2018	9	2	11
2019	4	2	11

Източник: НСИ

На територията на общината Червен бряг функционира 1 филиал на Центъра за спешна медицинска помощ – гр. Плевен, за оказване на спешна помощ на заболели и пострадали лица. Този филиал разположен в сградата на МБАЛ – Червен бряг обслужва както община Червен бряг, така и част от община Долни Дъбник[21].

В следващата таблица са представени лечебните заведения в община Долни Дъбник.

[21] Официален интернет сайт на община Червен бряг, достъпен на https://www.chervenbryag.bg/bg/1580372939.html

Таблица 58. Лечебни и здравни заведения на територията на община Долни Дъбник в периода 2015 – 2019г.

	Лечебни заведения за извън-болнична помощ - общо		**Медицински центрове**	
Календарна година	Заведения	Легла	Заведения	Легла
2015	1	-	1	-
2016	1	-	1	-
2017	1	-	1	-
2018	1	-	1	-
2019	1	-	1	-

Източник: НСИ

Към настоящия момент, предвид статута на общински център на град Долни Дъбник, в средносрочен план не би трябвало да се очаква прекратяване на дейността на лечебното заведение. Негативна е тенденцията на намаляване на броя на медицинския персонал, като в бъдеще ще трябва да се определи критичния минимум, под който не трябва да пада общия брой на медицинските лица необходими за задоволяване на населението от здравни грижи. Освен това негативната тенденция произлиза от трудности в привличането на специалисти, които са с по два договора към Здравната каса от една страна и от друга страна близостта на гр. Плевен, където съществува изградена на високо ниво здравна инфраструктура като болници и здравни заведения, в който работят и много добри специалисти.

Таблица 59. Обезпеченост на населението с лекари и медицински персонал

	Лекари	**Лекари по дентална медицина**	**Медицински специалисти по Здравни грижи**
2014	63	9	89
2015	62	10	88
2016	59	13	88
2017	57	14	82
2018	62	9	80

Източник: НСИ

Таблица 60. Население на един лекар и на един дентален лекар в община Долни Дъбник

година	**Брой лица на един лекар**	**Брой лица на един дентален лекар**
2015	3721	5581
2016	3667	5501
2017	2713	5426
2018	1189	5351
2019	2632	5265

Източник: НСИ

Както се вижда от данните в горните две таблици с намаляването на броя на лекарите, обслужващи населението на общината се отразява върху броя на лицата обслужвани от един лекар, като независимо, че намалява и населението на община по абсолютни стойности, то определено в близко бъдеще ще трябва да се обърне внимание върху състава и структурата на медицинските кадри в общината, особено като се има предвид общата тенденция на национално ниво и очакванията за криза при медицинските кадри в близко бъ-

деще, в следствие на ниското заплащане на труда в България и високата миграционна активност на медицински кадри извън страната.

Социални въпроси

Обекти предлагащи извършването на социални услуги са клубовете на пенсионера, които съществуват във всяко от населените места и клуба на инвалида в гр. Долни Дъбник, който е открит през есента на 1999 година и чието помещение е в добро състояние. Всички клубове на пенсионера са реновирани и обзаведени и притежават всичко необходимо, за да се води нормален социален живот в тях.

Чрез Домашния социален патронаж се предоставят услугите на възрастните и инвалидите в тяхната обичайна домашна среда, като за осъществяване дейностите по приготвяне на храната звеното разполага с два собствени кухненски блока, а в едно от селата ползва училищния стол. През 2020 год. е разкрита детска кухня към ДГ „Щастливо детство“ в гр. Долни Дъбник, с капацитет 60 бр. за деца от 1 до 3 годишна възраст.

Население в риск от бедност или социално изключване по пол

На областно ниво се вижда, че над 32% от населението на област Плевен за 2019г. е под риск или социално изключване по пол според данните от НСИ, което е видимо и в следващата таблица.

Таблица 61. Население в риск от бедност или социално изключване по пол за област Плевен в периода от 2015 до 2019г.

Година	***(брой лица в хиляди)***			***(% от съвкупността)***		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2015	97,7	43,3	54,3	38,2	34,6	41,6
2016	92,2	39,4	52,8	36,6	32,1	41,0
2017	91,8	43,3	48,5	36,8	35,4	38,1
2018	83,3	35,8	47,5	34,0	29,9	37,9
2019	78,7	33,4	45,4	32,7	28,5	36,7

Източник: НСИ

Посочените данни обосновават красноречиво негативните тенденции по отношение на демографското състояние в областта, а и съответно в община Долни Дъбник независимо, че през разглеждания период по абсолютни стойности се вижда тенденция на намаляване, т.е. от 38,2% през 2015г. достига 32,7% към 2019г. Но, вероятно тази тенденция се дължи предимно на миграционните потоци насочени към райони предлагащи по-добри условия за живот и задоволяващи потребностите на населението по отношение на условия на труд,

заплащане предоставяне на качествени социални услуги като здравеопазване, образование и т.н. Предвид на относително високата безработица в община Долни Дъбник, която е около 9,6% /за 2019 г./, то определено ще трябва да очакваме, че голяма част от това население попада именно в частта на населението в риск от бедност или социално изключване по пол.

6. Зелена система, отдих и туризъм

Зелена система

Зелената система в община Долни Дъбник включва всички паркове, градини, които са публична общинска собственост и са за широко ползване, като тя се допълва от зелените площи със специално предназначение (гробища) и такива за ограничено обществено ползване.

Зелените площи предимно са тревни площи с дървета и храсти, площи, в които преобладават основно храсти. Зелени площи, които са обект на поддръжка са градините и парковете, прилежащи улични зелени площи и градинки, които изискват комплекс от мерки и действия за тяхната поддръжка, което допринася за подобряването на микроклимата в общината и отдиха на населението.

Туризъм

В община Долни Дъбник към края на 2020 г. има регистрирано място за настаняване - Комплекс Вила Фретли в Горни Дъбник. Забележителности, които биха могли да представляват туристически интерес са парк Лавров, където са се водили битките за освобождаването на Плевен, разположени в близост до с. Горни Дъбник. В близост до с. Петърница е разположена защитена местност „Пещерите“, което представлява карстов каньон с много естествени извори и пещери, като местността е част от защитена зона „Студенец“. В зоната около местността има потенциал за развитие на еко туризъм, фототуризъм, орнитоложки туризъм и др.

С потенциал за развитие на културен туризъм е районът на средновековна крепост „Градище“, където има запазен римски път. В общината има потенциал за развитие на винен туризъм.

В община Долни Дъбник са идентифицирани редица археологически, исторически, художествени и архитектурно-строителни обекта, обявени за недвижими културни ценности. В тази връзка е важно да се отбележи, че в следващия програмен период 2021-2027 г. е необходимо в община Долни Дъбник да се популяризират обектите със статут недвижими културни ценности в с. Садовец – м. Калето (археологическа културна ценност), м. Студенец, Садовско кале, м. Студенец, Големаново Кале.

В периода 2021-2027 г. е препоръчително да се развият културни и туристически маршрути, както и различни туристически атракции и пакети с други общини, за да се привличат туристи.

7. Инфраструктурна осигуреност на общинското пространство

Транспортна инфраструктура

Географското положение на община Долни Дъбник, определя и нейната транспортна достъпност и включеност в националната транспортна система. Град Долни Дъбник се намира на 15 км. югозападно от областния център гр. Плевен. През територията на община Долни Дъбник се осъществяват следните транспортни връзки:

- I-3 Бяла-Ботевград (европейски път с номер Е83) от км 100+190 до км 117+922 с дължина 17,732 км. Габарит на пътя от км 100+190 до км 101+457-Г20/2 платна х7,75м пътна настилка и 2х2,50м банкети/, в участък от км 101+453 до км 117+922 Г10,50/2х4,00м пътна настилка +банкети 2х1,80м./;
- Път II-13, Кнежа-Долни Дъбник, от км.95+058 до км105+087 с дължина 10,029 км. Габарит - извън населеното място Г10,50/7,50м. и банкети 2х1,50/, между двата участъка в регулация – настилка 7,90м. и банкети 2х1,9м., в населеното място – в съответствие с регулационния план, след края на регулацията с настилка 14,30/4 ленти за движение/ и банкети 2х1,60м.;
- Път III-305 Садовец-Боаза, от км. 4+892 до км. 25+000 с дължина 20,108 км. Габарит –

извън населените места Г10,50 /7.50пътна настилка и 2х1,5 банкети в населените места в съответствие с регулационните планове, след края на регулацията Г9/6,00м. пътна настилка и 2х1,5 банкети/.;

- Път III-3005, /Ок.п. Плевен Луковит/ Ясен–Търнене-Градина-Петърница Бъркач-Беглеж-Катунец-/Радюване-Орляне/. Дължина от км.11+207 до км.24+673 -13,466км.; Габарит – извън населените места Г9/6,00м. пътна настилка и 2х1,00м./1,50м./банкети.;
- Път III-1308, Искър-Писарово-Горни Дъбник/О.п. Плевен Луковит/ от км.8+904 до

км.14+135 /15,261км. с дължина 5,231 км. Габарит- извън населените места Г10,50 /настилка7,50м.и 2х1,50 банкет;

През територията на общината преминават първокласни, второкласни, и третокласни пътища от републиканската пътна мрежа, както и пътища от местно значение, чрез които се осъществява свързаността на общината с други населени места. През територията на общината не преминават трасета от автомагистрали. С важно значение за транспортната осигуреност в общината е преминаването на главен път Е83, който е част от европейската

пътна мрежа, основната пътна артерия на общината. Той осигурява връзката на Общината с областния център и със столицата – гр. София. Дължината на републиканската пътна мрежа в община Долни Дъбник е 66,566 км. Повече от половината - 38,805 км. е третокласна пътна мрежа, която е с настилки положени преди 25 г. и 29,938 км. от тях са в лошо състояние с неравности и дупки в количество, непозволяващо изкърпване, с компрометирана земна основа и нуждаещи се от пълна реконструкция.

По отношение на уличната мрежа в общината може да се каже, че към настоящия момент се налага поддържане на съществуващата мрежа, рехабилитация и ремонт на настилките в лошо състояние. В гр. Долни Дъбник уличната мрежа е в задоволително състояние. Има населени места, в които уличната мрежа е в крайно лошо състояние – Петърница и Садовец. В с. Петърница е извършен проект за подновяване на водопроводната мрежа, което налага цялостна рехабилитация на уличната мрежа.

Общинската пътна мрежа включва вторичната пътна мрежа, която допълва републиканската. Общата дължина на общинските пътища е 49,900 км. Местните общински пътища на територията на община Долни Дъбник са следните:

- PVN 1060 / I-3/ Горни Дъбник – Крушовица – Петърница/, дължина 10,780 км.;
- PVN1086 /PVN 3081/ Телиш – Граница общ. (Долни Дъбник – Долни Дъбник) – Садовец – Бъркач / III – 3005/, дължина 12,350 км.;
- PVN 2061 /II – 13/ Долни Дъбник - /III – 305/ - Градина/III – 3005/, дължина 8,800 км.;
- PVN 2062 /III – 305, Ясен-Крушовица/ - Долни Дъбник / PVN 2061/, дължина 3,000 км;
- PVN 2067 / I-3, Долни Дъбник-Телиш/ Горни Дъбник – Садовец /III-305/, дължина 7,000 км.;
- PVN 3063 /III-305, Садовец-Ъглен/ -м. Манаско, дължина 7,000 км.;
- PVN 1060 /III-1308/ Горни Дъбник – яз. Стена Горни Дъбник, дължина 3,200 км.

Към момента са извършени и следните дейности за рехабилитация на общински пътища:

- "Рехабилитация и основен ремонт на общински път PVN1060 – Кръстовище с път – I – 3 – с. Крушовица – с. Петърница (път III-3005) от км. 0+000 до км. 10+679,76;
- Реконструкция на общински път PVN2061 Долни Дъбник – Градина (път III 3005) от км.3+660 до км. 5+923".

Към момента са ремонтирани 12 943 м. пътища със средства от Държавен фонд "Земеделие".

Общинската пътна мрежа на места се нуждае от ремонт и това рефлектира върху достъпа до някои от населените места.

Гъстотата на пътната мрежа е сравнително висока. Лошото състояние на уличната мрежа в някои от населените места на общината, налага нейната реконструкция и рехабилитация. Транспортното обслужване между общинския център и други населени места в общината и извън нея, се осъществява чрез републиканска, областна и общинска транспортни схеми.

Масов обществен пътнически транспорт

В община Долни Дъбник обществеият транспорт е сравнително добре организиран. Обществеият превоз на пътниците става по утвърдени общинска, републиканска и областна транспортни схеми. Осигурена е връзка между населените места в общината и общинският център – гр. Долни Дъбник.

Има автобусен транспорт по три основни направления:

- По път Е83 автобусни линии от Горни Дъбник, Долни Дъбник за Плевен.
- По път III-305автобусни линии от с. Садовец и с. Крушовица за Плевен.
- По път III-3005 от селата Бъркач Петърница, Ясен за Плевен и обратно.

Един от основните проблеми в общината, свързан с масовия обществен пътнически транспорт е, че трудно се намират фирми, които да извършват тази услуга, поради необходимостта от извършване на по-чести курсове, а това е свързано с намаляването на броят пътници в обществения транспорт от една страна, а от друга с увеличаването на цената на бензина.

Железопътен транспорт

Град Долни Дъбник и с. Горни Дъбник се намират на централната железопътна линия София-Плевен-Варна (главна железопътна линия №2), която е най-дългото железопътно трасе в България. Обслужват се не само селищата от общината, но и селища от съседните общини.

На територията на община са изградени железопътни гари, които разполагат с необходимите съоръжения за товаро-разтоварни дейности. Общината има обезпеченост по отношение на жп. транспорт единствено в с. Горни Дъбник и гр. Долни Дъбник. През

двете гари не преминава нито един бърз влак, което представлява затруднение по отношение на достъпността от гледна точка на железопътен транспорт.

Водоснабдителна и канализационна мрежа

Водоснабдяване

Водоснабдяването за питейни нужди в община Долни Дъбник се осъществява от подпочвени води. Основните водоизточници на общинските селища включват – 21 бр. шахтови кладенци, 5 бр. дренажи и 3 бр. каптажи. Водите от речните водохващания и язовири се ползват за поливни мелиоративни канали и инсталации.

Таблица 62. Водоизточници за обществено-питейно водоснабдяване на Община Долни Дъбник

Селище	**Вид съоръжение**	**Име**	**Техническо състояние**
Бъркач	Дренаж	Дренаж „Беглежки вирове“	Добро
Долни Дъбник	Дренаж „Брестака“	Дренаж „Брестака“	Добро
Долни Дъбник	Шахтов кладенец	Шахтов кладенец 1 ПС „Брестека“	Добро
Долни Дъбник	Шахтов кладенец	Шахтов кладенец 2 ПС „Брестека“	Добро
Долни Дъбник	Шахтов кладенец	Шахтов кладенец 3 ПС „Брестека“	Добро
Долни Дъбник	Шахтов кладенец	Шахтов кладенец 4 ПС „Брестека“	Добро
Долни Дъбник	Шахтов кладенец	Шахтов кладенец 5 (при НХК	Добро
Долни Дъбник	Шахтов кладенец	Шахтов кладенец 1 (при НХК	Добро
Долни Дъбник	Шахтов кладенец	Шахтов кладенец 2 (при НХК	Добро
Долни Дъбник	Шахтов кладенец	Шахтов кладенец 3 (при НХК	Добро
Долни Дъбник	Шахтов кладенец	Шахтов кладенец 4 (при НХК	Добро
Горни Дъбник	Дренаж	Дренаж под язовира	Добро
Горни Дъбник	Шахтов кладенец	Шахтов кладенец	Добро
Горни Дъбник	Каптиран извор	Каптиран извор „Каптажа край селото“	Добро
Градина	Шахтов кладенец	Шахтов кладенец 1 (ПС)	Добро

Селище	Вид съоръжение	Име	Техническо състояние
Градина	Шахтов кладенец	Шахтов кладенец 2 (ПС)	Добро
Крушовица	Шахтов кладенец	Шахтов кладенец 1	Добро
Крушовица	Шахтов кладенец	Шахтов кладенец 2	Добро
Крушовица	Шахтов кладенец	Шахтов кладенец 3	Добро
Крушовица	Дренаж	Дренаж „Драгулов геран“	Добро
Крушовица	Шахтов кладенец	Шахтов кладенец (ТКЗС)	Добро
Крушовица	Шахтов кладенец	Шахтов кладенец 1 ПС 2	Добро
Петърница	Шахтов кладенец	Шахтов кладенец 1	Добро
Петърница	Шахтов кладенец	Шахтов кладенец 2	Добро
Петърница	Каптиран извор	Каптаж „Малка Мигалка“	Добро
Петърница	Дренаж	Дренаж „Милманица“	Добро
Садовец	Каптиран извор	Каптаж „Студен кладенец“	Добро
Садовец	Шахтов кладенец	Шахтов кладенец 1	Добро
Садовец	Шахтов кладенец	Шахтов кладенец 2	Добро

Източник: „ВиК“ ЕООД гр. Плевен

Общата дължина на водопроводната мрежа в община Долни Дъбник е над 199 км., от които 148 км. вътрешна водопроводна мрежа и 51 км. външна водопроводна мрежа.

Таблица 56. Дължина на водопроводната мрежа в населените места в община Долни Дъбник, към 31.12.2019 г.

№	Населено Място	Външна мрежа (м)	Вътрешна мрежа (м)	Общо (м)
1.	с. Бъркач	6 208	10 573	16 781
2.	с. Горни Дъбник	2 674	27 277	29 951
3.	с. Градина	5 518	6 865	12 383
4.	гр. Долни Дъбник	17 000	41 964,60	56 156,60
5.	с. Крушовица	11 772	15 785	27 557
6.	с. Петърница	12 206	17 311	29 517
7.	с. Садовец	1 792	28 143	29 935
	Общо:	**57 170**	**147 918**	**202 280,60**

Източник: „ВиК“ ЕООД гр. Плевен

Водопроводната мрежа в общината е изградена през 1930 – 1940 г., предимно от етернитови и стоманени тръби, с малки диаметри, които представляват заплаха за здравето на населението и поради тази причина е необходима подмяна на водопроводната

мрежа в общината. Голяма част от водопроводната мрежа е амортизирана, което представлява проблем по отношение на нормалното водоснабдяване. Загубите на вода са над 41% по данни на ВиК за 2019 г.

Таблица 63. Дължина на водопроводната мрежа в населените места в община Долни Дъбник

Вид тръби	Етернитови	Стоманени	ПЕВП	Бетонни	Поцинковани	Каменин
Дължина (м)	161 728	34 623	749	120	2 705	474
Общо:	**200 291**					

Източник: сайт на община Долни Дъбник

Таблица 64. Загуби по водоснабдителната мрежа на община Долни Дъбник по години

Година	Добита куб.м.	Фактурирани куб.м.			Загуби	
		население	фирми	общо	куб.м.	%
2014	684.100	346.669	30.527	377.196	306.904	44,86
2015	632.700	358.286	30.631	388.917	243.783	38,53
2016	636.200	342.482	31.158	373.641	262.559	41,27
2017	645.200	343.069	33.258	376.327	268.873	41,67
2018	596.000	313.525	29.534	343.059	252.941	42,44
2019	574.800	308.485	29.817	338.302	236.498	41,14

Източник: сайт на община Долни Дъбник

В общината се работи за подмяна на етернитовите тръби с ПЕВП и оразмеряване на мрежите, съобразно с нарасналите водопотребителски нужди на населението. Извършена е подмяна в гр. Долни Дъбник на около1700 м етернитови тръби в ПЕВП, финансиран от СИФ към МТСП.

Предстои проект по подмяна на водопроводна мрежа в с. Петърница.

Предоставянето на водопроводни услуги на територията на община Долни Дъбник се извършва от ВиК – гр. Плевен, като всички съоръжения се поддържат от дружеството.

Съоръженията по водопроводната мрежа в община Долни Дъбник са представени в следните таблици, като общият брой резервоари на територията на общината е 24, а на помпените станции е 34 бр.

Таблица 65. Резервоари на територията на община Долни Дъбник

Селище	Вид резервоар	Наименование	Обем
гр. Долни Дъбник	Напорен - вкопан	ДОЛНИ ДЪБНИК	400
гр. Долни Дъбник	Черпателен	ДОЛНИ ДЪБНИК	25
гр. Долни Дъбник	Черпателен	ДОЛНИ ДЪБНИК	50
с. Бъркач	Напорен - вкопан	БЪРКАЧ	150
с. Бъркач	Напорен - вкопан	БЪРКАЧ	800
с. Бъркач	Черпателен	БЪРКАЧ	60
с. Горни Дъбник	Напорен - вкопан	ГОРНИ ДЪБНИК В СЕЛОТО	85
с. Горни Дъбник	Черпателен	ГОРНИ ДЪБНИК ОТ ЯЗОВИРА	50
с. Горни Дъбник	Напорен – вкопан	ГОРНИ ДЪБНИК ПОМПАЖНО	280
с. Градина	Напорен – вкопан	ГРАДИНА ОТ ПЕТЪРНИЦА	100
с. Градина	Напорен – вкопан	ГРАДИНА	200
с. Крушовица	Напорен – вкопан	КРУШОВИЦА ГРАВИТАЧНО	100
с. Крушовица	Напорен - вкопан	КРУШОВИЦА ПОМПАЖНО	500
с. Крушовица	Черпателен	КРУШОВИЦА ПОМПАЖНО	100
с. Петърница	Напорен - вкопан	ПЕТЪРНИЦА ЗА ВЗ ГРУПА	200
с. Петърница	Черпателен	ПЕТЪРНИЦА ЗА ВЗ ГРУПА	25
с. Петърница	Напорен – вкопан	ПЕТЪРНИЦА ЗА ВЗ МАЛКА МИГЪЛКА	250
с. Петърница	Напорен - вкопан	ПЕТЪРНИЦА ЗА ВЗ МИЛИМАНИЦА	100
с. Петърница	Черпателен	ПЕТЪРНИЦА ЗА ВЗ МАЛКА МИГЪЛКА	25
с. Садовец	Напорен - вкопан	САДОВЕЦ	200

Селище	Вид резервоар	Наименование	Обем
с. Садовец	Черпателен	САДОВЕЦ	10

Източник: „ВиК“ ЕООД гр. Плевен

Таблица 66. Помпени станции на територията на община Долни Дъбник

Селища	Вид	Наименование
с. Бъркач	ПС	БЪРКАЧ
с. Горни Дъбник	ПС	Г. ДЪБНИК -1 В СЕЛОТО
с. Горни Дъбник	ПС	Г. ДЪБНИК -2 ПРИ ЯЗОВИРА
с. Горни Дъбник	БПС	Г. ДЪБНИК -2 ПРИ ЯЗОВИРА
с. Градина	ПС	ГРАДИНА
с. Градина	БПС	ГРАДИНА
гр. Долни Дъбник	ПС	Д. ДЪБНИК -1 ПРИ КРУШ.НХК
гр. Долни Дъбник	БПС	Д. ДЪБНИК -1 ПРИ КРУШ.НХК
гр. Долни Дъбник	БПС	Д. ДЪБНИК -1 ПРИ КРУШ.НХК
гр. Долни Дъбник	БПС	Д. ДЪБНИК -1 ПРИ КРУШ.НХК
гр. Долни Дъбник	БПС	Д. ДЪБНИК -1 ПРИ КРУШ.НХК
гр. Долни Дъбник	БПС	Д. ДЪБНИК -1 ПРИ КРУШ.НХК
гр. Долни Дъбник	ПС	Д. ДЪБНИК -2 БРЕСТАКА
гр. Долни Дъбник	БПС	Д. ДЪБНИК -2 БРЕСТАКА
гр. Долни Дъбник	БПС	Д. ДЪБНИК -2 БРЕСТАКА
гр. Долни Дъбник	БПС	Д. ДЪБНИК -2 БРЕСТАКА
гр. Долни Дъбник	БПС	Д. ДЪБНИК -2 БРЕСТАКА
с. Крушовица	ПС	КРУШОВИЦА -1 /шахт.кл. при ТКЗС/
с. Крушовица	БПС	КРУШОВИЦА -1 /шахт.кл. при ТКЗС/
с. Крушовица	ПС	КРУШОВИЦА -2

Селища	Вид	Наименование
		/4 бр. ш.кл. при в. Вит/
с. Крушовица	БПС	КРУШОВИЦА -2 /4 бр. ш.кл. при в. Вит/
с. Крушовица	БПС	КРУШОВИЦА -2 /4 бр. ш.кл. при в. Вит/
с. Крушовица	БПС	КРУШОВИЦА -2 /4 бр. ш.кл. при в. Вит/
с. Крушовица	БПС	КРУШОВИЦА -2 /4 бр. ш.кл. при в. Вит/
с. Петърница	ПС	ПЕТЪРНИЦА -1 /7 бр. ш.кл. в земл. на с. Градина/
с. Петърница	БПС	ПЕТЪРНИЦА -1 /7 бр. ш.кл. в земл. на с. Градина/
с. Петърница	БПС	ПЕТЪРНИЦА -1 /7 бр. ш.кл. в земл. на с. Градина/
с. Петърница	БПС	ПЕТЪРНИЦА -1 /7 бр. ш.кл. в земл. на с. Градина/
с. Петърница	БПС	ПЕТЪРНИЦА -1 /7 бр. ш.кл. в земл. на с. Градина/
с. Петърница	БПС	ПЕТЪРНИЦА -1 /7 бр. ш.кл. в земл. на с. Градина/
с. Петърница	БПС	ПЕТЪРНИЦА -1 /7 бр. ш.кл. в земл. на с. Градина/
с. Петърница	БПС	ПЕТЪРНИЦА -1 /7 бр. ш.кл. в земл. на с. Градина/
с. Петърница	ПС	ПЕТЪРНИЦА -2 /Малка мигълка/
с. Садовец	ПС	САДОВЕЦ 1

Източник: „ВиК“ ЕООД гр. Плевен

Канализационна мрежа

В община Долни Дъбник няма изградена канализационна мрежа за отпадни води, което представлява заплаха от замърсяване на почвите, вследствие на повърхностното отводняване на улиците. Отвеждането на отпадните води се осъществява от септични изгребни ями с бетоново дъно, което от своя страна крие много здравно-хигиенни

проблеми. Земният слой в с. Петърница е основно каменист и скален и няма условия за изкопаване на нормално функциониращи изгребни ями. Друг случай е в с. Садовец, където подпочвените води създават проблеми при изграждането на канализационни съоръжения.

Промишлените предприятия в община Долни Дъбник изграждат самостоятелни пречиствателни съоръжения и заустване на пречистените води в малките рекички, преминаващи през съответните селища.

Хидромелиорации - напоителни системи

В община Долни Дъбник земеделските земи се напояват от две напоителни системи – Малка Витска напоителна система и от яз. Горни Дъбник. Съоръженията на двете системи както и каналната мрежа са зле поддържани и не се използват пълноценно. Поливните площи потенциално са 99602 дка, като само 10% от тях реално се поливат – главно зеленчуци и тютюн. В общината няма създадени сдружения на водоползватели.

В заключение, в община Долни Дъбник е необходимо цялостно изграждане на канализационна мрежа.

Електроснабдяване

Електроснабдяването в община Долни Дъбник, както и поддържането на електропреносната и електроразпределителната мрежа и съоръженията към нея, се осъществяват от „ЧЕЗ Разпределение България“ АД.

На територията на общината има един брой съществуващи подстанции – подстанция Долни Дъбник 110/20kV. Тя е свързана с разпределителната мрежа на България посредством два броя въздушни електропроводни линии ВЕЛ 110 kV - ВЕЛ "Лавров" и ВЕЛ "Градина". Електропроводи 400 kV, 220 kV и 110 kV и Подстанции 110/20/ kV са собственост на „ЕСО“ ЕАД.

Електроразпределителната мрежа се състои от линейни обекти – кабелни линии със средно напрежение 20 kV - 6 км и въздушни линии със средно напрежение 20 kV - 132 км. Електропроводите 20 kV са съставени от въздушни линии основно в крайградските зони и селищата и частично кабели.

Всички населени места в община Долни Дъбник са електрифицирани. Елементите на електроразпределителната инфраструктура в общината включват:

- Трафопостове и Възлови станции – 197 бр. собственост на ЧЕЗ и частни;[22]

Електрическата мрежа 0,4 kV в по- голямата си част в населените места е въздушна. Кабелни линии ННима в град Долни Дълбник. Електрическа мрежа ниско напрежение е с най-голям обем като дължини и брой съоръжения, поради което изисква големи инвестиции за реконструкции, подмяна и рехабилитация с цел повишаване качеството на доставената ел. енергия.

През 2005 г. е реализиран в община Долни Дъбник проект за реконструкция и модернизация на уличните осветителни лампи, като в резултат значително намалява потреблението на електрическа енергия за улично осветление. Към края на 2020 г. уличното осветление в общината има нужда от подмяна на уличните осветителни тела с енергоспестяващи такива.

На територията на община Долни Дъбник са изградени фотоволтаични електрически централи и една ВЕЦ. Те произвеждат около 5-6% от общо потребяваната брутна енергия.[23]

Съобщителна мрежа

Далекосъобщителната мрежа в община Долни Дъбник обхваща почти всички населени места чрез изградените селищни телефонни мрежи. Много добре е развита съобщителната мрежа в населените места на общината.

На територията на общината покритие имат всички основни мобилни оператори в страната. Монтирани са базови станции на операторите почти във всички селища от общината. Въведена е и в експлоатация подземна тръбна мрежа на А1 (доскоро МобилТел) за оптична свързаност, чието трасе минава и през гр. Долни Дъбник, което ще подобри мобилната връзка в Северна България.

В община Долни Дъбник функциониращите в отделните населени места пощенски станции осигуряват основните пощенски услуги, включително изплащане на пенсии, застраховки и др.

На територията на общината има 100% покритие с висококачествен сигнал на националните радио и телевизионни оператори. В някои селища има изградени ретранслатори, осигуряващи цифрова ефирна връзка по трасета за предаване на телевизионен и радио сигнал.

[22] Общ устройствен план на Долни Дъбник
[23] ОПР Долни Дъбник

Съобщителната инфраструктура в общината е добре развита. БТК ЕАД („Българска телекомуникационна компания“ ЕАД) организира обслужването на населението със стационарни телефонни постове. Качеството на връзките е на сравнително добро ниво. Всички селища са свързани в националната система за автоматично набиране.

Газопреносна мрежа

Фирма „Газинженеринг“ ООД, Долни Дъбник развива газопреносната мрежа на територията на Община Долни Дъбник и има лиценз за снабдяване с природен газ. Дължината на газоразпределителната мрежа е представена в следващата таблица. Към настоящия момент Газинженеринг ООД осъществява дейностите по разпределение на природен газ и снабдяване с природен газ от краен потребител на територията на град Долни Дъбник по разпределителната мрежа. За осъществяване на дейността по разпределение на природен газ, дружеството е изградило повече от 32 км. газоразпределителна мрежа, която е свързана към преносната мрежа на „Булгартрансгаз“ ЕАД.

По данни на община Долни Дъбник към 01.02.2018 г. в града има 1608 домакинства в 2111 жилищни сгради. Процента на газифицираните потребители към края на 2020 г. по изградената вече ГРМ спрямо всички домакинства е 22%, а на цялата лицензирана територия е 10,26%. Процента на газифицираните потребители, спрямо всички по вече изградената газоразпределителна мрежа е близък до 100%, а на цялата локализирана територия е 50%.

Към края на 2020 г. са присъединени към ГРП и снабдявани с природен газ 383 броя потребители, в т.ч. 14 промишлени, 23 обществено-административни и търговски и 364 битови потребители с 12281,566 MW/h природен газ/годишно.

В качеството си на лицензиант за осъществяване на дейността снабдяване с природен газ от краен снабдител на територията на община Долни Дъбник, „Газинж енеринг“ ООД е натоварено със задължението да снабдява потребители за битови нужди и малки предприятия, присъединени към газоразпределителната мрежа.

Таблица 67. Дължина на изградената газопреносна мрежа и присъединени потребители за периода 2017-2020 г.

Дължина на изградена мрежа в метри	**Изградени към края на 2017**	**Изградени към края на 2018 г.**	**Изградени към края на 2019 г.**	**Изградени към края на 2020г.**
Стоманени газопроводи	1201	1054.10	1054.10	1054.10
PE-HD газопроводи	31698	28964.32	29 427.02	30251.52
Общо разпределителни газопроводи	32899	30018.42	30481.12	31305.62
За промишлени	282.70	282.70	286.15	202.80
За ОА и Т	318.80	318.80	343.80	266.75
За битови	1966	2034.90	2177.25	2003.90
Отклонения общо	2567.50	2636.40	2807.20	2473.45
Присъединени потребители	348	358	384	400

8. Екологично състояние и рискове

Опазването на околната среда е основен приоритет в политиките за местно развитие, с цел постигане на по-високо качество на живот за жителите и създаването на благоприятни условия за развитие на туризъм, екологично земеделие, отдих и други. Развитието на икономиката се основава на използването на местните ресурси, което създава необходимостта от прилагането на мерки и политики за опазването и устойчиво ползване на наличните ресурси. Опазването на околната среда е свързано с постигането на устойчиво и балансирано местно развитие, съобразено с икономическите, социалните и екологични аспекти.

Територията на община Долни Дъбник се характеризира с добри показатели по отношение на околната среда. Географските и икономическите условия в общината са благоприятни за запазването ѝ.

В община Долни Дъбник има контролни пунктове и система за измерване на състоянието на водите и почвите. На територията на общината има два пункта за мониторинг на водите – при с. Садовец и при яз. Горни Дъбник. По отношение на почвите е включено едно населено място в Мрежата за мониторинг на почвите от I-во ниво – с. Бъркач и едно населено място – с. Горни Дъбник в Мрежата за мониторинг на почвите - II ниво „Вкисляване“.

Състоянието на околната среда в община Долни Дъбник е резултат от урбанизацията на територията, икономическите дейности, използването на ресурсите ѝ, развитието на селското и горското стопанство, степента на влаганите инвестиции в инфраструктурата и пречистването на отпадъчните води.

Анализът на състоянието на околната среда е направен въз основа на Програмата за опазване на околната среда в община Долни Дъбник, доклади за състоянието на околната среда на РИОСВ Плевен и информация от общината.

Община Долни Дъбник попада в района на действие на Регионалната инспекция по околната среда и водите - Плевен, която осигурява на регионално равнище държавната политика за опазването и осигуряването на благоприятна и здравословна среда в съответствие с установените стандарти и нормативи.

Качество на атмосферния въздух

В община Долни Дъбник няма разположени постоянни пунктове за отчитане на качеството на атмосферния въздух. Общината попада в РОУКАВ (райони за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух) по смисъла на чл.30, ал.1, т.4 на *Наредба №7 за оценка и управление качеството на атмосферния въздух (обн. ДВ. бр.45/1999г.)*, но няма задължението да изготвя програма.

На територията на община Долни Дъбник основните източници на замърсяване на атмосферния въздух са битовите отоплителни източници и транспортния сектор. В общината липсват големи промишлени предприятия, които да замърсяват въздуха. От работещата промишленост – два обекта на „Проучване и добив на нефт и газ“ АД докладват ежедневно в Националния регистър за изпускане и пренос на замърсители за годишното количество на емисии. Също така обект ЕТ „Новема – Цанко Цанев“ – печатницата в гр. Долни Дъбник докладват емисии на летливи органични съединения при употреба на разтворители и дейности в обхвата на №7/21.10.2003 год. (за норми за допустими емисии на летливи органични съединения, изпускани в околната среда, главно в атмосферния въздух в резултат на употребата на разтворители в определени инсталации). Основните източници на замърсяване се генерират от оловните аерозоли, заради употребата на оловни бензини. Друга причина за замърсяване на въздуха е движението по пътищата на морално и технически остарели автомобили. Движението през главен път Е-83 (София-Русе) е извадено извън гр. Долни Дъбник с изграждането на Път I-3 – обход на гр. Долни Дъбник. По този начин се е намалило разпръсването на емитарните замърсители.

Основният замърсител на въздуха през зимния сезон е отоплението с твърди горива, съдържащи сяра (въглища, нафта, мазут), замърсяващи приземния слой на въздуха със серен диоксид, азотни оксиди и сажди. Реализацията на газификация на гр. Долни Дъбник допринася за намаляването на общата емисия на замърсителите на въздуха в града. Замяната на топлоносителя промишлен газьол и въглища с природен газ намалява емисиите на серен диоксид, а тези на въглероден оксид и въглероден диоксид значително намаляват.

В община Долни Дъбник качеството на атмосферния въздух е добро, промишлените предприятия и строителните дейности са ограничени, а замърсяването от транспорта е незначително, което води до запазване на качеството на въздуха.

Качество на водите

Водните тела на територията на община Долни Дъбник (повърхностни и подземни)

се управляват от Басейнова дирекция – Дунавски район, гр. Плевен.

Хидроложката мрежа на община Долни Дъбник включва реките Вит, Садовска, Беглежка, Петърнишка бара, Дъбнишка бара, както и язовирите „Горни Дъбник“, „Крушовица“, яз. Долни Дъбник - 1 в първи стопански двор, яз. Долни Дъбник - 2 в местност „Пелков Геран“, яз. Долни Дъбник - 3 в местност Брестака, яз. Къбел в с. Петърница, яз. Крушовица - 2. Яз. Долни Дъбник 3 и яз. Крушовица 2 са изведени от експлоатация, а за язовирът в с. Петърница е подадено заявление за извеждане от експлоатация към ДАМТН (Държавна агенция за метрологичен и технически надзор).

Хидроложката характеристика на водоизточниците в общината е благоприятна за поддържане на стабилен качествен състав на водите. Няма големи сезонни колебания. Подземните и повърхностните води са достъпни за водоснабдяване и напояване, но режимът им се влияе съществено от климата и валежите, които са основен фактор на подхранване.

Пунктове за мониторинг

При проектиране на мрежата за контролен мониторинг на повърхностни води на територията са избрани представителни мониторингови пунктове за съответните речни басейни и типовете водни тела. На територията на община Долни Дъбник са разположени два мониторингови пункта за контролен мониторинг съгласно „Програмата за контролен и оперативен мониторинг на повърхностни води на територията на Дунавски район“. поречието на р. Искър на територията на община Долни Дъбник има 2 пункта за мониторинг на водите:

- BG1VT006575MS100, р. Вит, след с. Садовец;
- BG1VT00325MS031, яз. Г. Дъбник

Водно тяло р. Вит, от вливане на р. Каменка при Бежаново, до вливане на р. Тученица при Опанец, включително приток р. Дъбнишка Бара след язовир Горни Дъбник, има обособени четири пункта за мониторинг. През 2019 - 2020 г. е наблюдаван пункта на р. Вит след с. Садовец. От анализа на физикохимичните елементи за качество, водното тяло отговаря на изискванията за добро състояние спрямо изискванията на Наредба Н-4 от 14.09.2012 г. за характеризиране на повърхностните води. При анализа на специфичните замърсители не са измерени високи концентрации над изискванията на СКОС за добро

състояние. На база резултатите от измерените концентрации на приоритетни вещества, водното тяло е в добро химично състояние.[24]

Водно тяло, категория езеро BG1VT300L012 от тип L14 с име язовир Горни Дъбник за периода 2018-2019 г., по физикохимични и специфични замърсители водата в язовира отговаря на добро състояние. Оценката за химично състояние е достигащо добро.

Водно тяло BG1VT500L011 с тип L13 и с име язовир Крушовица оценен с лош екологичен потенциал и в добро химично състояние.

Контрол на състоянието на водите на Община Долни Дъбник се извършва и от НИМХ (Национален институт по метеорология и хидрология) – гр. Плевен на тримесечие на пунктовете р. Вит при с. Ясен и кладенец 984 при с. Крушовица. Проектната категория на р. Вит е втора. От дългогодишните наблюдения на НИМХ рядко се наблюдават отклонения от нормалните показатели. Изтичащата от язовир "Горни Дъбник" река Дъбнишка бара е с повишено съдържание на суспендирани вещества в резултат на водна ерозия. Липсата на канализационна система и локални пречиствателни станции в селищата на общината е причина за изтичане на битови и промишлени води към р. Дъбнишка бара или просмукването им в подземните води. Наличието на биогенни елементи и органични вещества в кладенец 984 край с. Крушовица се обясняват с различните източници на замърсяване. Замърсяването с биогенни елементи е следствие от отпадъчните води от животновъдните ферми и стопанства, битово-фекалните води, смивните снежно-дъждовни води от наторяваните площи. За наличието на фосфатите, чиито източник са предимно изкуствените торове, е характерно значително по-бавното им разтваряне, като във времето се явяват с известно закъснение в подземните води. Желязото, разглеждано като биогенен елемент, в повечето случаи има естествен произход.[25]

Подземните водни тела в община Долни Дъбник също подлежат на мониторинг, като територията на общината попада в обхвата на подземни водни тела от:

Таблица 68. Химично състояние на подземните водни тела в община Долни Дъбник към 2019 г.

Име на подземно тяло	**Химично състояние**	**Вид зона съгласно чл. 119а ал.1 т.1 от Закона за водите /състояние**
Порови води в Кватернера – р. Вит, код BG1G0000QAL018	Добро	Зона за защита на питейни води / добро

[24] Доклад за състоянието на околната среда, РИОСВ Плевен, 2019 г.
[25] Сайт на община Долни Дъбник

Име на подземно тяло	**Химично състояние**	**Вид зона съгласно чл. 119а ал.1 т.1 от Закона за водите /състояние**
Порови води в Кватернера –между реките Искър и Вит, код BG1G0000QPL024	Добро	Зона за защита на питейни води / добро
Карстови води в Ломско – Плевенската депресия, код BG1G000N1BP036	добро	Зона за защита на питейни води / лошо
Карстови води в Ломско – Плевенския басейн, код BG1G0000K2M047	Добро	Зона за защита на питейни води / добро
Карстови води в Ловеч-Търновския масив, код BG1G00000K1040	добро	Зона за защита на питейни води / лошо

Източник: Годишен доклад на РИОСВ Плевен 2019 г.

Водоснабдяването от подземните води е достъпно за всички селища на територията на общината. Изградени са дренажи и шахтови кладенци за кватернерните води. Каптирани са няколко карстови извора и са изградени тръбни кладенци за горнокредните пукнатинно-карстови води. Немалка част от кватернерните води се използват за битови нужди и поливане чрез малки водоизточници в дворовете (тръбни шахтови кладенци).

Община Долни Дъбник има богат запас от собствени водоизточници на питейни води с добри качества на дебит. Водохващането се осъществява през шахтови кладенци, каптажни и дренажни системи. В землището на с. Крушовица се намира и вододайна зона на гр. Плевен.

При разпределението на питейната вода във водопроводната мрежа, се извършва дезинфекционна обработка с хлорни реагенти. По данни на „ВиК“ ЕООД – гр. Плевен питейната вода отговаря по качество на изискванията на ***Наредба №9/2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели*** освен на селата Петърница и Градина, които са с трайни отклонения от показател – нитрати. РЗИ – Плевен също извършва мониторинг на качествата на питейната вода, подавана за населението на 14 контролни пункта от водопроводната мрежа на 7 населени места, определени съгласно изискванията на ***Наредба № 9/2001г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели.***

За подобряване на качествата на питейната вода ще бъдат приложени мерки, включващи реконструкция и поддържане на водоснабдителната мрежа, налагане на ограничения на селскостопанските производители за използване на торове и препарати за растителна защита във вододайните зони на водоизточници, с цел

намаляване на нитратите във водите, както и провеждане на информационни кампании за състоянието на водните ресурси и методи за пестеливото им използване.

В Община Долни Дъбник няма изградена канализационна мрежа за битови отпадни води и пречиствателни станции. Отвеждането им става в изгребни ями. Това води до сериозна заплаха на водните ресурси в района – повърхностни и подземни води. Без изградена екологична инфраструктура Община Долни Дъбник няма достатъчно устойчиви механизми за опазване на околната среда по отношение на водите.

В община Долни Дъбник няма предприятия-замърсители за водите. Един от основните проблеми, свързан с качеството на водите, е липсата на канализационна мрежа в населените места на общината, където се използват основно септични ями от населението.

Качество на почвите

Основните източници на замърсяване на почвите в община Долни Дъбник са сондажите на ПДНГ-ЕАД. Типичният чернозем притежава висока абсорбционна способност към петрола и неговите деривати и затова замърсяването на почвата около сондажните петролни кладенци е по-широко, отколкото изглежда на пръв поглед. Замърсената чрез продължителна миграция от сондажите отвори към перифериите, особено в благоприятни с наклона си релефни условия, почвата не е унищожена, но за нея следва да се предвижда подходящо третиране.

В община Долни Дъбник е включено едно населено място в Мрежата за мониторинг на почвите от I-во ниво – Широкомащабен мониторинг от Националната мрежа за почвен мониторинг към ИАОС в землището на с. Бъркач, чрез който се наблюдава дали има замърсяване на почвата над МДК с тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители (пестициди). Следвайки утвърдената програма на ИАОС този пункт се наблюдава системно. След анализ на резултатите от изпитването на почвените извадки не е констатирано замърсяване на почвите. Община Долни Дъбник е включена в Мрежа за мониторинг на почвите - II ниво „Вкисляване“ – в землището на с. Горни Дъбник. Периодичността на вземане на проби е през една, три и/или четири години в зависимост от почвеното различие, през есента. Резултатите от мониторинга показват, че почвите на територията на община Долни Дъбник са в добро състояние.

На територията на общината няма големи заблатявания, локални замочурвания се наблюдават в негативните форми на релефа на някои места, както и на отделни места в

речните долини, които са с неголеми размери. По-съществени са замочурявания в петата на левия скат на р. Вит в района на бензиностанцията на с. Садовец и в ляво и дясно от шосето Крушовица – Плевен. Ерозията е по-развита с всичките си видове в силно разчлененатa от оврази и дерета южна част на територията на общината (Садовец, Бъркач, Петърница). Частично са засегнати селскостопански и пустеещи земи, разположени в стръмни склонове на дерета и речни долини и дълбоки оврази. За Плевенска област, където попада общината, 2,6 % от териториите са силно ерозирани, което може да се отнесе и за Община Долни Дъбник. Отнесено към данните за цялата страна, това е по-ниско от средното ниво. Тревожно е положението с ерозията на десния бряг на р. Вит.

Селското стопанство в района е приоритетен отрасъл и в последните години земеделските стопани все повече се съобразяват със заобикалящата среда и по специално с опазване на почвите. Намаляването използването на химически торове и препарати за растителни защити е главен приоритет на развитие на устойчиво екологично земеделие.

Управление на отпадъци

Основните източници на отпадъци на територията на общината са гражданите, домакинствата, промишлените предприятия, частните фирми, училищата, строителството, животинските ферми, ресторантите, болничните заведения и др. Най-голямо количество са битовите отпадъци, които се получават в резултат на жизнената дейност на хората по домовете, държавните и общинските сгради. Към тях се приравняват и отпадъците от търговските обекти, занаятчийските дейности, предприятията, обектите за отдих и забавление, когато нямат характер на опасни и в същото време тяхното количество или състав няма да попречи на третирането им съвместно с битовите.

Населението на община Долни Дъбник се обслужва от Регионално депо за неопасни отпадъци, което се намира в землищата на с. Буковлък и с. Опанец, Община Плевен. Инсталацията работи на регионален принцип като включва и общините – Долни Дъбник, Плевен, Долна Митрополия, Пордим, Искър и Гулянци. Към момента е пусната в експлоатация първата му клетка, която е с прогнозен срок на дейност от 14 години. Годишният капацитет на Регионалното депо възлиза на 47 000 т. депонирани битови отпадъци. Изградена е първа клетка от регионалното депо с капацитет 785 500 тона и период на експлоатация 14 години. Освен клетка за отпадъци, системата включва още сепарираща и компостираща инсталации, както и Център за предаване на отпадъците.[26]

[26] ОУП, община Долни Дъбник

Събирането и транспортирането на отпадъците се извършва от избран изпълнител по ЗОП (Закон за обществените поръчки). Тя осъществява събирането, сметопочистването и сметоизвозването на твърди битови отпадъци от гр. Долни Дъбник и селата: Бъркач, Горни Дъбник, Градина, Крушовица, Петърница, Садовец.

На територията на община Долни Дъбник не се извършва разделно събиране на биоотпадъците и няма инсталации за тяхното третиране. Трябва да се обърне сериозно внимание на системите за домашно компостиране, което ще намали количеството на битовите отпадъци за депониране и контейнерите за смесени отпадъци няма да се запълват до максималния обем.

В общината няма съоръжения и инсталации за третиране на строителни, производствени и опасни отпадъци. Строителните отпадъци се изхвърлят от техния причинител на Регионалното депо. Община Долни Дъбник има сключен договор с фирма ЕКОПАК България АД за разделно събиране от домакинствата на хартия, картон, пластмаса и стъкло. Към момента общината няма сключен договор с фирма, която да събира батериите, които са негодни за употреба.

Радиационна обстановка

На територията на община Долни Дъбник радиационната обстановка се следи от местната структура на „Гражданска защита“.

Резултатите от мониторинга в последния наличен доклад на РИОСВ - Плевен (за 2018 и 2019 г.) показват, че в радиационното състояние на околната среда в контролирания регион (вкл. община Долни Дъбник) няма отклонения от действащите норми и характерните за региона стойности на гама-фон. Няма данни за йонизиращи лъчения и влияние върху хората и околната среда.

Шум

В община Долни Дъбник няма замервания на шумовите нива. Съгласно Закона за защита на шума в околната среда, РИОСВ-Плевен контролира промишлени обекти, източници на шум в околната среда, с цел спазване на граничните стойности за нива на шум в съответните зони и територии, както и в най-близките места за въздействие. Задължение за провеждане на собствен мониторинг на шум в околната среда и представяне на резултатите от тях, имат единствено предприятията с издадени комплексни разрешителни по смисъла на Закона за опазване на околната среда. На територията на община Долни Дъбник няма обекти с издадени комплексни разрешителни,

както и промишлени източници с дейности, създаващи риск от наднормени нива на шум в околната среда.

През годините е извършен един контролен мониторинг на нивата на шум в околната среда на промишления обект – Василена ООД, мелница в гр. Долни Дъбник, поради получена жалба и разположението му в жилищна зона. Не са констатирани превишения на приложените норми.

На територията на община Долни Дъбник не се очакват проблеми, свързани с осигуряване на нормална акустична обстановка за населението на общината.

Рискове от природни бедствия и аварии и необходимост от превенция на риска

Част от природните рискове в община Долни Дъбник са свлачищата. Те представляват геодинамични гравитационни процеси, свързани с нарушаване на устойчивостта на естествените склонове, откоси и предвиждане на земни маси по различно дълбоки повърхнини.

По данни на „Геозащита-Плевен“ ЕООД на територията на община Долни Дъбник са регистрирани 3 свлачища към 31.12.2019 г., като две са регистрирани в с. Садовец, а едно в с. Горни Дъбник.

Таблица 69. Свлачища на територията на община Долни Дъбник

Свлачище	**Местоположение**	**Дата на регистрация**
PVN11.16537.01	с. Горни Дъбник, срещу мелницата	18.03.1980
PVN11.65070.01	с. Садовец, кв.107 и 111	23.04.1975
PVN11.65070.02	гр. Садовец, ЮЗ част, стр.кв.141а(южна част)	23.04.1975

Източник: Регистър на свлачищата, http://gz-pleven.mrrb.government.bg

9. Културно-историческо наследство

Доброто географско положение и развитата селищна структура в община Долни Дъбник са предпоставки за заселване на различни цивилизации на територията ѝ още от древността. Поради тази причина, културното наследство в района е богато, със специфична памет и идентичност.

Основните насоки в опазването на културните ценности в цялото им времево и видово многообразие са свързани със съхраняване на техните уникални характеристики чрез консервация и активно опазване, публична загриженост и адаптация в най-широк смисъл, запазване и развиване на духа на мястото.

Културното наследство на община Долни Дъбник обхваща материалното и нематериално, движимо и недвижимо наследство, които са носители на историческото минало и памет, традиции и култура.

Нематериално културно наследство

Към нематериалното културно наследство се включват всички традиции, обичаи, дейностите на самодейните състави в общината. Културният календар на община Долни Дъбник е богат, провеждат се редица културни събития. Културният календар е съставен въз основа на предложенията на културните институции на територията на общината и отразява най-характерното от бита и традициите на региона.

Таблица 70. Културен календар на община Долни Дъбник за 2020 г.

Дата, месец	Културни инициативи
Месец декември	
10 декември	„Елате заедно да запалим Коледните светлини на елхата в Долни Дъбник“ /пред сградата на Община Долни Дъбник/
11 декември	Гостува Драматично – куклен театър „Иван Радоев“ Плевен с постановката ЕДИН МЪЖ…ЕДНА ЖЕНА в многофункционална зала читалище
от 12 декември до 18 декември	КОЛЕДЕН БАЗАР в многопрофилна зала читалище
19 декември	Концерт „КОЛЕДНО СИЯНИЕ“ в многофункционална зала читалище
20 декември	Детско коледно утро „Заедно да посрещнем Дядо Коледа“ в многофункционална зала читалище
от 23 декември до 25 декември	КОЛЕДАРСКА ГРУПА Ще благослови домовете в нашия град

Източник: Община Долни Дъбник

Групите са едни от основните и активни участници във всички местни прояви – различни празници, залегнали в културния календар на Община Долни Дъбник, както и общински прегледи на народното творчество.

В народните читалища на общината са сформирани танцови и фолклорни групи, които участват в културните мероприятия през годината. Такива състави са танцов състав за народни песни и танци "Дъбниче", клуб "Фолклорика", към НЧ „Илия Бешков-1898“. Тук развива дейността си младежка театрална група, школа по спортни танци и латино балет, както и клуб по карате.

Към НЧ „Просвета-1903“ – с. Горни Дъбник са създадени певчески и танцови състави - танцов състав "Горнодъбниче" - две възрастови групи, вокална група "Шарен гердан"- възрастни и вокална група – деца. Дейността си осъществява и клуб "Открий и съхрани своето минало".

Към НЧ „Прочит 1925“ – с. Петърница са създадени кръжоци, клубове и школи по изкуствата, езикови школи и курсове, клубове по краезнание. Дейността си осъществяват фолклорни състави и формации, театрални състави, танцови състави и групи, групи за класически и/или модерен балет, съвременни и характерни танци, както и вокална група „Етнос“.

Към НЧ „Васил Левски -1927“ – с. Бъркач са създаден кръжок „Сръчни ръце“, като дейността си изпълнява и фолклорна група „Българка“.

Към НЧ „Искра 1903“ – с. Садовец е създадена школа за драматично изкуство. Дейността си осъществават група за автентичен фолклор, детска коледарска група, детска

танцова група, танцова група възрастни и женска певческа група. Съществува и мажоретен състав.

Към НЧ „Развитие 1907“ – с. Крушовица са сформирани кръжоци, клубове и школи по изкуства, езикови школи и курсове, клубове по краезнание, съществуват и музейни колекции. Дейността си осъществяват фолклорните групи „Крушовчани“ и „Войводите“, театрални състави, танцови състави и групи, групи за класически и/или модерен балет, съвременни и характерни танци, както и младежка доброволческа група „Орешковец“.

В културния календар на община Долни Дъбник са включени и се отбелязват множество народни празници, честват се национални празници, изпълняват се разнообразни ритуали и обичаи.

Архитектурно-строителни и недвижими културни ценности

Към недвижимите културни ценности спадат всички архитектурни паметници, археологически обекти, които притежават културно-историческа стойност и имат голяма обществена значимост. Общият брой на недвижимите културни ценности на територията на общината е 44. От категория с „национално значение“ са 8 обекта, разположени в село Садовец. Културното наследство в общината е концентрирано в селата Горни Дъбник и Садовец предимно.

Голяма част от историческите недвижими културни ценности са разположени в парк Лавров, където са се водели битките за освобождаване на Плевен /обсадата на Плевен е най-тежката и продължителна битка в хода на Руско-турската война /1877-1878//.

Още на 20 септември 1877 г. Плевенският османски гарнизон пристъпва към построяване на силно укрепени пунктове с цел да задържи пътят към София. През 10 км един от друг са построени укрепления при моста на река Вит с командир Саид бей, при Долни Дъбник с командир Вели бей, Горни Дъбник с командир Ахмед Хивзи паша и Телиш с командир Хаки паша. В укрепленията са поставени силни гарнизон и от армията на Осман паша. Всеки има за задача да охранява изпращаните транспорти до съседния пункт.

Началото на атаката е предвидено за 12 октомври 1877 г. За да се осуети евентуална помощ от страна на съседните османски гарнизони, срещу тях са определени да демонстрират други отряди. За действие срещу село Долни Дъбник, поради близостта му до Плевен, ще демонстрират 5 отряда, а срещу село Телиш други 3 отряда.

В навечерието на боя, руските войници правят фашини (сноп пръчки за преминаване на ровове) и почистват оръжието си. Раздаден е петдневен хранителен запас, а обозите е

предвидено да останат зад река Вит. Войниците са снабдени с достатъчно шанцови инструменти и повече патрони от полагащите се. Палят се ограничен брой огньове.

След като преминават река Вит, трите колони се отправят към указаните им позиции.

Генерал-лейтенант Йосиф Гурко, който се намира по това време на десния фланг, решава да усили артилерийската подготовка, а атакуващите полкове да бъдат подкрепени с нови свежи части от прославения лейбгвардейски Измайловски полк. Към 14:00 ч. узнава за неуспеха на лейбгвардейския Егерския полк при село Телиш, поради което бърза с една нова атака на село Горни Дъбник. Тя трябва да започне около 15:00 ч. като лявата колона трябва първа да даде сигнал от три оръдейни залпа, когато е готова за атака. После залп трябва да даде средната колона и последна – дясната.

По ред причини, артилерията на дясната колона сигнализира първа и така отново не се постига единодействие на трите колони. Дясната колона се вдига първа и достига на отделни места до 40 крачки от Големия редут. Това принуждава артилерията да прекрати огъня срещу редута. Генерал-лейтенант Йосиф Гурко изпраща ординарци до другите две колони да подкрепят атаката на дясната. Другите две колони атакуват отново, но са посрещнати от убийствения огън на противника и към 17:00 ч. боят спира и от двете страни.

Докато командирите решават за новите планове на атаката, третият етап на боя започва стихийно и без знанието на командния състав. Войниците се вдигат самостоятелно в атака, нарушават предписанията на бойния устав и прилагат своя нова войнишка тактика – окопаване, придвижване на малки групи, взаимна подкрепа с пушечен огън. *„На разни места*– пише един участник в този бой – *се раздадоха викове „ура“, в началото единични, но мигновено подхванати от цялата линия и изведнъж около редута зарева като буря едно продължително, оглушително „ура“*. Няколко минути след това вече вътре в самия редут закипява ръкопашна схватка. На десния край на редута се развява бял флаг, но ожесточението е толкова голямо, че боят продължава с пълна сила. Едва след като командирът Ахмед Хивзи паша развява за трети път белия флаг, руските офицери успяват да прекратят боя. За капитулацията е известен генерал-лейтенант Йосиф Гурко

На 12 октомври 1877 г. гарнизонът на село Горни Дъбник е разгромен, като бригадният командир Ахмед Хивзи паша предава сабята си на генерал-лейтенант Йосиф Гурко. Убити и ранени са около 1500 турски офицери и войници, пленени са 2289

офицери и войници, 1 полково знаме, 4 далекобойни оръдия и огромно количество пушки и патрони.

Руските загуби са изчислени на над 3500 убити и ранени офицери и войници, включително генерал-майор Василий Лавров – командир на лейбгвардейския Финландски полк.

Превземането на село Горни Дъбник е началото на края на Осман паша. Постигната е пълна блокада на Плевенския османски гарнизон, с което е прекъсната снабдителната и комуникационна му линия с главното турско командване. Осман паша издържа под обсада още един месец и се предава на 28 ноември 1877 г.

В следващата таблица са представени културните ценности в община Долни Дъбник.

Таблица 71. Културни ценности в община Долни Дъбник

Населено място	Обект	ВИД	Деклариран, Обявен: ДВ/прот. на НСОПК
с. Горни Дъбник	Парк-музей "Ген. Лавров", 3 км югозападно	Исторически	ДВ бр.93 от 02.12.1969г
с. Горни Дъбник	Паметник на С.А. Кутелев, 200м	Исторически	ДВ бр.93 от 02.12.1969г
с. Горни Дъбник	Паметник "Братска могила", /6 броя/, парк	Исторически	ДВ бр.93 от 02.12.1969г
с. Горни Дъбник	Паметник, парк "Ген. Лавров"	Исторически	ДВ бр.93 от 02.12.1969г
с. Горни Дъбник	Паметник "Братска могила"/ 5 броя/, парк	Исторически	ДВ бр.93 от 02.12.1969г
с. Горни Дъбник	Паметник, парк "Ген. Лавров"	Исторически	ДВ бр.93 от 02.12.1969г
с. Горни Дъбник	Големият редут- парк "Ген. Лавров", 3км	Исторически	ДВ бр.93 от 02.12.1969г
с. Горни Дъбник	Скулпторна композиция "Вечна дружба“	Исторически	ДВ бр.93 от 02.12.1969г
с. Горни Дъбник	Паметник "Братска могила“ – парк“ Ген.Лавров	Исторически	ДВ бр.93 от 02.12.1969г
с. Горни Дъбник	Паметник на Ген.Лавров-парк	Исторически	ДВ бр.93 от 02.12.1969г
с. Горни Дъбник	Мозайка "Добре дошли" -парк	Исторически	ДВ бр.93 от 02.12.1969г
с. Горни Дъбник	Редут, м."Колодрума", северозападно	Исторически	ДВ бр.93 от 02.12.1969г
с. Горни Дъбник	Къща на Илия Бешков, ул."Цв. Спасов" № 22	Исторически	ДВ бр.63 от 10.08.1973г
с. Крушовица	Паметник на Доброволски	Исторически	ДВ бр.93 от 02.12.1969г
с. Крушовица	Паметник на Вагнер, североизточно	Исторически	ДВ бр.93 от 02.12.1969г
с. Крушовица /с. Садовец	Селище от бронзовата епоха, м. "Попска могила"	Археологически	Чл.146, ал. 3 от ЗКН /протокол от
с. Садовец	Паметник плоча на подпор. Григоров	Исторически	ДВ бр.93 от 02.12.1969г.
с. Садовец	Паметник-гробница, м."Пиронското", 1км	Исторически	ДВ бр.93 от 02.12.1969г.
с. Садовец	Паметник, м.'Телишкото", 5км	Исторически	ДВ бр.93 от 02.12.1969г.

Населено място	Обект	ВИД	Деклариран, Обявен: ДВ/прот. на НСОПК
с. Садовец	Праисторическо селище	архитектурно-строителен	ДВ бр.88 от 09.11.1965г
с. Садовец	Стара крепост- А) Садовско кале,	архитектурно-строителен	ДВ бр.88 от 09.11.1965г
с. Садовец	Могила, 4,5 км североизточно	Археологически	РМС №1711 от 22.11.1962г.
с. Садовец	Могила, 3,4 км северно	Археологически	РМС №1711 от 22.11.1962г.
с. Садовец	Могила, 3,2 км северно	Археологически	РМС №1711 от 22.11.1962г.
с. Садовец	Могила 1,2 км североизточно	Археологически	РМС №1711 от 22.11.1962г.
с. Садовец	Могила, 3,2 км западно	Археологически	РМС №1711 от 22.11.1962г.
гр. Долни Дъбник	Историческо място,свързано с Руско-Турекатa Освободителна война - 1877-78г. -пътна магистрала "Плевен-София"- между селата Ясен и Долни Дъбник, означено с "Паметник на победата"	исторически	-
гр. Долни Дъбник	Църква до площада	архитектурно-строителен	-
с. Градина	Къща на Димитър Кръстев Иванов, /сега на Тодор Начев/	архитектурно-строителен	-
с. Градина	Къща на Илия Вълков, /сега на Ан. Ил.Илиев/	архитектурно-строителен	-
с. Петърница	Къща на Добри Григоров	архитектурно-строителен	-
с. Петърница	Къща на Шириков, при Реката	архитектурно-строителен	-
с. Петърница	Църква „Св.Параскева“	архитектурно-строителен	-
с. Садовец	Коцовата къща /сега Георги и Коцо Коцеви/	архитектурно-строителен	-

Населено място	Обект	ВИД	Деклариран, Обявен: ДВ/прот. на НСОПК
с. Садовец	Църква "Арх.Михаил"	архитектурно-строителен	-
с. Садовец	Джамията	архитектурно-строителен	-
с. Садовец	Къща на Петър Костов	архитектурно-строителен	-
с. Садовец	Къща с дюкяни на Иван Сенков /ползвана за училище след Освобождението/	архитектурно-строителен	-
с. Садовец	Жилищно-търговска сграда на Иван Ценков	архитектурно-строителен	-
с. Садовец	Жилищно-търговска сграда на Горан Игнатов	архитектурно-строителен	-
с.Садовец	Праисторическо селище, м."Манастира", 2км източно	архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	ДВ бр.88/
с.Садовец	Студенецкият манастир, стара крепост, 2 км. източно от м. „Студенец“: Садовско кале, Големаново кале, Манастира	архитектурно-строителен от Античността и Средновековието	1965г.

Източник: ОУП, община Долни Дъбник

Историческо недвижимо културно наследство

Важна част от историческото недвижимо културно наследство, са и военните паметници на територията на община Долни Дъбник. В следващата таблица е представен списък на военните паметници на територията на община Долни Дъбник.

Таблица 72. Регистър на военните паметници на територията на община Долни Дъбник

ПАМЕТНИК	НАСЕЛЕНО МЯСТО
Паметник на загиналите във войните за национално обединение.	с. Петърница, общ. Долни Дъбник
Паметник на загиналите във войните 1912 – 1913г.	с. Садовец, общ. Долни Дъбник
Паметна плоча на участниците – опълченци в Руско-турската война 1977 -1978г.	с. Крушовица, общ. Долни Дъбник
Паметник на загиналите във войните 1885 – 1944г.	с. Крушовица, общ. Долни Дъбник

Източник: Регистър на Военните паметници на територията на област Плевен към 30.03.2018 г.

В заключение, голяма част от археологическото недвижимо културно наследство е с ниска степен на проученост. Физическото им състояние е лошо, липсват грижи за тяхното поддържане и са застрашени от деградация.

Към движимото културно наследство се включват и музейните експонати.

Историческото недвижимо културно наследство е запазено и паметниците са социализирани и са напълно достъпни. Нематериалното наследство в общината (традиции, обичаи) са запазени и се практикуват и до днес. Основна роля за тяхното запазване има не само Регионалният исторически музей в гр. Плевен, но и читалищата, които съхраняват тези традиции и ги практикуват чрез организирането на различни културни мероприятия.

Потенциал и възможност за запазването на архитектурно-строителните недвижими културни ценности има тяхното популяризиране, чрез реставрацията на сградите, информационното обезпечаване на тези обекти и създаването на вътрешни културни маршрути.

10. Анализ на селищната мрежа и жилищния сектор

Всяко населено място представлява една съвкупност от населението на съответната територия, която е исторически възникнала и се отличава с определени култура, бит, традиции, начин на производство, които са израз на наличните природни и социални условия и ресурси на даденото населено място. В такъв случай селищната мрежа представлява съвкупността от населени места, които са обвързани с пространствени, функционални връзки.

Селищната мрежа на община Долни Дъбник се състои от 1 град – Долни Дъбник и 6 села – Садовец, Горни Дъбник, Крушовица, Градина, Петърница и Бъркач.

Карта 6. Населени места в община Долни Дъбник

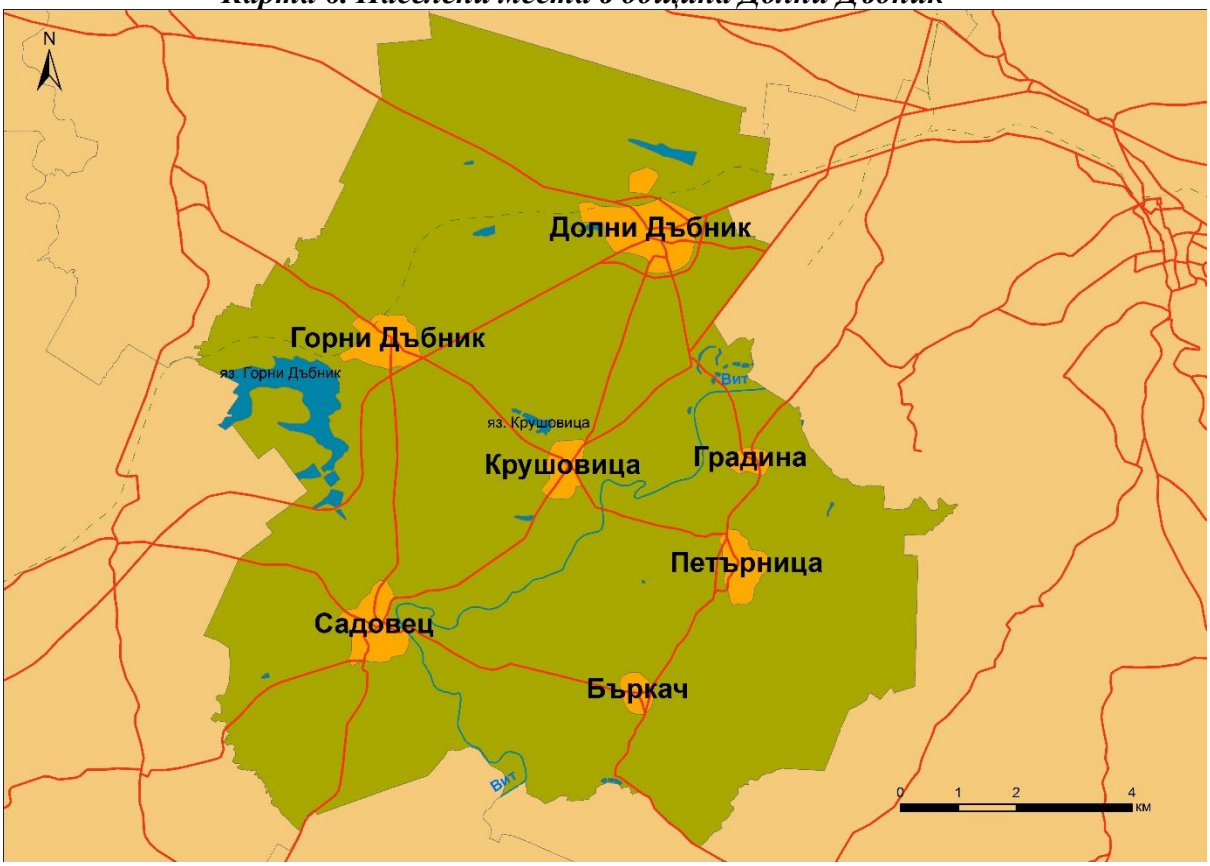

С площ от 307,6 км.^{2} тя се намира на осмо място в област Плевен след общините Плевен, Долна Митрополия, Червен бряг, Гулянци, Никопол, Левски и Кнежа. Гъстотата на населението на 1 км² за 2019 г. по данни на НСИ за община Долни Дъбник е 34,2 - по-ниска от средната за страната (62,6 км²), както и по-ниска от средната за Северозападен

район (38,1 км²), който е и най-слабо населеният район в страната. Гъстотата на населението на област Плевен е (50,7 км. 2), по-висока от тази на община Долни Дъбник.

Гъстотата на селищната мрежа на община Долни Дъбник за 2019 г. е 2,3 селища / 100 км², което е под средното за страната – 4,73 селища / 100 км². За Северозападен район този показател е 3,9 селища / 100 км², а за област Плевен – 2,64 селища / 100 км².

Територията на община Долни Дъбник /LAU 2/ се намира в границите на Северозападен район на планиране /NUTS 2/ и е част от област Плевен /NUTS 3/.

Съгласно Заповед № РД-02-14-2021 от 14 Август 2012 г. на Министъра на регионалното развитие и благоустройството, община Долни Дъбник спада към четвърта категория според действащата в страната функционална категоризация на административно-териториалните единици и населени места).[27]

Таблица 73. Категоризация на община Долни Дъбник и на съставните ѝ населени места

№	ЕКАТТЕ	Наименование на административно-териториалните единици	Категория
		Община Долни Дъбник	4
1	22407	гр. Долни Дъбник	4
2	07524	с. Бъркач	6
3	16537	с. Горни Дъбник	5
4	17470	с. Градина	6
5	40213	с. Крушовица	5
6	56201	с. Петърница	5
7	65070	с. Садовец	5

Източник: ЗАПОВЕД № РД-02-14-2021 от 14 август 2012 г. (обн. ДВ, бр. 66, 28.08.2012 г., неофициален раздел) на МРРБ

Сред всички населени места в общината, единствено гр. Долни Дъбник е с най-висока четвърта категория (функционален тип). Сред останалите населени места 4 от тях са в пета категория (Горни Дъбник, Крушовица, Петърница и Садовец) и 2 населени места са в шеста категория (Бъркач и Градина).

Град Долни Дъбник се явява административен, културен и социално-икономически център на общината с концентрация на население, икономически активности, обекти на здравната, социална и образователна инфраструктура.

Селищната мрежа в общината е сравнително равномерно разпределена, като всички населени места имат осигурена комуникационна връзка с общинския център. Въпреки

[27] ЗАПОВЕД № РД-02-14-2021 от 14 август 2012 г. (обн. ДВ, бр. 66, 28.08.2012 г., неофициален раздел)

това техническата инфраструктура в община Долни Дъбник (транспортна, енергийна, съобщителна, водостопанска) е в незадоволително състояние. Основна транспортно-комуникационна ос, преминаваща през общината, се явява първостепенният път от републиканската пътна мрежа София – Русе (Е83).

На територията на община Долни Дъбник се наблюдават дисбаланси в демографско, социално и икономическо отношение спрямо общинския център гр. Долни Дъбник и останалите населени места. Поради влошаване на демографските показатели в общината, разполагането на обекти на здравната, образователната и социалната инфраструктура не е еднакво навсякъде, което води до неудовлетвореност и ниско качество на предлаганите услуги в селата и концентриране на инфраструктурни обекти и дейности основно в града.

Оси на урбанистично развитие

Осите на урбанистично развитие са определени съгласно Националната концепция за пространствено развитие, следват предложената схема в Съвместния документ от Вишеградската четворка плюс България и Румъния (v4+2). Те имат основно значение за свързването на страната със съседни страни и подобряването достъпа до центровете и полюсите на растеж, иновации, култура, образование.[28]

Община Долни Дъбник попада в пето йерархично ниво - /много малки градове и села с микрорегионално значение за територията на група общини/[29].

[28] Източник: Национална концепция за пространствено развитие

[29] Национална стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г.

Карта 7. Оси и полюси на развитие

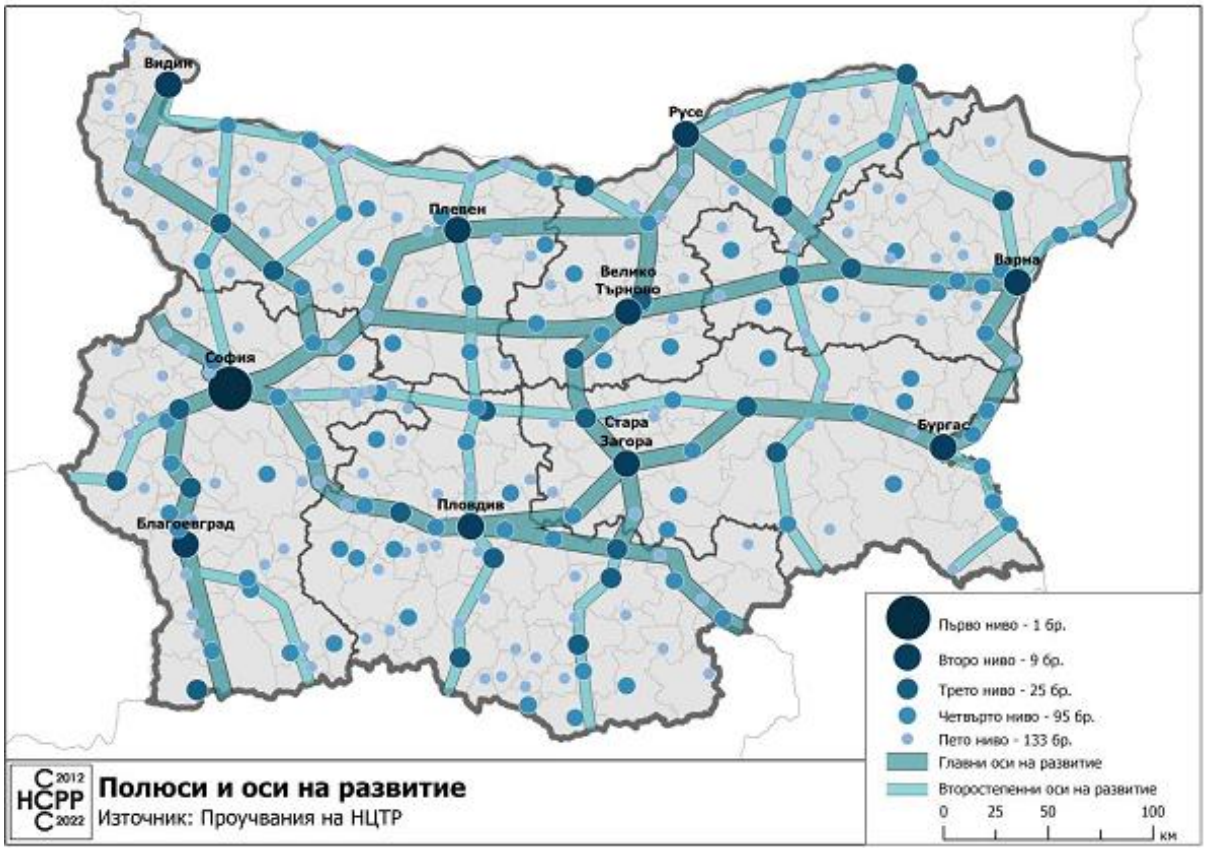

Източник: Национална стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г.

Баланс на територията

Територията представлява съвкупност от всички природни дадености и се формира под влиянието на различни природни фактори като геоморфоложки строеж, релеф, почви, климат, води, заедно с населението, живеещо в нея и влиянието на антропогенната дейност. Тя е природно богатство, което трябва да бъде добре пазено, управлявано и поддържано. В съвременния глобализиращ се свят и ускорен икономически растеж на всяка цена, стремежът към високи печалби става на цената на намаляване на природните дадености и засягане на човешките потребности. Именно поради тази причина е необходимо при планирането и управлението на териториалното развитие да се вземат предвид човешките потребности и най-вече да се търси балансът между икономически просперитет, необходимите характеристики на средата за постигане на устойчиво развитие и повишаване качеството на живот.

Съгласно Закона за устройство на територията в чл. 7 е посочено, че териториите в страната са: урбанизирани територии (населени места и селищни образувания), земеделс-

ки територии, горски територии, защитени територии, нарушени територии за възстановяване, територии, заети от води и водни обекти и територии на транспорта.

В пространствената структура на община Долни Дъбник разпределението на териториите по вид в относителен дял е както следва:

- Земеделски – 84,8 %;
- Горски – 5,4 %;
- Населени места и други урбанизирани територии – 4%;
- Водни течения и водни площи – 4,8%;
- За добив на полезни изкопаеми – 0,1 %;
- За транспорт и инфраструктура – 0,9 %.

Таблица 74. Баланс на територията

	Общо	Земеделски	Горски	Населени места и други урбанизирани територии	Водни течения и водни площи	За добив на полезни изкопаеми	За транспорт и инфраструктура
Община Долни Дъбник	307248	260694	16668	12148	14692	345	2701
Област Плевен	4645297	3914170	324881	221213	156841	1511	26680
За страната	110 371 784	64 234 755	38 283 727	4 952 789	1 975 610	259 054	665 849

Източник: *НСИ*

Обитаване и жилищен фонд

Обитаването и жилищният фонд са от съществено значение при провеждането на териториално-устройствената политика. Показателите за обитаването и жилищната осигуреност се влияят от демографските и социално-икономическите процеси, протичащи на конкретната територия.

Жилищният фонд на община Долни Дъбник към 2018 г. се състои от 7 403 бр. жилищни сгради, като от тях 7 276 са тухлените сгради с бетонна плоча (98,3%). Останалата част от сградите са построени от кирпич, камък, дърво и други материали. Най-малък процент от жилищния фонд заемат стомано-бетонните сгради (0,4%) и панелните сгради (0,1%).

Таблица 75. Жилища по вид на конструкцията

Община	Жилищни сгради общо	ПО КОНСТРУКЦИЯ			
		Панели	Стоманобетон	Тухлени с бетонна плоча	Други
Долни Дъбник	**7 403**	**11**	**26**	**7 276**	**90**

Източник: НСИ

Жилищната осигуреност или жилищата на 1000 души от населението към 2018 г. по данни на НСИ са 633,62, като се наблюдава нарастване на този показател спрямо 2012 г. (594,46). За областта този показател е 609,83, а за страната – 565,61. Показателят жилищна осигуреност дава представа за количеството жилища, но не и за тяхното използване. Нарастването на показателя се дължи не на строителството на нови сгради, а на намаляване на абсолютния брой на населението, което води до нарастване на броя на жилищата на 1000 души от населението.

Среден брой на лица на едно жилище е 1,58, т.е. стойност по-ниска от средната за областта – 1,64 и за страната – 1,77.

Собствеността на жилищата е показана в следващата таблица.

Таблица 76. Жилища по форма на собственост към 2018 г. (брой)

Община/ Област	Общо	Държавна / общинска собственост	Частна собственост на физическо лице	Частна собственост на юридическо лице
Община Долни Дъбник	6781	30	6730	21
Област Плевен	146592	2079	143504	1009

Източник: НСИ

По-голямата част от жилищата са собственост на частни лица – 99,6% и само 0,4% са държавна или общинска собственост.

Таблица 77. Жилища по броя на стаи в тях към 2018 г. (брой)

Община/ Област	Общо	Брой стаи					
		1 стая	2 стаи	3 стаи	4 стаи	5 стаи	6 стаи и повече
Община Долни Дъбник	6781	146	1061	2440	1872	794	468
Област Плевен	146592	10200	42839	51568	27004	9181	5800

Източник: НСИ

По-голямата част от жилищата в община Долни Дъбник са тристайни или 36% от всички жилища, следвани от четиристайните 1 872 или 27,6%, двустайните – 1 061 или 15,6%, като най-малък е броят на едностайните – 2,2% (146 жилища). Този показател е отличителен за стандарта на живот.

Жилищата в община Долни Дъбник са 7 403, като общата полезна площ възлиза на 537 947 кв. м., като от нея жилищната площ е 419 073 кв. м. Всички жилища в общината и града са електрифицирани.

11. Административен капацитет

С все по-динамично усложняващите се обществено-икономически условия в съвременните общества, се създава необходимост от подобряването на ефективността и качеството на предоставяните услуги за гражданите. Поради което е необходимо внедряването на нови модели на управление и на иновативни решения, които могат да се превърнат в ключов елемент към постигането на конкурентоспособна и ефективна администрация. Наличието на административен капацитет в една община е важен не само от гледна точка на способността на дадена администрация да изпълнява определени нормативно възложени функции, но и като способността да удовлетворява обществените потребности, изисквания и очаквания. Всяка една общинска администрация трябва да полага усилия за непрекъснатото усъвършенстване на умения на кадрите, внедряването на нови модели и технологии в процеса на работа й при обслужването на бизнеса и населението.

Община Долни Дъбник, както и останалите общини в Република България се ръководят от следните основни принципи:

- Законност;
- Отговорност по отношение на проблемите на общината и нейните граждани;
- Достъпност на предлаганите услуги;
- Спазване на изискванията за бързо, качествено и удобно обслужване на физическите и юридически лица;
- Прозрачност в процеса на работа;
- Диалог с гражданите;
- Ефективно управление на проектите.

Административната структура на община Долни Дъбник включва: 1 кмет на община, 2 зам.- кметове, 6 кметове на кметства и служители от общата и специализираната администрация на общината, като общата численост на общинската администрация е 66 щатни бройки.

Общинската администрация е разделена на обща и специализирана:

- Общата администрация осигурява технически дейността на органите на местната власт и на специализираната администрация и извършва дейности по административното обслужване на гражданите, физическите и юридическите лица.

- Специализираната администрация подпомага и осигурява осъществяването на правомощията на органите на местната власт.

Таблица 78. Разпределение и структура на Общинска администрация Долни Дъбник

Звено / длъжност	Численост
Кмет на общината	1
Заместник кмет	2
Кмет на кметство	6
Секретар на общината	1
Обща администрация	
Дирекция „Административно-правно обслужване“	19
В т.ч. в кметствата	6
Дирекция „Финанси и бюджет“	21
В т.ч. в кметствата	6
Всичко обща администрация	40
Специализирана администрация	
Дирекция „Устройство на територията“	9
Дирекция „Стопански и хуманитарни дейности“	7
Всичко Специализирана администрация	16
Всичко численост	**66**

Източник: Устройствен правилник на общинска администрация Долни Дъбник

Организационната структура на Общинската администрация откроява следните нива на управление и изпълнение на дейностите: Кмет на Общината, Заместник-кметове, Секретар на Общината, Кметове на кметства и Дирекции.

През новия програмен период е необходимо запознаване на администрацията с възможностите за усвояване на средства от ЕС. Освен това внедряването на електронни административни услуги ще бъде ключов момент в работата на една администрация, тъй като от една страна гражданите и бизнеса имат много по-бърз и ефективен начин за подаването и администрирането на документи и второ, администрацията е улеснена в своята работа. За да се повиши качеството на административния капацитет, да се модернизира управлението за предоставяне на висококачествени публични услуги за гражданите и бизнеса, е необходимо да се използват възможностите, които ще се предоставят по Оперативните програми в три главни направления: повишаване на институционалния капацитет, ефективността и ефикасността на публичната администрация и съдебната система; предоставяне на качествени услуги на гражданите и

бизнеса и развитие на електронното управление и правосъдие; ефективно и ефикасно усвояване на средствата от ЕС.

SWOT анализ

SWOT анализът е метод в стратегическото планиране и оценяването на рискове. С помощта на този метод може да се изгради една рамка, която очертава силните и слабите страни, възможностите и заплахите в една организация. Той е много гъвкав метод, тъй като може да се приложи при анализа на определени териториални единици.

SWOT анализът спада към така наречените експертни методи и не може да бъде направен без определена изходна информация. Целта му е да обвърже вътрешните и външните фактори, които оказват влияние върху конкретна организация или териториална единица. За вътрешни фактори се считат силните и слабите страни, като се приема, че те могат да бъдат контролирани от организацията. Към външните се отнасят възможностите и заплахите, които определят състоянието на средата, в която се развива организацията или региона.

SWOT анализът е задължителна част в управлението на проекти, в разработването на различни планове и стратегии. Резултатите от анализа на ниво община дават възможност да се формулират ясно приоритетите и целите за развитие на общината, а от това да се изведат и конкретни мерки, които могат да се заложат в плана.

Изходната информация на основата, на която е извършен анализа е взета от официални източници и документи.

Таблица 79. SWOT анализ

Силни страни	***Слаби страни***
✓ Благоприятно географско местоположение; ✓ Благоприятни почвено-климатични условия за развитие на земеделието; ✓ Огромен поземлен ресурс, предпоставка за развитие на земеделието. ✓ Екологично чист район без големи индустриални замърсявания;	✓ Нестабилност на икономиката в общината, вследствие на световната икономическа криза; ✓ Неразвит туризъм и неусвояване на местния туристически потенциал; ✓ Намаляване на броя на населението през периода 2011-2019 г. ✓ Отрицателен естествен прираст; ✓ Високи стойности на смъртност над

✓ Развитие на културната дейност; ✓ Добре развита пътна мрежа; ✓ Добре развито растениевъдство; ✓ Преобладаване на предприятия в селското стопанство, наличие на предприятия в хранително-вкусовата промишленост, ✓ Ниски цени на имоти; ✓ Наличен железопътен транспорт; ✓ Ремонтиран сграден фонд на образователната и здравна инфраструктура; ✓ Добра планова осигуреност от гледна точка на секторни стратегии; ✓ Създаден и развит капацитет на местно ниво за привличане и усвояване на средства от Структурните фондове на ЕС;	средните за страната (22,7‰ за община Долни Дъбник при 15,5‰ средно за страната) ✓ Продължаващо застаряване на населението; ✓ Нарушена възрастова структура; ✓ Миграция на млади, образовани хора в активна репродуктивна възраст; ✓ Липса на канализация; ✓ Амортизирана водопроводна мрежа; ✓ Липса на чуждестранни фирми; ✓ Липса, или недостатъчно развитие, на високотехнологични и иновативни производства с висока добавена стойност; ✓ Липса на пречиствателни станции;
Възможности	***Заплахи***
✓ Възможност за финансиране на проекти със средства от европейските структурни фондове ✓ Благоустройство на социалната инфраструктура; ✓ Повишаване на квалификацията на административния персонал; ✓ Развитие на нови икономически дейности; ✓ Въвеждане на иновативни технологии и	✓ Обезлюдяване на населени места в следствие на демографската криза ✓ Недостиг на работна ръка в трудоспособна възраст; ✓ Увеличаване на броя на населението, заплашено от бедност и ниски доходи; ✓ Влошаване на качеството на образованието; ✓ Липса на функциониращи публично-частни партньорства;

обновяване на производствените територии; ✓ Привличане на чуждестранни инвестиции; ✓ Изграждане на канализационна система в общината. ✓ Внедряване на електронни услуги.	✓ Липса на капацитет за стартиране и развитие на устойчив бизнес; ✓ Непознаване на финансовите схеми за стартиране на бизнес; ✓ Липса на граждански контрол върху местната власт.

II. СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА – ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г.

Планът за интегрирано развитие на община Долни Дъбник се разработва като част от системата за стратегическо планиране на регионалното развитие. Поради тази причина неговата приемственост, координация и хармонизация с други документи на национално, регионално ниво, както и с политиката на сближаване на ЕС за програмен период 2021-2027 г. е от изключително голямо значение.

Планът за интегрирано развитие на община Долни Дъбник 2021-2027 г. се намира в тясна връзка с Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г. и поставените в нея цели, като ще допринесе постигането на всяка една от тях. Националната стратегия за регионално развитие (НСРР) 2012-2022 г. е основният документ, който определя стратегическата рамка на държавната политика за постигане на балансирано и устойчиво развитие на районите на страната и за преодоляване на вътрешнорегионалните и междурегионалните различия/неравенства в контекста на общоевропейската политика за сближаване и постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. НСРР определя дългосрочните цели и приоритети на политиката за регионално развитие, която има интегрален характер, дава възможност за координация на секторните политики на територията и съдейства за тяхното синхронизиране. С оглед на изходното състояние са определени четири стратегически цели:

1. Икономическо сближаване в европейски, национален и вътрешнорегионален план чрез развитие на собствения потенциал на районите и опазване на околната среда.
2. Социално сближаване и намаляване на регионалните диспропорции в социалната сфера чрез създаване на условия за развитие и реализация на човешкия капитал;
3. Териториално сближаване и развитие на трансграничното, междурегионалното и транснационално сътрудничество;
4. Балансирано териториално развитие чрез укрепване на мрежата от градове-центрове, подобряване свързаността в районите и качеството на средата в населените места.

Планът за интегрирано развитие се намира и в пряка връзка с Националната концепция за пространствено развитие 2013-2025 г., като тя има водеща роля в обвързването на приоритетите на оперативната програма за развитие на регионите за

следващия програмен период 2021-2027 г. с документите за стратегическо регионално развитие и пространствено планиране. Чрез планираните проекти в Програмата за реализация ще се постигне икономическо, социално и териториално сближаване, каквито са и заложените цели в НКПР 2013-2025 г.:

- СЦ 1: Териториално сближаване – чрез подобряване на свързаността на всички нива, укрепване на мрежата от градове-центрове и развитие на трансгранично, междурегионално и транснационално сътрудничество.
- СЦ 2: Икономическо сближаване - чрез подкрепа за развитие и подобряване качествата на регионалните потенциали и опазване на околната среда.
- СЦ 3: Социално сближаване - чрез създаване на равностойни условия за развитие и реализация на човешкия капитал.

Планът за интегрирано развитие е тясно свързан и с Общински план за развитие на община Долни Дъбник за периода 2014-2020 г. по отношение на приемствеността между двата плана.

Планът за интегрирано развитие на община Долни Дъбник ще допринесе и за постигане на целите на Кохезионната политика на ЕС за периода 2021-2027 г., а именно:

- Цел на политиката 1: По-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативния и интелигентен икономически преход;
- Цел на политиката 2: По-зелена, нисковъглеродна Европа чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, приспособяване към изменението на климата и превенция и управление на риска;
- Цел на политиката 3: По-добре свързана Европа чрез подобряване на мобилността и регионалната свързаност на ИКТ;
- Цел на политиката 4: По-социална Европа — реализиране на европейския стълб на социалните права;
- Цел на политиката 5: Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи.

1. При формулирането на стратегическата рамка на община Долни Дъбник са взети под внимание изготвения социално-икономически и SWOT анализ,

проведеното анкетно проучване сред местните жители, отчетени са текущото състояние, идентифицираните проблеми и бъдещия потенциал за развитие на общината.

2. Изготвянето на стратегическия документ е хармонизирано със следните принципи за стратегическо планиране на местното развитие:

3. Обвързаност на планираните мерки по между си за съвместно подобряване на местното развитие;

4. Съответствие с принципите и правилата за прилагане на структурните инструменти в областта на регионалната политика на ЕС;

5. Координация и съгласуваност с европейските, националните и местните политики за конкуренция, опазване и подобряване на околната среда и равните възможности;

6. Информираност и публичност на процесите на планиране и програмиране, финансиране, изпълнение, наблюдение и оценка в областта на интегрираното регионално и местно развитие;

7. Съфинансиране и допълняемост на местните собствени финансови ресурси за развитие със средства от държавния бюджет, фондовете на ЕС и други публични и частни източници;

8. Концентрация на усилията, човешките ресурси и финансовите средства за осъществяване на набелязаните в стратегията цели;

9. Отвореност за допълнения и адаптивност на стратегическите намерения към бързо променящите се условия на средата, в която ще се реализира стратегията;

10. Партньорство между всички институции, заинтересовани лица и структури на гражданското общество в процеса на реализиране на стратегическите намерения.

Стратегическата рамка на община Долни Дъбник се състои от визия, стратегически цели, приоритети и мерки. Визията за развитието на общината дава характеристики на специфичния потенциал на общината и насоките за бъдещото ѝ развитие. Тя отразява перспективите пред регионалното и пространственото развитие на общината на основата на икономическите и социалните фактори, като отчита възможностите за преодоляване на различията между градските и селските територии.

Целите и приоритетите на ПИРО се определят в съответствие с целите и приоритетите на стратегическите документи за регионално и пространствено развитие на по-високите нива, като се обвързват с постигането на резултати за територията на

общината. Целите на плана отразяват местните потенциали за развитие и се съсредоточават върху решаването на конкретните проблеми на общината.

Приоритетите, дефинирани в ПИРО са в съответствие с предвижданията на НКПР и другите секторни политики.

Стратегическата рамка на община Долни Дъбник се състои от визия, 4 стратегически цели, 11 приоритета и 15 специфични цели.

Визия

Община Долни Дъбник – добър стандарт на живот на местното население, чиста околна среда, изградена съвременна инфраструктура и съхранено културно-историческо наследство

В резултат на планираната Визия се определят стратегическите цели. Те показват посоката за развитие и времевия хоризонт в основните проблемни области – социална сфера, икономическо развитие, околна среда, инфраструктура и др. Получените резултати от анализа на социално-икономическото развитие и SWOT-анализа идентифицираха основните проблеми и подчертаха възможностите за развитие на община Долни Дъбник.

Стратегическа цел 1. Развитие на конкурентоспособна икономика, основаваща се на местните ресурси и потенциали за развитие.

Стратегическа цел 2. Повишаване качеството на живот, съхраняване и развитие на човешкия капитал.

Стратегическа цел 3. Изграждане на модерна и достъпна инфраструктура, с фокус опазването на околната среда.

Стратегическа цел 4. Ефективно и достъпно административно обслужване на населението и бизнеса и повишаване квалификацията и капацитета на общинската администрация.

Стратегическа цел 1. Развитие на конкурентоспособна икономика, основаваща се на местните ресурси и потенциали за развитие

Стратегическа цел 1 е насочена към повишаване конкурентоспособността на местната икономика чрез създаване на условия за насърчаване на местния бизнес и привличането на инвестиции. Един от основните приоритети към тази цел е

стимулирането и насърчаването на микро и малките предприятия, които заемат 97% от структурата на общинската икономика. Приоритетните направления в тази стратегическа цел са насочени към развитие на селското стопанство и преработвателната промишленост. В програмния период 2021-2027 г. ще се постави акцент и върху създаването на нов имидж и продукти, които да допринесат за увеличаване на добавената стойност на произведената продукция и генериране на повече приходи за общината. Разглежданата цел е насочена към стимулиране развитието на иновативни практики, производства и към създаване на благоприятни условия за развитието на традиционни дейности за местната икономика.

Туризмът, като част от местната икономика, също е включен в тази стратегическа цел. Планираните мерки са насочени към разнообразяване на туристическия продукт, разкриване на нови туристически маршрути, рекламиране и популяризиране на туристическия потенциал.

Стратегическа цел 2. Повишаване качеството на живот, съхраняване и развитие на човешкия капитал

Тази стратегическа цел е насочена към повишаване на качеството на живот чрез предприемането на мерки и дейности, които ще допринесат за повишаване на качеството на образованието в общината. В тази стратегическа цел са заложени мерки и проекти, насочени към подобряване на качеството на образователните услуги, насочване на образованието към нуждите на пазара на труда, създаване на условия за повече интерактивност и внасяне на иновации в процеса на обучение.

Друг приоритет в тази стратегическа цел е насочен към развитието на човешкия капитал и повишаване на възможностите за професионална реализация на хората. Това включва намаляване на равнището на безработица чрез реализирането на различни програми за трудова заетост, квалификационни и преквалификационни курсове, включването на малцинствените групи в пазара на труда и осигуряване на възможности за професионална реализация на младите хора.

На следващо място важен приоритет е подобряване на качеството на здравните грижи и предоставяните социални услуги.

Стратегическа цел 3. Изграждане на модерна и достъпна инфраструктура, с фокус опазването на околната среда

Стратегическа цел 3 акцентира върху изграждането, модернизацията и рехабилитацията на здравната, образователната, социалната и техническа инфраструктура в община Долни Дъбник. Стратегическата цел поставя акцент и върху подобряването на селищната среда и постигане на балансирано териториално развитие. Инфраструктурната осигуреност е една от най-важните предпоставки за развитие на местната икономика и постигане на икономически растеж. Стратегическа цел 3 е насочена и към опазването на околната среда чрез прилагане принципите на устойчиво развитие, предотвратяване на замърсяванията, последващо отстраняване на възникналите вреди, съхраняване на биоразнообразието и приоритетните местообитания за бъдещите поколения и прилагане на основен принцип „Замърсителят плаща“.

В стратегическата цел е заложен и приоритет, който акцентира върху съхранението и опазването на културното наследство, чрез планирането на мерки и дейности, насочени към запазване на културните традиции и обичаи.

Стратегическа цел 4. Ефективно и достъпно административно обслужване на населението и бизнеса и повишаване квалификацията и капацитета на общинската администрация

Стратегическа цел 4 акцентира върху предоставянето на качествени административни услуги за гражданите и бизнеса. Изключително важна част в процеса на планиране и управление заема място за подобряването на координацията и партньорството при изпълнение на планови и програмни документи през програмния период 2021-2027 г. Постигането на проектен капацитет в общинската администрация има значение по отношение на намирането на нови възможности за финансиране по Структурните фондове на ЕС.

ПРИОРИТЕТИ

За постигането на стратегическите цели са идентифицирани няколко приоритетни области, в които ще се концентрират финансови ресурси и проектни инициативи през програмния период 2021-2027 г.

Приоритети към Стратегическа цел 1

Приоритет 1.1.Развитие на конкурентоспособна икономика

Повишаването на конкурентоспособността на местната икономика е изключително важна по отношение на постигане на висока добавена стойност за общината, повишаване

на доходите на населението и разкриване на нови възможности за професионална реализация на хората. Усилията на този приоритет са насочени именно към стимулиране на предприемачеството на малките и средни предприятия в общината, чрез организирането на информационни срещи, на които микро, малките и средни предприятия да бъдат информирани за възможностите, които се разкриват за финансиране на бизнес идеи по Структурните фондове на ЕС. На второ място е необходимо изграждане на местен капацитет за развойни и иновационни дейности, внедряване на нови технологии, изграждане на технологични паркове както и на ноу-хау трансфер, които имат значение по отношение на постигане на висок икономически растеж.

Към Приоритет 1.1. е заложена само една специфична цел:

Специфична цел 1.1.1. Стимулиране на предприемачеството, по която са предвидени следните мерки за постигане:

Мярка 1.1.1.1 Насърчаване на малките и средни предприятия

Мярка 1.1.1.2. Внедряване на иновации и нови технологии в местната икономика

Мярка 1.1.1.3. Насърчаване на инвестиции в енергийна ефективност на предприятията

Приоритет 1.2. Развитие на конкурентоспособно земеделие

Отслабването на позициите на селското стопанство налагат предприемането на мерки, насочени към модернизация на селското стопанство и превръщането му в един от конкурентните отрасли в общината. По този приоритет е заложена една специфична цел:

Специфична цел 1.2.1. Стимулиране на икономическото развитие чрез привличане на инвестиции в селското стопанство, по която са предвидени следните мерки за постигане:

Мярка 1.2.1.1. Развитие на биоземеделие;

Мярка 1.2.1.2. Модернизация на земеделските стопанства;

Мярка 1.2.1.3. Насърчаване сдружаването на производителите, кооперирането и клъстерите.

Мярка 1.2.1.4. Стимулиране на зеленчукопроизводството, овощарството и животновъдството

Мярка 1.2.1.5. Опазване на горския фонд

Приоритет 1.3. Развитие на туристическите услуги като алтернативна и диверсификационна икономическа дейност

Един от приоритетите в развитието на общината е насочен именно към развитието на туристически услуги, които имат потенциал за диверсификация на стопанския профил на общината. Основен акцент е насочен към създаването на нови туристически продукти и алтернативни форми на туризъм. Община Долни Дъбник разполага с редица обекти на културно-историческо и природно наследство, които имат комерсиален потенциал за развитие на различни форми на алтернативен туризъм.

Към този приоритет е заложена една специфична цел:

Специфична цел 1.3.1. Развитие на туризма с акцент върху алтернативните му форми на базата на интегрирани туристически продукти и услуги, по която са предвидени следните мерки за постигане:

Мярка 1.3.1.1. Създаване на нови туристически продукти;

Мярка 1.3.1.2. Развитие на алтернативни форми на туризъм;

Мярка 1.3.1.3. Изграждане на нова туристическа инфраструктура;

Мярка 1.3.1.4. Популяризиране и промотиране на туризма в общината.

Мярка 1.3.1.5. Проучване, консервиране и експониране на обекти на КИН и развитие на прилежащата инфраструктура с цел превръщането им в обекти на масово посещение

Приоритет 1.4. Привличане на инвестиции в общинската икономика

Създаването на подходящи условия за привличане на инвестиции е един от ключовите фактори за повишаване на икономическия растеж в общината. Приоритетът акцентира и върху привличането на инвеститори в индустриалните паркове.

Към този приоритет е заложена една специфична цел:

Специфична цел 1.4.1. Привличане на инвестиции в общинската икономика и развитие на нови партньорства в приоритетни области на развитие, по която са предвидени следните мерки за постигане:

Мярка 1.4.1.1. Насърчаване на инвестиции във високотехнологични производства;

Мярка 1.4.1.2. Обособяване на организирани бизнес пространства;

Мярка 1.4.1.3. Привличане на инвестиции.

Приоритети към Стратегическа цел 2

Приоритет 2.1 Повишаване на качеството на образование

Този приоритет акцентира върху повишаване на качеството на предлаганото образование в община Долни Дъбник. Това ще се постигне чрез внедряването на нови образователни практики в процеса на обучение, които да бъдат привлекателни за учениците, включване в системата на образование на лица от групи в изолация, създаване на връзка между образованието и бизнеса в общината.

Към този приоритет е заложена една специфична цел:

Специфична цел 2.1.1. Подобряване на достъпа до образование и повишаване на образователното равнище, по която са предвидени следните мерки за постигане:

Мярка 2.1.1.1. Поддържане на условията за достъп до образование (вкл. и от лица от групи в изолация и риск);

Мярка 2.1.1.2. Намаляване броя на преждевременно напусналите системата на образование;

Мярка 2.1.1.3. Създаване на връзка между образование и бизнес;

Мярка 2.1.1.4. Внедряване на нови образователни практики.

Приоритет 2.2. Повишаване на качеството на предлаганите здравни и социални услуги в община Долни Дъбник

Приоритет 2.2. е насочен към подобряване на количествените и качествени параметри на здравната инфраструктура, с акцент върху повишаване на качеството и подобряване на достъпа до здравни услуги. В приоритета се предвижда и подобряване на предлаганите социални услуги в община Долни Дъбник.

Към този приоритет е заложена една специфична цел:

Специфична цел 2.2.1. Осигуряване на качествени здравни и социални услуги, по която са предвидени следните мерки за постигане:

Мярка 2.2.1.1. Разширяване на обхвата на предлаганите социални услуги;

Мярка 2.2.1.2. Предотвратяване на социалното изключване и изолация;

Мярка 2.2.1.3. Подобряване на достъпа до здравни услуги.

Мярка 2.2.1.4. Реализиране на проекти за разработване на нови социални услуги за уязвими групи в обществото;

Приоритет 2.3. Развитие на човешките ресурси. Подобряване на достъпа до заетост

Този приоритет е насочен към създаването на възможности за професионална реализация на пазара на труда от населението на община Долни Дъбник. Това ще бъде осъществено чрез подобряването на знанията и уменията на работната сила, от една страна, а от друга чрез инвестиции в предприятията за създаването на по-качествени работни места и интегриране на по-голям брой хора в трудова заетост. Ключов акцент в този приоритет е намаляване на равнището на безработица в общината, както и социално включване на хората в изолация.

Към този приоритет е заложена една специфична цел:

Специфична цел 2.3.1. Подобряване на условията за трудова заетост и социално включване на пазара на труда на населението, по която са предвидени следните мерки за постигане:

Мярка 2.3.1.1. Насърчаване на трудовата заетост чрез повишаване на квалификацията на заетите и безработни лица;

Мярка 2.3.1.2. Намаляване на равнището на безработица и създаване на условия за по-добър достъп до заетост;

Мярка 2.3.1.3. Предотвратяване на отпадането от пазара на труда

Приоритети към Стратегическа цел 3

Приоритет 3.1. Подобряване на техническата инфраструктура

Приоритет 3.1. е насочен към създаване и рехабилитация на съществуващата техническа инфраструктура. За постигането на този приоритет са предвидени мерки и дейности, които са насочени към подобряване на транспортната инфраструктура, изграждане и рехабилитация на съществуващата водопроводна и канализационна мрежа в общината.

Към този приоритет са заложени три специфични цели:

Специфична цел 3.1.1. Подобряване на транспортната инфраструктура, по която са предвидени следните мерки за постигане:

Мярка 3.1.1.1. Изграждане и рехабилитация на общинската пътна инфраструктура;

Мярка 3.1.1.2. Изграждане и рехабилитация на уличната мрежа и прилежащите пешеходни и други площи;

Специфична цел 3.1.2. Подобряване на водопроводната и канализационна мрежа в общината, по която са предвидени следните мерки за постигане:

Мярка 3.1.2.1. Рехабилитация, реконструкция и разширяване на водопроводна мрежа;

Мярка 3.1.2.2. Изграждане на канализационна мрежа;

Специфична цел 3.1.3. Повишаване на енергийната ефективност в община Долни Дъбник, по която цел са предвидени следните мерки за постигане:

Мярка 3.1.3.1. Внедряване на мерки за енергийна ефективност в общински сгради;

Мярка 3.1.3.2. Енергоспестяващи мерки на уличното осветление

Приоритет 3.2. Подобряване на обектите на общинската инфраструктура

Приоритет 3.2. е насочен към подобряване на обектите на социалната, образователна и здравна инфраструктура (детските градини, училищата и обслужващите звена, сгради и съоръжения на специализирани звена); обществено обслужване в областта на здравеопазването; обществено обслужване в областта на социалните услуги.

Към Приоритет 3.2. е заложена една специфична цел:

Специфична цел 3.2.1. Подобряване на обектите на социалната, здравна и образователна, културна и спортна инфраструктура, по която цел са предвидени следните мерки за постигане:

Мярка 3.2.1.1. Подобряване на образователната инфраструктура;

Мярка 3.2.1.2. Поддържане на съществуващата здравна инфраструктура;

Мярка 3.2.1.3. Подобряване на инфраструктурата за предоставяне на социални услуги;

Мярка 3.2.1.4. Подобряване и изграждане на спортна инфраструктура;

Мярка 3.2.1.5. Подобряване на културната инфраструктура и опазване на културно-историческото наследство.

Мярка 3.2.1.6. Изграждане и обновяване на обществени пространства.

Приоритет 3.3. Опазване на околната среда и устойчиво развитие на населените места в общината

Този приоритет е насочен към опазване и съхраняване на околната среда в община Долни Дъбник, чрез подобряване на качествените ѝ характеристики, с по-ефективно използване на ресурсите, което да доведе до предотвратяването на замърсяването на околната среда и загубата на биоразнообразие, както и намаляване на емисиите на въглероден диоксид. Мерките и дейностите в този приоритет са насочени към изграждането на инфраструктура за третиране на отпадъци.

Към този приоритет са насочени две специфични цели:

Специфична цел 3.3.1. Опазване на околната среда и превенция от екологични рискове, по която цел са предвидени следните мерки за постигане:

Мярка 3.3.1.1. Опазване и възстановяване на компонентите на околната среда – въздух, води, почви;

Мярка 3.3.1.2. Опазване на биологичното разнообразие;

Мярка 3.3.1.3. Управление на риска от природни бедствия;

Мярка 3.3.1.4. Въвеждане на мерки за борба с изменение на климата и адаптация с климатичните промени;

Мярка 3.3.1.5. Изграждане на инфраструктура за третиране на отпадъци.

Специфична цел 3.3.2. Подобряване осигуреността на територията с устройствени планове, кадастрални и регулационни планове, по която цел са предвидени следните мерки за постигане:

Мярка 3.3.2.1. Изработване на нови ПУП, кадастрални и регулационни планове и цифровите им модели

Приоритети към Стратегическа цел 4

Приоритет 4.1. Изграждане на административен и проектен капацитет в Общинска администрация Долни Дъбник

Изграждането на проектен капацитет е важен по отношение на познаване на възможностите за финансиране от Структурните фондове на ЕС, както и способността на служителите на общинска администрация да разработват и управляват европейски проекти. Административният капацитет е съществен компонент на доброто управление. Този приоритет е насочен към създаването на администрация, която е достатъчно гъвкава да реагира на многото обществени предизвикателства, която е отворена за диалог с обществеността и може да въвежда нови политически решения, както и да предоставя по-добри ефективни услуги. Основен акцент в този приоритет е поставен върху предоставянето на качествени административни услуги за гражданите и бизнеса и създаването на електронна община, която улеснява предоставянето на услуги.

Към Приоритет 4.1. са заложени две специфични цели:

Специфична цел 4.1.1. Изграждане на административен и проектен капацитет в Общинска администрация Долни Дъбник, по която цел са предвидени следните мерки за постигане:

Мярка 4.1.1.1. Укрепване на капацитета на общинска администрация за разработване на стратегически и планови документи;

Мярка 4.1.1.2. Предоставяне на качествени административни услуги за гражданите и бизнеса;

Специфична цел 4.1.2. Развитие на сътрудничество, по която цел са предвидени следните мерки за постигане:

Мярка 4.1.2.2. Развитие на трансгранично и междурегионално сътрудничество

Мярка 4.1.2.3. Партньорство и подкрепа.

III. ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ НА ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

Планът за интегрирано развитие на община Долни Дъбник за периода 2021-2027 г. е основен средносрочен стратегически документ, който определя визията, целите и приоритетите за развитие на общината в следващите 7 години. За постигането на заложените цели и приоритети са планирани редица мерки и дейности, целта на които е постигането на балансирано и устойчиво развитие на общината.

В процеса на разработване на ПИРО, главната цел е да се осигури прилагането на принципа на партньорство и прозрачност. Община Долни Дъбник трябва да информира своите граждани по най-подходящия начин за всички дейности, мерки, проекти, които е предвидено да бъдат изпълнявани в периода 2021-2027 г., както и за ефекта им върху развитието на общинската територия, влиянието върху местната икономика, гражданите и бизнеса.

За да бъде постигната тази цел е необходимо е да се идентифицират всички заинтересовани лица и участници в процеса на формирането и прилагането на местната политика за интегрирано устойчиво развитие. Те трябва да бъдат въвлечени да участват във всички етапи – от разработването на ПИРО и неговото приемане, до процеса на изпълнение на мерките и дейностите, заложени в плана. Основна роля има общинската администрация, която трябва да мотивира и привлече интереса на гражданите и бизнеса да се включат в определянето и в реализацията на целите и приоритетите на документа.

Планът за интегрирано развитие на общината се съгласува и обсъжда с всички заинтересовани лица (представители на юридически лица, физически лица, икономически и социални партньори и други), които имат отношение към развитието на община Долни Дъбник. Обсъждането и съгласуването на ПИРО трябва да достигне до максимален брой участници, сред организации, представляващи гражданското общество, организации, отговарящи за насърчаване на социалното сътрудничество, опазване на околната среда, основни права на хората и др.

Основната цел на комуникационната стратегия на ПИРО е да стимулира участието на заинтересованите лица в процеса на изготвяне и реализиране на плана. Стратегията е

насочена към подкрепа за изграждане на облик на община Долни Дъбник, като активна страна в провеждането на политики и формирането на позитивни нагласи за нейното прозрачно управление. Комуникационната стратегия се разработва, за да засили сътрудничеството между заинтересованите лица и Община Долни Дъбник, които съвместно да идентифицират проблемите на територията във всички сфери от обществено-икономическия живот и да очертаят нуждите и насоките за развитие.

Основната цел на комуникационната стратегия е да комуникира целите и приоритетите на ПИРО, с цел повишаване на информираността сред заинтересованите лица, да осигури прозрачност за всички идентифицирани целеви групи в рамките на Комуникационната стратегия и да провокира интерес сред целевите групи за идентифициране на проблемните области и вземане на решения. Комуникационната стратегия цели да даде публичност на мерките и действията, които се предприемат от страна на община Долни Дъбник.

Специфичните цели на Комуникационната стратегия:

- Привличане на обществения интерес и повишаване на обществената информираност сред заинтересованите лица за ролята на местната власт в процеса на разработване на ПИРО и последващо изпълнение;
- Разясняване на необходимостта от стратегическо планиране за развитието на общината и постигане на висока добавена стойност за местните жители;
- Разясняване на конкретните дейности, задачи, които са в правомощията на кмета на общината, общинския съвет, сдружения на гражданите, икономически и социални партньори за осигуряване на по-висока ефективност в процеса на разработване и изпълнение на плана;
- Постигане на висока информираност за работата на общинската администрация;
- Изграждане на информационен механизъм в диалога между местната власт, държавните институции и структурите на гражданското общество;
- Популяризиране на идеите и практиките на местно икономическо развитие, които спомагат за по-добри условия за икономически растеж и заетост.
- Подобряване на организацията и работните процеси в рамките на администрацията за гарантиране на достъп до информация и по-добра отчетност;
- Предоставяне на достъп до обществена информация;

- Стимулиране на публично-частните партньорства и реализацията на проектни идеи с участие на публичния сектор, като основният акцент е насочен към подобряване на физическата среда и услугите, които предоставя общината на гражданите и бизнеса;
- Създаване на канали за комуникация между всички заинтересовани лица.
- Провеждане на информационни кампании и разяснителни мероприятия за всички целеви групи.

Съдържанието и изпълнението на Комуникационната стратегия е съобразено със следните основни принципи:

- Публичност на дейността на общината – създаване на възможност гражданите в общината да изразяват своите очаквания и идеи;
- Прозрачност – всички дейности и мерки, които са заложени в ПИРО ще бъдат широко популяризирани, с цел да бъде осигурена пълна прозрачност за широката общественост;
- Партньорство – Комуникационната стратегия и ПИРО ще бъдат изпълнени в партньорство с всички заинтересовани лица;
- Доверие – взаимодействие и взаимно зачитане между всички заинтересовани лица;
- Широкообхватност – информацията и комуникацията ще покрият по-голяма част от територията на общината;
- Разпространението на информацията трябва да бъде на достъпен език за всички целеви групи;
- Координация – с други стратегии, планове и програми, изпълнявани от община Долни Дъбник;
- Ефективност – постигане на максимални резултати с наличните ресурси;
- Последователност и съответствие с целите и приоритетите на плана;
- Законосъобразност – в съответствие с приетите нормативни актове в страната и общината;
- Мониторинг и отчетност по отношение на изпълнение на плана.

Целеви групи

Идентифицирането на целевите групи в процеса на разработване на ПИРО е изключително важна част, тъй като гражданите, живеещи на територията на общината,

бизнеса и сдружения, опериращи в Долни Дъбник са носители на различни мнения и идеи, и разчитат най-добре проблемите и нуждите, които трябва да бъдат взети под внимание в процеса на разработване на Плана за интегрирано развитие. Основен принцип на Европейския съюз е решенията да се взимат на възможно най-ниско ниво, тъй като там проблемите се усещат най-добре от различните заинтересовани лица. За да бъде очертана стратегическата рамка на общината в следващия програмен период 2021-2027 г. с цели, приоритети и стратегически проекти, е необходимо да бъдат включени гражданите, бизнеса и всички заинтересовани лица в процеса на вземане на решения.

Целеви групи в процеса на разработване на ПИРО са представителите на различните заинтересовани лица, които участват в планирането, изпълнението и оценката на плана за интегрирано развитие: институции на пазара на труда, доставчици на образование, работодатели, синдикати, организации на хора от уязвимите групи, професионални организации, браншови организации, организации на гражданското общество, възрастни и други. Тези групи са пряко включени в процеса на консултации при анализиране и идентифициране на основните проблемни области и разработване на цели и приоритети за 2021-2027 г.

В комуникационната стратегия са набелязани следните основни целеви групи:

- Местна власт;
- Граждани - жители на населените места в общината;
- Работници;
- Сдружения на граждани;
- Представители на бизнеса.

Дейностите по информация и публичност, насочени към целевите групи имат за цел да изградят доверие у гражданите, бизнеса, социални и икономически партньори и да спомогнат за осъзнаване на приноса им в развитието на общината в следващия програмен период 2021-2027 г. Ролята на социалните и икономическите партньори е важна за определяне и променяне на обществените нагласи във важните за общината сектори.

Допитването до всяка една от тези целеви групи предполага предприемането на различни мерки и дейности, които ще гарантират по-ефективна комуникация, индивидуализация в подхода и по-голяма координация в усилията за постигане на крайните резултати. За да бъде постигната трайна промяна в масовите нагласи е необходимо усилията да бъдат концентрирани към гарантирането на ефективна

комуникация с целеви аудитории, които имат характера на референтни групи по отношение на значителни групи от населението.

Фази на Комуникационната стратегия:

Изпълнението на Комуникационната стратегия ще премине през следните етапи:

- Подготвителна фаза – в тази фаза сформираният екип, отговарящ за осигуряване на публичност и прозрачност ще планира дейностите по разпространение на информация за предстоящото изготвяне на ПИРО (разпращане на анкетна карта със съдействието на община Долни Дъбник, социални мрежи, чрез местни медии и представители на различни групи)
- Фаза на изпълнение – включва периода 2021-2027 г. През този период община Долни Дъбник отговаря за организирането на регулярни срещи с гражданите, бизнеса и всички заинтересовани лица за обсъждане на напредъка по планираните цели и приоритети и необходимостта от актуализирането на плана;
- Заключителна фаза – Тази фаза е свързана с разпространението на постигнатите резултати от изпълнението на ПИРО.

Описание на основните подходи/действия/стъпки, които са използвани, за да се насърчи участието на партньорите и заинтересованите страни

Основните подходи, които са използвани за насърчаване на участието на партньорите и заинтересованите лица са от особено голямо значение, за да се постигне максимално включване на по-голяма част от обществеността, което да доведе до ефективна комуникация в процеса на определяне на целите и приоритетите за развитие на общината, както и последващото изпълнение на ПИРО. В европейската харта за местно самоуправление е изрично посочено, че освен в участието на избори за органи на местно самоуправление, гражданите трябва да имат възможността да участват пряко в събрания на местни общности, решаване на проблеми, референдуми и други позволени от закона форми. Участието на различните целеви групи в процеса на формулиране на целите и приоритетите, както и в последващото изпълнение и оценка, е израз на пряката демокрация в една общност.

Основните начини и подходи, чрез които община Долни Дъбник ще включи заинтересованите лица в процеса на вземане на решения са следните:

Информиране – в този етап местната власт информира всички заинтересовани лица за предстоящото разработване на ПИРО и необходимостта от включването на обществеността, като ключов елемент в процеса на вземане на решения и отправяне на идейни предложения. На този етап гражданите, бизнесът, социални и икономически партньори се уведомяват при какви условия могат да участват в този процес и да изразят своето мнение и защо тяхното участие е от особено голямо значение, като хора, които ще усетят най-осезаемо предложените решения в следващите 7 години.

В етапа на информиране на заинтересованите групи се използват няколко принципа:

- диференциран подход спрямо спецификата на групите;
- използване на повече от един канал за информация (Интернет страница на общината, социали мрежи, чрез представители на различните групи и др.);
- достъпен език, който да бъде максимално разбираем за различните заинтересовани групи.

Консултиране – на този етап всички граждани, представители на групи с общ интерес, бизнес могат да коментират официални предложения и да отправят свои идеи и предложения, които могат да се включат в ПИРО. На този етап се цели да се получи информация за мненията на заинтересованите групи по отношение на предложените цели, мерки, проекти, така че те се вземат предвид в етапа на окончателното вземане на управленски решения.

Описание на начина на идентифициране на заинтересованите страни и подбора на участниците в процеса на разработването на ПИРО

Заинтересованите страни са всички групи от хора, организации, представители на физически и юридически лица, бизнес и други, които биха могли да бъдат засегнати (положително или отрицателно) при вземането на определени решения, проекти, стратегии, програми. Заинтересованите страни могат да повлияят с техните предложения и мнения върху крайните резултати, именно затова тяхното участие е от първостепенно значение. Идентифицирането на заинтересованите страни (групи) има ключово значение за разбиране на институционалния, икономическия и социалния контекст в процеса на реализиране на проектите в Програмата за реализация на ПИРО. За идентифицирането на заинтересованите групи могат да се зададат следните въпроси:

✓ Кои ще бъдат засегнатите страни от проектите в ПИРО (в положителна или отрицателна насока);

- ✓ Кой би могъл да повлияе върху планираните проекти в ПИРО и в каква степен;
- ✓ Какви хора, групи от хора или институции следва да бъдат привлечени при реализацията на плана и по какъв начин да стане това;
- ✓ Способностите и капацитетът на кои от участниците следва да бъдат повишени и усъвършенствани, за да се гарантира тяхното пълноценно включване при разработване и реализиране на ПИРО.

Процесът на обществени консултации спомага за идентифициране на заинтересованите лица, тъй като набелязването на проекти, цели и приоритети, не биха могли да бъдат ефективни и устойчиви за обществото без максималното въвличане и включване на повече заинтересовани групи. В процеса на разработване на плана, освен получаването на обратна връзка, отговори, предложения и идеи от целевите групи, експертите от общинска администрация Долни Дъбник дадоха своите предложения и идеи за включването в плана на конкретни проекти, които биха могли да доведат до устойчиво и балансирано териториално развитие на общината през периода 2021-2027 г.

Целта на идентифицирането на заинтересованите лица е да се определят всички целеви групи, които ще бъдат въвлечени или информирани по подходящ начин в подготовката на ПИРО и да се определят техните нужди с предвидените интервенции в плана, както и да участват активно при събирането на мнения, идеи за приоритетни за финансиране проекти за устойчиво и интегрирано развитие на територията.

В процеса на работа са идентифицирани следните заинтересовани лица, с които да бъде съгласувано и обсъдено разработването на План за интегрирано развитие на община Долни Дъбник за периода 2021-2027 г., които впоследствие ще бъдат включени в процеса на реализация:

Списък на идентифицираните заинтересованите лица:

Целеви групи и потенциални заинтересовани лица при подготовката на ПИРО в община Долни Дъбник са:

- ✓ Жителите на града и останалите населени места в общината, както и временно пребиваващите –учащи, работещи, гости, туристи и др.;
- ✓ 6770 жители на гр. Долни Дъбник и 3759 жители в останалите населени места;
- ✓ Общинска администрация Долни Дъбник: Кмет – Иван Ветов; Заместник-кмет Лилия Василева; Заместник-кмет Радослав Тодоров; Секретар ОбА – Валентина Павлова; Финансов Контрольор – Валя Груева; Директори на дирекции; Директори на дирекции:
- ✓ Представители на Общински съвет към община Долни Дъбник

✓ Представителите на бизнеса – земеделци, търговци, производители, строителни фирми и др.

✓ Областна администрация, регионалните и деконцентрирани структури на държавното управление в района и др.: Регионална инспекция по околната среда и водите Плевен; Басейнова дирекция Плевен; Регионална здравна инспекция;

✓ Дирекция „Социално подпомагане“, гр. Долна Митрополия, филиал гр. Долни Дъбник;

✓ Дирекция „Бюро по труда“ - Долна Митрополия, филиал гр. Долни Дъбник;

✓ Дейци на изкуството и културата

✓ Сдружения на собствениците;

✓ Представители от сектора на образованието

✓ Представители в сферата на здравеопазването

✓ Медицински център 1 – гр. Долни Дъбник;

✓ Социално уязвими групи, социални партньори и институции;

Комуникационен механизъм за осигуряване на информация, отчетност и прозрачност относно постигнатите резултати и използваните финансови ресурси по програмата за реализация

Комуникационни механизми, които биха могли да се приложат за осигуряване на информация и прозрачност в процеса на разработване на ПИРО са следните:

1. *Информационни срещи за граждани* – чрез такъв механизъм и подход общинска администрация Долни Дъбник би могла да организира информационни срещи за гражданите и бизнеса, чрез които да информира обществеността за необходимостта от разработване на ПИРО и включването на всички заинтересовани групи в този процес.

2. *Срещи с общинска администрация* – срещите могат да бъдат неформални, в които участие може да вземе всеки член на общността. Важността на този комуникационен механизъм дава възможност на всяко заинтересовано лице да получи отговори на въпроси, касаещи бъдещото развитие на общината и реализирането на определени стратегически проекти. Срещите могат да бъдат организирани по инициатива на общинската администрация или по инициатива на някоя заинтересована група. Обявяването става предварително чрез различни комуникационни канали – Интернет сайт на общината, социални мрежи, местни медии и др.

3. *Провеждане на анкетни проучвания* – Консултирането с гражданите е изключително подходящ метод за проучване на мненията и нагласите на големи групи от

хора. За тази цел гражданите са уведомени предварително за начина, по който ще бъде проведено проучването. Анкетната карта, която цели да изследва нагласите на заинтересованите лица е разпространена със съдействието на общината, за да достигне до максимален брой хора. Целта е да се идентифицират опасенията, страховете, надеждите и желанията на гражданите. Резултатите от проучването ще се оценят и ще се представят на гражданите, като целта е на тази база да се набележат стъпки за реализация.

4. *Работа с НПО* - Комуникационната стратегия подкрепя инициативи на гражданското общество, насочени към групи, които трудно могат да се достигнат чрез средствата за масово осведомяване.

5. *Кутия за мнения и препоръки*

Планът за изпълнение на Комуникационната стратегия е важен, тъй като определя начина, по който ще се осъществява управлението на комуникацията. За реализирането на тази цел ще бъде сформиран екип, който ще осъществява комуникационните кампании. Екипът ще отговаря за планирането на събития, които ще са свързани с предоставянето на информация и публичност на дейностите по разработване на ПИРО. Процесът на изпълнение на Комуникационната стратегия е свързан с идентифициране на проблеми, осигуряване на необходимата информация от страна на общинска администрация Долни Дъбник към заинтересованите лица, поднасянето на информацията на достъпен език и въвличането на максимален брой хора. За отчитането на Комуникационната стратегия и осигуряване на публичност и прозрачност ще се провежда ежегодно отчетно мероприятие, на което ще се дискутира напредъка по изпълнението на ПИРО.

Таблица 80. Описание на предвидените мерки за комуникация, информация и включване на заинтересованите страни и партньорите в процеса по бъдеща актуализация на програмата за реализация и идентифициране на нови проектни идеи в плана.

Дейности/ Мерки	Отговорна организация	Период
Провеждане на анкетни проучвания	Община Долни Дъбник	2020-2027 г.
Разяснителни кампании в процеса на разработване на ПИРО	Община Долни Дъбник	2020-2027 г.
Провеждане на регулярни срещи с	Община Долни	2021-2027 г.

бизнеса за информиране относно предстоящи общински проекти и инициативи	Дъбник	
Провеждане на регулярни срещи със сдружения на граждани/НПО за информиране относно предстоящи общински проекти и инициативи	Община Долни Дъбник	2021-2027 г.
Идентифициране на ключови за община Долни Дъбник проекти от заинтересованите страни	Община Долни Дъбник	2020 г.
Изготвяне на Годишни доклади за изпълнението на ПИРО от Община Долни Дъбник	Община Долни Дъбник	2021-2027 г.
Регулярни срещи между общинска администрация и заинтересованите страни за възникващите възможности за финансиране по Европейските Структурни фондове	Община Долни Дъбник	2021-2027 г.
Провеждане на обсъждания с заинтересованите страни при необходимост от извършване на Актуализация на ПИРО.	Община Долни Дъбник	2021-2027 г.
Публикуване „онлайн“ и разпространение на печатни издания (брошури и дипляни)	Община Долни Дъбник	2021-2027 г.

В процеса на провеждане на разработване на ПИРО Долни Дъбник е извършено анкетно проучване с представителите на гражданите, бизнеса и неправителствените организации в община Долни Дъбник. За целта бяха разработени три отделни анкети за граждани, бизнес и НПО, а получените резултати са обработени и анализирани, с цел разработване на стратегическата рамка на ПИРО и идентифициране на ключови проекти за развитието на общината до 2027 г.

В анкетата, проучваща мнението на гражданите са зададени 13 въпроса, чиято цел е да се проучи мнението на гражданите за силните и слаби страни на община Долни

Дъбник, както и за възможностите и потенциалите за развитие в следващия програмен период 2021-2027 г.

Въз основа на проведеното анкетно проучване, следните резултати бяха изведени:

На въпрос ***„Кои според Вас са предимствата на общината“***, 65% от анкетираните граждани са посочили местоположението, по 15% са посочили човешкия потенциал и транспорта и общо 5% на равно са посочили други предимства като качествен поземлен фонд и стремежа на общината към по-висок жизнен стандарт на хората.

Във вторият въпрос се ***идентифицира личното усещане на гражданите за общината спрямо останалите в страната***, като 90% от тях смятат, че общината е като повечето общини в страната, 7% от анкетираните посочват, че общината е по-добра от повечето общини в страната и само 3% са считат, че общината е по-зле от повечето в страната.

По отношение на ***основните ограничители и пречки пред развитието на община Долни Дъбник***, гражданите са идентифицирали следните проблемни области по степен на значимост:

- ✓ Лошо състояние на техническата инфраструктура, като основно са дали следните отговори: лошо състояние на водопроводната и канализационната мрежа; лошо състояние на транспортната уличната мрежа; рехабилитация на уличното осветление; липса на паркинг; невъзможност за газификация на всички желаещи домакинства;
- ✓ Лошо състояние на жизнената и градска среда: недостатъчно паркове и зелени площи; липса на достатъчно детски площадки; слабо застъпен спорт в общината; липса на достатъчно места за отдих и прекарване на свободно време;
- ✓ Лошо състояние на социалната инфраструктура: нужда от повече социални дейности и културни мероприятия в общината; недобре развит туризъм; необходимост от подобрения в образованието поради ниския образователен ценз на част от населението на общината, развитие на здравеопазването;
- ✓ Ограничени финансови ресурси в общината;
- ✓ Безработица;
- ✓ Слаба инвестиционна активност;
- ✓ Слабо развити неправителствен сектор и граждански инициативи;
- ✓ Ниското образователно равнище на населението;
- ✓ Несъответствие между търсене и предлагане на работна сила на пазара на труда;
- ✓ Екология;
- ✓ Ниско качество на медицинското обслужване;

- ✓ Престъпност;
- ✓ Недобре развита социална сфера и сектор на социалните услуги.
- ✓ Слабо взаимодействие между места власт, бизнес и граждани.

В анкетното проучване, гражданите идентифицираха и **областите, които са приоритетни за бъдещото развитие на община Долни Дъбник до 2027 година по степен на значимост и най-често срещан отговор:**

- ✓ Подобряване на техническата инфраструктура (улична мрежа, водопроводна и канализационна мрежа);
- ✓ Борба с безработицата и подобряване на пазара на труда;
- ✓ Подкрепа и стимулиране на малкия и среден бизнес;
- ✓ Подобряване на качеството на предлаганите здравни и медицински услуги;
- ✓ Повишаване на качеството на образованието в общината;
- ✓ Намаляване нивата на замърсяване;
- ✓ Повишаване на инвестиционната активност в общината;
- ✓ Засилено взаимодействие между местна власт, бизнес, неправителствен сектор, граждани;
- ✓ Създаване на нови озеленени зони за отдих и спорт (изграждане на стадион за футбол);
- ✓ Подобряване на енергийната ефективност на сградите и производствата;
- ✓ По-добра транспортна свързаност на града с други градове и столицата;
- ✓ Подобряване на административните услуги за населението и бизнеса;
- ✓ В „друго“ са посочили подобряване на материалната база в детските градини в селата.

На въпрос „**Кои според Вас са най-важните дейности, които трябва да бъдат реализирани до 2027 година на територията на общината?“,** гражданите са дали следните отговори:

- ✓ Подобряване на техническата инфраструктура (изграждане на канализационна мрежа и подновяване на водопроводната мрежа; рехабилитация на уличната мрежа /транспортна връзка между населените места/; подмяна на уличното осветление; газификация);
- ✓ Подобряване на качеството на образованието;

- ✓ Залесяване на неземеделски и пустеещи земи;
- ✓ Повишаване на инвестиционната активност в общината;
- ✓ Борба с безработицата;
- ✓ Реализиране на проект „Рекултивация на депо за твърди битови отпадъци“;
- ✓ Подобряване на състоянието на зелените площи;
- ✓ Развитие на туризма и подобряване на рекламата на общината;
- ✓ Организиране на повече културни мероприятия, както и опазване на културно-историческото наследство;
- ✓ Подобряване базата на училищата и детските градини.

На въпрос **„Кой е най-важният проект за Вашето конкретно населено място, който трябва да бъде реализиран до 2027 г.?“**, гражданите са дали следните отговори:

- ✓ Подобряване на техническата инфраструктура (изграждане на канализационна мрежа и подновяване на водопроводната мрежа; рехабилитация на транспортната улична мрежа и поставянето на легнали полицай на възлови места в селата; разширяване на газопроводната мрежа);
- ✓ Изграждане на ПСОВ;
- ✓ Повишаване на инвестиционната активност в общината;
- ✓ Борба с безработицата;
- ✓ Подобряване на качеството на образованието;
- ✓ Реновиране на читалищата в населените места.

На въпрос **„С какво свързвате бъдещото развитие на община Долни Дъбник през периода 2021 - 2027 година?“,** гражданите са дали следните отговори:

- ✓ *Независима община;*
- ✓ *Прогресираща и модерна община;*
- ✓ *Привлекателно място за живот;*
- ✓ *Красива и процъфтяваща;*
- ✓ *Община за пример;*

- ✓ *Развиваща се община;*
- ✓ *Община с намалена безработица;*
- ✓ *Промишленост и работна ръка;*
- ✓ *Да направим общината по-добро място за живеене;*
- ✓ *Увеличаване на инвестициите, подобряване на услугите и подпомагане на малкия и среден бизнес;*
- ✓ *Красива и обърната с лице към хората;*
- ✓ *Красива и дейна;*
- ✓ *Икономически и социално подобрена община;*
- ✓ *Едно по-добро място за нашите деца;*
- ✓ *Заедно за едно по-добро бъдеще;*
- ✓ *Селско стопанство и животновъдство.*

В анкетното проучване, гражданите идентифицираха и **приоритетните направления за икономическо развитие в общината**. Според анкетираните най-приоритетните направление за икономическо развитие на общината са обслужващите дейности с регионално значение: образование, здравеопазване, услуги - 29%, селско стопанство - 25%, транспорт и логистика - 16%, лека промишленост - 10%, енергия и възобновяеми енергийни източници- 9%, както и горското стопанство - 4%. Наблюдава се едно неразбиране относно направлението високотехнологични производства, като 3% от анкетираните считат, че то е важно. Наравно с него участвалите в анкетното проучване посочват туризма. 1% от анкетираните са посочили „друго“ като са добавили – животновъдство.

На въпрос **„Какви цели за развитие на община Долни Дъбник за периода 2021-2027 г. бихте поставили?“**, гражданите са дали следните отговори:

- ✓ Подобряване на техническата инфраструктура (ВиК; транспортна улична мрежа; газификация);
- ✓ Борба с безработицата (отваряне на нови работни места);

- ✓ Повишаване на инвестиционната активност в общината;
- ✓ Подобряване на жизнената и градска среда (спортни площадки);
- ✓ Повишаване на качеството на образованието в общината (да се развива читалищната дейност);
- ✓ Залесяване и облагородяване на извънградските зони;
- ✓ Засилено взаимодействие между местна власт, бизнес, неправителствен сектор, граждани;
- ✓ Подобряване на административните услуги за населението и бизнеса;
- ✓ Намаляване на престъпността.

На въпрос **„Какви източници на информация използвате за запознаване с развитието на общината?“**, 49% от гражданите са отговорили, че използват интернет страницата на Общината, 15% са посочили разпространени презентационни материали – от различни събития и кампании, а по 10% посочват като източник организирани обществени обсъждания – кръгли маси, форуми и др. и организирани събития – публични отчети, представяния на инвеститори и др. Други 6% са отговорили, че си набавят информация от други интернет сайтове и портали. Равен брой процент (4%) от анкетираните са посочили като източник – личното си наблюдение или това, че не използват източници на информация за запознаване с развитието на общината. Само 2% са посочили местни медии – вестници, радио, телевизия.

53% от анкетираните лица са с висше образование, а останалите 47% със средно/средно специално. Анкетираните граждани са на възраст от 26 г. до 72 г., което показва, че са обхванати по-голяма част във трудоспособна възраст и по-малка част в над трудоспособна възраст. Сред анкетираните има представители на частния бизнес, общинска администрация, пенсионери и работещи (63% от анкетираните) лица.

В анкетата, проучваща мнението на бизнеса са зададени 12 въпроса, които са обработени и анализирани.

В анкетното проучване има представители на търговия, земеделие, небанкови институции, производство, туризъм.

57% от анкетираните лица са посочили, че в следващия програмен период 2021-2027 г. не възнамеряват да разширяват дейността си. Останалите 43% са отговорили, че ще разширят дейността си на и извън територията на община Долни Дъбник.

На въпрос да се посочат факторите, които се отразяват на растежа и ефективността на Вашата дейност, като се даде оценка на всеки от тях от гледна точка на влиянието им върху дейността на вашата фирма в момента, анкетираните лица са дали следните оценки:

По отношение на инфраструктурата в общината, равен брой (по 36%) от анкетираните са посочили влиянието на пътищата, като съществено и с „умерено влияние“ като отговор, а други четирима са отговорили, че пътищата имат голямо или ограничено влияние върху дейността на фирмите им. На следващо място е факторът „железопътен транспорт“, където основна част от анкетираните са посочили, че този фактор няма влияние върху дейността им. Това навежда на мисълта, че през следващия програмен период Общинска администрация Долни Дъбник трябва да вложи значителен ресурс в рехабилитация на транспортната инфраструктура. Мнозинството от хора са посочили фактора „сгради/земя за стопански цели“, че е с умерено или ограничено влияние върху дейността на фирмата им, двама са посочили „съществено влияние“, а друг един анкетиран е посочил, че има голямо влияние върху дейността му.

По отношение на обществените услуги по-голямата част от анкетираните са отговорили, че електроснабдяването, водоснабдяването, покритие на далекосъобщенията, полицейска охрана, оказват съществено влияние върху дейността на техните предприятия. От друга страна данъчните ставки, лицензионни и разрешителни режими, управление на твърди битови отпадъци и градоустройствено регламентиране имат умерено влияние върху дейността им, а пък противопожарна охрана има голямо влияние.

По отношение на качеството на живот, по-голямата част от анкетираните лица са отговорили, че здравеопазване, образователна система и престъпност, оказват съществено влияние върху тяхната дейност, докато хотелите и цена и предлагане на жилища по-скоро имат ограничено влияние.

Друг важен фактор, който по-голямата част от анкетираните са посочили, че влияе съществено върху дейността им е липсата на квалифициран персонал, а факторите достъп до финансиране и неговата цена, митнически и търговски режим, както и корупция влияят умерено.

Анкетираните представители на бизнеса са посочили следните **основни проблеми по отношение на осигуреността и състоянието на различните видове инфраструктури, които имат пряко отношение към сферата на тяхната дейност:**

✓ Влошена техническа инфраструктура (пътната мрежа /ограничен достъп от селата към общинския център/);

✓ Лошо състояние на жизнената и градска среда;

✓ Лошо състояние на водопроводната и канализационна мрежа.

На въпрос „**Вашата фирма изпитва ли затруднения при намирането на квалифициран персонал?“** 50% от анкетираните лица са посочили, че изпитват затруднения при наемане на персонал, а останалите 50% са посочили, че нямат затруднения при намирането на персонал. Като основни причини, които са посочили са: Липса на квалифициран персонал; Липса на образован персонал.

На въпрос **„Работещите във вашата фирма усещат ли недостиг на обществен транспорт“** 86% от участниците в анкетното проучване считат, че няма недостиг на обществен транспорт, а останалите 14% са посочили, че има недостиг, като основен проблем са посочили, че са зависими от графика на автобусите, от който не са удовлетворени.

На въпрос „**Кои са трите най-привлекателни особености на местната икономическа среда в община Долни Дъбник (три силни страни)?“**, анкетираните представители на бизнеса са дали следните отговори:

✓ Местоположение (близостта на общината до гр. Плевен);

✓ Преминаване на ЖП линия;

✓ Земеделие;

✓ Услуги;

✓ Богато културно-историческо минало.

Най-неблагоприятните **най-неблагоприятни особености на местната икономическа среда според представителите на бизнеса са:**

✓ Лоша технически инфраструктура (ВиК и транспортна улична мрежа);

✓ Липса на инвеститори;

✓ Липса на квалифицирана работна ръка;

✓ Лоши демографски показатели (емиграция на населението).

По отношение на най-точното описание за развитието на общинската икономика през последните пет години, анкетираните лица са посочили, бавен растеж, умерен растеж, икономическата база е в значителен и умерен упадък.

По отношение на най-важните мерки, които общината може да въведе/предприеме за улесняване на растежа на дейността на предприятията, представителите на бизнеса, са дали следните отговори:

- ✓ Подобряване на пътната инфраструктура;
- ✓ Подобряване на водопроводна и канализационната мрежа;
- ✓ Повишаване на инвестиционната активност;
- ✓ Развитие на туристическият сектор;
- ✓ Обособяване на територии за спорт и отдих;
- ✓ Организиране на различни културни и спортни мероприятия;
- ✓ Повишаване на качеството на образованието.

Според бизнеса **най-важните проекти/дейности, които трябва да бъдат реализирани до 2027 година в община Долни Дъбник са:**

- ✓ Рехабилитация на транспортната инфраструктура;
- ✓ Изграждане канализационна мрежа;
- ✓ Повишаване на инвестиционната активност;
- ✓ Стимулиране на малък и среден бизнес;
- ✓ Развитие на туризма и реклама към него (предложение: флаери със забележителностите в цялата община, които да се раздават);
- ✓ Създаване на платформа за търсене на работа (профили на служителя и работодателя).

В анкетата, проучваща мнението на НПО сектора са включени 7 въпроса, които са обработени и анализирани. В таблицата по-долу са посочени отговорите на анкетираните лица.

Таблица 81. Анализ на мненията на представителите на НПО сектора

N	ВЪПРОС	ОТГОВОР
1	Моля, посочете кои според Вас са силните и слабите страни на сферата, в която работите, касаещи Община Долни Дъбник.	**Силни страни:** ✓ Прилагане на разнообразни форми на изкуство, култура и свободно участие на гражданите в културния живот; ✓ Добър подход и реклама с цел привличане на деца и младежи в дейностите на читалището; ✓ Културата, изкуството и творческото изразяване, правят хората щастливи; ✓ Добра комуникация и сътрудничество с образователните институции; ✓ Дейностите провокират и развиват творчески и културен потенциал в населението на общината; ✓ Добра комуникация с местната власт; **Слаби страни:** ✓ Слаба реализация на културните събития; ✓ Малък дял в участието на младите; ✓ Културните пространства в сградите са морално остарели; ✓ Ограничени финанси; ✓ Слаб или никакъв културен туризъм; ✓ Трудно осъществяване на работния процес с ромския контингент; ✓ Слабо развито доброволчество, а то създава гражданско общество.
2	Моля посочете, кои фактори са съществено важни за дейността на вашата организация.	✓ Човешки фактор (според спецификата на работата на работещите, на моменти са взаимнозаменяеми); ✓ Външна среда (добро сътрудничество с местна власт, НПО и бизнес); ✓ Финансов ресурс;
3	Срещате ли трудности при реализиране дейността на вашата организация и какви са те?	✓ Липса на финансови ресурси;
4	Посочете организации, с които си сътрудничите.	✓ Община Долни Дъбник; ✓ Читалищата на територията на община Долни Дъбник; ✓ ОДЗ „Щастливо детство“; ✓ СУ „Христо Ботев“; ✓ НУ „Св. св. Кирил и Методий“;
5	Бихте ли посочили проекти, които възнамерявате да реализирате на територията на община Долни Дъбник.	✓ „120 години Илия Бешков – традиция във времето“;
6	Моля, посочете кои според Вас са най-важните проекти/дейности, които трябва да бъдат реализирани до 2027 г. в Община	✓ Подобряване на сметосъбирането; ✓ Изграждане на канализационна мрежа; ✓ Реновиране на културни и образователни инс-

N	ВЪПРОС	ОТГОВОР
	Долни Дъбник в и извън сферата, в която работите.	титуции; ✓ Рехабилитация на общинската пътна мрежа; ✓ Облагородяване на градска и селска среда; ✓ Спортни съоръжения (гр. Долни Дъбник – стадион и спортна зала)
7	*Очертайте визията за развитието на Община Долни Дъбник за периода 2021 - 2027 година.*	✓ Привлекателна и чиста Община, предлагаща висок жизнен стандарт, качествени услуги, сигурност и възможност за развитие

IV. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЗОНИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД ЗА УДОВЛЕТВОРЯВАНЕ НА ИДЕНТИФИЦИРАНИТЕ НУЖДИ И ЗА ПОДКРЕПА НА ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ И НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО С ДРУГИ ОБЩИНИ

На база на анализа на силните и слабите страни на община Долни Дъбник, както и на потенциалите за развитие са определени приоритетните зони за въздействие на територията на общината, в които основно ще бъде съсредоточено изпълнението на мерките, предвидени в програмата за реализация на плана.

Зона за прилагане на интегриран подход (Зона за въздействие) е пространствено обособена територия с определена характеристика и състояние на физическата среда, социална и/или етническа структура на населението и характер и структура на основните фондове. Зоните за прилагане на интегриран подход (Зоните за въздействие) се определят на базата на общи (идентични) характеристики на определена територия и/или общи проблеми или потенциали за развитие.

Зоните за прилагане на интегриран подход (Зоните за въздействие) могат да бъдат както части от територията на общината с конкретно функционално предназначение (например зони с преобладаващи административни/публични функции, индустриални паркове или бизнес зони, зони за култура, за отдих и туризъм, зони с преобладаващи жилищни функции, зони за транспортна дейност и т.н.), така и други специфични обособени територии с идентични характеристики или собствен потенциал за развитие (например зони с потенциал за кооперирание със съседни общини).

Целта на определянето на приоритетни зони за въздействие е постигане на максимален ефект с ограничените ресурси, с които разполага община Долни Дъбник. Приоритетните зони са подбрани по такъв начин, че тяхното развитие в най-голяма степен ще повлияе върху развитието на цялата община.

В планът за интегрирано развитие на община Долни Дъбник са определени следните зони за въздействие:

Зона за въздействие - Централната градска част с публични и административни функции на град Долни Дъбник

В централната градска част са съсредоточени обекти на образователната, здравната и социалната инфраструктура. Градският център е с изразителна обемно-пространствена структура. Типът застрояване е единично с ниска и средна височина на сградите. Като ця-

ло градската част се характеризира с ниска степен на благоустройство. Тук се намират сградата на общината, СОУ „Христо Ботев“, читалището, църквата „Свети Пророк Илия“ и други обекти с висока обществена значимост. В западната част на града е разположена професионалната гимназия по селско стопанство „Проф. Иван Иванов“. На север от населеното място се намира язовир „Милин Кладенец“.[30]

Необходимо е подобряване на състоянието на съществуващите зелени пространства в общината. От извършеното анкетно проучване сред гражданите е установено, че има необходимост от изграждане на спортна инфраструктура – стадион за футбол.

В тази зона за въздействие могат да бъдат финансирани проекти за реконструкция на техническата, здравната, религиозната, социалната и спортната инфраструктура, създаване на кътове за отдих, както и благоустрояване на зелените площи.

Карта 8. Зона за въздействие – Централна градска част

Зона с потенциал за икономическо развитие – с. Горни Дъбник

[30] ОУП на община Долни Дъбник

Тази зона се намира на входа на с. Горни Дъбник. Зоната е с потенциал за икономическо развитие. Тя е транспортно обезпечена чрез второкласен път Е 83, който свързва гр. Бяла (област Русе) със столицата-София. Необходимо е да бъде изградена нова техническа инфраструктура, като в бъдеще при инвестиционен интерес тази зона има потенциал за развитие на различни икономически дейности. Тук могат да бъдат изградени логистични центрове и предприятия, свързани с леката промишленост, като по този начин ще се подобри икономическото състояние на общината.

Карта 9. Зона с потенциал за икономическо развитие – с. Горни Дъбник

Зона с потенциал за икономическо развитие – Долни Дъбник

Тази зона се намира в северозападната част на гр. Долни Дъбник по пътя II-13, който свързва гр. Долни Дъбник с гр. Искър. В западната част на гр. Долни Дъбник са концентрирани няколко фирми – ЕТ МИРЕНА 99 – Л. ВАСИЛЕВ, НОВЕМА ПРИНТ, като зоната има потенциал да бъде се трансформира в зона за производство.

Карта 10. Зона с потенциал за производство – гр. Долни Дъбник

Зона с потенциал за туристическо развитие – яз. Горни Дъбник

В непосредствена близост до с. Горни Дъбник се намира яз. Горни Дъбник. Той е един от най-големите язовири в Северна България. Местоположението създава благоприятни условия за разходки, спорт и други туристически занимания. Възможно е развитието на риболовен, спортен, фототуризъм, орнитоложки туризъм и рекреационен туризъм. В тази зона е подходящо да се подобри пътната инфраструктура и да се обособи дребномащабна инфраструктура, като обособяване на места за пикник (пейки, беседки и др.), поставяне на информационни табели, осветяване на довеждащата инфраструктура. По отношение на риболовния туризъм могат да се обособят паркоместа за превозни средства като каравани.

Карта 11. Зона с потенциал за туристическо развитие – яз. Горнни Дъбник

Зона с потенциал за туристическо развитие – Гинината пещера

В непосредствена близост до с. Садовец се намира Гинината пещера. Намира се в района на природната забележителност „Студенец", местността Ямите – по скалния венец на левия бряг на река Витския пролом – срещу кулата на Садовския манастир. Местоположението създава благоприятни условия за разходки, походи, спорт и други туристически занимания. Има възможности за развитие на екотуризъм, обвързан с пещерен, познавателен и фототуризъм, както и подобряване на пътната инфраструктура и обособяване на дребномащабна инфраструктура, като обособяване на места за пикник (пейки, беседки и др.), поставяне на информациони табели, осветяване на довеждащата инфраструктура.

Освен посочените зони, може да бъде обособена зона с потенциал за коопериране между община Долни Дъбник и община Плевен.

Карта 12. Зона с потенциал за туристическо развитие – Гинината пещера

Зона с потенциал за развитие на биоземеделие и животновъдство – с. Крушовица

Районът на с. Крушовица е много подходящ за развитие на биоземеделие и животновъдство, предвид факта, че това е един от най-екологично чистите райони в общината. Зоната има изградени многогодишни традиции в областта на земеделието и животновъдството. Развитието на биоземеделието е подходящо за района, защото е отдалечено от замърсяващи предприятия и от главни пътни артерии, а близостта на р. Вит също е отлична предпоставка. В контекста на съвременните европейски тенденции, екологично чистите продукти от земеделието и животновъдството, ще бъдат все по-търсени на пазара и могат да спомогнат за икономическото развитие на общината. В бъдеще тази дейност може да се разшири, като се обвърже с все по-популярните еко и селски туризъм.

Карта 13. Зона с потенциал за развитие на биоземеделие – с. Крушовица

Зона с потенциал за културен туризъм - Парк "Генерал В.Н. Лавров", с. Горни Дъбник

Зоната се намира в с. Горни Дъбник, в близост до пътя Плевен-София. Мемориалният парк е разположен на бившето бойно поле от Руско-турската война 1877-1878 г. в памет на руските гвардейци, загинали в сраженията на 12/24 октомври 1877 г. В тази зона се намира и параклис „Свети Георги Победоносец“, като непосредствено до нея е и язовир Горни Дъбник. Зоната е с потенциал за развитие на културен туризъм.

Карта 14. Зона с потенциал за културен туризъм - Парк "Генерал В.Н. Лавров", с. Горни Дъбник

Зона с потенциал за екотуризъм – ЗМ „Пещерите“

Тази зона се намира на територията на с. Петърница. Тя представлява карстов каньон с множество естествени извори и пещери и има потенциал за развитие на екотуризъм.

Карта 15. Зона с потенциал за екотуризъм – ЗМ „Пещерите“

V. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД НА РАЗВИТИЕ

Програмата за реализация на Планът за интегрирано развитие има за задача на основата на целите и приоритетите за развитие на общината, залегнали в плана, да осигури вътрешната и външната съгласуваност на факторите на развитието и ресурсите за реализация на плана, като оптимизира възможностите за финансиране, институционална подкрепа и техническа помощ за изпълнение на плана.

С програмата се определя **пакета от мерки, дейности и проекти** за реализация на целите и приоритетите за развитие на общината през периода до 2027 г., **източникът на финансиране за тези дейности, отговорната структура и партньорите за реализация на дейностите, времето за реализация и финансовото разпределение по източници на финансиране и общо.**

Програмата за реализация на Планът за интегрирано развитие на община Долни Дъбник за периода 2021-2027 г. цели да изведе най-подходящите за изпълнение проекти, които са съгласувани и подчинени на заложените мерки по приоритетни направления за развитие. Тя следва изцяло заложените:

- Стратегически цели
- Приоритети,
- Специфични цели и мерки

от Планът за интегрирано развитие на община Долни Дъбник.

Програмата за реализация, както всички останали части на ПИРО, е разработена на базата на прилагането на интегриран подход. За постигане на интегрирания подход на развитие на общинската територия е приложена най-подходящата комбинация от ресурси и мерки (проекти, инвестиции, политики), които е планирано да бъдат използвани целенасочено за осъществяване на заложените цели и приоритети в стратегическата рамка на плана.

Програмата за реализация на ПИРО има многогодишен характер (7-годишен период на действие) и тя може да бъде актуализирана периодично в зависимост от условията и прогнозите за реализацията на плана, с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана и постигане целите и приоритетите за развитие.

Заложените мерки и дейности в Програмата за реализация на ПИРО са съобразени с условията и потенциала на местната територия. В Програмата за реализация са включени дейности, които са планирани в мандатната програма на кмета на община Долни Дъбник, както и такива, които са посочени, като приоритетни в етапа на анкетиране на всички заинтересовани лица в общината.

Мерките, заложени в ПИРО са постижими и реалистични, с конкретни измерими резултати и с реални източници на финансиране. Заложените дейности са тясно обвързани с комуникационна стратегия за идентифициране на проектни идеи в част III от документа.

Приложение 1. Програма за реализация на План за интегрирано развитие на община Долни Дъбник

Индикативна финансова таблица

Индикативната финансова таблица ***(вж. Приложение № 1)*** представлява обща оценка на необходимите ресурси за реализация на приоритетите на плана и описва финансовата рамка на поетите ангажименти по изпълнението на плана от страна на всички партньори в местното развитие при водещата роля на органите на местното самоуправление, подпомагани от общинската администрация. Ресурсите за реализацията на плана включват всички планирани средства за реализацията на идентифицираните за развитието на общината мерки и проектни идеи. В този смисъл индикативната финансова таблица включва в прогнозен план пълния обем на финансовите ресурси (собствени и привлечени) за инвестиции, текущи разходи, средства, получени като безвъзмездни помощи, субсидии (трансфери) или друг вид публични и частни средства и разходи, които ще бъдат реализирани на територията на общината и ще допринасят за развитието ѝ през периода до 2027 г., в съответствие с приоритетите и целите на ПИРО. Общата сума на посочените финансови ресурси, включително по отделните приоритети, е индикативна и може да претърпи корекции в зависимост от възприетите подходи и степента на изпълнение на приоритетите, промените в пазарните условия, необходимостта от гъвкаво управление и оптимизиране на предвидените средства чрез преразпределение между отделните приоритети на базата на аргументирани промени в предвидените мерки и проекти. Програмата за реализация и приложенията към нея подлежат на периодична актуализация с цел включване на нови мерки, дейности, проекти или източници на финансиране.

VI. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ НА ИЗМЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ

Изменението на климата е едно от най-сложните предизвикателства, пред които е изправено нашето общество днес. Това включва много измерения - наука, икономика, общество, политика и морални и етични въпроси, което представлява не само глобален проблем, но и локален. За да бъдат намерени адекватни решения на тези проблеми, е необходимо да се предприемат мерки и политики от местните общности – „Мисли глобално, действай локално“.

В процесът на стратегическо планиране на регионалното развитие значително влияние оказват климатичните фактори и мерките за адаптация към настъпващите климатични промени.

Според Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие[31], България е страна, която е уязвима по отношение на изменението на климата и в последните години все повече се увеличава рискът от редица екстремни събития – наводнения, пожари, бури, свлачища, екстремни температури. Предприемането на мерки и действия от органите на местно ниво е изключително важна част в процеса на интегриране на европейските и национални политики за опазване на околната среда в стратегическите документи на местно ниво. В следващите години се очаква биологичното разнообразие, екосистемите, както и селското, горско стопанство и водните ресурси да бъдат засегнати все повече от климатичните промени.

Действията по климата често попадат в една от двете стратегии: *смекчаващи усилия за намаляване или премахване на емисиите на парникови газове от атмосферата* и *усилия за адаптиране на природните системи и обществата*, за да са подготвени и да издържат на въздействието на изменението на климата.

Община Долни Дъбник също ще бъде засегната от тези процеси и планирането на мерки и действия, насочени към смекчаване и адаптиране към климатичните промени е необходимо за устойчивото развитие на територията. Всички рисковете от изменението на климата и уязвимостта биха засегнали широк кръг икономически сектори и обществеността.

[31] https://www.moew.government.bg/bg/klimat/mejdunarodni-pregovori-i-adaptaciya/adaptaciya/

Основните насоки, към които са планирани мерките в Плана за интегрирано развитие на община Долни Дъбник за периода 2021-2027 г. са адаптирани към вече възникващи климатични промени и смекчаване.

Адаптирането към климатичните промени означава да се предвиди неблагоприятното въздействие от изменението на климата и да се предприемат подходящи действия за предотвратяване или минимизиране на щетите, които могат да причинят, или да се намерят начини за възползване от възможностите, които могат да възникнат.

Смекчаването се отнася до всички действия, насочени към ограничаване на климатичните промени (намаляване на парникови газове в атмосферата, намаляване на източниците на тези газове и др.). Целта на смекчаването е да се ограничи значителната човешка намеса в природната среда, „да се стабилизират нивата на парникови газове в срок, достатъчен за екосистемите да се адаптират по естествен начин към климатичните промени.

Обществото е основният източник на генериране на емисии на парникови газове в атмосферата, и то носи отговорност за предприемането на необходимите действия за адресирането на този проблем. Действията, които местните общности предприемат имат съществено значение върху въглеродния отпечатък. Въвличането в процеса на вземане на решения на всички заинтересовани страни (бизнес, граждани, неправителствени организации) е ключово за планирането на политики и мерки, отнасящи се до опазването на околната среда. Рисковете от изменението на климата и уязвимостта засягат широк кръг икономически сектори. Тези рискове трябва да се разглеждат и от гледна точка на сложните взаимоотношения между икономическите сектори, които имат пространствени измерения и въздействия в различните страни на страната. Именно поради тази причина, към всяка отделна териториална единица трябва да се подходи индивидуално, за да могат да бъдат идентифицирани конкретните проблеми на дадената територия и в резултат на това да се очертаят подходящите мерки и дейности за смекчаване на климатичните изменения.

Една от основните цели на ЕС по отношение на енергетиката и климата е да се постигне намаляване на емисиите на парникови газове с най-малко 40 % до 2030 г. в сравнение с 1990 г.[32] За постигането на тази цел трябва да допринесат всички останали сектори от икономиката. За постигането на посочената цел и импортиране на политиката и

[32] ИНТЕГРИРАН ПЛАН В ОБЛАСТТА НА ЕНЕРГЕТИКАТА И КЛИМАТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 2021 – 2030 Г

целите по опазване на по околната среда на ЕС в националното законодателство, България изготви Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие към нея, приета с решение на Министерския съвет през 2019 г. В този документ са очертани целите, приоритетите, мерките за ограничаване на изменението на климата и адаптацията към настъпващите промени. Стратегията обхваща 9 сектора от икономиката. Със стратегията се планира политиката на България по изменение на климата, като се очертава рамката за действие на страната ни по отношение на предприемането на действия за ограничаването на измененията на климата и адаптацията към настъпващите промени.

Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и Планът за действие към нея дава основните насоки за предприемането на мерки от органите на общинско ниво, които мерки да залегнат в стратегическите документи на общините. Планът за интегрирано развитие на община Долни Дъбник е основен стратегически документ за развитие, който интегрира регионалното и пространственото развитие и служи за определяне на актуалните проблеми, нуждите и потенциалите за развитие на общината. Интегрирането на мерки за адаптация към климатичните промени в ПИРО Долни Дъбник е съгласувано с Програмата за опазване на околната среда на община Долни Дъбник за периода 2014-2020 г.. Всички мерки и дейности, отнасящи се до адаптацията и смекчаването на климатичните промени, ще бъде отразено и в Програмата за реализация на плана.

Разбирането и познаването на проблемите на дадена територия и потенциалните рискове и уязвимости за природната среда и екосистемите, е изключително важно при разработването на местни планове и стратегии за адаптиране.

Едни от потенциалните рискове, пред които е изправена община Долни Дъбник в идните години, в резултат от изменението на климата са свързани с:

- Увреждане на културите и животновъдството, вследствие на екстремни метеорологични явления и постепенни промени в климата;
- Загубата на биологично разнообразие и промените в екосистемите, биха могли да окажат въздействие върху отглеждането на растения и животни;
- В следващите години, вследствие на изменението на климата, могат да се очакват загуби на добиви в селското стопанство поради спад в опрашването, намаляване контрола

на вредителите и болестите и почвени формации, по-малко генетично разнообразие и загуба на регулиращи екосистемни услуги;

- Един от основните проблеми за община Долни Дъбник, както и за България и по-голямата част от развитите страни е фактът, че все още се разчита основно на добива и използването в икономиката на традиционните източници на енергия – дърва, въглища, нефт, природен газ, уранова руда, което оставя значителен въглероден отпечатък върху природните системи. Основно предизвикателство за община Долни Дъбник е да извърши преход от традиционните изчерпаеми и невъзобновяеми енергийни източници към възобновими енергоизточници (вятърна, водна, слънчева електроенергия).
- Използването на дървесина като евтин енергиен източник също е уязвимо от ефекта на климатичните промени върху горите. Всяко подобно прекъсване на доставките на енергийни източници, причинено от климатичните фактори, може да повлияе на разходите за електрическа енергия при всички сектори.
- Ще се увеличат рисковете от заболявания (болестите от преносители, замърсена храна и влошено качество на водата и въздуха) и наранявания вследствие изменението на климата (екстремни метеорологични явления като бури и наводнения, пожари);
- Опасността от екстремни метеорологични събития, би могла да окаже неблагоприятно въздействие върху съществуващата инфраструктура и по такъв начин да се нарушат услугите на транспортния, водния и енергийния сектори. Всичко това от своя страна, би могло да окаже неблагоприятно влияние върху туризма в общината;
- Вследствие на изменението на климата, съществува повишен риск от увреждане на обектите за култура и наследство. Това също би могло да повлияе негативно или да засегне в известна степен развитието на туризма, особено в градската среда.
- Евентуални вреди върху транспортната инфраструктура от настъпването на климатичните промени, би могло да възпрепятства достъпа до друга инфраструктура, особено при извънредни ситуации.
- Намаленият достъп до вода поради екстремни метеорологични явления и постепенните климатични промени могат да предизвикат конкуренция между сектори като градска среда (питейна вода), селско стопанство (напояване), енергия (производство на електрическа енергия) и туризъм (питейна вода и дейности, изискващи вода).
- Повредите във ВиК системата може също да навреди на други секторни инфраструктури, като например транспорта, и да нарушат услугите, включително в градската среда.

- Поради недостатъчно водоснабдяване и лошо качество на водата, може да възникне въздействие върху здравето на човека.

От гледна точка на финансирането на заложените мерки и дейности, ще се използват средства от националния бюджет, собствени средства и средства от Структурните фондове от Европейския съюз, или други двустранни или многостранни механизми, насочени към финансиране на адаптацията към изменението на климата.

Таблица 81. Мерки за ограничаване на изменението на климата и адаптация към климатичните промени.

Цели за смекчаване/ адаптиране към изменението на климата	**Мерки/ Дейности**	**Индикатор за измерване**
Сектор Селско стопанство		
Устойчиво управление на селскостопанските практики	Разширяване използването на многогодишни култури	-
Изграждане на капацитет в местната администрация за адаптиране и смекчаване на климатичните промени	Провеждане на обучения за местната администрация, свързани с изменението на климата и адаптацията към климатичните промени	Брой проведени обучения
	Подобряване на осведомеността за измененията на климата и съществуващите практики за борба с климатичните промени сред местните земеделски производители	Брой проведени информационни кампании
Укрепване на политиката и правната рамка за адаптиране в селскостопанския сектор	Актуализиране и изменение на мерките и дейностите за изменението на климата	Актуализирани мерки и дейности
Сектор Биологично разнообразие		
Разработване на рамка за опазване на биологичното разнообразие	Разработване на общинска програма за опазване на биологичното разнообразие	Разработена общинска програма за опазване на

Цели за смекчаване/ адаптиране към изменението на климата	**Мерки/ Дейности**	**Индикатор за измерване**
		биологичното разнообразие
Изграждане на екосистемно мислене сред местното население	Насърчаване на екосистемното мислене	Брой проведени обучения и разяснителни кампании, насочени към изграждане на екосистемно мислене
Предотвратяване на загубите на биологично разнообразие		Брой реализирани проекти/ инициативи, насочени към предотвратяване на загубите на биоразнообразие
Енергиен сектор		
Подмяна на първичните източници на топлоенергия в домакинствата, с цел намаляване на ФПЧ в атмосферния въздух	Стимулиране на домакинствата за подмяна на печките на дърва и въглища с котли на пелети или газ	Брой домакинства с подменени котли
Повишаване на енергийната ефективност на публични и многофамилни сгради	Внедряване на мерки за енергийна ефективност в публични обекти и сгради	Брой сгради с внедрени мерки за енергийна ефективност
Подмяна на уличното осветление	Подмяна на стари осветителни тела с такива, захранвани от соларни панели/ или с LED осветление	Брой подменени осветителни тела
Човешко здраве		

Цели за смекчаване/ адаптиране към изменението на климата	**Мерки/ Дейности**	**Индикатор за измерване**
Адаптиране на обществеността към климатичните промени	Разработване на мерки, насочени към адаптиране на обществеността към климатичните промени	Разработени мерки
	Идентифициране на групи от населението, които са уязвими към климатичните промени	Идентифицирани групи
Приспособяване на туристическия отрасъл към климатичните промени	Изготвяне на мерки от общинската администрация, насочени към приспособяването на туристическия отрасъл в общината към климатичните промени	Изготвени мерки
	Разработване на алтернативни форми на туризъм	Разработени туристически продукти или дестинации
Транспортен сектор		
Приспособяване на транспортния сектор към климатичните промени	Разработване и внедряване на мерки за укрепване на пътната и железопътните мрежи към екстремни климатични събития	Разработени меки за укрепване на пътна и железопътна инфраструктура
Воден сектор		
Приспособяване на водния сектор към климатичните промени	Подмяна и разширяване на водопроводната мрежа, с цел намаляване на загубите на вода	Км.

VII. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО

Предмет на наблюдението и оценката е изпълнението на целите и приоритетите на плана на основата на резултатите от подготовката и изпълнението на мерките и проектите, включени в Програмата за реализация на плана и на база на определените индикатори за наблюдение и оценка. Особено внимание трябва да се отдели на организацията и методите за изпълнението на плана и на програмата, прилагани от съответните органи и звена.

Системата от индикатори за наблюдение и оценка е основен инструмент за проследяване на степента на изпълнение на ПИРО. Индикаторите са неразривно свързани с цялостната система за наблюдение, оценка и актуализация. Селектирането на индикаторите се основава на специфичните характеристики на стратегическата част на ПИРО и съвременните методи за мониторинг на стратегическото планиране. Индикаторите са организирани около темите за социалното, икономическото и териториалното сближаване в Европа и предлагат методология за измерване на научно-техническия прогрес, конкурентоспособността, образованието, транспорта, състоянието на околната среда, социалната интеграция, бедността и здравния статус на населението.

В Плана за интегрирано развитие на община Долни Дъбник са спазени Методическите указания на МРРБ за планирането и структурирането на системата от индикатори на 2 основни компонента – **индикатори за продукт и индикатори за резултат.**

Индикаторите за продукт се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и/или мерки за развитие на общината. Дефинираните индикатори са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

Индикаторите за резултат отчитат изпълнението на стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за съответния период. Степента на въздействие се отчита с количествено и/или качествено измерими индикатори.

При изготвянето на индикаторите е взета в предвид SMART концепцията, т.е. индикаторите да отговарят на следните изисквания:

- **Specific – точност** – индикаторите трябва да са конкретни и положителни;

- **Measurable – измеримост** – индикаторите трябва да бъдат насочени към желано бъдещо състояние (в сравнение с базовия индикатор) и да бъдат количествено определени, така че да позволяват измерване. Внимание следва да се обърне на мерните единици
- **Available/Achievable – постижимост** – трябва да бъде възможно да се получат данни за стойността на всеки индикатор и то във времето, когато са необходими;
- **Relevant/Realistic – реалистичност** – индикаторите трябва да бъдат свързани с целта и също така да бъдат реалистични;
- **Timely – съобразени с времето** – индикаторите трябва да бъдат постигнати в ограничен период от време, което следва да се вземе предвид и да се посочи в матрицата – индикаторите следва да имат базови, междинни и целеви стойности.

Матрица на индикаторите на Планът за интегрирано развитие на община Долни Дъбник е в съответствие с добрата практика на ПРООН:

А – значението на индикатора да е ясно;

Б – данните да са достъпни;

В – дейността по събирането на данни да е в правомощията на екипа и да не са необходими външни експерти за допълнителен анализ;

Г – индикаторът да е достатъчно представителен относно планираните резултати;

Д – индикаторът да е реален и да може да се наблюдава;

Е – индикаторът е труден за определяне, но е важен и трябва да се наблюдава и определи.

Таблица 82. Индикатори за продукт

Мярка	Индикатор за резултат	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчитане	Базова стойност 2019/2020 г.	Планирана междинна стойност 2024 г.	Целева стойност 2027 г.
Стратегическа цел 1. Развитие на конкурентоспособна икономика, основаваща се на местните ресурси и потенциали за развитие							
Приоритет 1.1.Развитие на конкурентоспособна икономика							
Специфична цел 1.1.1. Стимулиране на предприемачеството							
Мярка 1.1.1.1 Насърчаване на малките и средни предприятия	Брой проекти за подкрепа на стартиращи предприятия	Брой	ИСУН	1 път годишно	1	3	5
	Въведени мерки за стимулиране на бизнеса на местно ниво	Брой	ИСУН, Община Долни Дъбник	1 път годишно	0	2	4
	Брой новорегистрирани подпомогнати МСП в период 2021-2027	Брой	ИСУН	1 път годишно	251	279	290
Мярка 1.1.1.2. Внедряване на иновации и нови технологии в местната икономика	Брой проекти за технологична модернизация на предприятията	Брой	ИСУН	1 път годишно	0	3	5
Мярка 1.1.1.3. Насърчаване на инвестиции в енергийна ефективност на предприятията	Брой предприятия с внедрени мерки за енергийна ефективност	Брой	ИСУН	1 път годишно	1	3	6
Приоритет 1.2. Развитие на конкурентоспособно селско и горско стопанство							
Специфична цел 1.2.1. Стимулиране на икономическото развитие чрез привличане на инвестиции в селското стопанство							
Мярка 1.2.1.1. Развитие на биоземеделие	Реализирани проекти в областта на биоземеделието		Община Долни Дъбник, ОСЗ	1 път годишно	0	1	3
	Организирани базари за продукти от биологични ферми	Брой	Община Долни Дъбник, ОСЗ	1 път годишно	0	1	2
Мярка 1.2.1.2. Модернизация на земеделските стопанства	Брой модернизирани земеделски стопанства	Брой	Община Долни Дъбник, ОСЗ, ПРСР	1 път годишно	2	4	7
Мярка 1.2.1. 3. Насърчаване	Новосъздадени организации	Брой	Община Долни	1 път	0	2	5

Мярка	Индикатор за резултат	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчитане	Базова стойност 2019/2020 г.	Планирана междинна стойност 2024 г.	Целева стойност 2027 г.
сдружаването на производителите, кооперирането и клъстерите.	на производители и/или кооперации		Дъбник, ОСЗ	годишно			
Мярка 1.2.1.4. Стимулиране на зеленчукопроизводството, овощарството и животновъдството	Предприятия в областта на селското стопанство	Брой	Община Долни Дъбник, ОСЗ, ТСБ област Плевен	1 път годишно	81	82	86
	Създадени нови масиви с трайни насаждения	Дка	ОСЗ	1 път годишно	0	30	70
	Брой бенефициенти, възползвали се от мерки за развитие на селското стопанство	Брой	ИСУН, ПРСР	1 път годишно	2	6	18
Мярка 1.2.1.5. Опазване на горския фонд	Залесени горски площи	Дка	ДГС Плевен	1 път годишно	-	-	-
Приоритет 1.3. Развитие на туристическите услуги като алтернатива и диверсификационна икономическа дейност							
Специфична цел 1.3.1. Развитие на туризма с акцент върху алтернативните му форми на базата на интегрирани туристически продукти и услуги							
Мярка 1.3.1.1. Създаване на нови туристически продукти;	Туристически атракции, създадени или реновирани и експонирани	Брой	Община Долни Дъбник, ИСУН	1 път годишно	0	1	3
Мярка 1.3.1.2. Развитие на алтернативни форми на туризъм;	Новосъздадени туристически продукти	Брой	Община Долни Дъбник, ИСУН	1 път годишно	0	2	4
	Новосъздадени добри практики за устойчив алтернативен туризъм	Брой	Община Долни Дъбник, ИСУН	1 път годишно	0	3	7
Мярка 1.3.1.3. Изграждане на нова туристическа инфраструктура;	Реализирани проекти, насочени към изграждане на туристическа инфраструктура	Брой	Община Долни Дъбник, ИСУН	1 път годишно	0	2	4
Мярка 1.3.1.4. Популяризиране и промотиране на туризма в	Промотиран туристически продукт	Брой	Община Долни Дъбник, ИСУН	1 път годишно	0	2	4
	Разработена Програма за	Брой	Община Долни	1 път	0	1	1

Мярка	Индикатор за резултат	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчитане	Базова стойност 2019/2020 г.	Планирана междинна стойност 2024 г.	Целева стойност 2027 г.
общината	туризъм		Дъбник	годишно			
	Национални/международни туристически панаири, на които общината е представена	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	0	1	2
Мярка 1.3.1.5. Проучване, консервиране и експониране на археологически и други обекти на КИН и развитие на прилежащата инфраструктура с цел превръщането им в обекти на масово посещение	Реализирани проекти за проучване, консервиране и експониране на археологически и други обекти на КИН и развитие на прилежащата инфраструктура	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	0	2	5
	Създадени нови културно-познавателни маршрути	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	0	2	3
Приоритет 1.4. Привличане на инвестиции в общинската икономика							
Специфична цел 1.4.1. Привличане на инвестиции в общинската икономика и развитие на нови партньорства в приоритетни области на развитие							
Мярка 1.4.1.1. Насърчаване на инвестиции във високотехнологични производства;	Предприятия, инвестирали във високотехнологични производства	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	0	2	8
Мярка 1.4.1.2. Обособяване на организирани бизнес пространства;	Обособени нови бизнес зони	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	0	1	2
Мярка 1.4.1.3. Привличане на инвестиции.	Привлечени инвестиции в общината	Хил. лв.	Община Долни Дъбник, НСИ	1 път годишно	-	500	2000
	Въведени мерки за привличане на инвестиции	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	0	3	7
Стратегическа цел 2. Повишаване качеството на живот, съхраняване и развитие на човешкия капитал							
Приоритет 2.1 Повишаване на качеството на образование							
Специфична цел 2.1.1. Подобряване на достъпа до образование и повишаване на образователното равнище							
Мярка 2.1.1.1. Подобряване качеството и създаване на	Реализирани образователни проекти	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	1	3	5

Мярка	Индикатор за резултат	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчитане	Базова стойност 2019/2020 г.	Планирана междинна стойност 2024 г.	Целева стойност 2027 г.
условия за достъп до образование (вкл. и от лица от групи в изолация и риск);	Проведени образователни инициативи	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	35	40	50
	Разработена система за социално включване на етнически малцинства	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	0	1	2
Мярка 2.1.1.2. Намаляване броя на преждевременно напусналите системата на образование;	Намаляване броя на децата от I-VII клас, напуснали общообразователните и специални училища	Брой	НСИ	1 път годишно	50	35	20
Мярка 2.1.1.3. Създаване на връзка между образование и бизнес	Реализирани практики за създаване на връзка между образование и бизнес		Община Долни Дъбник	1 път годишно	0	1	2
Мярка 2.1.1.4. Внедряване на нови образователни практики.	Внедрени нови образователни практики		Община Долни Дъбник	1 път годишно	0	3	7
Приоритет 2.2. Повишаване на качеството на предлаганите здравни и социални услуги в община Долни Дъбник							
Специфична цел 2.2.1. Осигуряване на качествени здравни и социални услуги							
Мярка 2.2.1.1. Разширяване на обхвата на предлаганите социални услуги.	Предоставяни социални услуги	Брой	Община Долни Дъбник, ДБТ	1 път годишно	43	48	52
Мярка 2.2.1.2. Предотвратяване на социалното изключване и изолация.	Проекти получили финансиране за подкрепа за социално включване на хора с увреждания	Брой	Община Долни Дъбник, ДБТ	1 път годишно	2	5	7
Мярка 2.2.1.3. Подобряване на предоставяните здравни услуги.	Безплатни здравни профилактични прегледи	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	10	14	17
	Брой население на 1 лекар	Брой	НСИ	1 път годишно	14632/6 бр. ЛЛ		
	Брой население на 1 дентален лекар	Брой	НСИ	1 път годишно	14632/2 бр. ДЛ		

Мярка	Индикатор за резултат	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчитане	Базова стойност 2019/2020 г.	Планирана междинна стойност 2024 г.	Целева стойност 2027 г.
Мярка 2.2.1.4. Реализиране на проекти за разработване на нови социални услуги за уязвими групи в обществото.	Разработени социални услуги за уязвими групи в обществото	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	1	3	7
Приоритет 2.3. Развитие на човешките ресурси. Подобряване на достъпа до заетост.							
Специфична цел 2.3.1. Подобряване на условията за трудова заетост и социално включване на пазара на труда на населението							
Мярка 2.3.1.1. Насърчаване на трудовата заетост чрез повишаване на квалификацията на заетите и безработни лица;	Безработни лица, включени в квалификационни и преквалификационни курсове	Брой	Община Долни Дъбник, ДБТ	1 път годишно	64	75	90
Мярка 2.3.1.2. Намаляване на равнището на безработица и създаване на условия за по-добър достъп до заетост;	Безработни лица, включени в заетост по мерките за насърчаване на заетостта и по ОПРЧР	Брой	Община Долни Дъбник, ДБТ	1 път годишно	20	35	75
	Програми за заетост	Брой	Община Долни Дъбник, ДБТ	1 път годишно	10	12	15
	Наети на работа лица след курсове за преквалификация	Брой	ДБТ	1 път годишно	28	47	80
Мярка 2.3.1.3. Предотвратяване на отпадането от пазара на труда;	Брой лица, обхванати от проекти за интеграция на рискови социални групи на пазара на труда.	Брой	Община Долни Дъбник, ДБТ	1 път годишно	4	20	45
Стратегическа цел 3. Изграждане на модерна и достъпна инфраструктура, с фокус опазването на околната среда							
Приоритет 3.1. Подобряване на техническата инфраструктура							
Специфична цел 3.1.1. Подобряване на транспортната инфраструктура							
Мярка 3.1.1.1. Изграждане и рехабилитация на общинската пътна инфраструктура;	Изградена/рехабилитирана общинска пътна мрежа	Км.	Община Долни Дъбник, ОПУ	1 път годишно	12,943 км	16	20

Мярка	Индикатор за резултат	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчитане	Базова стойност 2019/2020 г.	Планирана междинна стойност 2024 г.	Целева стойност 2027 г.
Мярка 3.1.1.2. Изграждане и рехабилитация на уличната мрежа и прилежащите пешеходни и други площи (вкл. тротоарната мрежа в общината);	Изградена/ рехабилитирана тротоарна мрежа Дължина на изградената/ рехабилитирана улична мрежа	Км.	Община Долни Дъбник, ОПУ	1 път годишно	6,352	9	14
Специфична цел 3.1.2. Подобряване на водопроводната и канализационна мрежа в общината							
Мярка 3.1.2.1. Рехабилитация и разширяване на водопроводната мрежа;	Дължина на изградена/рехабилитирана водопроводна мрежа в общината“	М.	Община Долни Дъбник, ВиК	1 път годишно	199.20	220	240
Мярка 3.1.2.2. Изграждане на ~~нова и подновяване на съществуващата~~ канализационна мрежа;	Дължина на изградената канализационна мрежа в общината“	Км.	Община Долни Дъбник, ВиК	1 път годишно	0	15	25
	% на изграденост на канализационната мрежа в общината	%	Община Долни Дъбник, ВиК	1 път годишно	0	45%	75%
Специфична цел 3.1.3. Повишаване на енергийната ефективност в община Долни Дъбник							
Мярка 3.1.3.1. Внедряване на мерки за енергийна ефективност в общински сгради;	Брой административни сгради с въведени мерки за енергийна ефективност	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	0	2	3
Мярка 3.1.3.2. Енергоспестяващи мерки на уличното осветление	Енергоспестяващи улични тела	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	0	20	40
Приоритет 3.2. Подобряване на обектите на общинската инфраструктура							
Специфична цел 3.2.1. Подобряване на обектите на социалната, здравна и образователна, културна и спортна инфраструктура							
Мярка 3.2.1.1. Подобряване на образователната инфраструктура;	Брой модернизирани/обновени обекти на образователната инфраструктура	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	1	2	3

Мярка	Индикатор за резултат	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчитане	Базова стойност 2019/2020 г.	Планирана междинна стойност 2024 г.	Целева стойност 2027 г.
	Брой модернизирани/обновени детски градини	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	0	1	2
Мярка 3.2.1.2. Подобряване на здравната инфраструктура;	Брой/ модернизирани/ обновени обекти на здравната инфраструктура	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	2	2	2
Мярка 3.2.1.3. Подобряване на инфраструктурата за предоставяне на социални услуги;	Брой модернизирани обекти на социалната инфраструктура	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	1	2	2
Мярка 3.2.1.4. Подобряване на спортната инфраструктура	Изградени спортни площадки	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	0	2	3
	Изградени/модернизирани спортни съоръжения	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	0	1	1
Мярка 3.2.1.5. Подобряване на културната инфраструктура и опазване на културно-историческото наследство.	Брой реконструирани обекти на културната инфраструктура	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	2	2	4
	Организиране на различни форми за изява – прегледи на любителското творчество, фестивали, конкурси, изложби и др.	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	-	8	15
Мярка 3.2.1.6. Изграждане и обновяване на обществени пространства	Реализирани проекти за обновяване на обществени пространства	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	0	2	3
Приоритет 3.3. Опазване на околната среда и устойчиво развитие на населените места в общината							
Специфична цел 3.3.1. Опазване на околната среда и превенция от екологични рискове							
Мярка 3.3.1.1. Опазване и възстановяване на компонентите на околната среда – въздух, води, почви;	Разработени проекти, насочени към опазване на компонентите на околната среда	Брой	Община Долни Дъбник	2 пъти за целия период	0	1	2
Мярка 3.3.1.2. Опазване на	Проекти, насочени към	Брой	Община Долни	2 пъти за	0	1	2

Мярка	Индикатор за резултат	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчитане	Базова стойност 2019/2020 г.	Планирана междинна стойност 2024 г.	Целева стойност 2027 г.
биологичното разнообразие;	опазване на биологичното разнообразие		Дъбник	целия период			
Мярка 3.3.1.3. Управление на риска от природни бедствия;	Проекти, насочени към намаляване на риска от природни бедствия	Брой	Община Долни Дъбник	2 пъти за целия период	0	1	3
Мярка 3.3.1.4. Въвеждане на мерки за борба с изменение на климата и адаптация с климатичните промени;	Въведени мерки за борба с климата и адаптация към климатичните промени	Брой	Община Долни Дъбник	2 пъти за целия период	0	2	5
Мярка 3.3.1.5. Изграждане на инфраструктура за третиране на отпадъци.	Закриване/рекултивиране на нерегламентирани сметища	Брой	Община Долни Дъбник	2 пъти за целия период	1	1	1
	Въведени мерки за разделно събиране на отпадъци	Брой	Община Долни Дъбник	2 пъти за целия период	1	2	3
Специфична цел 3.3.2. Подобряване осигуреността на територията с устройствени планове, кадастрални и регулационни планове							
Мярка 3.3.2.1. Изработване на нови ПУП, кадастрални и регулационни планове и цифровите им модели	Изработване на дигитализиран архив	Брой	Община Долни Дъбник	2 пъти за целия период	0	1	1
	Брой разработени специализирани планове	Брой	Община Долни Дъбник	2 пъти за целия период	2	-	-
Стратегическа цел 4. Ефективно и достъпно административно обслужване на населението и повишаване квалификацията и капацитета на общинската администрация							
Приоритет 4.1. Изграждане на административен и проектен капацитет в Общинска администрация Долни Дъбник							
Специфична цел 4.1.1. Изграждане на административен и проектен капацитет в Общинска администрация Долни Дъбник							
Мярка 4.1.1.1. Укрепване на капацитета на общинска администрация за разработване на стратегически и планови документи;	Обучени служители на Общинска администрация Долни Дъбник за разработване на проекти през програмния период 2021-2027 г.	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	0	5	10
	Проведени обучения на общинските служители за повишаване на	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	23	28	36

Мярка	Индикатор за резултат	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчитане	Базова стойност 2019/2020 г.	Планирана междинна стойност 2024 г.	Целева стойност 2027 г.
	административния капацитет						
Мярка 4.1.1.2. Предоставяне на качествени административни услуги за гражданите и бизнеса;	Въведени електронни услуги за бизнеса и гражданите	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	0	4	6
	Въведени нови информационни технологии за административното обслужване	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	0	1	2
	Реализирани проекти за оптимизиране на административното обслужване	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	0	1	2
Специфична цел 4.1.2. Развитие на сътрудничество							
Мярка 4.1.2.2. Развитие на трансгранично и междурегионално сътрудничество	Реализирани проекти за междурегионално и трансгранично сътрудничество	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	0	1	2
Мярка 4.1.2.3. Партньорство и подкрепа	Разработени общи проекти със съседни общини	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	1	2	3

Таблица 83. Индикатори за резултат

№	Индикатор за резултат	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчитане	Базова стойност 2019/2020 г.	Планирана междинна стойност 2024 г.	Планирана целева стойност 2027 г.
	Стратегическа цел 1. Развитие на конкурентоспособна икономика, основаваща се на местните ресурси и потенциали за развитие						
1	Реализирани приходи от нощувки	Хил. лв.	НСИ	1 път годишно	-	-	-
2	Места за настаняване	Брой	НСИ	1 път годишно	1	2	3

№	Индикатор за резултат	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчитане	Базова стойност 2019/2020 г.	Планирана меж-динна стойност 2024 г.	Планирана целева стойност 2027 г.
3	Нетни приходи от продажби	Хил. лв.	НСИ	1 път годишно	116.175	120	150
4	ДМА	Хил. лв.	НСИ	1 път годишно	117.843	130	160
5	Произведена продукция от нефинан-совите предприятия	Хил. лв.	НСИ	1 път годишно	104.191	110	130
	Стратегическа цел 2. Повишаване качеството на живот, съхраняване и развитие на човешкия капитал						
1	Равнище на безработица	%	ДБТ	1 път годишно	8.19	6	4
2	Средна годишна работна заплата	лева	НСИ	1 път годишно	10970	13000	15000
3	Заети лица в нефинансовите предп-риятия	Брой	НСИ	1 път годишно	1421	1500	1700
4	Реализирани проекти, подобряващи предлагането и търсенето на труд	Брой	ДБТ	1 път годишно	10	13	15
	Стратегическа цел 3. Изграждане на модерна и достъпна инфраструктура, с фокус опазването на околната среда						
1	Намаление на загубите на вода във водопреносната мрежа	%	ВиК	1 път годишно	41	30	20
2	Реализирани проекти за благоустрояване на населените места	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	0	2	4
	Стратегическа цел 4. Ефективно и достъпно административно обслужване на населението и бизнеса и повишаване квалификацията и капа-цитета на общинската администрация						
1	Осъществени сътрудничества за подготовка и изпълнение на съвместни проекти/ партньорства	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	0	2	4
2	Изпълнени проекти по оперативни програми от Община Долни Дъбник	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	9	15	25
3	Реализирани проекти, подобряващи административното и информационно обслужване	Брой	Община Долни Дъбник	1 път годишно	0	1	2

VIII. ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА, СЪГЛАСНО УСЛОВИЯТА НА ЧЛ.32 ОТ ЗРР

Съгласно чл. 32 от Закона за регионално развитие, по преценка на кмета на общината може да се извърши Предварителна оценка, съдържаща анализ на социално-икономическото въздействие на плана върху развитието на общинската територия и евентуално екологична оценка по реда на Закона за опазване на околната среда.

Основната цел на Предварителната оценка е да допринесе за подобряване качеството на ПИРО и да способства за бъдещото му ефективно и ефикасно изпълнение. Предварителната оценка на социално-икономическото въздействие следва да послужи за сравнение и ориентир при извършване на реална междинна и последваща оценка за резултатите от изпълнението на ПИРО за периода 2021-2027 г.

Специфичните цели на предварителната оценка са:

- Да осигури съгласуваност на Плана за интегрирано развитие и заложените в него стратегически цели и приоритети, с документите, които са от значение за подготовката на планове и стратегии на национално и европейско ниво;
- Да се формулират препоръки за подобряване качеството на ПИРО;
- Да извърши оценка на съответствието и обвързаността на SWOT-анализа със социално-икономическия анализ и с дефинираните цели и приоритети за развитие на общината;
- Да се прецени адекватността на общата оценка на необходимите ресурси за реализация на ПИРО за периода 2021-2027 г.;
- Да се гарантира спазване на принципа на съфинансиране и допълняемост на местните собствени финансови ресурси за развитие със средства от държавния бюджет, фондовете на ЕС и други публични и частни източници.

Предварителната оценка на община Долни Дъбник се разработва от независим консултант успоредно с подготовката на проекта на Плана за интегрирано развитие. Тя съдържа прогнозна оценка за въздействието на плана върху процесите на социално-икономическо развитие на общината и екологична оценка.

IX. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ПОДГОТОВКАТА, СЪГЛАСУВАНЕТО И ПРИЕМАНЕТО НА ПИРО. ПОСЛЕДВАЩИ ДЕЙСТВИЯ ПО АКТУАЛИЗАЦИЯТА, НАБЛЮДЕНИЕТО И ОЦЕНКАТА НА ПЛАНА

Процесът по организиране, съгласуване и приемане на ПИРО се осъществява от Кмета на общината. Той организира изработването, съгласуването и актуализирането на Плана за интегрирано развитие. Кметът на общината осъществява координация и контрол върху процеса на разработване и съгласуване на ПИРО. Планът за интегрирано развитие се обсъжда и съгласува със заинтересуваните органи и организации, с икономическите и социалните партньори, както и с физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината. Кметът на общината издава заповед, с която се сформира група, отговаряща за организацията по разработване и приемане на ПИРО.

Изработването на ПИРО преминава през няколко етапа:

- Предварителна фаза – в тази фаза се сформира група, със заповед на кмета на общината, отговаряща за организацията по разработване и приемане на плана. На този етап се определя програма-график на планираните дейности по разработването на плана. Провежда се анкетно проучване сред представители на граждани, бизнеса и всички заинтересовани лица, които да идентифицират основните проблеми, приоритетни области за развитие и стратегически проекти, които е важно да се реализират през периода 2021-2027 г. В резултат на извършеното анкетно проучване, по преценка на работната група, постъпилите предложения и препоръки се отразяват в проекта на ПИРО и по предложение на кмета;

- Фаза на изпълнение – на този етап се реализира същинския процес на разработване на ПИРО. Експертната група, която отговаря за изработването на плана провежда проучване, събиране, обработване и анализиране на първична информация за социално-икономическото и териториално развитие. Вземат се предвид идентифицираните проблеми, приоритетни области за развитие и предложения от проведените анкетни проучвания със заинтересованите лица и консултации с общинската администрация в Програмата за реализация. В процеса на разработване на ПИРО експертната група, отговаряща за неговото изготвяне провежда постоянни консултации с общинска администрация Долни Дъбник при включването на проекти в Програмата за реализация;

- Заключителна фаза – Планът за интегрирано развитие на общината се приема и одобрява от Общинският съвет. Одобреният план за интегрирано развитие на община се представя от кмета пред съответния областен съвет за развитие в срок до три месеца от неговото приемане от съответния общински съвет. ПИРО и решението на общинския съвет за неговото приемане се публикуват на страницата на общината в интернет, както и на портала за обществени консултации на Министерския съвет

Наблюдението на Плана за интегрирано развитие на община Долни Дъбник има за цел ефективното му изпълнение. Предмет на наблюдение и оценка на ПИРО е изпълнението на целите и приоритетите. В цялостния процес на наблюдение и оценка участват кметът на общината, общински съвет, икономически и социални партньори и представители на гражданското общество. Наблюдението, оценката и актуализацията на ПИРО ще се основава на следните принципи:

- единен подход за планиране и програмиране;
- концентрация на ресурсите;
- допълване на финансирането от национални публични източници при съвместно финансиране с ресурси от частни източници и от международни финансови институции;
- междуведомствена координация на дейността на компетентните органи в процеса на планирането, програмирането, ресурсното осигуряване, реализацията, наблюдението и оценката;
- съгласуваност с другите структуроопределящи политики, инструменти и действия на международно, национално, регионално и местно равнище;
- партньорство, публичност и прозрачност на всички нива при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката.

В процеса на наблюдение и оценка на плана, кметът на община Долни Дъбник ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението му. Кметът на общината организира и изготвянето на годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Плана за интегрирано развитие, който се представя за одобрение от Общинския съвет. В Годишния доклад за наблюдение на изпълнението на ПИРО се оценява напредъка по изпълнението на планираните цели и приоритети, и заложените проекти в Програмата за реализация.

В средата на програмния период се изготвя и Междинна оценка, която има за цел:

- да установи напредъка по заложените цели и приоритети;

- да оцени първоначалните резултати;
- да дефинира евентуални проблеми;
- оценка на политиката и разпределението на финансовите ресурси;
- да представи препоръки за неговото по-ефикасно и ефективно бъдещо изпълнение. Въз основа на заключенията от Междинната оценка може да се вземе решение относно актуализацията на ПИРО.

Съгласно изискванията на ЗРР, за изпълнението на всеки ПИРО се извършва последваща оценка не по-късно от една година след изтичането на периода на неговото действие. Последващата оценка включва:

- оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;
- оценка на общото въздействие;
- оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
- изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

Актуализация на Плана за интегрирано развитие може да се извърши:

- при съществени промени на икономическите и социалните условия в общината;
- в резултат на промени в свързаното национално законодателство или в законодателството на ЕС;
- при съществени промени в секторни стратегии и програми, влияещи върху изпълнението на плана.

Актуализация на ПИРО може да се прави и при отправени препоръки в Годишните доклади за наблюдение. При поява на нови възможности по оперативните програми или други национални или донорски програми, може да се актуализира Програмата за реализация, с цел постигане на по-голяма ефективност и ефикасност в изпълнението на ПИРО и постигането на целите и приоритетите.

Изготвеният актуализиран ПИРО се приема при условията и по реда за изработване и приемане на плана. Същото важи и за актуализацията на програмата за реализация на ПИРО: изменение и актуализация на програмата за реализация се извършва при стриктно спазване на принципа на партньорство и прилагане на мерките от комуникационната стратегия, описани в част III от плана. Актуализацията на програмата за реализация се одобрява от общинския съвет по предложение на кмета на общината.